

КАЛЕНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

НА КОНВЕНЦІЙНИЙ РІК

1962

Будинок Головної Канцелярії УНСоюзу та В-ва „Свобода”
в Джерзі Ситі, Н. Дж.

КАЛЕНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

НА КОНВЕНЦІЙНИЙ РІК

1962

ВИДАВНИЦТВО „СВОБОДА”

THE STAR-SPANGLED BANNER

*O say, can you see, by the dawn's early light,
What so proudly we hail'd at the twilight's last gleaming?
Whose broad stripes and bright stars, thro' the perilous fight,
O'er the ramparts we watch'd, were so gallantly streaming?
And the rockets' red glare, bombs bursting in air,
Gave proof thro' the night that our flag was still there.
O say, does that star-spangled banner yet wave
O'er the land of the free and the home of the brave?*

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ГИМН

*Ще не вмерла Україна і слава і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці, —
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу-тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, з козацького роду.*

ПІСНЯ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

Написав СТЕПАН МУСИЧУК

Музику скомпонував МИХАЙЛО ГАЙВОРОНСЬКИЙ

*Ликуй, Вкраїно, стороно кохана!
Привіт Тобі з-за моря шлемо свій,
Ликуй, Заморська Вітгино прибрана,
Що нас прийняла за своїх дітей!*

*Ми під зоряним станули прапором
І об'єднались всі, як один муж,
Під Вашингтона з'єднані прапором
В наш Український Народний Союз.*

*Наш синьо-жовтий стяг національний,
Це стяг Союзу, знам'я Свободи,
Під ним покров свій має рід наш славний,
Під ним єднались прадіди й діди.*

*Союз, мов сонце, з темноти нас вивів,
В його рядах старий і молодий.
Доки цвістиме Вашингтон і Київ,
Не згине Батько-Союз дорогий!*

З НОВИМ РОКОМ

*І знов Новий Рік, нова надія,
Назустріч всім нам радо біжить.
Чи оживе з ним могутня мрія?
Чи нашу долю він звеселить?*

*Чи світ розбудить, людям накаже
Глянути в горя, кривди глибинь?
Чи він невірним правду докаже,
Що рабство й воля не йдуть в замін.*

*Чи він потішить нащадків гордих
Й виведе в люди їх з забуття?
Чи принесе він волю народам,
Дасть їм свободне, вільне життя?*

*Вітай же, Роче! Неси обнову
В пітьму далеких селянських хат...
В серця зболілі влий віри знову,
Хай усміхнуться сестра і брат!*

*Визволь народ наш з рабства й руїни,
Дай йому силу до смілих мрій!
Верни свободу нашій Вкраїні,
Промінням сонця край наш огрій!*

*Щоб знов родили плодючі ниви,
Щоб колос повний гнувся униз,
Щоб жив народ наш вільний, щасливий,
Щоб співи волі гучно неслись.*

*Вітай же, Роче! Неси обнову
В пітьму далеких селянських хат...
В серця зболілі влий віри знову,
Хай усміхнеться сестра і брат.*

Счень - January

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 П	Грудень. Мученик Боніфатій	Н. Р. 1962. Г. Обр. Вас. В.
2 20 В	Священомученик Ігнатій	Папа Сильвестер
3 21 С	Мучениця Юліянна	Пророк Малахія, Гордій
4 22 Ч	Мучениця Анастасія	Собор 70 Апостолів, Теок.
5 23 П	10 мучеників у Криті	Навечір'я Богоявління
6 24 С	Навечір'я Різдва	Господне Богоявління
7 25 Н	Христове Різдво	По Просвіч., Соб. Предт.
8 26 П	Соб. Пр. Богор. і Йосифа Об.	Юрій і Домніка, Еміліян
9 27 В	Первомученик Стефан	Муч. Полієвкт, Петро С.
10 28 С	20 тис. муч. у Нікомидії	Григорій Ніськ., Маркіян
11 29 Ч	Дітей убитих у Вифлєсмі	† Преп. Теодосій Великий
12 30 П	Муч. Анисія	Мучениця Татіяна
13 31 С	Преп. Меланія	Муч. Єрмил і Стратонік
14 1 Н	Нов. Рік 1962. Г. Обр. Вас. В.	29 по Зісл. Муч. Ніна
15 2 П	Папа Сильвестер	Павло Тив. і Іван Куцник
16 3 В	Прор. Малахія, св. мч. Гордій	Поклін оков. Ап. Петра
17 4 С	Собор 70 Апостолів, Теоктист	† Антоній Великий
18 5 Ч	Навечір'я Богоявління	Атанасій і Кирило Олекс.
19 6 П	Господне Богоявління	Прп. Макарій Єгип.
20 7 С	Собор. св. Івана Хрест.	† Євтимій Великий
21 8 Н	по Просвіч. Юрій і Домніка	30 по Зісл. Пр. Максим
22 9 П	Муч. Полієвкт	Ап. Тимотей, Атанасій
23 10 В	Преп. Григорій Н., Дометій	Сщмч. Климент і Агат.
24 11 С	† Преп. Теодосій Великий	Преп. Ксенія Римлянка
25 12 Ч	Мучениця Татіяна	† Григорій Богослов
26 13 П	Муч. Єрмил і Стратонік	Преп. Ксенофонт і Марія
27 14 С	Отців убит. у Синаї, Ніна	† Пер. моцїв Івана Зол.
28 15 Н	30 по Зісл. Павло й Іван	31 по Зісл. Єфрем пр.
29 16 П	Покл. оковам Ап. Петра	Пер. моцїв Ігнатія Богон.
30 17 В	† Антоній Великий	Трьох Святителів. Іполит
31 18 С	Атанасія і Кирило Олександ.	Безсребр. Кир і Іван

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

1. січня: Новий Рік (New Year's Day)

Лютий - Февраль

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 Ч	Преп. Макарій	Муч. Трифон
2 20 П	† Євтимій Великий	Господнє Стрітення
3 21 С	Максим ісповідник	Симеон і Анна
4 22 Н 31 по 3.	Тимот. і Анаст. ☉	32 по Зісл. Преп. Ісидор
5 23 П	Сщмч. Климент, Агатагел	Мучениця Агафія
6 24 В	Преп. Ксенія Римлянка	Преподобний Вукол
7 25 С	† Григорій Богослов	Преп. Партеній і Лука
8 26 Ч	Преп. Ксенофонт і Марія	Вмч. Теодор Стр., Захар
9 27 П	† Пер. мощів Івана Золот.	Муч. Никифор
10 28 С	Преп. Єфрем Сиріець	Муч. Харалампій
11 29 Н 32 по Зісл.	Закхей	Мит. й Фар. Свщ. Власій
12 30 П	Трьох Святителів. Іполит	Архиеп. Мелетій
13 31 В	Безсребр. Кир і Іван	Преп. Мартиніян
14 1 С	Лютець. Муч. Трифон	† Прест. св. Кирила
15 2 Ч	Господнє Стрітення	Ап. Онисим
16 3 П	Симеон і Анна	Мч. Памфіл, Порфірій і ін.
17 4 С	Преп. Ісидор	Вмч. Теодор Тирон
18 5 Н	Митаря й Фарисея	Блудн. Сина. Лев папа
19 6 П	Преп. Вукол ☺	Апостол Архип
20 7 В	Преп. Партеній і Лука	Єп. Лев Катанський
21 8 С	Вмч. Теодор, прор. Захарій	Преп. Тимотей Символ.
22 9 Ч	Муч. Никифор	Найд. мощ. мч. у Євгенії
23 10 П	Муч. Харалампій	Сщмч. Полікарп
24 11 С	Сщмч. Власій	† 1 і 2 найд. гол. Ів. Хр.
25 12 Н	Блудного Сина	М'ясопусна. Тарасій
26 13 П	Преп. Мартиніян	Св. Порфірій, архиеп. Гази
27 14 В	† Прест. св. Кирила ☹	Преп. Прокопій Декапол.
28 15 С	Ап. Онисим	Ісповідник Василій

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

12. лютого: Уродини Лінкольна (Lincoln's Birthday)
 22. лютого: Уродини Вашингтона (Washington's Birthday)

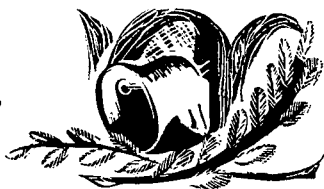

Березень - March

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 16 Ч	Муч. Памфіл і дружина	Прпмч. Євдокія
2 17 П	Вмч. Теодор Тирон	Сщмч. Теодот
3 18 С	Папа Лев	Сщмч. Євтропій
4 19 Н	М'ясопусна. Архип	Сиропусна. Герасим
5 20 П	Єп. Лев Катанський	Муч. Конон
6 21 В	Прп. Тимотей і св. Євстатій ☉	42 муч. в Аморії
7 22 С	Найд. моц. муч. у Євгенії	Сщмч. Василій і інші
8 23 Ч	Сщмч. Полікарп	Іспов. Теофілакт
9 24 П	† 1 і 2 найд. гол. Івана Хр.	† 40 муч. у Севастії
10 25 С	Архиеп. Тарасія	Муч. Кодрат і дружина
11 26 Н	Сиропусна. Порфірій	1 посту. Софроній
12 27 П	Преп. Прокопій Декаполіт ☽	Іспов. Теофан
13 28 В	Ісповідник Василій	Пер. моцїв св. Никифора
14 1 С	Березень. Євдокія прпмч.	Преп. Венедикт
15 2 Ч	Сщмч. Теодот	Муч. Агапій і інші
16 3 П	Сщмч. Євтропій	Савин і Папа
17 4 С	Преп. Герасим	Олексій чоловік Божий
18 5 Н 1 посту.	Конон	2 посту. Кирило Єрусал.
19 6 П	42 муч. у Аморії	Муч. Хризант і Дарія
20 7 В	Сщмч. Василій і інші	Отців вб. у манаст. Сави
21 8 С	Іспов. Теофілакт ☽	Ісповідник Яків
22 9 Ч	† 40 муч. у Севастії	Василій сщмч. з Анкири
23 10 П	Муч. Кодрат і інші	Преп. Никон і друж.
24 11 С	Патріярх Єрус. Софроній	Захарій і Яків іспов.
25 12 Н 2 посту.	Теофан іспов.	3. Хрстопокл. Благовіщ.
26 13 П	Пер. моцїв св. Никифора	Арх. Гавриїл
27 14 В	Преп. Венедикт	Преп. Матрона Солун.
28 15 С	Муч. Агапій і інші ☽	Преп. Іларіон і Стефан ч.
29 16 Ч	Савин і Папа	Сщмч. Марко й Кирило
30 17 П	Олексій чоловік Божий	Преп. Іван Лістагичник
31 18 С	Єп. Кирило Єрусалимський	Преп. Іпатій, Вен'ямин

Квітець - Аргі

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19	Н 3 посту. Хрестопоклонна	4 посту. Марія Єгиптянка
2 20	П Отців убит. у ман. св. Сави	Преп. Тит чудотворець
3 21	В Ісповідник Яків	Преп. Никита визнавець
4 22	С Щмч. Василій з Анкири ☉	Пр. Йосиф і Георг. Покл.
5 23	Ч Преп. Нікон і дружина	Муч. Теодул і дружина
6 24	П Преп. Захарія і Яків	† Прест. св. Методія
7 25	С Благовіщення Пр. Діви Марії	Преп. Георгій з Митил.
8 26	Н 4 посту. Арх. Гавриїл	5 посту. Ап. Іродіон
9 27	П Преп. Матрона Солунська	Муч. Євсихій
10 28	В Преп. Іларій і Стефан чуд.	Муч. Терентій і дружина
11 29	С Марко і Кирило. Поклони ☽	Щмч. Антип
12 30	Ч Преп. Іван Ліствичник	Ісп. Василій парійський
13 31	П Преп. Іпатій	Щмч. Артемон і друж.
14 1	С Квітець. Марія Єгиптянка	Папа Мартин
15 2	Н 5 посту. Тит чудотворець	Квітна. Ап. Аристарх і ін.
16 3	П Преп. Никита	Муч. Агапія й Ірина
17 4	В Преп. Йосиф і Георгій	Преп. Симеон і Акакій
18 5	С Муч. Теодул і дружина	Преп. Іван Декаполіт
19 6	Ч † Прест. св. Методія ☽	Преп. Іван Старопечер.
20 7	П Преп. Георгія Митилінського	Велика П'ятниця
21 8	С Ап. Іродіон і інші	Щмч. Януарій
22 9	Н Квітна. Євсихій муч.	Христове Воскресіння
23 10	П Муч. Терентій і дружина	Світл. Понеділок. Георг.
24 11	В Щмч. Антип	Світлий Вівторок. Сава
25 12	С Ісповідник Василій	† Ап. і Єванг. Марко
26 13	Ч Вел. Четвер. Артемон і друж.	Щмч. Василій Амас.
27 14	П Велика П'ятниця ☽	Щмч. Симеон, Степан В.
28 15	С Вел. субота. Аристарх і др.	Ап. Ясон і Сосипатр
29 16	Н Христове Воскресіння	Томина. 9 муч. у Кизиці
30 17	П Світлий Понеділок	† Ап. Яків Заведеїв

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

20. квітня: Велика П'ятниця (Good Friday)

Травень - Мау

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18	В Світлий Вівторок	Пророк Єремія
2 19	С Преп. Іван Старопечерник	Патр. Атанасій Великий
3 20	Ч Преп. Теодор Трихина ☉	† Преп. Теодосій Печер.
4 21	П Сщмч. Януарій	Препмч. Пелагія
5 22	С Преп. Теодор Сікейський	Муч. Ірина, Никифор М.
6 23	Н Томна. Георгій вмч.	Мироносиць. Йов мног.
7 24	П Муч. Сава Стратилат	Явлення Чесного Хреста
8 25	В † Ап. і Євангелист Марко	Іван Богослов (на нед.)
9 26	С Сщмч. Василій Амасійський	† Пер. мощів св. Николая
10 27	Ч Сщмч. Симеон	† Ап. Симон Зилот
11 28	П Ап. Ясон і Сосипатр ☽	† Кирило й Методій
12 29	С 9 муч. у Кизиці	Єпіфаній і Герман
13 30	Н Мироносиць. † Яків апостол	Розслабл. Муч. Глікерія
14 1	П Травень. Єремія пророк	Муч. Ісидор Хіоський
15 2	В Патріярх Атанасій Великий	Прп. Пахомій В., Ісая рос.
16 3	С † Преп. Теодосій Печерський	Преп. Теодор Освячений
17 4	Ч Препмуч. Пелагія	Ап. Андронік
18 5	П Муч. Ірина, Никифор Медик.	Муч. Теодот Анкирський
19 6	С Многострадальний Йов ☺	Сщмч. Патрикій і друз.
20 7	Н Розслабл. Явлення Ч. Хреста	Самарянки. Талалей мч.
21 8	П Іван Богослов (на неділю)	† Константин і Єлена
22 9	В † Пер. мощів св. Николая	Муч. Василіск
23 10	С † Ап. Симон Зилот	Михаїл, Євфросинія Пол.
24 11	Ч † Кирило й Методій	Преп. Симеон Дивногор.
25 12	П Єпіфаній і Герман	† 3 найд. гол. Івана Хр.
26 13	С Муч. Глікерія ☾	Ап. Карпо
27 14	Н Самарянки. Ісидор мч. хіос.	Сліпорродж. Терапонт
28 15	П Преп. Пахомій, Ісая ростов.	Преп. Никита Халкед.
29 16	В Преп. Теодор Освячений	Препмч. Теодосія
30 17	С Ап. Андронік і дружина	Преп. Ісаакій
31 18	Ч Муч. Теодор і дружина	Вознес. Господнє. Ап. Єр.

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

30. травня: Поминковий День (Memorial—Decoration Day)

Червень - June

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 П	Сщмч. Патрикій і дружина	Муч. Юстина і друж.
2 20 С	Муч. Талалей ☉	Св. Никифор ісп.
3 21 Н	Сліпого. † Констант. і Єлена	Св. Отців. Лукиліян і др.
4 22 П	Муч. Василіск	Патр. Митрофан
5 23 В	Михаїл, Євфросинія Пол.	Сщмч. Доротей
6 24 С	Преп. Симеон Дивногорець	Преп. Висаріон і Іларіон
7 25 Ч	Госп. Воз. † 3 найд. гол. Ів. Х.	Сщмч. Теодот з Анкири
8 26 П	Ап. Карпо	Вмч. Теодор Стратилат
9 27 С	Сщмч. Терапонт	Кирило Олександр
10 28 Н	Св. Отців. Никита Халкед. ☉	Зіслання св. Духа
11 29 П	Препмуч. Теодосія	Пресв. Трійці. † Вартол.
12 30 В	Преп. Ісаакій	Преп. Онуфрій Великий
13 31 С	Ап. Єрмій	Муч. Акилина
14 1 Ч	Червень. Юстин і дружина	Пророк Єлисей
15 2 П	Архиєп. Никифор	Пророк Амос
16 3 С	Муч. Лукиліян і дружина	Єп. Тихон Апатунський
17 4 Н	Зіслання св. Духа ☉	Всіх Св. Мануїл і ін.
18 5 П	Пресв. Трійці. Доротей	Муч. Леонтій
19 6 В	Преп. Висаріон і Іларіон	† Ап. Юда Тадей
20 7 С	Сщмч. Теодот Анкирський	Сщмч. Методій Патар.
21 8 Ч	Вмч. Теодор Стратилат	Пр. Євхар. (на неділю)
22 9 П	Архиєп. Кирило Олександр.	Сщмч. Євсей Самосат.
23 10 С	Сщмч. Тимотей	Муч. Агрипіна
24 11 Н	Всіх Св. † Варт. і Варн. ап. ☉	2 по Зісл. Різдво Ів. Хр.
25 12 П	Преп. Онуфрій Великий	Препмч. Февронія
26 13 В	Муч. Акилина	Преп. Давид Солунський
27 14 С	Пророк Єлисей	Преп. Самсон
28 15 Ч	Пресв. Євхаристії (на нед.)	Пер. мощів Кира й Івана
29 16 П	Єп. Тихон Апатунський	Петро й Павло
30 17 С	Муч. Мануїл і інші	Собор 12 Апостолів

Липень - July

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18 Н 2 по	Зісл. Леонтій ☹	3 по Зісл. Хр. Чоловікокл.
2 19 П †	Ап. Юда Тадей	† Полож. Ризи Пр. Богор
3 20 В	Сщмч. Методій Патарський	Муч. Якинт
4 21 С	Муч. Юліян Тарсійський	Архiep. Андрій Крит.
5 22 Ч	Сщмч. Євсевій із Самосати	† Атанасій Атонський
6 23 П	Хр. Чоловіколюбця (на нед.)	Сісой Великий
7 24 С	Різдво Івана Хрестителя	Тома Мал. і Акакій
8 25 Н 3 по	Зісл. Февронія	4 по Зісл. Прокопій
9 26 П	Преп. Давид Солунський ☹	Сщмч. Панкратій
10 27 В	Преп. Самсон	† Антоній Печерський
11 28 С	Пер. мощів Кири й Івана	Муч. Євфимія, Ольга кн.
12 29 Ч	Ап. Петро й Павло	Муч. Прокл і Іларій
13 30 П	Собор 12 Апостолів	Собор Арх. Гавриїла
14 1 С	Липень. Косма й Дам'ян	Ап. Акила
15 2 Н 4 по	Зісл. † Пол. ризи Пр. Б.	5 по Зісл. † Волод. Вел.
16 3 П	Муч. Якинт	Сщмч. Атиноген
17 4 В	Архiep. Андрій Крит. ☹	Вмч. Марина
18 5 С	† Атанасій Атонський	Якинт і Еміліян
19 6 Ч	Сісой Великий	Преп. Макрина
20 7 П	Преп. Тома Мал. і Акакій	Прор. Ілія (на неділю)
21 8 С	Муч. Прокопій	Симеон і Іван
22 9 Н 5 по	Зісл. Панкратій	6 по Зісл. Марія Магдал.
23 10 П	† Антоній Печерський ☹	Муч. Трофим і дружина
24 11 В	Муч. Євфимія, Ольга, кн. укр	† Борис і Гліб
25 12 С	Муч. Прокл і Іларій	† Успіння св. Анни, Ол.
26 13 Ч	Собор Арх. Гавриїла	Сщмч. Ермолай і друж.
27 14 П	Ап. Акила	† Вмч. Пантелеймон, Кл.
28 15 С	† Володимир Вел., князь укр.	Ап. Прохор і дружина
29 16 Н 6 по	Зісл. Атиноген	7 по Зісл. Калінік
30 17 П	Вмч. Марина	Ап. Сила й дружина
31 18 В	Якинт і Еміліян ☹	Прав. Євдоким

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

4. липня: День Незалежності (Independence Day)

Серпень - August

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 С	Преп. Макрина	Пр. Ч. Хр. і 7 бр. Макав.
2 20 Ч	Пророк Ілія (на неділю)	Пер. мощ. св. Стефана
3 21 П	Преп. Симеон Юрод. і Іван	Преп. Ісаакій і дружина
4 22 С	Марія Магдалина, Фока	7 молод. у Єфесі, Євдок.
5 23 Н 7 по	Зісл. Трофим і інші	8 по Зісл. Євсигній
6 24 П †	Борис і Гліб, князі укр.	Господнє Преображення
7 25 В †	Успіння св. Анни	Преп. Дометій
8 26 С	Сщмч. Ермолай і друж. ☉	Ісповідник Еміліян
9 27 Ч †	Вмуч. Пантелеймон, Клим.	† Ап. Матій
10 28 П	Ап. Прохор і дружина	Муч. Лаврентій
11 29 С	Муч. Калінік	Муч. Євпл
12 30 Н 8 по	Зісл. Сила і дружина	9 по Зісл. Фотій і Анікит
13 31 П	Прв. Євдоким	Іспов. Максим
14 1 В	Серпень. Пр. Ч. Х., Мч. Мак.	Пророк Міхей
15 2 С	Перен. мощів св. Стефана ○	Успіння Пр. Богородиці
16 3 Ч	Преп. Ісаакій	Пер. нерук. образу І. Хр.
17 4 П	7 молодців у Єфесі, Євдокія	Муч. Мирон
18 5 С	Муч. Євсигній	Муч. Флор і Лавро
19 6 Н	Господнє Преображення	10 по Зісл. Андрій Стр.
20 7 П	Преп. Дометій	Пророк Самуїл
21 8 В	Ісповідник Еміліян	Ап. Тадей Едеський
22 9 С †	Апостол Матій ☾	Муч. Агатонік і дружина
23 10 Ч	Муч. Лаврентій	Муч. Луп
24 11 П	Муч. Євпл	Сщмч. Євтихій
25 12 С	Муч. Фотій і Анікит	Ап. Вартоломій і Тит
26 13 Н 10 по	Зісл. Максим іспов.	17 по Зісл. Адріян і Натал.
27 14 П	Пророк Міхей	Преп. Пімен
28 15 В	Успіння Пр. Богородиці	Преп. Мойсей і Августин
29 16 С	Пер. нерук. образу І. Хр. ☺	Усієн. гол. Ів. Хр. (на н.)
30 17 Ч	Муч. Мирон	Патр. Олександр, Іван
31 18 П	Муч. Флор і Лавро	† Полож. пояса Пр. Богор.

Вересень — September

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19	С Муч. Андрій Стр. мч.	† Церк. рік. Симеон Ст.
2 20	Н 11 по Зісл. Самуїл пророк	12 по Зісл. Мамант, Іван
3 21	П Ап. Тадей Едеський	Щмч. Антим, Теоктист
4 22	В Муч. Агатонік і дружина	Щмч. Вавила, Мойсей
5 23	С Ап. Луп	Прор. Захарія і Єлисав.
6 24	Ч Щмч. Євтихій	Чудо Арх. Михаїла, Євд.
7 25	П Ап. Вартоломій і Тит	Муч. Созонт
8 26	С Муч. Адріян і Наталія	Різдво Пресв. Богородиці
9 27	Н 12 по Зісл. Пімен преп.	13 по Зісл. Йоаким, Анна
10 28	П Преп. Мойсей і Августин	Муч. Минодора й інші
11 29	В Усіні. гол. Ів. Хрест. (н. нед.)	Преп. Теодор Олександр.
12 30	С Патр. Олександ., Іван, Павло	Щмч. Автоном
13 31	Ч † Полож. пояса Пр. Богор. ☺	Щмч. Корнилій
14 1	П Верес. † Церк. рік. Симеона	Воздвиж. Чесного Хреста
15 2	С Муч. Мамант.	Вмуч. Нікита
16 3	Н 13 по Зісл. Антим, Теоктист	14 по Зісл. Євфимія вмч.
17 4	П Щмч. Вавила, Мойсей	Софія, Віра, Надія, Любов
18 5	В Прор. Захарія і Єлисавета	Вмуч. Євменій
19 6	С Чудо Арх. Михаїла, Євдок.	Муч. Трофим і інші
20 7	Ч Муч. Созонт	Євстатій, Мих. і Теодор
21 8	П Різдво Пресв. Богородиці	Ап. Кодрат
22 9	С Йоаким і Анна	Щмч. Фока, Йона
23 10	Н 14 по Зісл. Минодора й ін.	15 по Зісл. Зач. Івана Хр.
24 11	П Преп. Теодор Олександр.	Первомч. Текля
25 12	В Щмч. Автоном	Преп. Євфросинія
26 13	С Щмч. Корнилій	Іван Богослов (на нед.)
27 14	Ч Воздвиження Чесного Хреста	Муч. Калістрат і друж.
28 15	П Вмуч. Нікита	† Преп. Харитон
29 16	С Вмуч. Євфимія	Преп. Киріяк
30 17	Н 15 по Зісл. Софія і 3 дітей	16 по Зісл. Григорій Пр.

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

3. вересня: День Праці (Labor Day)

Жовтень ~ October

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18 П	Вмуч. Євменій	Покров Пр. Богор. (н. н.)
2 19 В	Муч. Трофим і інші	Сщмч. Кипріян
3 20 С	Євстатій, Мих. і Теодор чер.	Сщмч. Діонісій Ареопар.
4 21 Ч	Ап. Кодрат	Сщмч. Єротей
5 22 П	Сщмч. Фока	Муч. Харитина
6 23 С	Зачаття св. Івана Хрест. ☉	† Апостол Тома
7 24 Н 16 по	Зісл. Текля прмч.	17 по Зісл. Сергій і Вакх
8 25 П	Преп. Євфросина	Преп. Пелагія
9 26 В	Іван Богослов (на неділю)	† Апостіл Яків
10 27 С	Муч. Калістрат і дружина	Муч. Євлампій (-ія)
11 28 Ч	† Преп. Харитон	Ап. Филип, Теофан
12 29 П	Преп. Кириак	Муч. Пров і ін., Косма
13 30 С	Сщмч. Григорій Просвіт. ☺	Муч. Карпо, Папил, Агат
14 1 Н 17 по	Зісл. Покр. Пр. Богор.	18 по Зісл. Параскевія
15 2 П	Сщмч. Кипріян	Преп. Євтимій, Лукіян
16 3 В	Сщмч. Діонісій Ареопаріт	Муч. Лонгін сотник
17 4 С	Сщмч. Єротей	Пророк Осія, Андрій Кр.
18 5 Ч	Муч. Харитина	† Ап. і Єванг. Лука
19 6 П	† Апостол Тома	Пророк Йоїл, Уар мч.
20 7 С	Сергій і Вакх ☼	Вмч. Артемій
21 8 Н 18 по	Зісл. Пелагія	19 по Зісл. Іларіон Вел.
22 9 П	† Ап. Яков Алфеїв	Єп. Аверкій чудотв.
23 10 В	Муч. Євлампій і Євлампія	Апостол Яків
24 11 С	Ап. Филип, Теофан	Муч. Арет і інші
25 12 Ч	Муч. Пров і ін., Косма	Муч. Маркіян і Мартирій
26 13 П	Муч. Карпо, Папил, Агатонік	Вмуч. Дмитрій
27 14 С	Преп. Параскевія, Назарій	Муч. Нестор
28 15 Н 19 по	Зісл. Євтимій ☉	20 по Зісл. Параскева
29 16 П	Муч. Лонгін сотник	Анастасія, Авраамій
30 17 В	Пророк Осія	Муч. Зиновій і Зиновія
31 18 С	† Апостол і Євангелист Лука	Ап. Стахій і ін., Єпімах

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

12. жовтня: День Колумба (Columbus Day)

Листопад - November

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 19 Ч	Пророк Йоїл	Безсребр. Косма й Дам'ян
2 20 П	Вмуч. Артемій	Муч. Акиндин і інші
3 21 С	Преп. Іларіон Великий	Муч. Акепсим і інші
4 22 Н 20 по	Зісл. Аверкій св.	21 по Зісл. Йоанікій Вел.
5 23 П	† Апостол Яків ☹	Муч. Галактіон, Єпістимія
6 24 В	Муч. Арета й ін.	Іспов. Павло Царгород.
7 25 С	Маркіян і Мартирій	Муч. Єрон і інші, Лазар
8 26 Ч	Вмуч. Димитрій	Собор Арханг. Михаїла
9 27 П	Муч. Нестор	Муч. Онисифор, Матрона
10 28 С	Вмуч. Параскевія	Ап. Ераст і інші
11 29 Н 21 по	Зісл. Анастасія мч. ☺	22 по Зісл. Мина й ін. мч.
12 30 П	Муч. Зиновій і Зиновія	Сщмч. Йосафат (на нед.)
13 31 В	Ап. Стахій і ін., Єпімах	† Іван Золотоуст
14 1 С	Листопад. Косма й Дам'ян	† Апостол Филип
15 2 Ч	Муч. Акиндин і інші	Самон і інші
16 3 П	Муч. Акепсим і інші	† Ап. і Єванг. Матей
17 4 С	Преп. Йоанікій Великий	Чудотв. Григорій Неокес.
18 5 Н 22 по	Зісл. Галактіон і Єп. ☹	23 по Зісл. Платон, Роман
19 6 П	Іспов. Павло Царгородський	Пророк Авдій; Варлаам
20 7 В	Муч. Єрон, Лазар	Григорій і Прокл
21 8 С	Соб. Св. Арх. Михаїла й ін.	Введення в храм П. Діви
22 9 Ч	Муч. Онисифор і Порфірій	Ап. Филимон і інші
23 10 П	Ап. Ераст і інші	Амфілохій і Григорій
24 11 С	Муч. Мина й ін., Теод. Студ.	Вмч. Катерина, Меркурій
25 12 Н 23 по	Зісл. Сщмч. Йосафат	24 по З. Климентій папа
26 13 П	† Іван Золотоуст	Преп. Аліпій Стовпник
27 14 В	† Апостол Филип ☹	Вмуч. Яків, Паладій
28 15 С	Самон і інші	Препмч. Стефан, Іринарх
29 16 Ч	† Ап. і Євангелист Матей	Муч. Парамон, Акакій
30 17 П	Чудотв. Григорій Неокесар.	† Андрій Первозванний

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

22. листопада: День Подяки (Thanksgiving Day)

Грудень - December

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. Дні	Старого Стилю	Нового Стилю
1 18	С Муч. Платон і Роман	Пророк Наум
2 19	Н 24 по Зісл. Авдій, Варлаам	25 по Зісл. Авакум прор.
3 20	П Преп. Григорій, Прокл	Пророк Софоній
4 21	В Введ. у храм Пр. Богор. ☉	Варвара, Іван Дамаскин
5 22	С Ап. Филимон і інші	† Преп. Сава Освячений
6 23	Ч Амфілохій і Григорій	Св. Николай Чудотворець
7 24	П Вмуч. Катерина й Меркурій	Єп. Амвросій Медиолян.
8 25	С Сщмч. Климент, папа рим.	Преп. Патапій
9 26	Н 25 по Зісл. Аліпій стовпник	26 по З. Неп. Зач. Пр. Д.
10 27	П Вмуч. Яків Перс. і Палладій	Муч. Мина й інші
11 28	В Прпмуч. Стефан, Іринарх ☺	Преп. Даниїл Ствпник
12 29	С Муч. Парамон, Акакій	Преп. Спиридон чудотв.
13 30	Ч † Андрій Первозванний	† Муч. Євстратій і інші
14 1	П Грудень. Пророк Наум	Муч. Тирс і Левкій
15 2	С Пророк Авакум	Сщмч. Єлевтерій
16 3	Н 26 по Зісл. Софоній прор.	Праотців. Аггей пророк
17 4	П Вмуч. Варвара, Іван Дамаск.	Пророк Даниїл
18 5	В †Преп. Сава Освячений ☺	Муч. Севастіян і друж.
19 6	С Св. Николай Чудотворець	Муч. Боніфатій
20 7	Ч Єп. Амвросій Медиолянський	Сщмч. Ігнатій Богонос.
21 8	П Преп. Патапій	Муч. Юліянія
22 9	С Непорочне Зач. Пр. Діви М.	Вмуч. Анастасія
23 10	Н 27 по Зісл. Мина й інші мч.	Св. Отців. 10 мч. у Криті
24 11	П Даниїл Ствпник	Навечір'я Різдва. Євгенія
25 12	В Преп. Спиридон чудотвор.	Христове Різдво
26 13	С † Муч. Євстратій, Авкс. ☺	Соб. Пр. Богор., Йосифа
27 14	Ч Муч. Филимон і інші	Первмч. Стефан
28 15	П Сщмч. Єлевтерій, Павло	200 мч. у Нікомидії
29 16	С Пророк Аггей	Дітей убитих у Вифлеємі
30 17	Н Праотців. Даниїл пророк	По Різдві. Анісія мч.
31 18	П Муч. Севастіян і дружина	Преп. Меланія

УРЯДОВІ СВЯТА В АМЕРИЦІ:

25. грудня: Різдво Христове (Christmas)

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР

ПОСТИ :

Великий Піст — починається в понеділок по Неділі Сиропустній та триває до Великої Суботи.

Різдвяний Піст або т. зв. *Пилипівка* — триває від дня по св. Пилипі до Навечеря Різдва Христового.

Петрівка — триває від понеділка по Неділі Всіх Святих до передодня свята Верховних Апостолів св. Петра й Павла.

ЗАГАЛЬНИЦІ :

1. Від Різдва Христового до переддня Навечеря Богоявлення.
2. Від Неділі Митаря і Фарисея до Неділі Блудного Сина.
3. Від Великодня до Неділі Томиної.
4. Від Зіслання св. Духа до Неділі Всіх Святих.

ОБОВ'ЯЗУЮЧИЙ ПІСТ В УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЕКЗАРХІЯХ ЗДА :

1. *Не вільно їсти м'яса і набілу в таких днях :*

- а) у понеділок першого тижня Великого Посту;
- б) у Велику П'ятницю;
- в) у Навечеріс Різдва Христового, хоч припало б в неділю;
- г) у Навечеріс Богоявлення, хоч припало б в неділю.

2. *Не вільно їсти м'яса, але можна уживати набілу :*

- а) в усі п'ятниці цілого року, крім загальниць;
- б) в середу першого тижня Великого Посту, та в понеділок, в середу й суботу Страсного Тижня;
- в) в день Усікновення Чесної Голови св. Івана Хрестителя, хіба припаде в неділю;
- г) в день Воздвиження Чесного Хреста, хіба припаде в неділю.

3. *Свята, в які вільно їсти м'ясо, хоч припадуть у п'ятницю :*

- а) Різдво Матері Божої;
- б) Непорочне Зачаття Матері Божої;
- в) Стрігання Господнє, якщо випаде перед Великим Постом;
- г) Різдво св. Івана Хрестителя;
- д) св. Петра й Павла;
- е) Храмовий празник (святого Патрона церкви), хіба випаде у Великий Піст.

УРЯДОВІ СВЯТА В КАНАДІ

Новий Рік, Велика П'ятниця, Великодній Понеділок, День Вікторії — 24 травня, День Народження Королеви — дату проголошується, День Домінії (Держави) 1-го липня, День Праці — 1-ий понеділок у вересні, День Подяки — назначується, День Зами-

рення — 11-го листопада, Різдво — 25-го грудня.

У римо-католицькій провінції Квебек святкують ще й ці свята: Богоявлення, Попелева Середа, Вознесення, св. Івана Хрестителя, Всіх Святих, Непорочне Зачаття.

—*—

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В ІНШИХ КРАЇНАХ

Австралія — 26 січня — День Австралії

Англія — 7 червня — День уродин королеви Єлисавети II.

Аргентина — 25 травня — Травнева Революція, 1910. — 9 червня — Деклярація Незалежності, 1816

Бельгія — 21 липня — День Незалежності, 1831

Бразилія — 7 вересня — День Незалежності, 1822

Голляндія — 30 квітня — День уродин Королевої Юліани — 5 травня — День Визволення, 1945

Греція — 25 березня — День Незалежності, 1821

Домініканська Республіка — 27 лютого — День Незалежності, 1844

Індія — 26 січня — День Республіки, 1950

Ірляндія — 17 березня — День св. Патрика

Італія — 4 листопада — День Перемоги, 1918

Китай — 17 лютого — Новий рік, 10 жовтня — День Республіки, 1911

Куба — 20 травня — День Незалежності, 1902

Мехіко — 16 вересня — День Незалежності, 1810

Нова Зеландія — 26 вересня — День Домінії, 1907

Норвегія — 17 травня — День Конституції, 1814

Пакістан — 14 серпня — День Пакістану, 1947

Перу — 28 липня — День Незалежності, 1821

Південна Африка — 31 травня — День Унії, 1910

Польща — 3 травня — Конституція 3 травня, 1791, 22 липня — День Визволення, 1944

СССР — 7 листопада — Жовтнева Революція, 1917

Туреччина — 29 жовтня — День Республіки, 1923

Франція — 14 липня — Збурення Бастилії, 1789

Чехословаччина — 28 жовтня — День Незалежності, 1918

Швайцарія — 1 серпня — Національне Свято

Швеція — 6 червня — День Конституції, 1809.

—©—

ВИКАЗ СЛОВ'ЯНСЬКИХ СВЯТИХ

- Богодар 9. листопада.
Богомир 13. січня.
Богуслав 29. квітня.
Богухвал 18. березня.
Богдан 19. березня.
Богданна 6. лютого.
Богдар 27. травня.
Бойомир 6. січня.
Божена 14. березня.
Божеслава 31. травня.
Болеслав 22. липня і 19. серпня.
Борис і Гліб 9. серпня.
Боян 28. березня
Бронислав 16. жовтня.
Будислав 1. березня.
Ванда 23. червня.
Вислав 7. червня і 9. грудня.
Витослав 22. січня.
Вірослав 27. лютого.
Властимир 23. жовтня.
Войтіх 23. квітня.
Володимир 16. I., 9. IV. і 28. VII.
Володимира 9. січня і 11. серпня.
Володислав 3. квітня.
Володислава 13. грудня.
Всеволод 6. листопада.
Вячеслав 15. квітня і 28. вересня.
Гліб 2. травня, 24. липня, 5. вересня
Годислав 22. березня.
Годимир 31. жовтня.
Горислав 28. листопада.
Гнівомир 8. лютого.
Гримислав 12. жовтня.
Дам'ян 27. вересня.
Держислав 16. липня.
Добриня 20. лютого, 2. березня.
Добромир 4. січня і 5. червня.
Доброслав 10. січня.
Довгослав 18. червня.
Домослав 15. січня.
Збігнєв 17. березня і 1. квітня.
Збіслав 28. червня.
Здислав 29. січня.
Здобислав 30. липня.
Земислав 13. жовтня.
Зимовит 19. жовтня.
Ізяслав 6. липня.
Казимир 4. березня.
Казимира 21. серпня.
Красислав 17. квітня.
Любомир 1. травня.
Любомира 21. III., 24. III. і 24. VII.
Любослав 12. квітня.
Любомир 10. листопада.
Людослав 30. листопада.
Лютослав 26. жовтня.
Мечислав 1. січня.
Милослав 3. липня.
Милош 25. січня.
Мирон 17. серпня.
Мирослав 26. лютого.
Мирослава 26. липня.
Мстислав 8. січня.
Мстислава 9. березня.
Олег 7. серпня.
Ольга 24. липня.
Остромир 4. серпня.
Пребислав 22. жовтня.
Предислав 23. лютого.
Перемишлав 13. квітня і 30. жовтня.
Прибислав 27. січня.
Радивой 10. липня.
Радомир 28. січня і 16. листопада.
Радослав 15. липня.
Ратимир 19. січня.
Ратислав 2. червня.
Радослав 2. березня і 8. квітня.
Ростислав 17. січня і 4. вересня.
Світлана 20. лютого.
Слабовій 25. лютого.
Славомир 17. травня і 5. листопада.
Славомира 23. грудня.
Станислав 5. II., 8. V. і 18. XI.
Станомир 2. жовтня.
Судомир 2. квітня.
Святополк 1. червня і 25. вересня.
Святослав 7. січня і 3. травня.
Святош 12. березня.
Томир 27. листопада.
Томира 24. травня.
Томислав 21. грудня.
Щастибог 14. грудня.
Щастислава 1. лютого.
Яромир 11. квітня і 28. травня.
Ярополк 18. січня.
Ярослав 21. січня і 25. квітня.

ПРЕЗИДЕНТ
З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

JOHN FITZGERALD KENNEDY

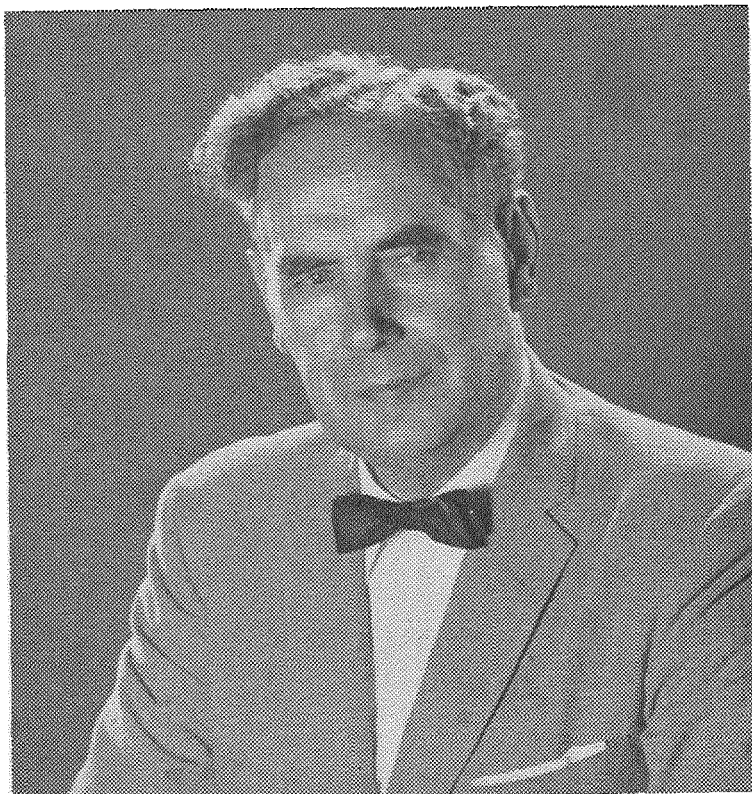
*Обраний на 35-го президента ЗДА в листопаді 1960 року.
Почав своє урядування в січні 1961-го року.*

ПРЕЗИДЕНТИ З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ

	Ім'я і Прізвище	партія	народж.	вибр.	вік	умер
1	George Washington	Fed.	1732, Feb. 22	1789	57	1799, Dec. 14
2	John Adams	Fed.	1735, Oct. 30	1797	61	1826, Jul. 4
3	Thomas Jefferson	Rep.-Dem.	1743, April 13	1801	57	1826, July 4
4	James Madison	Rep.-Dem.	1751, March 16	1809	57	1836, June 28
5	James Monroe	Rep.-Dem.	1758, April 28	1817	58	1831, July 4
6	John Quincy Adams	Dem.	1767, July 11	1825	57	1848, Feb. 23
7	Andrew Jackson	Dem.	1767, March 15	1829	61	1846, June 8
8	Martin Van Buren	Whig.	1782, Dec. 5	1837	54	1862, July 24
9	William Henry Harrison	Dem.	1773, Feb. 9	1841	68	1841, Apr. 4
10	John Tyler	Dem.	1790, March 29	1841	51	1862, Jan. 17
11	James Knox Polk	Whig.	1795, Nov. 2	1845	49	1849, June 15
12	Zachary Taylor	Whig.	1784, Nov. 24	1849	64	1850, July 9
13	Millard Fillmore	Dem.	1800, Jan. 7	1850	50	1874, Mar. 8
14	Franklin Pierce	Dem.	1804, Nov. 23	1853	48	1869, Oct. 8
15	James Buchanan	Rep.	1791, Spril 23	1857	65	1868, June 1
16	Abraham Lincoln	Dem.	1809, Feb. 12	1861	52	1865, Apr. 15
17	Andrew Johnson	Rep.	1803, Dec. 29	1865	56	1875, July 31
18	Ulysses Simpson Grant	Rep.	1822, April 27	1869	46	1885, July 23
19	Rutherford Richard Hayes	Rep.	1822, Oct. 4	1877	54	1893, Jan. 17
20	James Abraham Garfield	Rep.	1831, Nov. 19	1881	49	1881, Sep. 19
21	Chester Alan Arthur	Rep.	1830, Oct. 5	1881	50	1886, Nov. 18
22	Grover Cleveland	Dem.	1837, March 18	1885	47	1908, June 24
23	Benjamin Harrison	Rep.	1833, Aug. 20	1889	55	1901, Mar. 13
24	Grover Cleveland	Dem.	1837, March 18	1893	55	1908, June 24
25	William McKinley	Rep.	1843, Jan. 29	1897	54	1901, Sep. 14
26	Theodore Roosevelt	Rep.	1858, Oct. 27	1901	42	1919, Jan. 6
27	William Howard Taft	Rep.	1857, Sept. 15	1909	51	1930, Mar. 8
28	Woodrow Wilson	Dem.	1856, Dec. 28	1913	56	1924, Feb. 3
29	Warren Gamallel Harding	Rep.	1865, Nov. 2	1921	55	1923, Aug. 2
30	Calvin Coolidge	Rep.	1872, July 4	1923	51	1933, Jan. 5
31	Herbert Clark Hoover	Rep.	1874, Aug. 10	1929	54
32	Franklin Delano Roosevelt	Dem.	1882, Jan. 30	1933	51	1945, Apr. 12
33	Harry S. Truman	Dem.	1884, May 8	1945	61
34	Dwight David Eisenhower	Rep.	1890, Oct. 14	1952	61
35	John Fitzgerald Kennedy	Dem.	1917, May 29	1960	43

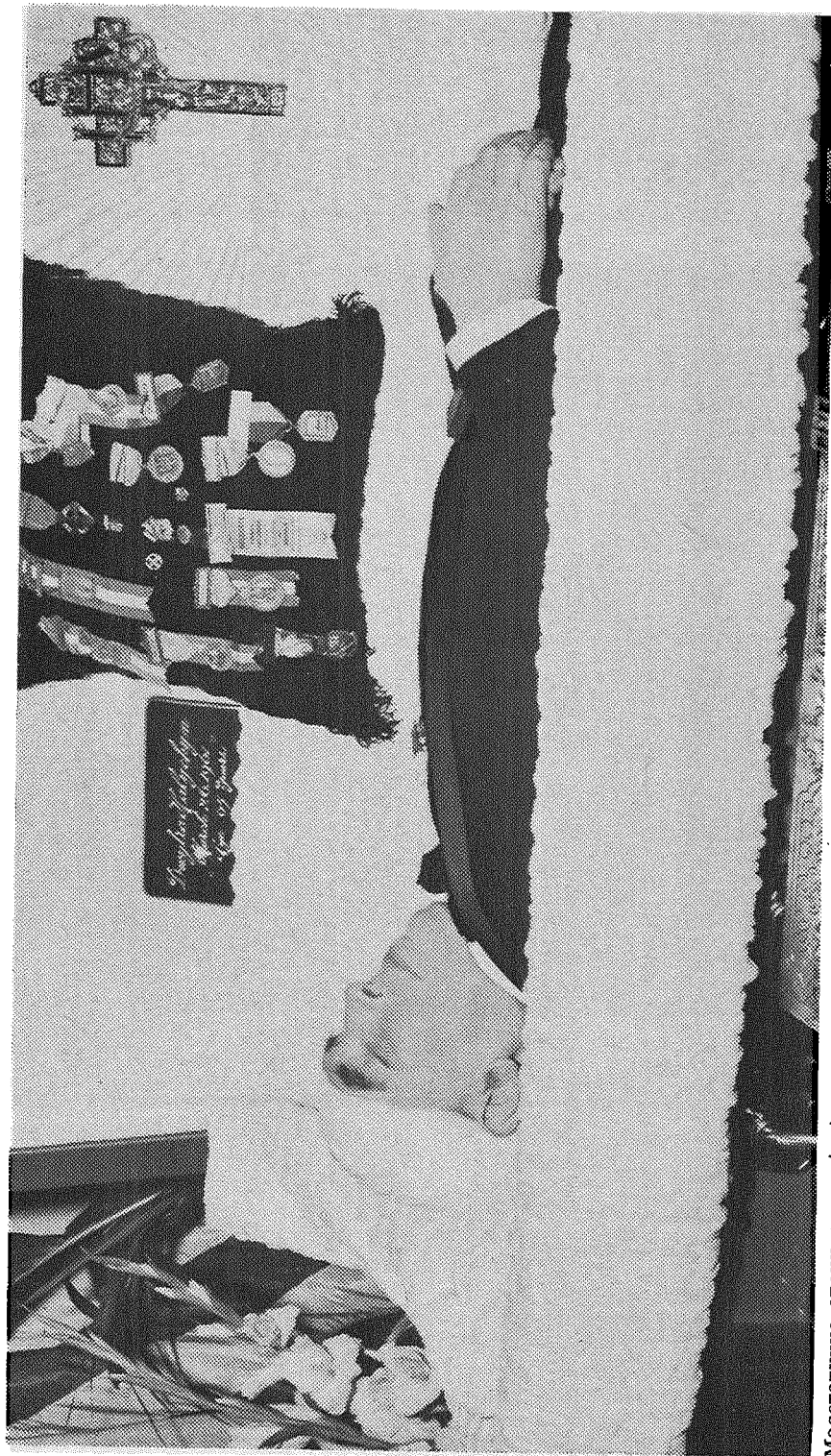
СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ ДМИТРА ГАЛИЧИНА ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА УНСОЮЗУ

сл. п. **ДМИТРО ГАЛИЧИН**

У неділю, 26-го березня вранці 1961 року, як ясне сонце виходило на безхмарній обрії синього неба, в шпиталі Лонг Айленд Коледж Госпітал в Брукліні помер на 66-му році життя славної пам'яті Дмитро Г а л и ч и н, довголітній головний президент Українського Народного Союзу та президент Українського Конгресового Комітету і виконавчий директор Комітету Пам'ятника Шевченкові, колишній Український Січовий Стрілець та, як старшина Української Ар-

мії, активний учасник Українських Визвольних Змагань під час першої світової війни, провідний діяч Американської України впродовж останніх 30 років. Причиною смерти було потовчення та важке пошкодження голови в нещасливому випадку, який трапився в п'ятницю, 10-го березня, пізно ввечері. Впавши на кам'яних сходах зупинки підземної залізниці при 42-гій вулиці і 8-ій евею в Нью Йорку, Д. Галичін у важкому стані був перевезений до недалекого від

Масштабно спочивали тлінні останки сл. п. Дмитра Галичина у відкритій залізній домовині у великій залі Українського Народного Дому в Нью-Йорку. Перев'язана після операції голова свідчить, що смерть прийшла передчасно, після нещасливого випадку. Граворуч — хрест, символ віри; посередині — чорна шовкова подушка, а на ній медалі Української Галицької Армії та інші відзнаки й медалі, свідки праці і служби Покійного своєму народові. Ліворуч — вимагана законом таблиця з написом, хто в Домовині лежить, коли помер та в якому віці.

місця випадку шпиталю св. Кляри, де перебув до 23-го березня під доглядом лікарів і своєї дружини Стефанії. Опісля був перевезений до наймодерніше устаткованого коледжового шпиталю в Брукліні, де негайно була переведена операція голови, ще як єдина надія на рятунок. Надія не виправдалася і три дні пізніше Дмитра Галичина не стало між живими.

Похорон сл. п. головного предсідника УНСоюзу Дмитра Галичина відбувся в суботу, 1 квітня 1961 р. і належить до найвеличавіших, що їх пам'ятає український Нью Йорк. Тіло Покійного перевезено із похоронного заведення Петра Яреми, де воно тимчасом спочивало, до великої залі Українського Народного Дому і там же напередодні похорону відбулася багатолюдна панахида. В похоронах 1-го квітня 1961 взяв участь тодішній Стемфордський Екзарх і теперішній Митрополит Української Католицької Церкви в ЗДА ВПреоєв. Кир Амврозій Сенишин та — можна б сказати — вся Американська Україна через своїх чоловічих представників, як і маси народу. Похоронено сл. п. Дмитра Галичина на Калварійському цвинтарі в Квінсі, де він спочив навіки. В похоронах взяв зокрема участь Головний Уряд УНСоюзу в комплеті, який, зібравшись на похорон, відбув жалобне засідання і на ньому доручив дотогочасному заступникові головного предсідника, Йосипові Лисогорові, виконувати обов'язки головного предсідника УНСоюзу.

Життєвий шлях Дмитра Галичина

Дмитро Галичин народився 30-го жовтня 1895-го року в селянській сім'ї в селі Дички, Рогатинського повіту в Західній Україні, де й почав свою початкову освіту. Середню школу закінчив в повітовому місті Рогатині й опісля вступив на студії закордонної торгівлі на Віденському університеті під час першої світової війни. Покликаний до військової служби в австрійській армії, він вступив добровольцем до Українських Січових Стрільців та, як старшина Української Армії, брав активну участь у визвольній війні українського народу, що закінчилася створенням короткотривалої

Української Народної Республіки. Після поразки та окупації українських земель чотирма сусідами, Дм. Галичин знову виїхав до Відня, де продовжував і закінчив свої студії. До З'єдинених Держав Америки приїхав в 1923-му році і зразу ж активно включився в місцеве громадське життя, беручи найактивнішу участь в усіх його багатобічних проявах. В результаті тієї активності, 18-та конвенція Українського Народного Союзу, що відбулася в Дітроїті, Міш., 1933-го року, обрала його на відповідальний пост головного секретаря цієї великої організації. Обов'язки головного секретаря сповняв сл. п. Дмитро Галичин до 1950-го року, коли то 22-га конвенція УНСоюзу, що відбулася в Клівленді, обрала його однодушно головним предсідником на місце сл. п. Миколи Мурашка, що помер рік раніше. Дві дальші конвенції УНСоюзу, 23-тя у Вашингтоні в 1954-му році і 24-та в Клівленді в 1958 році, перевибрали однодушно сл. п. Дм. Галичина на цей відповідальний пост, на якому він залишився до дня своєї передчасної смерти.

На час урядування сл. п. Дмитра Галичина припадає найвищий розвиток в історії УНСоюзу, доказом чого може посвідчити факт, що з 20 тисяч членів і 3 млн. майна в 1933-му році, УНСоюз виріс до 79 тисяч членів і 24 мільйонів доларів майна в 1961-му році. Одною з перших і найбільших заслуг сл. п. Дм. Галичина в УНСоюзі була повна модернізація цієї організації та повне достосудання її до модерних вимог забезпечення, як і громадського життя. Сл. п. Дмитро Галичин, подібно як і другий довголітній, сьогодні найстарший часом своєї служби в УНСоюзі головний касир Роман Слободян, був найближчим приятелем померлого в 1956-му році д-ра Луки Мишуги, головного редактора „Свободи” і вони разом довгі роки керували Американською Україною та мобілізували її зусилля на допомогу визвольним змаганням українського народу. Довгий час сл. п. Дмитро Галичин був членом Управи Об'єднання Американсько-Українських Організацій, що виконувала функції центральної репрезентації українців

між двома світовими війнами. Від 30-их років не було жадної більшої організації, культурної, допомогової чи будь-якої іншої акції американських українців, у якій сл. п. Дмитро Галичин не відіграв би провідної, а часто й рішальної ролі. Таку роллю він відіграв разом зі сл. п. д-ром Л. Мишугою в створенні і реорганізації Українського Конгресового Комітету, в якому до 1952-го року виконував функції скарбника, будучи також автором і проєктодавцем системи Українського Народного Фонду при УККА. В 1952-му році сл. п. Дмитро Галичин був обраний на першого і виконавчого заступника голови УККА, а в 1956-му році, як проф. Лев Добрянський став головою УККА, сл. п. Дм. Галичин був обраний на пост президента і його виконував до останніх днів свого життя, граючи також провідну роллю в загально - американському братерсько - забезпеченому русі, будучи членом Екзекутиви Крайового Конгресу Братських Організацій. Таку ж провідну роллю він виконував у Пан-Американській Українській Конференції (ПАУК), він був свого часу головою Об'єднання будувших Вояків Українців Америки,

він до кінця свого життя був членом Дирекції ЗУАДКомітету, був активним і провідним членом багатьох інших організацій, був справжнім лідером Американської України. Коли ж виникла справа будови пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, яку, до речі, він формально започаткував своїм листом до сенатора Джевітса в 1958 році, і коли створено крайовий Комітет Пам'ятника Шевченкові, сл. п. Дм. Галичин був обраний на його виконавчого директора і саме цій справі приділював найбільше уваги в останніх місяцях свого життя.

Крім своєї довголітньої, провідної діяльності в американсько - українському громадському житті, сл. п. Дмитро Галичин був одним із тих нечисленних наших громадян, що грали подібну провідну роллю також в американському політичному житті. Будучи членом Республіканської партії, він активно в ній працював, зокрема брав активну участь у кожній виборчій кампанії та своєю працею і її успіхами вибився на одне з передових місць, будучи головою українського відділу в Крайовому Комітеті тієї партії, а на останній передвиборчій кон-

Із похоронів
сл. п. Дмитра
Г а л и ч и н а

У першому ряді біля домовини Покійного зібралась його засмучена Родина. З правого боку сидять: дружина старшого брата Покійного, Івана, біля неї її дочка, а біля неї дружина - в до в а Покійного, п-і Стефанія Галичин, та брати: Іван, Василь та Йосип і їхні родини.

венції був призначений одним з асистентів її секретаря.

Життя і діяльність сл. п. Дмитра Галичина це один з найдовших і найславніших розділів історії Американської України. Сам він, як і всі смертні, закінчив свій туземний шлях, поклавши своїм життям і своєю активністю тривкі підвалини під могутню і величну будівлю, що нею є Американська Україна.

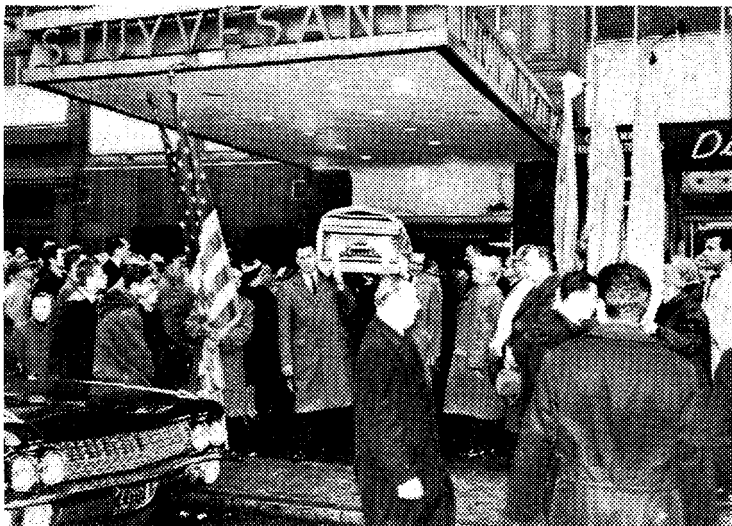
Нещасливий випадок

Смерть сл. п. Дмитра Галичина попередив нещасливий випадок, що трапився в п'ятницю, 10 березня 1961 р. Того дня сл. п. Дмитро Галичин працював в головній канцелярії УНСоюзу в Джерзі Сіті довше, ніж звичайно, пригтовляючись до скликаних ним же нарад Головного Екзекутивного Комітету і Культурної Комісії УНСоюзу, що мали відбутись наступного дня, в суботу 11-го березня на Союзівці та мали бути пов'язані із церемонією складення вінка біля пам'ятника Тарасові Шевченкові на тій оселі, щоб в той спосіб вшанувати його пам'ять у сторіччя його смерті. На Союзівку мав виїхати сл. п. Дм. Галичин автомобілем в суботу о год. 8-ій рано, з гол. канцелярії УНСоюзу. У п'ятницю, 10-го березня, не перед-

бачалось, як це звичайно буває, ані нарад УККомітету, ані будь-якого іншого зайняття, отже вечір був вільний. Сл. п. Дм. Галичин не згадував, як він плянує цей вечір провести. Але чергова вістка вже була не від нього, лиш про нього з шпиталю св. Кляри (Ст. Клер'с Госпітал) при 52-ій вул. і 9-ій Евню. Шпиталь закликав його дружину п-і Стефанію та повідомив, що її чоловік був перевезений туди кареткою рятувкового поготивля після нещасливого випадку. Дружина негайно поїхала до того шпиталю і звідти викликала телефоном ред. А. Драгана, що також негайно приїхав до шпиталю. Члени Екзекутиви УНС: заступники гол. предсідника Йосиф Лисогір і Анна Герман, секретар д-р Ярослав Падох і касир Роман Слободян у тому часі вже були в дорозі на Союзівку на наради Екзекутиви.

Докладних обставин випадку сл. п. Дм. Галичина досі не встановлено, бо теж не зголосився жаден наочний свідок. Шпиталь був, як це виявлено пізніше, повідомлений сторожем транспортної влади (Транзіт оториті), але немає жадного протоколу про сам випадок. Залізнична зупинка, на якій випадок трапився, в тому часі, звичайно, дуже залюднена. Також не-

Після прощальної панахиди, що була відправлена біля домовини сл. п. Дмитра Галичина в залі Народного Дому в п'ятницю, 31 березня 1961 року, в суботу, 1-го квітня відбулись похорони. Вони почались короткою відправою біля відкритої домовини, опісля відбулося останнє прощання, під час якого сотні людей пройшли біля домовини, цілуючи хрест в руці Покійного і дотикаючи востаннє його руки. Після відправ, найближчі співпрацівники Покійного з Головного Уряду УНСоюзу вивезли на своїх плечах вкриту синьо-жовтим прапором домовину Покійного та поставили її на авто-караван, що відвіз її до української католицької церкви св. Юра, парафіянином якої був Покійний.

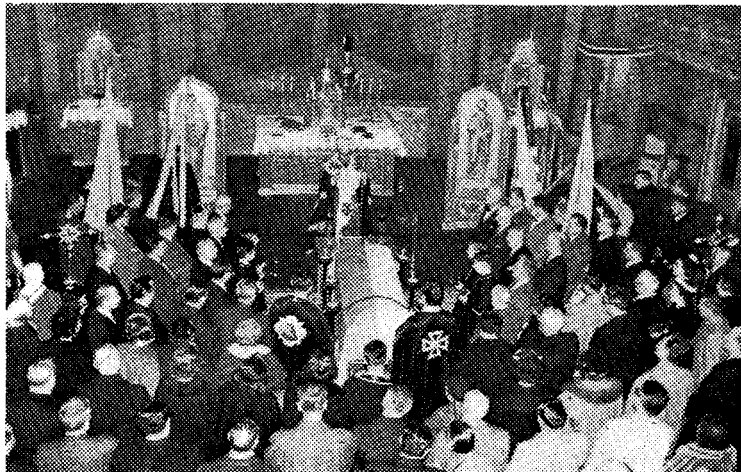
встановлено, що в недужого, внаслідок сильного удару і сильного вилливу крові (гематон) наступило пересушення мозку направо, і в результаті мозок почав дегенеруватись. В таких випадках ще тільки операція дає деяку надію на рятунку і таку операцію переведено в п'ятницю, 24-го березня 1961 ввечері. Вже досліди, як і опісля операція виявили недвозначно, що стан недужого безнадійний і що його години на цьому світі вже пораховані.

Потрясаюча вістка

Вістка про смерть сл. п. Дмитра Галичина в неділю, 26-го березня 1961 вранці, швидко рознеслась по країні і в більшості викликала потрясаюче враження. В близьких громадах, як Нью Йорк і Джерзі Ситі, у Брукліні та інших містах, повідомили про це своїх парохіян вч. Отці Парохи на проповідях під час Богослуження. В дальші околиці передано цю вістку телеграмами до членів Головного Уряду УНСоюзу, голови УККомітету та деяких інших громадян. Телефонічно повідомлено про смерть сл. п. Предсідника УНС голову Контрольної Комісії д-ра В. Галана у Філадельфії, гол. радного Дмитра Шмагалу у Клівленді й інж. Степана Куропаса в Шикаго, який сповістив про це Відділи УНС й українську громаду Шикага й околиці. Від неділі рана над головною канцелярією Союзу повівали два прапори, американський і український, спущені до

половини щогли. В Джерзі Ситі, де сл. п. Дмитро Галичин не тільки весь час працював, але й деякий час мешкав, велику Шевченківську Академію в неділю 26-го березня пополудні започатковано згадкою про смерть цього лідера Американської України та вшановано його пам'ять встанням з місця і хвилиною мовчанкою. Пам'ять Покійного вшановано на зборах 153-го Відділу УНС у Філадельфії, на яких був приявний головний секретар УНС д-р Ярослав Падох. Після зборів разом з ним приїхав до Нью Йорку, щоб поклонитись тіні Покійного, головний радний Іван Одежинський. Гол. радний Богдан Зорич з Торонта інформував, що там теж у неділю відбулось відкриття добудованого до будинку УНО приміщення Кредитової Спілки, в якому взяло участь понад 300 осіб, а між гостями був посол Яремко. Також на цьому зібранні вшановано пам'ять покійного Дмитра Галичина. З багатьох громад наспівали телеграфічні і телефонічні повідомлення про потрясаюче враження, що його викликала вістка про смерть сл. п. Дмитра Галичина. Вістка про смерть сл. п. президента Дмитра Галичина розійшлася біля 10-ої години ранку серед численних українців, що саме виходили з української церкви св. Юрія в Нью Йорку. Люди ставали гуртками та передавали цю сумну вістку з уст до уст. Всі були наглядно зворушені й голосно висловлювали свій жаль і сум. Після того перед про-

А після Служби Божої, Владика Амврозій зійшов зі свого місця, став перед домовиною і в послуженні священників, відправив останню панакхиду за спокій душі раба Божого Димитрія, вірного християнина, що очолював дві наші найбільші інституції — Український Народний Союз та Український Конгресовий Комітет Америки.

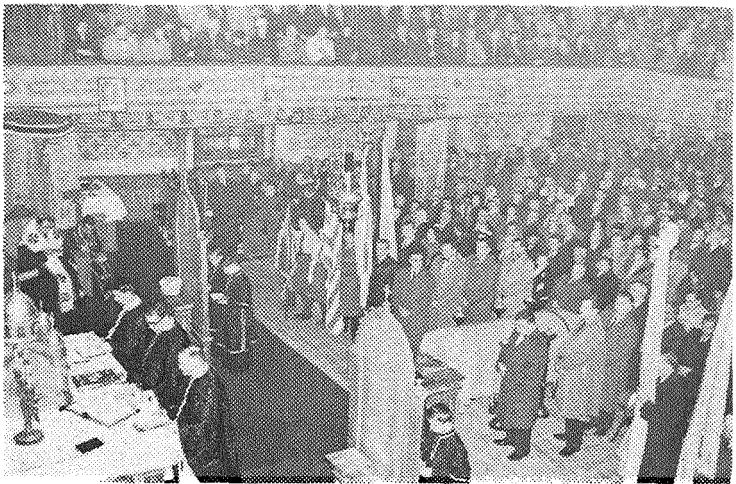
мас познач грабунку, бо при потовченім знайдено його власність, включено з готівкою. Сл. п. Дмитро Галичін після випадку вже не прийшов до повної свідомості і сам не міг про цей випадок нічого сказати.

Після доставлення до шпиталю, в недужого виявилось сильне потовчення голови. На чолі була велика рана і також носова кістка була заломана. Були також сліди потовчення по боках голови, що насувало здогад, що недужий, впавши на сходах, міг по них скотитися вниз. Проблемою лікарів було, що наступило раніше: упадок чи втрата притомності, себто, чи упадок був попереджений ударом мозку або ударом серця. Стан недужого початково був такий, що внеможливівав навіть точну лікарську перевірку, з побоюванням, щоб оглядинами та необхідними при цьому рухами недужого не погіршити справи. Першу лікарську допомогу дістав недужий від шпитальних лікарів. В суботу вранці дружина недужого викликала д-ра Олексу Лятишевського, який, хоч не є зв'язаний з шпиталем, до якого недужого перевезено після нещасливого випадку, негайно прибув і від того часу був постійним дорадником місцевих лікарів і постійно слідкував за опікою над недужим. Першу діагнозу щодо розмірів потов-

чення та пошкодження недужого поставив д-р Вільям Гантер, професор неврології в Нюйоркському університеті. Хоч недужий після перших днів в лікарні почав помітно приходити до сили, тривогу викликувала обставина, що його правий бік — рука і нога — був майже спаралізований, що вказувало на деяке пошкодження мозку. Коли ж стан недужого не виказував дальших змін, в четвер 23-го березня його перевезено до Лонг Айленд Коледж Госпітал в Брукліні, відомого з того, що має одну з найкраще устаткованих лябораторій. Недужим, крім постійної опіки д-ра Ол. Лятишевського, заопікувався ще доктор Джефферсон Бравдер, професор неврології в Нюйоркському університеті та директор неврологічного відділу в згаданому шпиталі в Брукліні та дорадник з неврології ряду інших медичних шкіл. Проф. д-р Бравдер є головою Асоціації неврологів Америки. Негайно після перевезення недужого до шпиталю в Брукліні, переведено ряд нових і модерних дослідів, зокрема переведено т. зв. „серебрал артеріограм”, що відбувається при допомозі застрику відповідної сировини до артерії, що опісля вможливило відносно точне встановлення внутрішнього стану при допомозі рентгена. Саме цим процесом

ІЗ ПОХОРОНІВ СЛ. П. ДМИТРА ГАЛИЧИНА

Три священики (зліва): о. д-р Ю. Катрій, парох св. Юра, о. ігумен О. Засійбіда та о. Кузьм'як стали перед престолом до заупокійної Святої Літургії, почавши її урочисто: „Благослови, Владико!” І Владика, тодішній єпископ Української Католицької Церкви в Стамфордській дієцезії і теперішній Митрополит Української Католицької Церкви в ЗДА, Преосв. Кир Амвросій Семишин, проголошує благословення на початку та під час Служби Божої, зайнявши місце під бальдахімом праворуч престола. Церква по береги була заповнена справді жалібною громадою.

На Кальварійському цвинтарі ще короткі відправи о. Віктора Сороки, ще кілька прощальних промов і вкінці голос сурми та військовий салют і вільна американська земля навіки прийняла тлінні останки свого доброго громадянина та вірного сина України, сл. п. Дмитра Галичина, головного предсідника Українського Народного Союзу.

повіддю під час співаної Служби Божої, яка почалася о 10-ій годині ранку, о. місіонар проголосив з амвону цю сумну вістку, зазначуючи, що вона дуже болюча для нас усіх. Зараз на заклик священника всі вірні клякнули і змовили молитву за спокій душі Померлого.

До Катедри св. Володимира УПЦеркви вістка про смерть Д. Галичина наспіла під кінець Служби Божої. По панахиді, яка була відслужена за спокій душі бл. п. Марії Валійської, о. протопресв. Весоловський оголосив її, зазначуючи короткими словами заслуги Покійного та велику втрату для всієї спільноти, що сталася через його смерть. Потім змовив коротку молитву та закінчив „Вічною Пам'яттю”. Хор та всі приявні відспівали „Вічну Пам'ять” з видимим зворушенням. Вийшовши з церкви, учасники Богослужби довго стояли в гуртках і передавали один одному сумну вістку, дискутуючи про смерть Покійного та її причини.

**

В Джерзі Ситі в українській като-

лицькій церкві св. Петра і Павла першу вістку про смерть сл. п. Дм. Галичина передав, одержавши її під час проповіді, всч. о. З. Бачинський, згадуючи коротко про заслуги Покійного та про велику втрату, що її зазнали українці з його смертю.

Смерть сл. п. Дмитра Галичина була справді величезною втратою для всього українства і, зокрема, для Українського Народного Союзу. Цю втрату відчула глибоко вся Українська Громада. Але життя спільноти не стоїть на місці і не може припинятись жадною, навіть найбільшою втратою. Не інакше сталося і в цьому випадку. Довголітнього головного предсідника УНСоюзу сл. п. Дмитра Галичина не стало між живими, але вічно залишиться його пам'ять, яку ми найкраще вшануємо, продовжуючи його діло: розбудовуючи Український Народний Союз та Американську Україну до нових висот, створюючи нові вартості. Бо це було суттю і ціллю життя сл. п. Дмитра Галичина. Нехай же пам'ять про нього збережеться між нами навіки!

СОЮЗ ПРАЦІ, ІДЕЙ ТА ІНТЕРЕСІВ

Написав Дмитро Галиччін

Український Народний Союз є тільки дещо понад 20 років молодший від найстаршої американської братсько-допомогової організації в модерному розумінні. Вже сам цей факт зараховує нашу американсько-українську спільноту до піонерів американського суспільного прогресу, в якому братерсько-допомогові організації відіграли таку визначну роль. Історія Українського Народного Союзу списана вже в багатьох книгах і в багатьох виданнях. Вона бо нерозривно зв'язана з історією американських українців взагалі. Факти на цю тему знайдуть заінтересовані й в цьому виданні на іншому місці. Тут хочемо звернути увагу на деякі вартості Українського Народного Союзу, якими не може похвалитись не тільки жадна приватна асекураційна агенція, але й не багато подібних до УНСоюзу інших загально-американських організацій.

Український Народний Союз названо свого часу „союзом праці, ідей та інтересів”. Навряд чи була колинебудь створена така організація, що так ідеально поєднувала б ці три, так важливі в нашому суспільному й особистому житті елементи, як це робить Український Народний Союз.

Союз праці названо Український Народний Союз, бо працею й для праці він був створений. Прояви громадської праці були вже й перед створенням Союзу, але та праця не була зорганізована, не була „в союзі” й тим самим не можна було очікувати таких результатів, як може дати спільна, з'єдинена праця. Не диво, що справжня історія американських українців, як спільноти, починається щойно зі створенням УНСоюзу. В

перших початках УНСоюз мав заледви кількадесят членів, а зачався він радше від кількох ідейних наших піонерів, які „змовились” злучити свої зусилля, бо бачили, що один в полі не воєк. Наслідки цієї творчої „змови” бачимо сьогодні. Теперішній могутній Український Народний Союз — це сума муравлиної праці, змагань і жертв вже майже трьох українських генерацій на цій землі. Тільки завдяки союзові праці в Українському Народному Союзі, цю працю пощастило використати максимально для добра нашої спільноти тут, в Америці, та для нашого безталанного українського народу на Рідній Землі. Якщо б сьогодні детально списати історію американських українців та їх творчий прогрес, ми щойно тоді зрозуміли б рішальне значення створеної в Союзі спільноти праці для нашої громади та нашого народу. Наші святині, в яких ми по своєму в Бога кращій долі молимо; наші народні доми, в яких ми відповідно до своїх можливостей та способностей цю кращу долю куємо; наші численні громадські, культурні, виховні, допомогові, політичні та інші організації, в яких ми збільшуємо свою свідомість, гартуємо свою волю та спільними силами дальший шлях собі промощуємо, все є посереднім або безпосереднім наслідком того „союзу праці”, що його започаткував, вів, продовжує і символізує Український Народний Союз.

Що ми сьогодні й не писали б про працю УНСоюзу, все це було тільки слабким відгомонам того, що справді зроблено. Від своїх перших початків УНСоюз та його члени мусіли пройти той сам процес, що його проходить кожна будова, окремо така монумент-

тальна, яка подумана на сотні років та виставлена на всякі бурі й удари. Треба було насамперед прочистити ґрунт під будову. А цей ґрунт був дуже занечищений невіглавством, темнотою, пересудами, кацапщиною, мадаронством та власною байдужістю. Скільки то палких слів сказано, скільки аргументів, часом і поломаних крісел треба було вжити, щоб цей ґрунт прочистити. Це була боротьба світла з темнотою, поступу з назадництвом. Цю нерівну боротьбу виграно меншими силами тільки тому, що ці сили були з'єднані й вони притягали до себе щораз нових і нових свідомих та освідмлених громадських працівників.

В тих змаганнях покладено тверді, як криця, підвалини під будову УН-Союзу. Сама будова тривала довго й була не менш важка та натрапляла на не менші труднощі, як і перші її початки. Проте, праця була вже настільки легша, що вже були виразні зариси нової будівлі, вже була більша надія на її завершення, та й більше сил з кожним роком прибувало. Перешкоди з боку чужих і своїх все ще не переводились, і як до кого можна застосувати засаду, що перешкоди тільки на те існують, щоб їх перемагати, то це головно до УНСоюзу. Тут не місце вичисляти ці перешкоди, але згадаємо з них тільки дві, які вже більше, або менше висвітлені в нашій союзовій публіцистиці. Коли УНСоюз на своїй ХІІ. конвенції в Боффало в 1914 році ухвалив переведення асекураційної реформи на базі нових, наукових досягнень асекураційного діла, то вкоротці після того він, переважно наслідком неперемірливої демагогії існуючих вже тоді конкурентійних українських організацій зменшився з 25 335 членів мало що не до 6 000. Це був удар, що його могла пережити тільки така інституція, що опиралась на таких твердих основах, як УНСоюз. Інше потрясення прийшло під час другої світової війни, коли Америка кон'юнктурально збралась з найбільшим ворогом українства й — тоді скритим, а сьогодні вже явним — всього людства, большевицькою Москвою. Всі темні сили, цілу армію п'ятиколонних шпигунів і зрадників пу-

щено тоді проти „української заморської твердині” — Українського Народного Союзу, але під їхніми ударами ця вже могутня будівля американських українців навіть не задрожала.

Таких і подібних наступів на цю українську заморську фортецю було більше, та всі вони не тільки були відбиті й переможені, але після кожної з них УНСоюз ще більше кріпшав, ставав ще сильніший.

Рівночасно з творчими наслідками спільної праці в УНСоюзі для добра та розвитку нашої американсько-української спільноти, велась невпинна й все плідніша праця для добра нашого поневоленого українського народу. Почесні Грамоти, що їх дістав УНСоюз і через нього його членство від Просвіти, Рідної Школи, Інвалідів, майже всіх українських центральних інституцій та від безлічі місцевих, ще й сьогодні говорять своєю мовою, дарма, що всі ті інституції сьогодні роздавлені брутальним чоботом наїзника. Для України невпинно впродовж свого існування працював і сьогодні працює УНСоюз теж на цій землі. Згадую тільки про видані вже старанням і коштом УНСоюзу десять книг англійською мовою про Україну, її історію, культуру та її змагання. Професор Принстонського університету д-р І. Решетар, промовляючи на зібранні Українського Конгресового Комітету в 1953 році, заявив, що ці видані УНСоюзом книги зробили перелом в американській олінії відносно України та цілого європейського Сходу. Цю його думку потверджують вже не сотні, але й тисячі американських відгомонів на ці книжки, що появились тільки в американській пресі на всьому великому просторі З'єдинених Держав. І тому, коли професор Колумбійського університету, Кларенс Меннінг, писав з нагоди 50-річчя УНСоюзу, що цю організацію треба вважати українською амбасадю в Америці та що УНСоюз виконав і виконує велику місію й для самої Америки, то він тільки потвердив більше, ніж доказаний факт.

Український Народний Союз називаємо теж союзом ідей, і це чи не найбільше його досягнення, бо воно са-

ме стало першою передумовою його невпинного розвитку. Цей створений УНСоюзом союз ідей став своєрідною життєвою філософією американських українців, яка віддзеркалює та охоплює найкращі ідеали українського й американського народів. Якщо УНСоюз міг перетривати всі кризи й виходити з них переможно, якщо він в кожних обставинах і для кожного мав велику притягаючу силу, якщо він міг з невеличкого гуртка піонерів розвинути в наймогутнішу українську організацію сьогодні вже не тільки в Америці, але й в цілому вільному світі, то це в першу чергу завдяки тому, що він потрапив знайти й дати відповідну синтезу та об'єднати в один творчий процес всі найкращі українські ідеї та ідеали. Немає віровизнання, політичного переконання, територіального чи соціального походження, яке не було б в Українському Народному Союзі заступлене і респектоване, за винятком, очевидно, комуністичних зрадників. Якщо існує яка насправду всеукраїнська народна організація, то нею можна вважати в першу чергу Український Народний Союз. Між членами Українського Народного Союзу є визнавці всіх політичних течій та різних віровизнань, є люди, які прибували до американських берегів впродовж минулого понад пів сторіччя з усіх територій широкої України, є люди всіх соціальних походжень і професій та кожного віку життя, і кожний з них має однакові права та однакові обов'язки. Український Народний Союз — це справжня все-українська спільнота, одна велика сім'я братів і сестер, яких в'яже спільна українська кров та спільні ідеали, які лягли в основу цієї організації.

При цьому цей союз ідей є найбільш активний і творчий. Впродовж існування УНСоюзу було багато спроб та намагань надати йому якусь одну релігійну чи партійну закраску. Це нічого дивного, бо кожний член УНСоюзу не тільки може, але й повинен змагати до того, щоб ця організація була така, яка в його переконанні була б найліпша. І з тих змагань в УНСоюзі витворювалась синтеза, витворювався оцей „союз ідей” в їх най-

кращій еманациї. З уваги на те, що в УНСоюзі завжди були заступлені всі віровизнання й політичні напрямки, в ньому силою факту мусіла витворитись та спасенна толеранція та взаємний респект між противниками поодиноких напрямків. Тим самим, УНСоюз мусів стати найбільш потрібною для українців школою і кузницею справжнього державного виховання і думання.

Що більше, УНСоюз, як організація американських громадян українського роду, мусів знайти відповідну синтезу цього, що вже сказано: американських і українських ідей та ідеалів. В зустрічі тих ідей на організаційному терені УНСоюзу треба було узгіднити американізм з українізмом, з'єднати права й обов'язки американського громадянина з українською традицією та українськими змаганнями. Цю розв'язку і таке узгіднення знайдено, доказом чого можуть послужити хоч би згадувані вже надані УНСоюзом почесні грамоти від найвищих старокрасвих українських установ, з такими ж призначеннями і відзначеннями, що їх одержав УНСоюз від найвищих американських урядових і громадських установ.

Вкінці — союз інтересів. Піонери УНСоюзу, засновуючи цю організацію, збагнули велику таємницю успіху кожної організації, кладучи в основі УНСоюзу не тільки спільноту праці та ідей, але й інтересів. Кілька прикладів: Український Народний Союз виплатив досі понад 10 мільйонів доларів посмертних заповітів та допомог хворим. Рівночасно він тільки за останніх 14 років виплатив своїм членам понад один мільйон доларів дивіденд та понад 1 200 000 доларів всіляких нагород, отже разом виплатив УНСоюз своїм членам близько 13 мільйонів доларів всіляких допомог, дивіденд і нагород. В останніх роках були випадки, коли родини новоприбулих імігрантів - скитальців тільки за кільканадцять чи кількадесятків доларів вклячених до УНСоюзу вкладок, одержували тисячі доларів допомоги після смерті забезпеченого в УНСоюзі свого члена родини. Ці посмертні виплати, як теж допомоги калікам і хворим, часто рятували на-

ших імігрантів від злиднів та найбільших фінансових труднощів. Вони теж причинялися до вдержання людської гідності не одної людини, яка без тієї допомоги від УНСоюзу, була б може і змушена простягнути руку та просити милостині.

Можна б наводити багато прикладів теж і на важливе в особистому і суспільному житті поєднання в УНСоюзі громадських і національних інтересів з особистими. Гріш, який члени вплачують до Українського Народного Союзу у формі вкладок на життєве забезпечення, вони заощаджують для себе та своєї родини. УНСоюз зі свого боку переймає ризик виплати повного забезпечення на випадок передчасної смерті. Рівночасно зложений в УНСоюзі гріш обертається на службу своїй громаді і своєму народові. Переглянути б тільки всі видання Українського Народного Союзу українською та зокрема англійською мовами, підрахувати б всі пожертви УНСоюзу та його членства на всілякі народні та добродійні цілі, тоді дістанемо імпозантний образ спільноти інтересів, який гордістю і радістю наповнює наше серце, що ми, ук-

раїнці, потрапили на американській землі створити таку організацію.

Український Народний Союз за час свого існування впустив українське коріння глибоко в американську землю та черпає з неї життєдайні соки, видаючи з кожним роком все повніші і все більш зрілі овочі для української волі. За цей час — кажучи образиво — виросло, з киненого першими піонерами зерна, могутнє і розлоге дерево, яке видержало всі історичні бурі й негоди, об коріння якого поламали й ламають собі зуби всі чужі й свої шкідники, які хотіли б його повалити. Під охороною того могутнього дерева, яким є Український Народний Союз, може тепер вільно й надійно розвиватись наше життя в усіх його різноманітних ділянках. Як довго росте і міцніє Український Народний Союз, так довго розвиватиметься й це життя та даватиме щораз нові плоди для нашої американсько-української спільноти, для нашої прибраної американської Батьківщини та для нашої рідної України.

(Із збірника „Українці у вільному світі”).

Ганна ЧЕРІНЬ

ОКЕАН

*Обнявши владно прибережжя,
Розлого дише океан . . .
Яке окрилене безмежжя
Сваволі, мужности й оман!*

*У глибині його бездонній
Незмірні скарби звуків, тем,
Ніким не писаних симфоній,
Ніким не створених поем . . .*

*То безтурботні, то понурі,
Вкладають звилі у приплив
Героїку громів і бурі,
Сирен звабливо-дивний спів . . .*

*Лунають буряні прелюди,
Страшна симфонія снаги,
Якої не відчують люди,
А лиш скелясті береги.*

*Так без кінця мелодій повен
Кипить і творить океан,
Як на землі творив Бетговен —
Святої Музики титан.*

НОВИЙ ГОЛОВНИЙ ПРЕДСІДНИК УНСОЮЗУ

ЙОСИП ЛИСОГІР

Після трагічної смерті трикратного головного предсідника Українського Народного Союзу сл. п. Дмитра Галичина з кінцем березня 1961-го року, обов'язки цього уряду перейшли, згідно зі статутом, на обраного останньою конвенцією заступника гол. предсідника Йосипа Лисогора. Головний Уряд УНС, зібравшись на свої річні наради в травні 1961 р. та виконуючи свої статутіві обов'язки і повновасті, вибрав Йосипа Лисогора однодушно на нового головного предсідника, обираючи рівночасно на опорожнене в цей спосіб місце заступника головного предсідника дотеперішнього головного контролера Степана Куропася, а на пост головного контролера дотогочасного головного радного Івана Кокольського. Опорожене місце одного гол. радного залишено вільним.

Йосип Лисогір народився 25-го травня 1911-го року в місті Нортгемптоні в Пенсилвенії, закінчив комерційно-фінансовий факультет на Ньюйоркському Університеті, брав участь у другій світовій війні в ранзі капітана Американської Армії, був активний в американсько-українському житті ще з часів з-перед другої світової війни та на 22-ій і 24-ій конвенціях УНСоюзу був обраний на заступника гол. предсідника. Його батьки, бл. п. Ілько і Анна з Пюрків, родом із Західної України.

OUR PAST AND FUTURE

By Joseph Lesawyer

A popular theme that creeps up continuously in discussions of our Ukrainian community life in the United States and Canada is "What would be the status of our people in their respective communities if the hundreds of churches, national homes, community centers, social clubs and societies and fraternal organizations, such as the Ukrainian National Association, were non-existent." The thought is intriguing leading to much speculation but, realistically, it defies imagination because these institutions have become an integral and vitally intimate part of our every-day life. We could not get along without them today. Yet a casual survey of past history indicates that the development of this vast complex of community life was painfully laborious, often carried on entirely by a mere handful of dedicated men. In too many instances masses of people stayed on the sidelines selfishly accepting the benefits of organized activities and cooperative effort created, promoted, financed, and maintained by their neighbors, without lifting a finger or donating a penny to help the cause along.

The attitude of non-support was and still is a major obstacle to our over-all rapid advancement because, at best, our Ukrainian population has been and is relatively small on this continent. But progress was not thwarted entirely. What was lacking in numbers, was made up in enthusiasm, stubbornness, and pride. These attributes were evident in the earliest immigrants from Ukraine. The glories of the old country, though marred with tragedy and disappointments, were not forgotten. Love for dear ones left behind and the ancestral homestead ran deep. The land of their birth was in their hearts and minds. Simultaneously the enlightened elements sensed that the carrying over of the customs and beautiful traditions of the old country not only enriched the culture of their new fatherland but also provided for a happier, smoother, and more normal adjustment to life in

America. The adjustment process began slowly because in the beginning with no help forthcoming from any source it was firstly, a question of survival, and secondly, the saving of enough money to pay back the funds borrowed to finance the trip to the new world. Progress was further retarded by lack of education and technical skills which consequently relegated our forbears to the bottom of the social and economic ladder. Here labor conditions were extremely harsh. America, in the closing decades of the 19th century, was in the midst of a mighty industrialization program which was being pushed forward with little regard for health or safety. Every laborer was on his own and his own keeper. His well-being and the welfare of his family rested upon his ability to stay healthy and employed. Ukrainians were remarkably successful in this respect.

As the years rolled by and the roots of the immigrants became imbedded deeper in America, it became obvious even to the diehards that the new country was to be the permanent residence of the majority of these people and their native born children. This brought about a gradual change in the thinking of the population and spurred the development of long range plans for expanding and improving the social, economic and religious facilities in the various communities. The trend was greatly accelerated after World War I and progress, though not fully in line with the real potential, was nevertheless remarkably steady. A powerful upsurge in activities came with the influx of new immigrants after World War II which not only added approximately 100,000 new people to our communities but substantially increased the professional and learned ranks of our population.

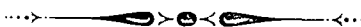
As the number of Ukrainians grew, so did our institutions, including the Ukrainian National Association. For the past 68 years our Association has been a vital link in Ukrainian community life in America. Founded in

1894 in the hard coal regions of Pennsylvania, it has grown consistently if not too rapidly and today "Soyuz," as it is popularly known, is the world's largest fraternal benefit society composed of members of Ukrainian descent. Its branches have been the bed rock of social, educational, fraternal, charitable, and cultural pursuits in hundreds of communities as well as the initiating and rallying points for action on behalf of the enslaved Ukrainian nation and its people. It has been in the forefront of patriotic duty to America and Canada. Much has been written and more has been orally spoken about the unique role played by the Ukrainian National Association on the American continent. We believe it is an impressive story. "Soyuz" grew up the hard way. It has been a long road with many heartaches but with deep satisfactions also. Today we are proud of a membership in excess of 80,000. Our assets total over \$25,000,000 and insurance in force tops \$60,000,000. Nearly a million dollars a year is paid out to beneficiaries. Additional hundreds of thousands of dollars are paid out in dividends, matured policies, old age benefits, and other benefits each year. Thousands of dollars are loaned to members at low interest rates. All of this is done efficiently, promptly, and with no red tape. All of this is possible because we work for ourselves. Every member, through his branch, has a say in the way our Association is to be operated as well as a responsibility for its well-being.

Our successes to date indicate that our method of working together, for one another, building for the future, providing protection for the member and his family and at the same time, without extra cost, providing numerous cultural and educational benefits, is an unbeatable system in this world of ours. It is a system that has every advantage for the individual, his family, and the whole community. It is a system that stresses democracy, self-reliance, humility, charity, and love of God and country. By all odds, it is unbeatable.

We know by studying the past that much has been accomplished by our Association. But what has been done is but a drop in the bucket of what can be accomplished in the future. Conservative estimates confirm that there are well over 1,500,000 persons of Ukrainian descent in the United States and over 500,000 in Canada. Indeed a gigantic force with unlimited talent and vast financial resources. The possibilities of this potential staggers the imagination. Practical analysis indicates that these possibilities can be realized. We have proven over the past 68 years of steady progress that we have the experience, the know-how, and the organizational apparatus to take care of the needs of our people. Our record is convincing and we have something to sell. How do we go about doing it?

A basic tenet of fraternal societies is that every member is an organizer. We have over 50,000 adult members in our Association. All of them, theoretically, are potential organizers. However, we know from past experience that this is not so. But let us assume that a minimum of ten percent of this number will apply themselves seriously to the task of enlarging our membership. Such a group obtaining only two members a month for a period of one year would increase our ranks by 120,000. Within ten years we would have nearly all of our Ukrainians united in one powerful organization. Fantastic indeed, but realizable also. All we need is an open mind, an aggressive approach, practical sense, and an unflinching spirit. We must think big and act big. To do less would not be in keeping with the jet age and the exciting new world of space. Not so long ago the term "the sky is the limit" was an extreme exaggeration. Today the sky is filled with man made objects. Today our immediate membership goal is 100,000 but for tomorrow we have to set our sights for several times that number. The future is up to each and everyone of us. With concentrated effort our generation can become the sensation of the fraternal world and, with a little luck, we might even influence history.

Конвенційні відзнаки УНСоюзу з різних часів.

КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Написав Микола Мурашко*

Статут УНСоюзу зазначає, що законодавча влада цієї організації належить Конвенції. Під словом „Конвенція” розуміють в Америці надзвичайне зібрання представників народу, краю, політичних партій, освітніх, робітничих, заповомогових чи інших подібних установ, які скликають для спільного обговорювання і вирішення важливих організаційних справ або справ загального характеру, що мають особливе значення для нації чи держави. В подібний спосіб треба дивитися й на ту Конвенцію делегатів українських братств, що відбулася 22 лютого 1894 р. в місті Шамокін, Па., і що на ній заложено УНСоюз як заповомогову організацію життєвого забезпечення.

Делегатами на цю Конвенцію, а тим самим „батьками” УНСоюзу були, як це тоді описано, представники українських „робітників і тонкої плівки української інтелігенції - пролетаріату”.

Чого вчили Конвенції УНСоюзу

Конвенції вчили делегатів і членів нашої організації рядити УНСоюзом і радити над добром своєї організації та потверджувати те, що в організації було добре і корисне для членів УНСоюзу і всієї української нації, а осуджувати й направляти те, що було недобре і шкідливе.

Конвенції виробляли делегатів на добрих, характерних і чесних провідників, а крім того вчили їх глибокого розуміння організаційних справ, щоб вони це набуте знання передава-

о. ГРИГОРІЙ ГРУШКА,
основник і перший редактор „Свободи”, що дала почин до заснування Українського Народного Союзу 69 років тому.

ли потім членам по громадах.

Конвенції вчили теж наш загаль, як нам дивитися на наші політичні справи, а зокрема, як допомагати визвольним змаганням українського народу в Україні.

На Конвенціях УНСоюзу делегати вирішували не лише ділові, асекураційні справи УНСоюзу, але теж радити над народними, церковними, громадськими, робітничими, освітніми, шкільними та іншими справами.

Бо хоч ті народні, церковні, громадські, робітничі, освітні і шкільні спра-

* Микола Мурашко, сл. п. довголітній предсідник УНСоюзу, зреферував у цій статті конвенції УНСоюзу від 1-ої до 18-ої включно і ця його стаття була надрукована в „Пропамятній Книзі УНСоюзу” в 1934-му році. Огляд 21-ої і 22-ої конвенцій зробив сл. п. Григорій Герман, довголітній заступник гол. предсідника, а в рр. 1950-1957 гол. секретар УНСоюзу, нагомисть огляд конвенцій 19, 20 та 23 і 24-ої приготовано вже в Редакції „Свободи”.

ви в розумінні чисто асекураційно-запомогового інтересу може й не належали до Конвенцій організації асекураційної, яка в першу чергу повинна мати на увазі асекураційне діло і його інтерес, все таки ті всі справи були для членів і не-членів УНСоюзу життєві і дуже тісно зв'язані з усім нашим українським життям. УНСоюз завжди був тою організацією, провідники й члени якої займалися, побіч своїх чисто союзових справ, ще й справами народними, тобто справами загального характеру для добра українського народу.

Тому на Конвенціях УНСоюзу делегати, які теж працювали по своїх громадах над загальними справами, мусіли ті справи порушувати й обговорювати, бо це були справи так само важливі, як і справи Союзу. Тими справами українці в Америці інтересувались, бо вони були життєві і необхідні.

Ті всі справи, разом з інтересом життєвого забезпечення нашої організації, давали УНСоюзові життєву силу, хоч може не раз і дуже бурхливу, якої не мала й не має ніяка інша подібна заповогова організація.

Коли пригадуємо конвенційні наради УНСоюзу з останніх 40 років, то мусимо ствердити, що кожна Конвенція продовжувала, удосконалювала та поширювала між українцями в Америці те велике діло, яке започаткували „батьки”-делегати першої наради з 1894 р.

Очевидно, що на Конвенціях УНСоюзу, як і на інших подібних зібраннях, у своїх і чужих, не завжди вирішувано всі справи добре. Багато разів вирішувано і зле, деколи може навіть зі шкодою для самої організації. Але ті всі злі рішення ніколи не були зроблені зі злої волі делегатів, а тільки з причини браку основного знання і розуміння деяких важливих організаційних справ, які для делегатів були неясні й незрозумілі.

У конвенційних нарадах і рішеннях ми можемо тепер побачити деякі недостачі, як брак основного і практичного знання й розуміння в прийманні відповідних наукових табель смертності для певного і модерного забезпечення, в ухвалюванні і прийманні

невистачальних членських вкладок у старім роді забезпечення. Ми можемо добавувати недостачу в самій структурі УНСоюзу, в способі самого ведення нашого асекураційного інтересу, а саме в тому, що ми віддаємо до вирішення демократичними способами чисто технічні справи, як висота вкладок, висота посмертних виплат і допомог. Вирішення таких питань залежить не від рішення зборів, але від рахункових обчислень. Через те й доходило до таких фактів, що члени заповогової організації у своєму організаційно-демократичному правлінні постановляли одно, а державні асекураційні власті наказували інше.

Ми можемо добавчати ще багато інших недостач у Конвенціях УНСоюзу, але не можемо не добавчати того, що в тих наших перших організаторів УНСоюзу була велика завзятість, любов та посвята для своєї організації. А тепер ми маємо більше фахового знання, маємо за собою довгу і славу історію, маємо багатомільйонне майно і багатотисячну Союзову родину з добрим ім'ям, але зате бракує нам посвяти й ідеалізму наших піонерів.

Ми не можемо не добавчати того, що всі Конвенції УНСоюзу були завжди сторожем нашої організації і виховником великої Союзової родини, яка завжди несла й досі несе львину пайку всього українського організаційного й громадського життя в Америці.

Українське народне життя в Америці викликало велике заінтересування на кожній Конвенції УНСоюзу. Голоси, підношені делегатами на Конвенціях у різних народних справах, у великій мірі заважували на цілім житті нашої іміграції.

Наради на Конвенціях УНСоюзу про самі ділові справи організації були б, так би мовити, сухими нарадами, якби не ті всі інші життєві народні справи, яким можемо завдячувати, так само як і діловим справам, розвиток УНСоюзу. Правда, багато разів ті народні життєві справи, обговорювані на Конвенціях і після них між членами УНСоюзу, „виступали зі своїх берегів” і наносили деколи УНСоюзові навіть шкоду, одначе во-

ни теж полишили по собі на Союзівому організаційному ґрунті дуже врожайний намул, який видав зі себе великі організаційні плоди.

Річ природня, що неможливо тут передати навіть дрібної частини з нарад Конвенцій УНСоюзу, з яких ті, що відбулися в останніх чотирьох десятиліттях, тривали по цілому тижневі.

Неможливо теж передати багато важливого матеріялу, що був обговорюваний на річних засіданнях головних урядів чи ексекутивних комітетів УНСоюзу, на яких вирішувано цілий комплекс найрізноманітніших справ, і то дуже часто для нашої нації чи імміграції життєвих, бо на це не стає місця. Тому обмежимося тільки до дрібки тих дат, цифр чи ухвал, з яких можна б собі виробити хоч малий образ того, як розвивався УНСоюз.

1

Перша конвенція УНСоюзу відбулася в Шамокіні, Па., 30 травня 1894 року, себто через три місяці по зорганізуванні Союзу. Всіх делегатів на Конвенції було 17. Головою Конвенції був о. Т. Обушкевич, а секретарями д-р Володимир Сіменович і Денис Пирч.

Прийнято ухвалу, яка постановляла, що Союз буде виплачувати \$400 посмертного по члені і \$200 по жінці члена за місячною оплатою 50 центів. Ця ухвала, як показують звіти тодішніх урядовців, була прийнята без ніякого обчислення асекураційного знавця, що обраховує вкладки членів на підставі таблиці смертності, і не була обчислена процентово до тодішнього майна Союзу, яке становило \$220.35.

Коли взяти це під увагу, стане зрозумілим, що зобов'язання Союзу супроти своїх членів, яке перебрав тоді на себе Союз, себто \$400 посмертного по члені і \$200 по жінці члена (коли б вона скорше померла тут в Америці чи в старім краю), було дуже ризиковне і небезпечне для існування Союзу.

Це ризико оперте було не на бизнесовій калькуляції, а тільки на сантиментальних почуваннях тодішніх

ТЕОДОСІЙ ТАЛПАШ,
перший головний президент
УНСоюзу — (1895-1898)

урядів і делегатів, які прийняли за підставу, мабуть, те, що заявив тоді о. Григорій Грушка на прийнятті делегатів першої Конвенції, коли сказав, що „через сильну і незламну волю перших патріотів почате діло стало історичним фактом, і що Союз, заложений на міцних підвалинах народної любови й патріотизму, стоятиме і розвиватиметься, доки не візьме у свої обійми всіх американських українців”. Ці слова були тоді дуже важливі, бо саме на таких словах перших членів Союзу почато будову нашої організації.

На Конвенції ухвалено одностайно, щоб „Свобода” була органом Союзу.

До Головного Уряду були вибрані: головний президент Теодосій Талпаш, заступник гол. президента Михайло Євчак, гол. секретар о. Іван Костанкевич, гол. касир Іван Глова; контрольна комісія: о. Г. Гулович, о. Т. Обушкевич, о. О. Товт, о. Григорій Грушка; заступник контр.: Гр. Гук; головні радні: Андрій Пивоварник, Юрій Хіяк, Як. Даньковський, Теодор Хом'як, Олексій Галабурда, В. Сіменович; заступники головних радних: О. Курила, М. Адзима, Петро Шиманський, Стеф. Дранько, К. Кобан.

На півріччій засіданні Головного Уряду, яке відбулося в Шамокіні, Па., 15 січня 1895 року, подано до відома, що прибутків у 1894 році було \$1,142.75, а видатків \$1,007.22 і що в Союзі було 505 членів, з яких 66 виключено з Союзу за неплатення місячних вкладок.

Звіти головних урядовців виявляли, що перший рік існування Союзу був дуже тяжкий, бо тоді не було кому для Союзу працювати. Одинокими робітниками (аж до 2-ої Конвенції) були о. Грушка, редактор „Свободи”, і о. Іван Констанкевич, секретар Союзу.

2

Друга конвенція відбулася в Олифанті, Па., 30 травня 1895 року. Головою Конвенції був о. А. Полянський, а секретарем о. Н. Дмитрів.

Загального майна в Союзі було \$605.60. Правосильних членів, які були забезпечені в Союзі з кінцем 1894 року, було 439, а що майно Союзу вносило \$605.60, то було це мало що не стільки, скільки треба було на виплату посмертного для одного члена на випадок смерті.

До Головного Уряду були вибрані: головний передсідник Іван Глова, заступник гол. передсідника Теодосій Талпаш, гол. секретар о. Н. Дмитрів, гол. касир Юрій Хиляк; контрольна

ІВАН ГЛОВА,
другий гол. передсідник
УНСоюзу — (1895-1898)

комісія: о. К. Гулович, Гр. Гук, М. Даньчак; заступник контр.: о. В. Мартяк; головні радні: о. Т. Обушкевич, А. Шлянта, К. Кобан, С. Федоровський, Ф. Мурдза, А. Марко; заступники гол. радних: о. І. Констанкевич, о. А. Полянський, о. В. Молчанин, Яків Гамбаль.

На півріччій засіданні Головного Уряду, яке відбулося в Мт. Кармел, Па., 1 січня 1896 року, подано до відома, що Головний Уряд Союзу підвищив посмертне з \$400 до \$500.

3

Третя конвенція відбулася в Мт. Кармел, Па., 2 січня 1896 року. Головою Конвенції був о. Т. Обушкевич, а секретарями о. Іван Ардан і Дмитро Капітула.

Звіти виказували, що за перших два роки померло 6 членів і що Союз виплатив \$2,300 посмертного.

Коли порівняти смертність із числом забезпечених у Союзі членів, яких тоді було понад 500, то смертність виносила тоді пересічно 12 членів на тисячу. На підставі реєстру Союзу пересічний вік тодішніх членів становив 35 років, а на підставі дослідної таблиці забезпечення на ціле життя смертність у віці 35 літ становить 10 членів на тисячу. Отже на підставі такого обчислення вкладка тодішніх членів Союзу повинна була бути не 50 центів, а пересічно один долар місячно на забезпечення в сумі \$500.

З протоколу 3-ої Конвенції можна виразно пізнати, що делегати, застановившись добре над будучністю Союзу, рішили до Союзу приймати лише таких членів, які мають не менше як 16 літ, а старших — не більше як 45 літ, і в такий спосіб зменшити смертність у Союзі.

Рішено, щоб за жінок членів, які мали більше ніж 45 літ, посмертного не платити.

Ухвалено створити залізний фонд, відтягаючи з кожної місячної вкладки члена 10 центів.

Ухвалено видати коштом „Союзу” календар на 1897 рік.

Важливіші ухвали 3-ої Конвенції виразно вказують, що вже тоді деле-

Головний Уряд УНСоюзу, обраний на 3-ій конвенції, що відбулася в Мт. Кармел, Па., в 1896 р. В першому ряді (сидять зліва): Ю. Хиляк — гол. кас., пізніший, третій з черги гол. предс., І. Глова — гол. президент, о. І. Констанкевич — радний. В другому ряді (стоять зліва): о. І. Ардан — радний, о. Н. Стефанович — радний та о. Н. Дмитрів — гол. секретар.

гати добре розуміли, що Союз не міг виплачувати такої високої суми посмертного за оплатою 50 центів місячної вкладки. Тому Конвенція рішила, щоб жінкам членів повище 45 літ не виплачувати посмертного. А зате ухвалено виплачувати підмоги хворим і покаліченим членам.

Ухвалено теж створити залізний фонд, на який рішено стягати при кожній місячній вкладці по 10 центів.

До Головного Уряду були вибрані: головний президент Іван Глова, заступник гол. президента Олексій Куріла, гол. секретар о. Микола Стефанович, гол. касир Юрій Хиляк; контрольна комісія: о. Н. Дмитрів, Олексій Шлянта, Кость Кобан; заступник контр.: Мойсей Демчко; головні радні: о. Т. Обушкевич, о. І. Констанкевич, о. І. Ардан, Т. Талпаш, Василь Кринецький, Дмитро Капітула; заступники гол. радних: Гр. Гук, Йосиф Коваль, Теодор Хиляк, Яків Руданич, Іван Дунай.

4

Четверта конвенція відбулася в Мейфілді, П., 8 червня 1897 р. Всіх делегатів було 15. Головою Конвенції був о. Т. Обушкевич, а секретарями Д. Пирч і Д. Ванько.

Звіти виявили, що Союз зріс у майні і членах. У Союзі було тоді 1,019 членів, а майно виносило \$2,944.93.

Ухвалено, щоб на видатки і на подорож для делегатів члени платили по 25 центів річно.

Ухвалено, що на кожних 20 членів Союзу члени мають право вибирати одного делегата на Конвенцію.

Далі ухвалено, що членом Союзу може бути лиш українець. Щодо членів інших народностей, що були в братствах, порішено, що можна їх приймати до Союзу лише тоді, коли вони належать до братства і разом з братством приступлять до Союзу.

До Головного Уряду були вибрані: головний президент Іван Глова, за-

ступник гол. предсідника Петро Секе-
рак, гол. секретар о. Іван Ардан, гол.
касир Юрій Хил'як; контрольна комі-
сія: о. Стефан Макар, Ю. Криниць-
кий, Кіндрат Котанчик; головні рад-
ні: о. Т. Обушкевич, Мойсей Демчко,
Йосиф Коваль, Олексій Шлянта, Де-
нис Пирч, Дан. Павлишак; заступни-
ки гол. радних: Михайло Копчак, Ан-
тін Онуцак, Гавриїл Дзядик, Теодор
Майкшак.

5

П'ята конвенція відбулася в Ше-
наддоа, Па., в днях 7 і 8 червня 1898
року. Всіх делегатів було 24. Головою
Конвенції був о. Т. Обушкевич, а се-
кретарями о. Бончевський, Д. Пирч і
Д. Капітула.

Зі звітів виходило, що за один рік
нових членів прибуло 574, а майно
Союзу збільшилось до суми \$5,688.57.
Всіх членів, забезпечених у Союзі,
було тоді 1,593.

Прийнято ухвалу, щоб приймати
до Союзу і діти членів від скінчено-
го першого року життя.

Суму посмертного піднесено з 500
на 600 доларів. Ухвалено теж, щоб ті
члени, які не могли платити 50 цен-
тів місячно, могли бути членами Со-
юзу і платити по 25 центів місячної
вкладки. Але вони були управнені
лише до половини посмертного, себ-
то до \$300.

Прийнято ухвалу, щоб усі члени
на випадок, коли б хто з них був уби-
тий у фабриці, копальні вугілля чи
при іншій праці, мали право на пос-
мертне зараз по приступленні до
Союзу. Коли ж новий член умре при-
родньою смертю, то має право на по-
смертне аж по 90 днях його прина-
лежності до Союзу. Ця ухвала відно-
силась лише до таких нових членів,
які самі поодинокі вступали в члени
Союзу. А ті члени, які приступали до
Союзу і були також членами брат-
ства, що належало до Союзу, мали
право на посмертне по 30 днях при-
належності до Союзу.

Ухвалено, що головні урядовці ма-
ють бути бондовані (давати запору-
ку), що Конвенція відбуватиметься
щодва роки, а річне засідання Голо-
вного Уряду Союзу — щороку.

До Головного Уряду були вибрані:

головний предсідник Юрій Хил'як, за-
ступник гол. предсідника Іван Добош,
головний секретар о. Антін Бончев-
ський, заступник гол. секретаря Де-
нис Пирч, гол. касир Кіндрат Котан-
чик; контрольна комісія: о. Іван Ар-
дан, Константин Кирчів, Осип Ко-
валь; головні радні: Антін Каня, Оле-
ксій Шлянта, Антін Онуцак, Теодор
Вахна, Семен Русин, о. Стефан Ма-
кар; заступники гол. радних: І. Гло-
ва, Тимко Гавран, Григорій Полян-
ський, Іван Сидоряк, о. М. Підгорець-
кий.

6

Шоста конвенція відбулася в Пітс-
бургу, Па., в днях 12 до 14 червня
1900 р. Головою Конвенції був о. М.
Балог, а секретарями Іван Бурштин
і Василь Гришко. Всіх делегатів було
41.

Звіти виявили, що всіх членів у Со-
юзі було тоді 3,067, а майна \$10,184.40.

На тій Конвенції делегати знову
застановлялися над членськими
вкладками і вступним від нового чле-
на. Вони добре розуміли, що 50 цен-
тів вступного і 50 центів місячної
вкладки було замало, щоб Союз міг
вив'язатися зі своїх зобов'язань, які
перебрав, себто з виплати \$600 пос-
мертного для кожного члена. Тому
порішено, що вступне від нових чле-
нів, від 16 до 25 літ, має бути 50 цен-
тів, від 25 до 35 літ — \$1.00, від 35
до 45 літ — \$1.50.

Щодо самих місячних вкладок чле-
нів, то Конвенція ухвалила підвищи-
ти вкладки з 50 центів на 70 ц. мі-
сячно для кожного члена, бо за 50
центів Союз не міг виплачувати такої
великої суми.

Далі ухвалено, що назва Союзу
має бути змінена в англійській мові з
"Russian" на "Little Russian National
Union."

Ухвалено, що кожне братство Со-
юзу має висилати одного делегата на
Конвенцію.

До Головного Уряду були вибрані:
головний предсідник о. Антін Бон-
чевський, заступник гол. предсідни-
ка Олексій Шаршонь, головний се-
кретар Денис Пирч, заступник гол. се-
кретаря К. Кирчів, гол. касир Олек-
сій Шлянта; контрольна комісія: о.

о. АНТИН БОНЧЕВСЬКИЙ,
четвертий головний передсідник УНСоюзу — (1900-1902), обраний на шостій конвенції.

о. МИКОЛА СТЕФАНОВИЧ,
п'ятий головний передсідник УНСоюзу — (1902-1904), обраний на сьомій конвенції.

Іван Ардан, Кіндрат Котанчик, Антін Онушак; головні радні: Василь Гришко, Филімон Гуретяк, о. Н. Дмитрів, А. Добош, Гарасим Курила, Петро Рончковський; заступники гол. радних: Іван Бурштин, Денис Голод, Тома Копча, Дмитро Коробчак, Іван Паріляк.

На річнім засіданні Головного Уряду, яке відбулося в Боффало, Н. Й., 11 червня 1901 р., ухвалено приймати до Союзу членів з Канади, якщо ті члени будуть організуватися в братства і разом з братствами приступлять до Союзу.

7

Сьома конвенція відбулася в Джерзі Ситі, Н. Дж., в днях від 18 до 20 червня 1902 р. Головою Конвенції був о. М. Стефанович, а секретарями С. Ядловський і В. Гришко.

В Союзі було тоді вже 60 Відділів, а до тих Відділів належало 3,384 членів, старших і дітей. Делегатів вислали на Конвенцію 31 Відділів з 57 голосами. Майно Союзу становило тоді \$14.252.19.

7-ма Конвенція важлива в історії УНСоюзу тим, що деякі делегати, котрі були москвофілами, робили на

Конвенції велику агітацію, щоб захопити Союз у свої руки, але з тої агітації, хоч яка вона була завзята, нічого не вийшло, бо свідомі делегати-українці не допустили москвофілів до Головного Уряду Союзу, вибравши урядовцями самих свідомих українців.

Ухвалено, що урядовцями у місцевих братствах і Союзі мають бути українці.

Ухвалено платити з каси Союзу за кожного дорослого члена по 10 центів місячно на „Свободу”, як орган Союзу.

На 7-ій Конвенції перший раз відбулося таємне голосування при виборі головних урядовців.

Ухвалено асигнувати з каси Союзу для українських студентів у Львові \$50.

До Головного Уряду були вибрані: головний передсідник о. М. Стефанович, заступник гол. передсідника М. Кравчишин, головний секретар Денис Пирч, головний касир Олексій Шаршонь; контрольна комісія: о. М. Підгорецький, Константин Кирчів, Іван Гардій; головні радні: М. Турак, Денис Голод, А. Добош, М. Пачута, М. Грацонь, Іван Сабат; заступники

гол. радних: Олексій Горбаль, Михайло Югас, Омелян Шпак, Олександр Валєвський, Микола Добровський.

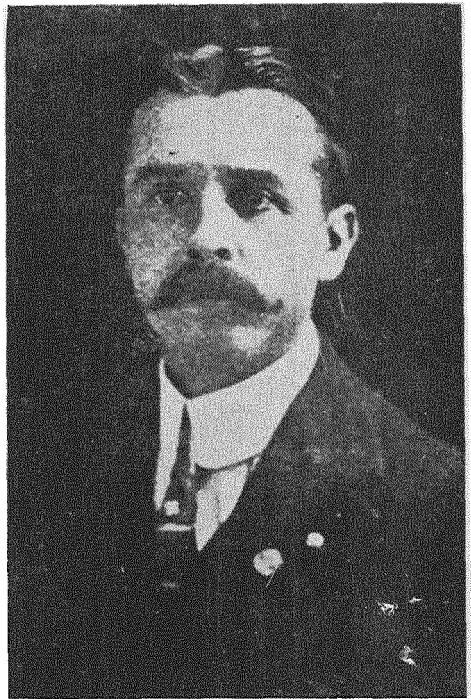
8

Восьма конвенція відбулася в Шамокіні, Па., в днях від 30 травня до 2 червня 1904 р. Головою Конвенції був о. С. Макар, а секретарями о. П. Понятишин і Й. Кульчицький. Усіх делегатів було 48, а з почесним правом голосування були: о. Констанкевич, о. Струтинський, о. Макар, о. Ардан, о. Тимкевич, о. Улицький, о. Дмитрів і о. Злоцький.

В 1904 році Союз святкував 10-літню річницю свого існування. Отже 8-ма Конвенція була ювілейною. Святковано її дуже величаво і урочисто Богослуженням і посвяченням двох прапорів Союзу: американського й українського.

З нагоди 8-ої Конвенції влаштовано величавий похід делегатів і учасників, що ним заманіфестовано перший раз перед американцями українську організаційну силу, а ввечері на концерті — красу української пісні. З цього приводу видано ювілейне число „Свободи” на 20 сторін з дуже гарним та патріотичним змістом, і з 37 знімками з історії Союзу.

У звіті головного президента, о. Стефановича, подано делегатам до відома, що за два роки, від 1902 до 1904, в Союзі померло 106 членів. Звіт президента виказує, що за 10 років існування Союзу померли 134 чоловіки, 85 жінок та 22 дітей. Отже, за перших 10 років померли 241 членів, по яких Союз виплатив помертвого на суму \$94,578. Крім цього Союз виплатив своїм членам надзвичайних підмог на суму \$5,463. Коли до цього додати ще загальні видатки адміністрації Союзу, які виносили за 10 років \$27,157, то Союз виплатив за 10 років \$127,198. Всього прибутку за 10 років було \$145,193. Коли відняти загальні видатки від загальних прибутків, то лишалося в Союзі по перших 10 роках майна \$17,995.34. Ця сума припадала на 5,867 членів, які були тоді забезпечені в Союзі. Себто припадало тоді по \$3 на кожного члена.

КОНСТАНТИН КИРЧІВ,
шостий з черги головний президент УНСоюзу, обраний на восьмій конвенції.

Ухвалено, що всі дорослі члени один раз на рік, у грудні, платять на „залізний фонд” Союзу по 25 центів.

До Головного Уряду були вибрані: головний президент Константин Кирчів, заступник гол. президента С. Митренко, гол. секретар Семен Ядловський, заст. гол. секр. Й. Кульчицький, гол. касир О. Шаршонь, заст. гол. кас. А. Янкович; контрольна комісія: о. О. Улицький, І. Воргач, М. Турковський; головні радні: О. Валєвський, М. Дембицький, А. Сорочка, А. Семаницький, К. Кобан, Іван Парилляк; заступники гол. радних: Й. Сенько, І. Посипанко, М. Домбровський; головний організатор УНСоюзу о. М. Підгорецький.

З протоколу 8-ої Конвенції можна пізнати, що делегати застановляли над справою майна Союзу і шукали способу, як би збільшити те майно. Вони добре розуміли, що по три долари на члена це зовсім мало, щоб уважати забезпечення за добре й певне. Тому Конвенція рішила

вступне від нових членів підвищити і якось ту справу унормувати так, щоб можна було збільшити майно Союзу. І тому ухвалено, щоб вступне від нових членів було від 25 центів до \$10. З чисто бизнесового боку ухвала була недоцільна, бо для запового організації, яка має на меті дістати якнайбільше нових членів, не було вказаним братися до присудування нових членів з тим, щоб вимагати від тих членів заплати \$10 як вступного. Так ми тепер могли б думати. Та тоді у делегатів було інше розуміння будови організації, і тому така ухвала була можлива.

9

Дев'ята конвенція відбулася в Скрантоні, Па., в днях від 25 до 28 червня 1906 року. Всіх делегатів було 72. Головою Конвенції був о. М. Стефанович, а секретарями С. Калакука і Т. Лабовський.

Зі звіту секретаря довідуємося, що в Союзі було тоді 139 Відділів і 7,888 членів. Майно Союзу становило \$23,705.34.

Дев'ята конвенція була важлива в історії Союзу тим, що на ній рішено знести місячну вкладку по 70 центів від члена, а прийнято і введено в Союзі „необмежений розмет”. Рішення Конвенції про „необмежений розмет” усі довголітні члени Союзу добре тямлять, бо вони такий „необмежений розмет” платили 8 років, себто аж до кінця 1914 року.

Рішено піднести посмертне до \$1,000, як теж вирішено, що кожний член має платити до фонду резервового 2 центи, до фонду запового 1 цента і до фонду народного 1 цента.

Ухвалено, що опікуном УНСоюзу має бути св. Володимир.

Дев'ята Конвенція важлива ще й тим, що на ній рішено прийняти фонетичний правопис для „Свободи” і Союзу.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Константин Кирчів, заступник гол. предсідника Іван Париляк, гол. секретарі С. Ядловські і Т. Лабовський, гол. касир Олексій Шаршонь, духовний отець Союзу

о. Стефан Макар; контрольна комісія: о. Лев Левицький, Осип Стеткевич, Стефан Калакука; головні радні: Михайло Беля, Матвій Семенюк, Андрій Овсак, Теодосій Талпаш, Ф. Поливка, Лев Моніта.

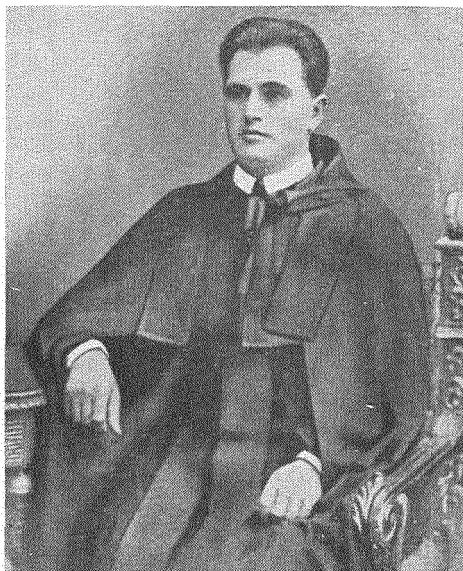
На річнім засіданні Головного Уряду, яке відбулося в днях 10 і 11 вересня 1907 р., виплачено, згідно з ухвалою Конвенції, на допомогу академічній молоді у Львові \$50.

10

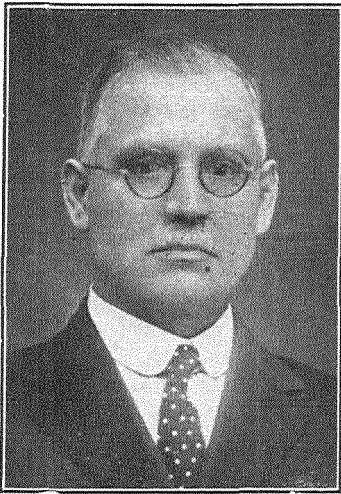
Десята конвенція відбулася у Філадельфії, Па., в днях від 7 до 10 липня 1908 р. Всіх делегатів було 121. Головою Конвенції був о. Л. Левицький, а секретарем о. П. Понятишин і В. Гришко.

Фінансовий звіт виказує, що всього прибутку за два роки було \$217,284.28. Видатку було \$171,213.02. Отже, загального майна осталося — \$46,071.26.

На цій Конвенції у фінансовім звіті подано перший раз докладний розділ майна Союзу в окремих фондах. Було \$21,017.50 у фонді сирітським, \$16,646.27 у фонді резервовім, \$1,567.03 у фонді народнім, \$1,647.03 у фонді

Преоєв. Кир СОТЕР ОРТИНСЬКИЙ, перший український католицький епископ у ЗДА, що його 10-го конвенція вибрала на почесного члена та опікуна УНСоюзу.

ДМИТРО КАПІТУЛА,

сьомий з черги головний предсідник УНСоюзу — (1908-1917), опісля довголітній головний контролер.

запомоговів і \$5,193.43 у фонді адміністраційнім.

У звіті рекордового секретаря подано, що всіх членів у Союзі було тоді 10,266.

Ухвалено, що нових членів можна приймати до Союзу лише до 45-го року життя.

Рішено, щоб Головний Уряд Союзу покликав знавців друкарського діла, щоб вони дали свою оцінку на вартість друкарні „Свободи”, яка в той час була приватною власністю „Рутенісн Ексчендж Ко.”, і щоб на підставі тої оцінки Союз відкупив друкарню „Свободи” на свою власність.

Головний Уряд виконав це рішення і купив друкарню і „Свободу” дня 21 липня 1908 р. за \$16,855.

Ухвалено теж, щоб друкувати „Свободу” латинською й українською азбукою, бо **угорціани**, як теж багато галичан, не хотіли вписуватися до Союзу лише з тої причини, що не вміли читати „Свободи”, друкованої українськими буквами.

Конвенція припоручила Головному Урядові zorganizувати теж Молодечий Союз. Цей молодечий Союз Головний Уряд мав zorganizувати на підставі правних вимог чартеру і статуту з тим, що він має бути під уп-

о. ПЕТРО ПОНЯТИШИН,

один з найбільш заслужених піонерів та церковно-громадських діячів Американської України, що був секретарем 10-ої конвенції УНСоюзу. Після смерти єпископа Ортинського він був Адміністратором Української Католицької Дієцезії в ЗДА аж до приїзду єпископа й пізніше першого митрополита Української Католицької Церкви в ЗДА ВПресов. Кир Константина Богачевського.

равою Головного Уряду і творити одну цілість із Союзом.

На тій Конвенції іменовано першого американсько-українського єпископа, С. С. Ортинського, почесним членом і опікуном Союзу.

Ухвалено одностайно \$200 на підмогу для Івана Франка, як того, що присвятив ціле своє життя для праці над освідмленням свого народу.

Ухвалено протест проти всіх гнобителів українського народу в старім краю і тут на чужині.

Ухвалено теж, що Конвенція пересилає своє щире співчуття всім українським борцям і мученикам за українську справу в Галичині.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Дмитро Капітула, заступник гол. предсідника Т. Кульчицький-Гут, заступниця гол. преде. Марія Черемшак, гол. секретарі С. Ядловський і Т. Лабовський, гол. касир Олексій Шаршонь, духовний отець Союзу о. М. Балог, головний організатор Андрій Гела, директор „Свободи” о. Петро Понятишин, завідатель „Свободи” К. Кирчів; редак-

Делегати 10-ої конвенції УНСоюзу у Філадельфії 1908 р. Посередині сидить найменований на тій конвенції почесним членом УНСоюзу перший український католицький єпископ у ЗДА, Преосв. Кир Сотер Ортинський.

тори „Свободи” А. Цурковський і А. Гела; контрольна комісія: о. Д. Добротвір, Михайло Бабій, Василь Гришко; головні радні: Михайло Беля, Петро Ярема, Іван Глова, Андрій Стефанович, Олексій Горбаль, Михайло Чергіс.

На річнім засіданні Головного Уряду, у вересні 1909 р., ухвалено \$200 на підмогу для українських страйкарів у Мікіс Раке, Па.

Ухвалено вибрати комітет для опрацювання **Букваря** й **Читанки**, які Екзекутивний Комітет Союзу мав дати видрукувати в Галичині. До комітету були вибрані: Д. Андрейко, О. Стеткевич, П. Кирилук, А. Гела й о. П. Понятишин.

11

Одинадцята конвенція відбулася в Клівленді, Огайо, в днях від 20 до 23 вересня 1910 року. Всіх делегатів було 202. Головою Конвенції був о. Л. Левицький, а секретарями М. Поляк і П. Кирилук. На Конвенції був призначений почесний член і опікун Союзу, єпископ С. С. Ортинський, який був теж звичайним делегатом.

Одинадцята конвенція важлива в історії Союзу тим, що на ній прийня-

то ухвалу про зміну назви **Руський Народний Союз на Греко-Католицький Руський Союз**, що перевели делегати, пішовши щодо цього на руку єпископові, який був на тій Конвенції головою статуткової комісії. Тоді настоювано перетворити Союз на таку організацію, яка була б підчинена раз назавжди кожнокчасному єпископові. На підставі прийнятої тоді ухвали про зміну назви Союзу на **греко-католицький** ухвалено далі, що делегатом на Конвенцію може бути лише **русин греко-католик** і що духовний отець Союзу має берегти, щоб кожний член Союзу обов'язково сповняв великодню сповідь. Ухвала щодо зміни назви організації не ввійшла в життя з причини незгідності з чартером УНСоюзу і зі стейтовими законами. Давню назву організації задержано надалі.

У звіті рекордового секретаря подано, що в УНСоюзі було тоді 14,430 старших членів і 1,767 дітей.

У звіті фінансового секретаря подано, що майно УНСоюзу виносило тоді, разом зі „Свободою”, \$100,388.96.

Ухвалено, що „Свобода” має виходити українською мовою на 12 сторін, а словацькою мовою (латинськи-

Обраний на 11-ій конвенції Головний Уряд УНСоюзу (1910-1912)

ми буквами) на 8 сторін, що редакторів „Свободи” і їх платню визначає Головний Уряд, і що Союз має вступити в члени „Слов'янського Іміграційного Дому” в Нью Йорку з річною вкладкою \$500.

Ухвалено зібрати між делегатами добровільними пожертвами дар для пані Олени Січинської на закупню книжок і часописів для М. Січинського. На цей дар зібрано \$212.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Дмитро Капігула, заступник гол. предсідника Іван Мартон, заступниця гол. предсідника Марія Черемшак; головні секретарі: С. Ядловський і Т. Лабовський, гол. касир Олексі Шаршонь, головний організатор Ілько Моранець, духовний отець о. М. Балог; контрольна комісія: Василь Гришко, Е. Гвоздик, о. В. Балог; головні радні: Іван Гло-

ва, А. Стефанович, Й. Ялечко, С. Митренко, В. Левчик, М. Добощ, управитель друкарні „Свободи” К. Кирчів.

У 1910 році, 12 грудня, куплено власний дім для Союзу.

На річнім засіданні Головного Уряду, яке відбулося перший раз у власнім домі, у вересні 1911 року, стверджено, що з уваги на невдоволення деяких делегатів з останньої Конвенції і з приводу прийнятої ухвали про зміну назви Союзу та з причини агітації „Нового Союзу”, який зорганізовано по клівлендській конвенції, зі Союзу виступили 10 Відділів, а 11 Відділів роздвоїлися в членах. Частина членів приступила до „Нового Союзу”, а частина осталася вірна старому Союзові. Далі стверджено, що впродовж 1911 року загальне число членів у Союзі зменшилося на 1,016.

12

Дванадцята конвенція відбулась у Вилкс Бери, Па., в днях 9 до 14 вересня 1912 року. Всіх делегатів було 229. Головою Конвенції був о. Д. Хом'як, а секретарями А. Кріль і О. Шараварко. На Конвенції був присутній делегат „Рідної Школи” зі старого краю, С. Демидчук.

У звіті фінансового секретаря подано, що майна в Союзі було тоді \$140,530.87, а в звіті рекордового секретаря подано, що всіх членів, забезпечених у Союзі, було 14,917.

На тій Конвенції ухвалено, що редактора „Свободи” вибирає Конвенція, і що редактор та завідателі мають бути членами Головного Уряду Союзу.

Далі ухвалено, що Головний Уряд має зреорганізувати Молодечий Союз у такий спосіб, щоб виплачувати посмертне по членах Молодечого Союзу \$100 від одного до шостого року життя, а \$300 від шостого до шістнадцятого року життя. Вкладки для членів Молодечого Союзу призначено по 25 центів місячно.

Рішено вибрати „Просвітну Комісію” з сімох членів для поширення освіти між членами Союзу.

Народний фонд Конвенція знесла, зате ухвалила на фонд резервовий 7 центів і на фонд шкільний 3 центи.

Д-р В. СІМЕНОВИЧ,
голова створеної на 12-ій конвенції Просвітної Комісії УНСоюзу та один із найбільш заслужених піонерів Американської України.

До „Просвітної Комісії” були вибрані: д-р В. Сіменович, пані Е. Струтинська, о. В. Балог, Д. Андрейко, д-р І. Копистянський, О. Горбаль і Ю. Павчак.

Рішено приймати до Союзу нових членів без огляду на їх релігійні переконання, якщо вони не перевищують 45 років життя.

Ухвалено на „Рідну Школу” в Галічині \$2,500, на освітні цілі для Угорської Руси \$500, на фонд ім. М. Січинського \$500 і на фонд о. М. Стефановича \$500.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Дмитро Капітула, заступник гол. предсідника Василь Сувак, заступниця гол. предс. Марія Білик; головні секретарі: Михайло Угорчак і С. Ядловський, гол. касир Олексій Шаршонь, духовний отець о. Дмитро Хом'як, завідателі „Свободи” А. Савка, редактор „Сво-

Д-р СЕМЕН ДЕМИДЧУК,
делегат львівської „Рідної Школи” на
12-ій конвенції УНСоюзу, опісля довго-
літній член редакції „Свободи” та
видатний діяч.

боди” Осип Стеткевич; контрольна комісія: о. Вал. Балог, Степан Милян-нович, Йосиф Ялечко; головні радні: Іван Глова, М. Ваверчак, В. Каськів, П. Мотало, о. М. Данилович і Андрій Гальчак.

На засіданні Екзекутивного Комітету в жовтні 1912 р. ухвалено „Просвітній Комісії” УНС \$2,000.

На засіданні Екзекутивного Комітету в квітні 1914 року ухвалено видати відозву в справі голодуючих у Старім Краю.

На засіданні Головного Уряду в травні 1914 року ухвалено вислати привітного листа на Шевченківський Здвиг Січей і Соколів у Львові.

13

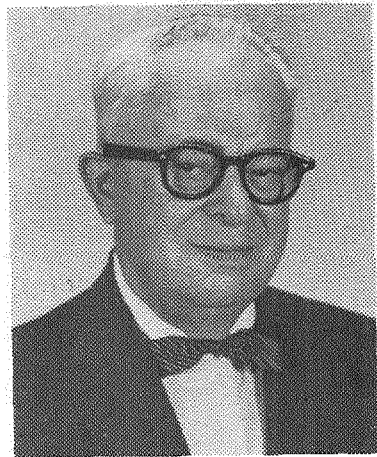
Тринадцята конвенція відбулася в Боффало, Н. Й., в днях від 7 до 12 вересня 1914 року. Всіх делегатів було 312. Головою Конвенції був Т. Талпаш, а секретарями В. Гришко й А. Шостак. З технічних причин Конвенція дібрала до помічі голові о. В. Балоба, який провадив Конвенцію.

Тринадцята конвенція була найважливішою з усіх попередніх. На ній ухвалено змінити назву з Руського

Народного Союзу на Український Народний Союз (Ukrainian National Association). На цій Конвенції знесено „необмежений розмет”, про який ми вже згадували в описі про 9-ту Конвенцію, а прийнято перший раз реформу, яка зобов’язувала всіх тодішніх членів платити місячні вкладки на підставі National Fraternal Congress Table of Mortality відповідно до віку кожного члена в 1915 році. З прийняттям реформи УНСоюз став уперше за 20 літ свого існування на законнім і чисто бізнесовім шляху, який уможливив йому дальше існування.

Згідно з прийнятою реформою рішено нових членів приймати до Союзу від 18 до 50 літ життя, а члениць до 40 літ життя. На підставі новоприйнятої таблиці ухвалено, що члени можуть забезпечуватись у Союзі на суми: \$100, \$250, \$500, \$750, \$1,000, \$1,500 і \$2,000, а члениць на \$100, \$250, \$500, \$750 і \$1,000.

Крім цього ухвалено, що кожний член, без різниці його місячної вкладки на саме посмертне, має платити щомісяця: 17 центів на адміністративний фонд, з якого рішено оплачувати адміністрацію і „Свободу”, на резервовий фонд по 10 центів, на заповомовий фонд 5 центів, на народний фонд 3 центи.

ЮЛІАН ПАВЧАК,

один з найбільш заслужених піонерів УНСоюзу і Американської України, обраний на 13-ій конвенції до Головного Уряду УНС.

Зі звіту рекордового секретаря виходило, що в Союзі було тоді 20,549 членів, а в Молодечім Союзі 4,786 дітей.

У фінансовому звіті подано, що майно Союзу становило тоді разом з різними фондами, друкарнею і „Свободою” \$261,729.46. З цієї суми припадало на посмертний фонд \$101,406.23.

Головна причина, яка заставила Головний Уряд і Конвенцію прийняти в 1914 р. реформу, була така: асекураційні власті різних стейтів, громадяни яких були забезпечені в Союзі, рішучо зажадали від УНСоюзу, щоб він мав такий рід забезпечення, який, згідно з законом асекураційних властей, відповідав би такій запомоговій організації, що нею виявив себе УНСоюз. Інакше УНСоюз мав перестати провадити свій бізнес у тих стейтах. Стейтові асекураційні власті так рішучо зажадали від УНСоюзу цієї реформи тому, що асекураційний закон вимагав тоді, так само як і тепер, щоб кожна запомогова організація, яка забезпечує членів на посмертне в різних стейтах, мала в своїх фондах таке велике майно, яке давало б можливість оцінити грамоти всіх членів не нижче від 100 %. А яка ж була оцінка грамот УНСоюзу в 1914 році? Отже, на річній засіданні Головного Уряду, в січні 1915 року, предложено звіт асекураційного знавця про те, який повинен бути резервний фонд УНСоюзу в 21-ім році його існування. Зі звіту цього знавця виходило, що резервний фонд, який тоді мав значення фонду посмертного, повинен був вносити в 1914 році \$595,351.06. А було лише \$101,406.23. Отже, бракувало для законної оцінки грамот членів УНСоюзу \$493,944.83.

Як бачимо, оцінка грамот у 1914 році була дуже мала і незгідна з асекураційним законом. Супроти цього УНСоюз мусів прийняти реформу, бо стара система не відповідала вже тоді модерному і певному забезпеченню.

По прийнятті реформи настало між членами велике обурення. Були невдоволені головню старші члени Союзу, що на підставі реформи були зобов'язані платити вкладки не від того віку, який мали в часі приступлен-

ня до Союзу, а від віку, який кожний з них осягнув у 1915 році. Головний Уряд мав тоді багато клопотів, бо було повно нарікань збоку членів, які були не лише невдоволені зміною, але були ще й підбурювані іншими запомоговими організаціями, їх органами та поодинокими людьми, що ворожо відносилися до УНСоюзу. Вислідом цього була постанова, що всі ті члени, які хотіли платити свої місячні вкладки від того віку, який вони мали в часі приступлення до Союзу, мусіли згодитися на обдвоєння своїх грамот, на так звані „ліни”.

На 13-ій Конвенції ухвалено вислати резолюцію до Президента ЗДА, Вудро Вільсона, та до амбасадорів Англії, Франції, Росії, Німеччини й Австрії у справі припинення світової війни й визволення українського народу.

Ухвалено для Української Народної Ради в Америці \$1,000 і \$500 для „Червоного Хреста Українського Рятункового Комітету” у Відні.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Дмитро Капітула, заступник гол. предсідника Іван Ваверчак, заступниця гол. предс. Марія Білик; головні секретарі: М. Угорчак і С. Ядловський, гол. касир Олексій Шаршов, завідаєтель „Свободи” Андрій Савка, редактор „Свободи” Осип Стеткевич; контрольна комісія: о. Валентин Балог, Василь Левчик, Юліян Павчак; головні радні: Іван Глова, Андрій Стефанович, Василь Гришко, Микола Ваверчак, Теодосій Талпаш і Степан Мельник.

На річній засіданні Головного Уряду, в жовтні 1915 року, ухвалено Соймовому Комітетові в Нью Йорку на кошти „Сойму” \$255.

У звіті голови УНСоюзу на річній засіданні в жовтні 1916 р. подано, що Українська Народна Рада в Америці, затверджена і доповнена 13-ою Конвенцією УНСоюзу, за весь час своєї діяльності зібрала на Фонд Визволення України \$24,785.08.

З цієї суми переслано на руки Юліяна Романчука у Відні для вдів і сиріт, потерпілих у війні, \$21,650, а на руки д-ра В. Охримовича для українців, засланих на Сибір, \$575. На видання книжок англійською мовою в

Америці про українську справу вида-но \$2,491.54. Разом \$24,716.54. Отже, осталося з загальної суми \$68.54.

Далі подано в звіті, що УНРада зібрала на Фонд Січових Стрільців \$978.69, з чого переслано сиротам по Січових Стрільцях на руки управи Січових Стрільців \$750 і на захист Січових Стрільців \$150. Отже, тут теж із загальної суми осталося \$78.69.

Ці обидві суми, \$68.54 і \$78.69, управа УНРади передала „Федерації Українців” у ЗДА.

На засіданні Екзекутивного Коміте-ту, в квітні 1917 року, ухвалено з на-годи „Українського Дня” в Америці на фонд жертвам війни \$1,000.

Ухвалено, щоб УНСоюз став спо-магальним членом Американського Червоного Хреста з одноразовою вкладкою \$100.

14

Чотирнадцята конвенція відбулася в Гарісбургу, Па., в днях від 22 до 27 жовтня 1917 р. Всіх делегатів було 118. Головою Конвенції був К. Кир-чів, а секретарями Т. Яворський і С. Калакука.

Звіти виказують, що УНСоюз по боффаловській Конвенції втратив ба-гато членів і пережив велику зміну. З одного боку мав Союз великий упа-док в членах, а з другого виявляє ве-ликий зріст майна. Як упадок членів треба було вважати болючою втра-тою, так зріст майна був дуже важ-ливим надбанням для УНСоюзу. Са-ме від 1914 року УНСоюз почав зрос-тати у фінансову силу, а пізніше теж і в загальному числі нових членів.

У звіті фінансового секретаря пода-но, що загальне майно УНСоюзу в 1917 році становило \$432,012.56. От-же, майно УНСоюзу збільшилося за три роки по реформі на суму \$186,-508.55.

У звіті рекордового секретаря пода-но, що в УНСоюзі було тоді 9,822 старших членів і 1,913 дітей.

Ухвалено, що нових членів УНСою-зу можна приймати до 55-го року, а члениць до 50-го року життя.

Рішено, що Конвенції мають відбу-ватися що три роки в жовтні; що ви-датки всіх делегатів (по одному з кожного Відділу) мають бути запла-

чені з каси УНСоюзу; що Президію для переведення Конвенції вибира-ють самі делегати. Давніше Президію покликав головний предсідник Союзу.

Ухвалено, що для переведення в ор-ганізації таких справ, яких сама Кон-венція не зможе розглядати, треба вжити референдуму, на підставі яко-го ці справи вирішуватимуть самі члени.

Рішено теж скасувати спосіб при-мання дітей до Молодечого Союзу, поданий у параграфі 174, який Кон-венція скасувала.

Ухвалено, що Головний Уряд Сою-зу має складатися з 18 осіб, між яки-ми мають бути 3 жінки. „Просвітну Комісію” скасовано, а її працю при-поручено Екзекутивному Комітетові.

Зменшено резервовий фонд з 10 центів, а зате ухвалено 5 центів на конвенційний фонд.

Ухвалено вислати до Президента Америки листа з заявою лояльності й проханням ужити свого впливу у відповідних мирових колах для спра-ведливого вирішення української справи.

Ухвалено вислати gratуляції Укра-їнській Центральній Раді в Києві, її Президентові й Генеральному Секре-таріатові, бажаючи їм повного успіху в їх боротьбі за здобуття волі украї-нському народові.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Константин Кир-чів, заступник предсідника Андрій Стефанович, заступниця гол. предс. Марія Білик, гол. секретарі М. Угор-чак і С. Ядловський, гол. касир Ва-силь Левчик, завідатель „Свободи” Андрій Савка, редактор „Свободи” Осип Стеткевич; контрольна комісія: Дмитро Капітула, Микола Росолович, Олекса Трач; головні радні: Роман Слободян, Григорій Кривов'яз, Ва-силь Гришко, Михайло Петрівський, Омелян Рекрут, Іван Пеленський, Ан-на Дерунда і Меланія Кравчишин.

На засіданні Екзекутивного Коміте-ту УНСоюзу, в травні 1918 року, ух-валено \$100 на американський Черво-ний Хрест, який тоді переводив збір-ку.

В липні 1918 року головний рекор-довий секретар, М. Угорчак, уступив

зі свого уряду, а на його місце покликано С. Мільяновича.

На річному засіданні Головного Уряду УНСоюзу, в травні 1919 р., ухвалено Українському Народному Комітетові в Нью Йорку \$5,000.

Ухвалено вислати від Головного Уряду УНСоюзу привітну телеграму Симонові Петлюрі, а протестаційну телеграму до Парижу й Вашингтону.

На засіданні Екзекутивного Комітету, в травні 1920 року, ухвалено переслати \$2,000 Українському Горожанському Комітетові у Львові й Відні, з грошей, які були ухвалені на річному засіданні Українському Народному Комітетові в травні 1919 року.

В травні 1920 року рекордовий секретар С. Мільянович уступив зі свого уряду, а на його місце покликано Романа Слободяна.

15

П'ятнадцята конвенція відбулася в Філадельфії, Па., в днях від 11 до 16 жовтня 1920 року. Всіх делегатів було 199. Головою Конвенції був О. Мерещак, а секретарями О. Логин і О. Шараварко.

Зі звіту головного предсідника виходило, що фінансовий секретар С. Ядловський і завідагель „Свободи” А. Савка в травні 1920 р. предложили предсідникові свої резигнації з причини малої платні, яку одержували від Союзу. Уряд резигнації тих двох урядовців не прийняв і вони дали осталих працювати.

Всіх членів у 1920 році було в УНСоюзі 12,237, які були забезпечені на суму \$9,583,250. Майна було \$586,317.98, а в Молодечім Союзі \$16,473.55.

Ухвалено змінити „Свободу”, що виходила від 1915 року тричі на тиждень, на щоденник. На покриття видатків, сполучених з видаванням „Свободи” як щоденника, ухвалено, що кожний член зобов'язаний платити на „Свободу” 30 центів місячно. Ухвалено теж вибрати редакційну комісію з трьох членів; до неї ввійшли: о. М. Струтинський, М. Мурашко і Д. Андрейко.

Припоручено Екзекутивному Комітетові зреформувати Молодечий Союз, бо стара форма виявилась невід-

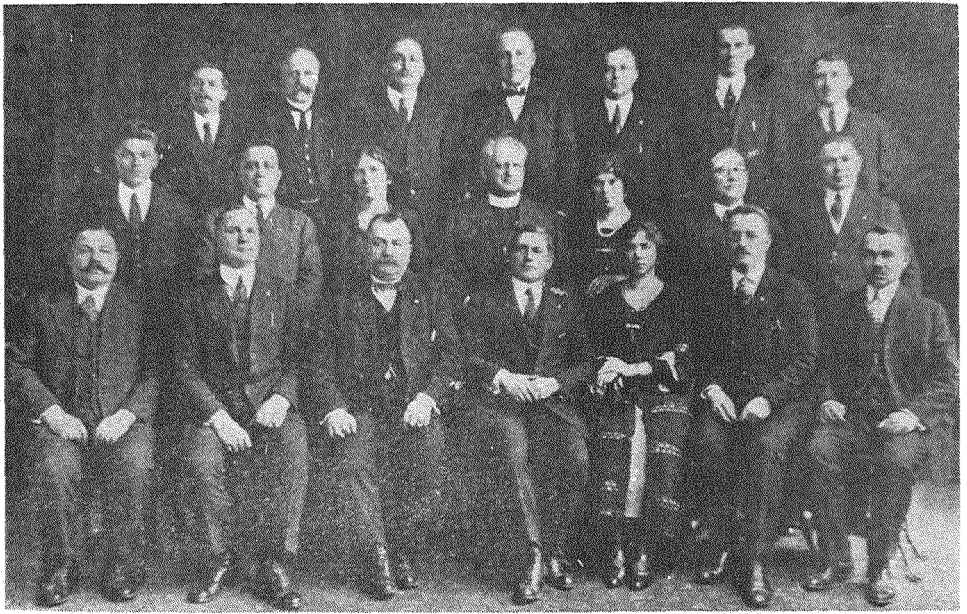

РОМАН СЛОБОДЯН,

обраний на 15-ій конвенції УНС вперше до Головного Екзекутивного Комітету на існуючий тоді ще пост фінансового секретаря, який він займав від 1920-го року після резигнації С. Мільяновича. В 1933-му році на 18-ій конвенції уряд фінансового секретаря був злучений з урядом касира і на цей пост був обраний Р. Слободян, виконуючи цей уряд, з волі кожної наступної конвенції, досі.

повідною для дальшого розвою Молодечого Союзу.

На Конвенції прийнято односторонню резолюцію в справі злуки всіх українських за допомогових організацій в Америці в одну велику за допомогову організацію, а для переведення в життя цієї ухвали Конвенція вибрала комісію з 5-ох членів, до якої ввійшли: Ю. Павчак, Савчук, Шквір, Братусь і Баюс. Ця комісія пробувала виконати ту ухвалу і порушувала злуку українських за допомогових організацій на сторінках органу УНСоюзу, як теж старалась обговорити справу злуки з урядами інших українських за допомогових організацій. Та з цього нічого не вийшло, бо органи дотичних організацій віднеслися до цієї справи неприхильно, а декотрі виступили навіть ворожо і з лайкою на адресу УНСоюзу і його комісії. І так добру думку про злуку українських за допомогових організацій, піднесену на п'ятнадцятій конвенції УНСоюзу, відкинули такі самі ті організації, бо вони такої злуки не хотіли.

Головний Уряд УНС в рр. 1921-1925. Другий зліва в першому ряді сидить тодішній головний фінансовий секретар і теперішній гол. касир Роман Слободян.

Зміна „Свободи” на щоденник була переведена від січня 1921 року. Реформа Молодечого Союзу, переведена через референдум, увійшла в життя з днем 1 липня 1921 року.

Ухвалено \$5,000 на фонд убогих і потерпілих у війні українців у Старім Краю.

Ухвалено вислати до Президента Америки й секретаря закордонних справ писемний протест проти віддання Східньої Галичини Польщі.

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Семен Ядловський, заступник гол. предсідника Теодор Грицей, заступниця гол. предс. Марія Оляшаницька, гол. секретарі Іван Каштанюк і Роман Слободян, гол. касир Василь Левчик, завідагель „Свободи” Андрій Савка; контрольна комісія: Василь Гасій, Іван Ваверчак, Степан Миланович; головні радні: Константин Кирчів, Михайло Петрівський, Микола Шевчук, Володимир Яськевич, Степан Баюс, Степан Кудрик, Анна Стадник і Марія Мельник; редакційна комісія: о. Микола Струтинський, Дмитро Андрейко, Микола Мурашко.

В травні 1921 року на засіданні

Екзекутивного Комітету ухвалено, щоб з нагоди виїзду до Вашингтону української делегації для протесту перед Конгресом і Президентом проти поновлення України й ляцьких розбоїв над безборонним українським населенням делегувати від УНСоюзу С. Ядловського й О. Рев'юка.

На засіданні Екзекутивного Комітету, в липні 1921 року, ухвалено \$3,000 на „Позичку Національного Оборони Галичини”, як теж ухвалено видати від Головного Уряду відозву в справі закупна бондів „Національної Позички Галицького Уряду”.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютім 1922 року, ухвалено для Українського Національного Музею у Львові \$50 і для Ліги Горожан Українського Роду в Філадельфії, Па., \$100. Ця Ліга старалась у Вашингтоні про звільнення Галичини з польської окупації та про признание Галичини незалежності.

У травні 1922 року рішено на засіданні Екзекутивного Комітету, що УНСоюз має стати членом Об'єднання Українських Організацій в Америці.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютім 1923 року, ухвалено на

„Фонд Негайної Помочі” для уряду Західної України \$500. Ухвалено \$250 на підмогу повосенним сиротам у Галичині. Ухвалено \$100 на підмогу українським студентам у Відні і \$100 на Сиротинець у Філадельфії.

На річній засіданні Головного Уряду, в лютому 1924 року, ухвалено для Українського Національного Музею у Львові \$50, Рідній Школі \$100, Ремісничій Бурсі \$100, на політичні цілі в Америці \$100, інвалідам \$50, студентам технічних шкіл \$50, Січовим Стрільцям \$50, повосенним сиротам \$50, політичним в'язням \$50, письменникам \$35, вдові Івана Франка \$15 і на Сиротинець у Філадельфії \$150.

16

Шістнадцята конвенція відбулася в Рочестері, Н. Й., в днях від 6 до 11

квітня 1925 року. Всіх делегатів було 282. Головою Конвенції був Омелян Рев'юк, а секретарями О. Рекрут і В. Гришко.

Зі звіту головного предсідника довідуємося, що в 1922 році УНСоюз вітав у власному домі Митрополита Андрея Шептицького, єпископа Івана Теодоровича, Український Національний Хор з Великої України та його славного диригента Олександра Кошиця, і що причинився багато до Позички Національної Оборони та заснування Об'єднання Українських Організацій в Америці.

У звіті рекордового секретаря подано, що впродовж чотирьох років до УНСоюзу прибуло 58 нових Відділів, що в УНСоюзі було 17,011 старших членів, забезпечених на суму \$14,003,650, і 9,510 дітей.

Після 15-ої конвенції в 1920-му році в ЗДА перебував на відвідинах Галицький Митрополит Андрей Шептицький. З цієї нагоди він в 1921-му році відвідав головну канцелярію УНСоюзу і „Свободи” в Джерзі Сіті, що й видно на цій фотознімці. Біля Митрополита стоять (зліва): тодішній гол. секретар УНС Іван Каштанюк, а останній в ряді гол. предсідник С. Ядловський. У другому ряді другий зліва стоїть тодішній фін. секретар Р. Слободян.

ТЕОДОР ГРИЦЕЙ,
обраний на 16-й конвенції
9-ий з черги гол. президент
УНСоюзу.

Звіт фінансового секретаря виявляє, що майно УНСоюзу від 1914 до 1925 року збільшилось до \$1,334,415.47. Оцінка грамот членів представлялась на підставі обчислень асекураційного знавця так: в 1917 році 86 %, в 1920 році 100.6 %, в 1921 році 106 %, в 1922 році 117 %, в 1923 році 114 %, в 1924 році 117 %. Як відомо, УНСоюз мав тоді тільки один рід забезпечення, від \$100 до \$2,000, себто т. зв. „звичайне забезпечення на ціле життя”, платне по смерті члена.

Перед 16-ою Конвенцією багато членів і делегатів домагались запровадити в УНСоюзі більше родів забезпечення, так, як це мають інші заповомогів організації. Супроти того ухвалено впровадити ще три нові роди забезпечення, а саме:

Клясу зворотного забезпечення, платного за життя члена з обмеженим плаченням вкладок упродовж 20 літ.

Клясу життєвого забезпечення, платного по смерті члена з обмеженим плаченням вкладок упродовж 20 літ.

Клясу життєвого забезпечення, платного по смерті члена з обмеженим плаченням вкладок до 70 року життя.

Тепер ті кляси є знані в Союзі як Е, Р, О.

Ухвалено теж, що Редакційна Комісія має складатися з п'ятох членів Екзекутивного Комітету, а не з

трьох членів, яких Конвенція досі вибирала.

Прийнято новий статут Молодечого Департаменту.

Припоручено нововибраному Головному Урядові виготовити плян щодо Сиротинця і дати членам цю справу на вирішення через референдум.

Ухвалено на допомогу українським ремісничо - промисловим бурсам у Галичині: станиславівській \$500, львівській \$500, радехівській і жовківській по \$200, і \$600 на інші бурси по інших місцевостях, якщо такі поставуть.

До Головного Уряду були вибрані: головний президент Теодор Грицей, заступник гол. президента Михайло Угорчак, заступниця гол. преде. Марія Ольшаницька, гол. секретарі Іван Каштанюк і Роман Слободян, гол. касир Василь Левчик, завідагель „Свободи” Семен Ядловський; контрольна комісія: Омелян Рекрут, Онуфрій Шараварко, Григорій Пип'юк; головні радні: Теодор Михальчук, о. Володимир Сполітакевич, д-р Михайло Клим, Михайло Петрівський, Василь Гришко, Микола Шевчук, Дмитро Братусь, Степан Матчак, Анна Стадник і Марія Мельник.

На річних засіданні Головного Уряду, в лютім 1927 р., ухвалено вибрати комітет Сиротинця, якому припоручено зайнятись опрацюванням дальшого пляну щодо Сиротинця й збірки фонду на ту ціль. До комітету ввійшли: М. Угорчак, О. Рев'юк, Г. Пип'юк і С. Матчак.

Ухвалено на Рідну Школу \$100, інвалідам \$100, політичним в'язням \$100, студентам \$100, Тов. „Просвіта” \$50 і Музеєві у Львові \$50.

На річних засіданні Головного Уряду, в лютім 1927 р., ухвалено на старокрайові цілі: на „Рідну Школу” \$200, інвалідам \$100, політичним в'язням \$100, Тов. „Просвіта” \$50, на пам'ятник Іванові Франкові \$50, Музеєві у Львові \$50 і на Лемківську Бурсу в Сяноці \$50.

Дня 10 грудня 1927 р. головні урядовці УНСоюзу, редакція і робітники „Свободи” відзначили 25-літній ювілей праці Семена Ядловського, що 25 років працював для УНСоюзу як йо-

го головний урядовець. Від УНСоюзу вітали ювілята М. Угорчак і інші головні урядовці, які висказували ювілятові признання за його працю. Дякуючи всім за признання й щирі побажання, ювілят сказав між іншим таке: „Впродовж 25 літ моєї праці для організації я ніколи не думав про ніяке признання. Мені організація платила і я був зобов'язаний для неї працювати. Я все пам'ятав заповіт, який передав мені о. Стефанович, коли передавав у мої руки уряд секретаря УНСоюзу: „Тут передаю тобі печатку і сироти. Вважай і все пам'ятай за УНСоюз і його сироти“. Я прийняв на себе цей обов'язок і старався його виконати. Сьогодні, по 25 літах праці, можу тільки подякувати організації й усім членам УНСоюзу, що дали мені можливість праці й матеріальної екзистенції. І так, як я був вірним слугою Союзу досі, так ним остануся й далі”.

На річній засіданні Головного Уряду, в лютому 1928 р., ухвалено на „Рідну Школу” \$200, на Ремісничу Бурсу у Львові \$100, на гімназії в Дрогобичі і в Копичинцях по \$50, інвалідам \$200, політичним в'язням \$200, Тов. Просвіта \$50, Музеєві у Львові \$50 і на бурсу в Сяноці \$100.

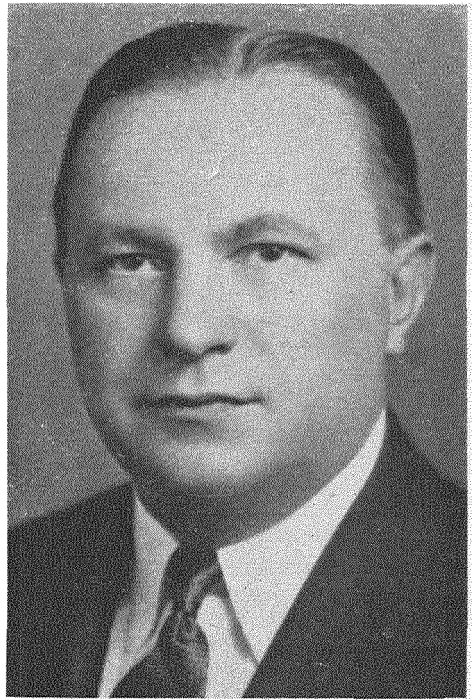
17

Сімнадцята конвенція відбулася в Ньюарку, Н. Дж., в днях від 13 до 18 травня 1929 року. Всіх делегатів було 330. Головою Конвенції був Омелян Рев'юк, а секретарями д-р Володимир Клодницький і Степан Гладкий.

Зі звітів виходило, що від 1925-го до 1929-го року УНСоюз зріс на 6,831 нових членів, що його майно виносило \$2,196,884.17 і що збудовано новий дім, в якому Союз і „Свобода” мають своє приміщення.

На Конвенції був приявний делегат „Рідної Школи” Л. Ясінчук, який передав привіт від „Рідної Школи” і подякував за моральну і матеріальну піддержку цієї установи.

На 17-ій Конвенції змінено постанову про вибір делегатів, продовжуючи реченець з 30 днів на 60 днів від дня проголошення Конвенції.

МИКОЛА МУРАШКО,

обраний 17-ою конвенцією на десятого з черги головного президента УНСоюзу

Ухвалено, що Відділ УНСоюзу, що має менше як 25 членів, може злучитися в справі вибору делегата на Конвенцію з іншим Відділом, що теж має менше як 25 членів. Якщо обидва злучені Відділи матимуть не менше як 25 членів, тоді матимуть право на вибір одного делегата.

Ухвалено, що головний і відділовий урядовець УНСоюзу, усунений зі свого уряду з причин, поданих у §24 статуту, не буде потім управнений до поновного вибору на будь-який уряд упродовж трьох літ.

Обговорено проєкт реорганізації Молодечого Союзу. Головне було тут те, щоб членів, які переходять з Молодечого Союзу, вилучувати в окремі Відділи для молодих членів, якими сама молодь управляла б і в такий спосіб уможливила б перехід Союзу з рук батьків до рук дітей природньо і непомітно, без замішання. Ухвалено передати нововибраному Урядові цю справу, щоб він зайнявся виробленням плану в цій справі й предложив той план Відділам для вирішення.

Ухвалено на старокрайові цілі: на „Рідну Школу” \$1,000, на Дім Інвалідів у Львові \$200, на визвольну боротьбу \$750, „Просвіті” на Лемківщині, в Сяноці і в Горлицях, \$200, Тов. „Просвіта” у Львові \$100, Національному Музеєві \$100, політичним в'язням \$100, письменникам \$200, Сирітському Захистові С.С. Василянок у Львові \$50

До Головного Уряду були вибрані: головний предсідник Микола Мурашко, заступник гол. предсідника Василь Гришко, заступниця гол. преде. Юлія Баволяк, гол. секретарі Іван Каштанок і Роман Слободян, гол. кассир Василь Левчик, завідатель „Свободи” Семен Ядловський; контрольна комісія: д-р Володимир Клодницький, Григорій Пип'юк, Онуфрій Шараварко; гол. радні: д-р Михайло Клим, Володимир Малевич, Теодор Михальчук, Степан Заблоцький, о. Володимир Сполітакевич, Олександр Питляр, Павло Стадник, Степан Слободян, Анна Боївка і Марія Ольшаницька.

На засіданні Екзекутивного Комітету, 15 вересня 1929 року, яке було скликане з причини смерти завідателя „Свободи” С. Ядловського, рішено, з огляду на його заслуги для організації й народної справи зарядити збірку добровільних пожертв на збудування пам'ятника померлому і на „залізний фонд” імені С. Ядловського.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютому 1930 р., ухвалено вислати до Старого Краю: на „Рідну Школу” \$300, Сокіл - Батько \$250, „Просвіту” \$100, Визвольну боротьбу \$100, Пластову Організацію \$100, Інвалідам \$100, Ремісничим Бурсам \$100, Політичним в'язням \$100, Музеєві у Львові \$50, студентам у Подебрадах \$50 і сиротам \$50.

Ухвалено запротестувати проти большевицьких і польських загіт на знищення української культури й переслідування найвизначніших українських культурних діячів, яких окупанти запроторили до тюрем.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютому 1931 р., ухвалено \$200 на видання книжки англійською мовою про ляцькі звірства під час паціфікації в Галичині.

Ухвалено на старокрайові цілі: на „Рідну Школу” \$200, Інвалідам \$200, на Визвольну боротьбу \$200, Політичним в'язням \$100, „Просвіті” \$100, Ремісничим Бурсам \$200, Тов. Луг \$50, Пластові \$50, Соколові - Батькові \$50, Музеєві у Львові \$50, Сиротинцеві у Львові й Дрогобичі по \$50.

На засіданні Екзекутивного Комітету, в листопаді 1931 р., обговорено плян допомоги безробітним членам і переведення реформи на виміну грамот усіх членів зі старого роду забезпечення на новий, який не лише покривав би ризико смерті члена, але й уможливив би членам УНСоюзу позички або зворот готівкою, виплачену грамоту або забезпечене продовження. Цей новий плян зміни грамот обчислено в такий спосіб, щоб те, що член вложив до старого роду забезпечення лише на саме забезпечення, зарахувати кожному членові як його резерву, з якої член міг би колись користатися. В 1932 році Головний Уряд на своїм річнім засіданні ухвалив плян Екзекутивного Комітету і рішив передавати його членам для прийняття чи відкинення через референдум.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютому 1932 р., ухвалено вислати до Старого Краю: на „Рідну Школу” \$200, Інвалідам \$200, на Визвольну боротьбу \$100, Політичним в'язням \$100, „Просвіті” \$100, Ремісничій Бурсі у Львові і Сяноці по \$100, Сиротинцеві в Дрогобичі \$50, Сиротам у Львові \$50, Музеєві \$50, Соколові - Батькові \$50, Пластові \$50, Бурсі в Товмачі \$50.

18

Вісімнадцята конвенція відбулася в Дітройті, Миш., в днях від 15 до 20 травня 1933 року. Всіх делегатів було 297. Головою Конвенції був О. Е. Малицький, а секретарями Д. Галичин і І. Годованець.

Зі звітів виходило: в Союзі було 19,831 старших членів і 12,015 дітей; в 1932 році Головний Уряд ухвалив визичити з народного і запомогового фонду \$25,000 на підмогу безробітним членам; переведено реформу старого роду забезпечення на новий рід; майно УНСоюзу впродовж чотирьох років зросло на понад мільйон доля-

Д-р ЛУКА МИШУГА,

колишній голова місії уряду Західньої Української Народної Республіки у Вашингтоні, був вкоротці після 18-ої конвенції в 1933-му році обраний Головним Урядом УНС на головного редактора „Свободи” і цей пост він займав аж до своєї смерті в 1955-му році. Д-р Л. Мишуга належить до найвидатніших діячів Американської України.

рів; нових членів, старших, прибуло 3,848, а дітей у Молодечому Союзі 4,379; орган УНСоюзу „Свобода” не мав ніяких процесів та клопотів, які то давніше коштували Союзом багато організаційного гроша. Загальне майно УНСоюзу виносило \$2,941,338.92, а майно Молодечого Союзу — \$314,966.96.

На тій Конвенції був присутній асекураційний дорадник УНСоюзу, Л. Дж. Вулф, який докладно вияснив нову реформу і причину, чому УНСоюз мусів ту реформу перевести.

Ухвалено змінити й поправити такі параграфи у статуті УНСоюзу: 5, 13, 22, 28, 35, 39, 47, 55, 62, 67, 98, 109, 112, 121, 123, 136, 154а, 167, 210, 212, 219, 236, 241, 304, 326, 327.

Ухвалено скасувати уряд окремого касира УНСоюзу, а обов'язки касира передати головному фінансовому секретареві, який має бути секретарем і касиром.

Ухвалено, щоб головний президент УНСоюзу працював постійно в канцелярії і сповняв ті обов'язки, які на нього накладає статут організації.

Ухвалено, щоб УНСоюз оплачував з головної каси лікарів за оглядини нових кандидатів.

З огляду на те, що Конвенція змінила й поправила багато параграфів у статуті, з причини прийняття нової реформи, ухвалено видрукувати новий статут УНСоюзу.

Ухвалено покищо здержати видавання календаря. Припоручено нововибраному Головному Урядові налагодити справу англійського видання для молоді, яким тепер є „Юкрейнієн Віклі”.

Ухвалено на участь українців у Світовій Виставці в Шикаго \$1,000, на виступ козаків на Світовій Виставці \$300, „Рідній Школі” \$1,000, на Визвольну боротьбу \$500, на Українську Вищу Школу в Стемфордї \$500, Академії Наук у Києві \$300, Інвалідам \$200, „Просвіті” в Сяноці \$200, Ремісничій Бурсі в Горлицях \$200, Письменникам \$200, Музеєві у Львові \$100, „Просвіті” у Львові \$100, Політичним в'язням \$100, Ремісничій бурсі в Товмачі \$100, Захистові у Львові \$50 і Сиротинцеві у Дрогобичі \$50.

До Головного Уряду були вибрані: головний президент Микола Мурашко, заступник гол. преде. Володимир Малевич, заступниця гол. преде. Марія Ольшаницька, гол. секретарі Дмитро Галичін і Роман Слободян, завідувач „Свободи” Петро Маційовський; контрольна комісія: О. Е. Малицький, Дмитро Капітула, Антін Пашук; головні радні: Степан Слободян, Григорій Євусяк, Тарас Шпікула, Іван Лисак, Іван Ваєрчак, Олексій Шаршонь, Микола Бусько, Ілія Гузар, Анна Боївка й Олена Придун.

На надзвичайнім засіданні Головного Уряду, в липні 1933 року, рішено приступити до видання англійського тижневого додатку до „Свободи” під назвою „Юкрейнієн Віклі” (Український Тижневик).

Обговорено справу кредиту членам Молодечого Союзу при переході до старших членів, яким Конвенція признала як вплачену однорічну вкладку в клясі В. Супроти того Головний Уряд рішив, щоб кожному членові Молодечого Союзу в клясі І, що належить до Союзу не менше як 5 років, зарахувати цей кредит до котрої-

18-та конвенція схвалила цілий ряд заходів для організації охоплення народженої в Америці української молоді, започатковуючи цим нову добу в розвитку Американської України. В результаті тих заходів почались конгреси тієї молоді, один з яких, 4-ий з черги, що відбувся в 1936-му році у Філадельфії та був поłączений зі спортивною олімпіядою, бачимо на цій фотознімку.

ГРИГОРІЙ ГЕРМАН,

обраний 19-ою конвенцією на заступника головного предсідника і цей пост він займав до 22-ої конвенції в 1950-му році, коли він був обраний на головного секретаря та залишився ним аж до своєї смерті в 1957-му році.

дальність і обов'язки головного редактора „Свободи”, що їх до того часу виконував ред. Омелян Рев'юк, д-рові Луці Мишузі. Тоді також вирішено видавати для народженої в Америці молоді англословний додаток до „Свободи” — „Український Тижневик”.

У міжконвенційному періоді Головний Уряд або Екзекутивний Комітет вирішили: проголосити 1934-ий рік ювілейним роком УНСоюзу та провести ювілейну кампанію організування нових членів; давати відповідну нагороду головам і секретарям Відділів за приднування нових членів; заангажувати постійних організаторів для УНС; в 1935-му році рішення виплатити дивіденду членам; йдучи за закликом президента Рузвелта в справі поліпшення економічного положення в країні, УНСоюз в рр. 1933-36 інвестував два з половиною мільйони доларів свого майна в фондах; в тому ж часі було багато труднощів з інвестиціями в моргеджах і реальностях; здійснено постанову попередньої Конвенції і видано „Пропаг'яту книгу УНСоюзу”.

На самій Конвенції схвалено відповідно виправлений новий статут. На цій же Конвенції запало важливе рішення, щоб редагування, друк і поширювання союзного органу „Свобода” передати, згл. винаймати „такій корпорації, яку Головний Екзекутивний Комітет уважатиме за відповідну, на такий час, за такий чинш і на таких умовах, які він уважатиме корисними, а також укласти з дотичним винаймачем умову, на підставі якої цей винаймач буде друкувати і видавати всі справи, доручені Союзом, і висилатиме поштою та доручуватиме членам Союзу примірники дотичного часопису по означеній від кожного примірника ці”. Причиною цього рішення, що перейшло майже одногосно, бо тільки з двома головами проти, було головню те, що „Свобода” в тому часі, а через неї і її видавець УНСоюзу, мали багато клопотів, судових процесів та загроз. Основною думкою того рішення було, щоб Союз фактично залишався й далі власником „Свободи” і її видавав, але щоб був формально звільнений від відповідальности за неї.

У міжконвенційному періоді УНСоюз виплатив на народні цілі \$21,504, 56, з того на різні народні цілі в Старому Краю й Європі \$9,790.00. На са-

МАРІЯ МАЛЄВИЧ,
обрана 19-ою конвенцією на заступницю гол. предсідника.

небудь кляси з тим застереженням, що член має доплатити різницю річної вкладки в даній клясі.

На засіданні Екзекутивного Комітету, у вересні 1933 року, ухвалено \$200 на видання книжки англійською мовою „Спирит оф Юкрейн”. У грудні 1933 року ухвалено видати від Головного Уряду відозву в справі святкування 40-ліття УНСоюзу.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютому 1934 року, обговорено справу злуки УНСоюзу з УРСоюзом. В цій справі Головний Уряд рішив, щоб Екзекутивний Комітет УНСоюзу вів далші переговори з урядом УРСоюзу, що тепер підніс ту пропозицію, з тим, щоб при обговорюванні цієї справи підкреслювати обов'язкове збереження питомих прикмет і традицій УНСоюзу.

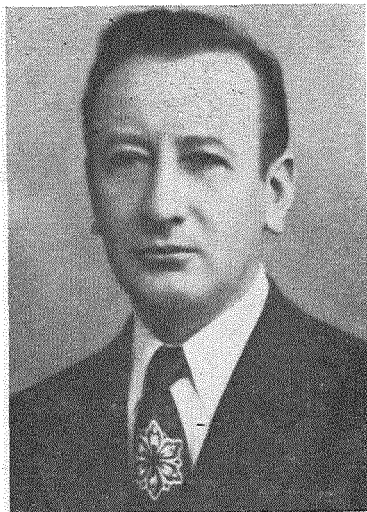
Ухвалено: на „Рідну Школу” \$250, на Українську Католицьку Вищу Школу в Стемфорді, Конн., \$200; на Визвольну боротьбу \$150, Лемківщині \$250, Інвалідам \$100, Політичним в'язням \$100, Музей у Празі \$100, Музей у Львові \$50, Селянській Бурсі в Товмачі \$50, на твір Архипенка, призначений для Музею у Львові, \$50; Науковому Тов. ім. Шевченка у Львові \$100, на видання книжки англійською мовою \$100, для Сиротинця у Філадельфії \$100.

Ухвалено поставити пам'ятник о. Г. Грушці, основникові УНСоюзу.

На засіданні Екзекутивного Комітету, в грудні 1934 року, ухвалено дати дивіденди всім тим членам, які забезпечили себе в нових родах забезпечення від 1925 року, а саме у клясах Е, Р, О.

На річнім засіданні Головного Уряду, в лютому 1935 р., ухвалено: на Визвольну боротьбу \$700, „Рідній Школі” \$700, Лемківщині \$300, Інвалідам \$200, Політичним в'язням \$100, „Прогресі” \$100, Сиротинцеві С.С. Василянку \$100, Музеям у Львові і Празі по \$50, Воснним вдовам \$50, Захоронці у Львові \$50, Дівочій Бурсі \$50, Письменникам \$50, Сиротинцеві в Філадельфії \$150 і для Школи в Стемфорді \$100.

Ухвалено для Стрілецької Громади \$50 на видання книжки з обсягу ук-

СТЕПАН ШУМЕЙКО,
перший і довголітній редактор започаткованого з доручення 18-ої конвенції англійського „Українського Тижневика”.

раїнської осної літератури, а українським авіаційним школам у Шикаго і Клівленді по \$25.

Ухвалено \$850 на закупню 3,400 примірників книжки „Спирит оф Юкрейн” для роздачі як дарунок від УНСоюзу для цієї молоді, що є у союзних рядах.

Ухвалено видати „Пропам'ятну Книгу” з нагоди 40-літнього існування УНСоюзу, зібравши в ній матеріяли про діяльність організації, як і те, що обіймає українське життя в Америці та змальовує відношення американських українців до Старого Краю.

19

Дев'ятнадцята конвенція відбулася в столиці країни, Вашингтоні, в дніях від 10 до 15-го травня 1937-го року. Всіх делегатів було 319. Проводив Конвенцією обраний нею голова проф. Григорій Герман, а секретарювали інж. Степан Куропась та Марія Кіценюк. У звітах із важливіших справ згадано:

УНСоюз мав 30,335 усіх членів, з того 8,416 в молодечому відділі. Майно УНСоюзу в тому часі становило \$4,489,305.96.

В липні 1933-го року відбулося надзвичайне засідання Головного Уряду, на якому вирішено передати відпові-

мій Конвенції схвалено на такі ж цілі \$5,825.00, з того \$,550.00 в Ріднім Краю. Обмірковано та винесено позитивні рішення ще в справах сиротинця, дальших заходів для злуки Союзів та ін.

До Головного Уряду на цій Конвенції були обрані: головний передсідник — Микола Мурашко, заступники головного передсідника — Григорій Герман і Марія Малевич, головний рекордовий секретар — Дмитро Галичин, головний фінансовий секретар — касир — Роман Слободян; Головна Контрольна Комісія: Дмитро Камітула, д-р Амврозій Кібзей, адв. Омар Малицький, інж. Степан Куропась і адв. Роман Смуk. Головні радні: Тарас Шпікула, Іван Лисак, Микола Давискиба, Антін Шумейко, Ілля Гузар, Степан Слободян, Онуфрій Запоточний, Іван Ваверчак, Володимир Дідик, Юлія Баволяк і Стефанія Палівода.

20

Двадцята конвенція відбулася в Геррисбургу, Пенсилвенія, в днях від 12 до 17 травня 1941-го року, отже вже під час розпаленої змовою Гітлера зі Сталіним другої світової війни в Європі. Всіх делегатів на Конвенції було 415. Головою Конвенції був адв. Михайло Пізнак, заступниками Ів. Іванчук й Ів. Кузь, а секретарями Євген Ляхович і Михайло Гудзилак. Гол. передсідник Микола Мурашко, відкриваючи Конвенцію, пригадав, що в тому самому місці відбулася двадцять чотири роки тому „в часі грізних подій і нещастя першої світової війни” 14-та Конвенція та що сьогодні, як і тоді „відчуваємо біль і терпіння наших братів і сестер в Старім Краю”, які не мають змоги піднести голосу в своїй обороні. Цей голос в обороні поневоленого українського народу — говорив М. Мурашко — підносимо ми, американські українці, бо віримо, що кайдани, в які він закований, рвуться та що вже недалекий той час, коли він ці кайдани скине... Ми віримо, що день визволення українського народу з-під російської, німецької, мадярської чи іншої неволі вже недалекий та що американські українці ще діждуться тієї радісної

хвилини, коли з вільного Києва прийдуть до нас надія і віра у велику будучність вільної, демократичної України”.

Із звітів виходило, що:

За звітний міжконвенційний час Союз, не зважаючи на важкі передвоєнні і воєнні часи, збільшив кількість свого членства до 38,165, а майно збільшив до 5,926,167.04 доларів.

Згідно з рішенням попередньої Конвенції, Союз з днем 1-го грудня 1937 перестав бути видавцем „Свободи”, винаймаючи її для контрольованої ним Української Пресової і Книжкової Спілки, Інк.

На підставі загальної резолюції попередньої Конвенції про змагання до злуки братських союзів та на підставі рішення Головного Уряду з 1938-го року, Екзекутивний Комітет з днем 30-го вересня перевів злуку „Згоди Братств”.

З уваги на воєнний час та потреби стати в обороні прав українського народу на волю і незалежність, УНСоюз та три інші братсько - запомогові організації: Український Робітничий Союз, „Провидіння” і „Народна Поміч” відбули ряд нарад і спільно, „прийшовши до переконання, що американцям українського походження треба в таку важку хвилю обороняти український нарід і його слушно справу перед світом разом, а не окремими групами”, скликали в травні 1940-го року у Вашингтоні Перший Конгрес Американських Українців та створили в його результаті Український Конгресовий Комітет Америки.

Згідно з рішенням Головного Уряду з 1939-го року, УНСоюз відзначив своє 45-ліття виданням англійською мовою „Історії України” Михайла Прушевського.

У звітному часі відновлено та законсервовано дотогочасні річники „Свободи”.

Згідно з рішенням попередньої Конвенції, Союз почав на широку скалку організувати спортові дружини, і в звітному часі зорганізовано 28 дружин бейсболу (430 спортовці), 21 дружину кошиківки з 211 членами, 33 кругольні дружини з 235 членами. Спортовою акцією з доручення Голов-

ного Уряду займався заступник гол. передсідника проф. Григорій Герман.

Між винесеними на цій конвенції рішеннями були:

Зміна дотеперішньої назви „головного рекордового секретаря” і „головного фінансового секретаря” на „головного секретаря” і „головного касира”.

Перевірка договору з Пресовою і Книжковою Спілкою в справі „Свободи”;

Конвенція доручила Головному Урядові „поробити негайні заходи для закупна великої фарми з потрібною обстановкою, яка могла б служити на дитячі садки, приют для старців та рівночасно місцем для спортивних змагань молоді”;

Постанова, що „офіційний орган УНСоюзу має бути й надалі видаваний в тому самому національно - демократичному дусі, що й досі, має надалі боронити українське ім'я, допомагати українській визвольній справі та заохочувати наш загальний об'єднання і скріплення своїх сил...” При цьому Конвенція висловила „рішучий протест проти негідних калюмній, киданих на УНСоюз тими, що хотіли б зв'язати цю організацію з фашизмом, нацизмом чи іншими протидемократичними доктринами” і привітала „весь український нарід, що живе на українських землях в Європі, бажаючи йому нових сил в його героїчній боротьбі з окупантами та запевняючи його, що ми звідси зробимо все, що є в наших силах, щоб заставити світові демократії, які попраємо, визнати Україну як вільну, самостійну і демократичну державу”.

Піднесено субсидію з каси УНСоюзу для „Юкрейнієн Віклі” з дотеперішніх \$475 на \$600 місячно.

Відкинено пропозицію на перенесення осідку УНСоюзу і „Свободи” до „великого міста”.

Ухвалено пожертвувати \$1,250.00 на різні народні цілі в Америці і Канаді.

До Головного Уряду були обрані: головний передсідник Микола Мурашко, заступник головного передсідника Григорій Герман, заступниця гол. передсідника Марія Малевич, головний секретар Дмитро Галичин, головний

касир Роман Слободян. Головна Контрольна Комісія: Дмитро Капітула, д-р Володимир Галан, д-р Амврозій Т. Кібзей, адв. Роман Смух, інж. Степан Куропась. Головні радні: Павло Дуда, Степан Слободян, Іван Романишин, Тарас Шпікула, Володимир Дідик, Геновефа Зепко, Микола Давишкиба, Євген Ляхович, Антін Шумейко, Дмитро Шмагала, Юлія Баволяк

21

Двадцять перша конвенція УНСоюзу відбулася в Піттсбургу, Па., від 25 до 30 березня 1946 року. Було 385 делегатів і 20 головних урядовців, що разом мали 755 голосів. Головою Конвенції вибрано д-ра Павла Дубаса, заступниками Івана Іванчука і Петра Кучму. Секретарювали Володимир Гірняк і Марія Демидчук.

Це була перша Конвенція по другій світовій війні. У звітах головних урядовців бачимо, що члени УНСоюзу помагали державі закупленням понад 20,000,000 воєнних бондів, та що 150 членів УНСоюзу полягли у військовій і моряцькій службі. Конвенція схвалила виплати посмертного по членах, які полягли у війні.

З кінцем 1945 року УНСоюз мав 466 Відділів, а загальне число повнолітніх членів і дітей було 45,720. Мاستок виносив \$7,789,243.33.

Конвенція вислала до президента Трумана меморіал в обороні українського народу на його рідній землі.

Конвенція прийняла ухвалу, що до висилки делегата буде управлений такий Відділ, що має щонайменше 45 членів. Ухвалено видавати додаткові умови подвійного відшкодування і запровадити дитячу класу 6 (вивінування в річницю, що наступає по 18-тих народинах). Ухвалено переводити пресову кампанію раз в рік про добровільні датки, \$1 від члена, на пресовий фонд „Свободи”. Конвенція уділила \$12,300 на культурноосвітні цілі й установи, \$5,000 запомоги членам, і \$1,600 стипендій для української молоді.

До Головного Уряду вибрано: М. Мурашка на головного передсідника, Г. Германа і Марію Малевич на заступників головного передсідника, Д.

Галичина на головного секретаря, Р. Слободяна на головного касира, В. Гірняка, І. Іванчука, Д. Капітулу, д-ра А. Т. Кібзея і С. Куропаса на головних контролерів, П. Дуду, І. Романишина, І. Кокольського, Геновефу Зепко, Т. Шпікулу, С. Слободяна, М. Давискибу, В. Дідика, Д. Шагала, П. Кучму і Олену Штогрин головними радними.

На річнім засіданні Головного Уряду, що відбулося в березні 1947, звіти головних урядовців виказали, що з кінцем 1946 року в УНСоюзі було 460 Відділів, 46,669 членів і \$9,012,210.24 майна. З культурної праці УНСоюзу помітним було видання книжки „Ди Сторі оф Юкрейн”, що написав Кларенс А. Меннінг, професор Колумбійського університету. На засіданні ухвалено \$2,500 на народні цілі.

Річне засідання Головного Уряду, що відбулося в березні 1948 року, виявило 466 Відділів, 48,262 члени і \$9,627,761.35 майна. Ухвалено \$1,000 на ЗУАДК, \$1,000 на УККА і \$1,550 на інші народні цілі.

Річне засідання Головного Уряду, що відбулося в березні 1949 року, виказує 464 Відділи, 50,873 члени і \$10,379,428.61 майна. До прибутку в членах причинилася поважно нова імміграція, яка почала прибувати до Америки в 1948 році. Засідання рішило виасигнували \$10,000 на українські народні цілі.

3-го серпня 1949 р. помер Микола Мурашко, головний предсідник УНСоюзу.

22

Двадцять друга конвенція УНСоюзу відбулася в Клівленді, Огайо, від 22 до 27 травня 1950 року. Конвенцію відкрив Григорій Герман як діючий головний предсідник. Було 429 делегатів і 20 головних урядовців, що мали разом 909 голосів. До президії вибрані: Павло Дубас предсідник, Роман Смук і Марія Демидчук заступники предсідника, Юліян Баранюк і Анна Василівська секретарі.

У звітах головних урядовців подано, що УНСоюз мав з кінцем 1949 року 472 Відділи, 56,009 членів і \$11,167,057.00 майна.

Конвенція вислала резолюцію до

ГЕНОВЕФА ЗЕПКО-ЖЕРЕВНЯК,
обрана 22-гою конвенцією на
заступницю гол. предсідника.

президента Трумана з подякою за поміч скитальцям і з проханням про піддержку українським визвольним змаганням. Схвалено важливі зміни в статуті. Тепер контролю майна УНСоюзу має відбуватися найменше раз у році. Головними радними можуть бути вибрані такі члени, які не є громадянами Америки або Канади, але зложили вже свої офіційальні декларації стати громадянами. Заведено нові табелі вкладок на всі грамоти, видані після 1-го липня 1950 року, базовані на 3 % прибутку. Скасовано клясу „0-70”, забезпечення платне по смерті з вкладками до 70-го року життя. Заведено дві нові кляси забезпечення, а це клясу Р-65 (безпечення платне по смерті з вкладками до 65-го року життя). Підвищено суму забезпечення до \$5,000. Підвищено вік прийняття від 55 до 60 років життя. Підвищено передплату „Свободи” до 50 центів місячно. Відділ має вибирати делегата, коли має щонайменше 60 членів.

Конвенція доручила головному Екзекутивному Комітетові закупити посілість для захисту - сиротинця до двох років і зобов'язала всіх повноліт-

22-га конвенція УНСоюзу належить до найзамітніших також з уваги на виступи на ній численних представників Конгресу і Уряду ЗДА, включно з теперішнім президентом Джаном Ф. Кеннеді, що тоді був сенатором. На фото: до делегатів конвенції промовляє сенатор Новленд.

ніх членів зложити одноразову пожертву на ту ціль у висоті одного долара.

Конвенція знесла стипендії і рішила зужити ці гроші на покриття шкільної оплати на Вищі Освітні Курси. Уділено на народні цілі \$12,950, на стипендії \$2,010 і запомогу хворим членам \$4,715.

До Головного Уряду ввійшли: Д. Галичин — головний президент, О. Лисогір і Геновефа (Зепко) Жеребняк — заступники головного президента, Г. Герман — головний секретар, Р. Слободян — головний касир, Д. Калітула, С. Куропась, В. Гіряк, В. Коссар і д-р А. Т. Кібзей — головні контролери, Д. Шмагала, І. Романишин, д-р І. Василенко, І. Кокольський, П. Кучма, В. Дідик, М. Давискиба, Т. Шпікула, Олена Штогрин, Анна Васильовська і В. Гуссар — головні радні.

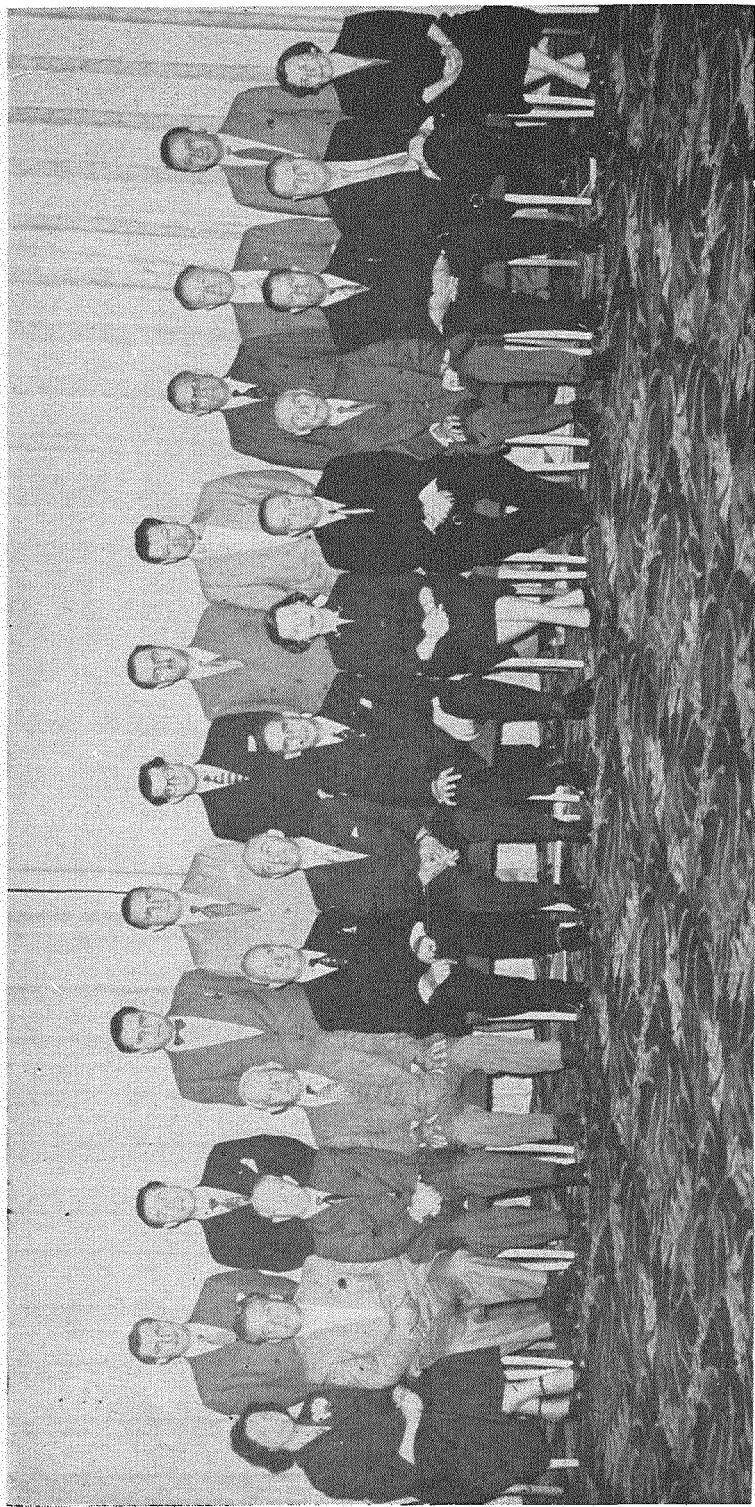
Річне засідання Головного Уряду, що відбулося в березні 1951 р., виявило, що УНСоюз мав з кінцем минулого року 473 Відділи, 61,520 членів і \$11,920,220.80 майна. Засідання уділило \$5,000 на видання книжки про Ук-

раїну, \$3,000 на народний фонд УККА і \$1,000 на інші народні цілі.

На річній засіданні Головного Уряду, що відбулося в березні 1952, звіти головних урядовців виказують, що УНСоюз мав 476 Відділів, 65,790 членів і \$13,043,839.62 майна. Старанням УНСоюзу видано книжку в англійській мові „Україна 20-го сторіччя” Кларенса А. Меннінга. Ухвалено \$10,700 на добродійні цілі.

На зборах Головного Екзекутивного Комітету 22-го квітня 1952 ухвалено закупити посілість в Кергенксон, Н. Й. на захист-сиротинець.

На річній засіданні Головного Уряду, що відбулося в травні 1953, звіти головних урядовців виказують, що УНСоюз мав з кінцем минулого року 485 Відділів, 68,494 члени і \$14,110,917.73 майна. В минулім році закуплено посілість в Кергонксон, Н. Й. за \$70,000, яка служитиме спочатку як вакаційна оселя, опісля як захист-сиротинець. Видано чергову книжку „Україна під Советами” англійською мовою. Започатковане в березні 1952 року недільне число „Свободи” перемінено на двотижневий додаток до

Головний Уряд Українського Народного Союзу, обраний на 22-ій конвенції УНС. Сидять (від ліва): гол. радна Анна Васильовська, гол. контролер Євродимир Грняк, гол. контролер інж. Володимир Коссар, гол. контролер Дмитро Капгула, головний касир Роман Слободян, заст. головного сідника Йосип Лисогір, головний сідник Дмитро Галичин, заступниця головного сідника Геновефа Жеребняк, головний секретар Григорій Герман, головний редактор „Свободи” д-р Лука Мишуґа, гол. конгр. інж. Степан Куропась, гол. конгр. д-р Амвросій Т. Кібзей, гол. радна Олена Шогрин. Стоять: (від ліва): гол. радний Петро Кучма, гол. радний Володимир Дідик, гол. радний Тарас Шпікула, гол. радний Іван Козольський, гол. радний Іван Романішин, гол. радний д-р Іван Василенко, гол. радний Василь Гуссар, гол. радний Дмитро Шмаґала, гол. радний Микола Давискиба і редактор „Українського Тижневика” Степан Шумейко.

Згідно з дорученням 22-ої конвенції УНС, Екзекутивний Комітет закупив в Кетс-кільських горах біля містечка Кергонксон посілість, яку названо Союзівкою та яка тепер, після відповідної перебудови і влаштування, грає важливу роль в розвитку і праці УНСоюзу. На фото: фрагмент з відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові, патроніві УНСоюзу на Союзівці в 1957-му році. У врочистості взяло участь приблизно 10,000 осіб.

„Свободи”. Засідання прийняло й одобрило звіт головного передсідника, Д. Галичина, про його участь в Місії УККА до Європи з кінцем 1952 року. Ухвалено, що 23 Конвенція УНСоюзу має відбутися у Вашингтоні в 1954 році. Засідання ухвалило, що треба організувати клуби молоді УНСоюзу і курси українознавства. Ухвалено ви-сигнувати \$12,600 на різні добродійні цілі, а зокрема: на видання Енциклопедії Українознавства англійською мовою, для Українського Народного фонду УНК, на видання книги англійською мовою „Україна під Сове-тами”, для Осередку Української Культури в Канаді, для Українського Вільного Університету в Мюнхені, на курси українознавства в ЗДА, на захист для старших віком членів УНС, на Український Католицький Семінар у Вашингтоні, на Український Православний Семінар, для Американсько-го Червоного Хреста, на заочні курси й нову енциклопедію НТШ в Сарселі,

Франція, для Організації Української Молоді „Пласт”, на Сиротинець у Фи-ладельфії, для хору „Думка”, для УВАН в Канаді.

23

Двадцять третя конвенція відбулась в столиці країни, Вашингтоні, в днях від 31-го травня до 5-го червня 1954-го року і була одною з найвеличаві-ших в історії УНСоюзу. В Конвенції взяло участь 437 делегатів, що мали 920 голосів, та 19 головних урядовців із 19-ма голосами. Головою Конвен-ції був адв. Михайло Пізнак, заступ-никами д-р Володимир Галак і п-ні Людмила Івченко, а секретарями п-ні Джозефіна Гіббонс і Юліян Баранюк.

Із звітів головних екзекутивних у-рядовців виходило, що УНСоюз мав у тому часі 70.221 активного члена та 15,258,377.64 доларів майна. У зві-товому чотирирічному періоді придба-но до УНСоюзу 27,257 нових членів, в тому числі приблизно 21.000 з-по-

Делегати 23-ої конвенції УНСорозу в 1954-му році під час конвенційного бенкету.

Головний Уряд УНСоюзу, обраний 23-ою конвенцією на каденцію 1954-1958.

У першому ряді (зліва) сидять: гол. касир Роман Слободян, заст. гол. президента Михайло Пізнак, гол. президент Дмитро Галичин, заступниця гол. президента Геновефа Жеребняк, гол. секретар Григорій Герман. В другому ряді стоять: редактор „Свободи” А. Драган, гол. контролери Ів. Іванчук, Ст. Куропась і д-р Вол. Галан, гол. радна Олена Штогрин, гол. контр. Вол. Коссар, гол. радна Марія Демидчук і гол. контр. Петро Кучма. В останньому ряді стоять гол. радні: Іван Кокольський, Анна Чолик, за нею Василь Гузар, Дмитро Шмагала, д-р Ярослав Падох, Андрій Джула, Вол. Дідик, Мик. Давискиба і Тарас Шпікула.

між новоприбулих поселенців, але властивий приріст членів становив 14.212 членів, бо решта пішла на покриття втрат у членстві. Майно УНСоюзу за звітвий 4-річний період збільшилося на 4,091,320.55 доларів. В культурній ділянці УНСоюз в звіттовому часі опублікував дві англомовні книжки проф. Кларенса Меннінга „Україна 20-го сторіччя” та „Україна під Советами” і одну українську — роман Василя Барки „Рай”. У звіттовому часі пожертвувано з народного фонду УНСоюзу 27,691.65 доларів на українські народні, культурні й харитативні цілі в Америці і Європі.

З нагоди Конвенції уповноважений

нею Екзекутивний Комітет, редактори „Свободи” і голова та заступник голови Конвенції відвідали Державний Департамент, де відбули одноденну розмову з директором Східньо-Європейського відділу в справі американської політики відносно України та її визвольних змагань. В цій же самій справі переслано лист-меморіал президентові ЗДА Двайтові Д. Айзенгаверові.

На самій же Конвенції від уряду виступав генеральний прокуратор В. Роджерс та всіх разом 17 законодавців, сенаторів і конгресменів, між ними сенатор Нюленд, тодішній лідер сенатської більшості, та сенатор

МИХАЙЛО ПІЗНАК,
обраний 23-ою конвенцією на
заступника гол. президента.

Джан Ф. Кеннеді, пізніший президент ЗДА, спікер Палати Репрезентантів Джозеф Матін та інші.

Під час Конвенції проведено ряд змін і доповнень до статуту, а в рекомендаціях та ухвалях для добра організації м. ін. рішено:

— заангажувати для організаційної праці в УНСоюзі здібних організаторів, визначаючи чергову організаційну мету — 100,000 членів;

— прийняти до відома, що Екзекутива виконала ухвалу попередніх Конвенцій і закупила за 70,000 доларів — видавши дальших 200,000 доларів на різні ремонти — посілисть біля містечка Кергонксон у Кетскальських горах в стейті Нью Йорку з призначенням зорганізувати в ній захист для старших віком членів та влаштувати курси українознавства і табори для молоді;

— започаткувати видання для дітвори журналу „Веселка”, спочатку у формі додатку до „Свободи”, а опісля, якщо це виявиться доцільним, у формі окремого журналу;

— на народні цілі виасигнувати з народного фонду дальших 15,250.00 доларів.

До Головного Уряду на цій Конвенції були обрані:

гол. президент — Дмитро Галичин, заступники гол. президента — адв. Михайло Пізнак і Геновефа Зепко-Жеребняк, гол. секретар — Григорій Герман, гол. касир — Роман Слободян; Контрольна Комісія: д-р Володимир Галан, інж. Степан Куропась, Іван Іванчук, Петро Кучма, інж. Володимир Коссар; головні радні: Дмитро Шмагала, Іван Кокольський, Анна Чопик, Марія Демидчук, Андрій Джула, Тарас Шпікула, д-р Ярослав Падох, Василь Гуссар, Володимир Дідик, Микола Давискиба і Олена Штогрин. Конвенцію, як і всі попередні, закінчено співом гимну „Ще не вмерла Україна”.

24

Двадцять четверта конвенція відбулася вже втретє в Клівленді, Огайо, від 26 до 31-го травня 1958 р. Президент Айзенгавер привітав цю Конвенцію, як і попередню, спеціальним листом, висловлюючи УНСоюзові та його членам признання і похвалу за „прив’язання до найкращих українських культурних і релігійних традицій та за збагачення ними Америки”. На

АННА ГЕРМАН,
дружина-вдова довголітнього заступника гол. президента і гол. секретаря УНС сл. п. Григорія Германа, обрана 24-ою конвенцією УНС на заступницю головного президента.

Головний Уряд УНС, обраний 24-ю конвенцією.

В першому ряді сидять: голова Контрольної Комісії д-р Вол. Галан, гол. касир Роман Слободян, заступниця гол. предс. Анна Герман, гол. предсідник Дмитро Галичин, заступник гол. предсідника Йосип Лисогір, гол. секретар д-р Ярослав Падох і ред. А. Драган. В другому ряді стоять гол. контролери: інж. Степан Куропась, дир. Петро Пуцило і Петро Кучма, гол. радний Богдан Зорич, гол. контролер інж. Вол. Коссар і гол. радні: Іван Кокольський, Дмитро Шмагала, Микола Давишкиба і Ярослав Гук. В останньому ряді стоять гол. радні: Василь Гузар, Іван Одежинський, адв. Анна Чопик, Тарас Шпікула, Олена Штогрин, Вол. Дідик і Андрій Джула.

початку Конвенції, в якій взяло участь 419 делегатів і 20 головних урядовців, що мали разом 846 голосів, окремо вшановано пам'ять померлих у звіттовому часі одного з найвидатніших та найбільш заслужених діячів Американської України, головного редактора „Свободи” д-ра Луки Мишуги та головного секретаря УНСоюзу проф. Григорія Германа. Головою Конвенції був Йосип Лисогір, його заступниками адв. Омар Малицький і д-р Василь Палідвор, а секретарями д-р Петро Стерчо та адв. Володимир Тома Дармопрай.

Із звітів головних виконавчих урядовців виходило, що в звіттовому чотирирічному часі приєднано усіх 14,689 нових членів, хоч фактично УНСоюз збільшився тільки на 2,217 членів, бо рештою покрито втрати в членстві, що їх зазнав УНСоюз в тому часі. Із кінцем звіттового часу загаль-

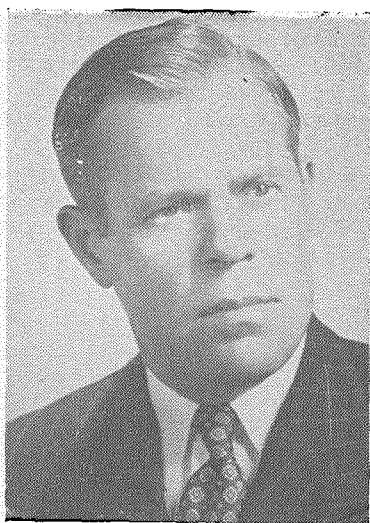
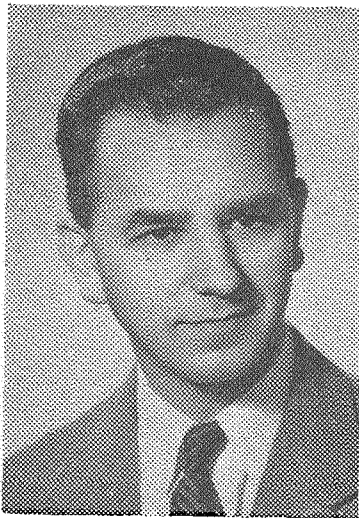
на кількість активних членів становила 72,438, а майно УНСоюзу — 20,366,992.10 доларів, себто на 5,108,-614.46 доларів більше в порівнянні зі станом з попередньої Конвенції.

За звіттових чотири роки УНСоюз виплатив зі свого народного фонду 59,763,46 доларів на різні культурні, харитативні і виховні українські цілі в Америці і в Європі.

У звіттовому часі, в травні 1955-го року, Головний Уряд, з уваги на смерть д-ра Луки Мишуги, вибрав на головного редактора „Свободи” Антона Драгана, співредактора „Свободи” від травня 1946-го року.

На Конвенції проведено цілий ряд дальших змін і доповнень до статуту, а між схваленими резолюціями і рекомендаціями тієї Конвенції для Головного Уряду, зокрема для Екзекутиви, були:

— створити відповідний Координа-

Д-р ЯРОСЛАВ ПАДОХ,
обраний 24-ою конвенцією на головного секретаря УНСоюзу, був першим із нових поселенців, що ввійшли в склад Головного Екзекутивного Комітету УНС. Він також як перший з повесних поселенців увійшов до Головного Уряду, обраний попередньою, 23-ою конвенцією на головного радного, в результаті його активної, зокрема організаційної праці для УНСоюзу від самого початку його приїзду до ЗДА в 1949-му році.

ційний осередок для УНСоюзу в Канаді;

— поробити всі необхідні ініціативні заходи для вшанування пам'яті Тараса Шевченка у сторіччя його смерті в 1961-му році побудовою відповідного пам'ятника у Вашингтоні;

— створити відповідний пенсійний фонд для службовців і працівників Головної Канцелярії УНС і „Свободи”.

— використати всі статутіві можливості і повноважності для влаштування на „Союзівці” відповідного захисту для старших віком членів.

До Головного Уряду УНСоюзу на цій Конвенції були обрані:

головний президент — Дмитро Галичин, заступники гол. президента — Йосип Лисогір і Анна Герман, головний секретар — Ярослав Падокх, головний касир — Роман Слободян; Контрольна Комісія: Володимир Коссар, Володимир Галан, Степан Куропас, Петро Кучма, Петро Пуцило; голівні радні: Богдан Зорич, Дмитро Шмагала, Іван Кокільський, Тарас

Инж. СТЕПАН КУРОПАСЬ,
довголітній провідний діяч УНСоюзу й Американської України, кількакратний головний контролер, обраний Головним Урядом в травні 1961-го року на пост заступника головного президента УНС, місце якого опорожнилось після вибору цим же Урядом п. Йосипа Лисогора на головного президента.

Шпікула, Іван Одежинський, Василь Гуссар, Анна Чопик, Андрій Джула, Олена Штогрин, Володимир Дідик, Микола Давискиба, Ярослав Гук.

За рік перед новою і ювілейною, бо 25-ою з черги Конвенцією, в квітні 1961-го року, помер унаслідок трагічного випадку головний президент Дмитро Галичин, і Головний Уряд на своєму річному засіданні в тому ж році, виконуючи статутіві повинності і права, вибрав на головного президента дотеперішнього його заступника Йосипа Лисогора, вибираючи на опорожене в той спосіб місце заступника головного президента дотеперішнього головного контролера Степана Куропаса, а на опорожене місце головного контролера дотеперішнього головного радного Івана Кокільського. Місце одного головного радного залишено опорожненим.

Закінчення

Наше життя в Америці складалося так, що Конвенції УНСоюзу були для американських українців довший час самотніми свого роду репрезентацій-

ними тілами, на яких вирішувано всі важливі справи, що тільки виривали в нашій народній чи навіть і церковній житті. В останніх часах народнє життя в Америці розрослося і вже постали інші народні установи, що перебрали на себе багато тієї народної праці, яка входила в програму Конвенції УНСоюзу. Можливо, що в май-

бутності ці конвенції перейдуть дальші реформи і стануть більш організаційними. Та дух їх не повинен і в тім випадку відійти від давньої традиції служити своїми нарадами й ухвалами не тільки американській Україні й УНСоюзові як фінансовій інституції, але й загальній українській ідеї.

КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Ч. пор.	Рік	Місцевість	Членів*	Майна (дол.)
1	1894	Шамокін, Па.	439	220.35
2	1895	Олифант, Па.	439	605.60
3	1896	Кармел, Па.	587	756.96
4	1897	Мейфілд, Па.	1,019	2,944.93
5	1898	Шенандоа, Па.	1,593	5,688.57
6	1900	Питсбург, Па.	3,067	10,184.40
7	1902	Джерсі Ситі, Н. Дж.	3,384	14,252.19
8	1904	Шамокін, Па.	5,875	17,993.34
9	1906	Скрентон, Па.	7,888	23,705.34
10	1908	Філадельфія, Па.	8,795	46,071.26
11	1910	Клівленд, Огайо	14,430	100,388.96
12	1912	Вилкс Бері, Па.	14,917	140,530.87
13	1914	Боффало, Н. Й.	25,335	261,729.46
14	1917	Гарисбург, Па.	11,891	432,012.56
15	1920	Філадельфія, Па.	12,237	586,317.98
16	1925	Рачестер, Н. Й.	18,195	1,334,415.47
17	1929	Ньюарк, Н. Дж.	21,286	2,191,786.65
18	1933	Дітройт, Міш.	20,702	3,514,382.35
19	1936	Вашингтон, Д. С.	30,335	4,489,305.96
20	1941	Гаррисбург, Па.	38,167	5,926,167.04
21	1946	Питсбург, Па.	45,720	8,412,029.14
22	1950	Клівленд, Огайо	56,983	11,167,057.09
23	1954	Вашингтон, Д. С.	70,221	15,259,377.64
24	1958	Клівленд, Огайо	72,438	20,366,992.10

* Подані в цій таблиці числа відносяться до т. зв. активних членів, себто таких, що платили вкладки. Не включені в це ті члени, що мали виплачені грамоти або перейшли на безплатне продовження забезпечення.

ГОЛОВНІ ЕКЗЕКУТИВНІ УРЯДОВЦІ УНСОЮЗУ ВІД ПОЧАТКУ ЙОГО ІСНУВАННЯ

ГОЛОВНІ ПРЕДСІДНИКИ

1. ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШ (1894-1895)
2. ІВАН ГЛОВА (1895-1898)
3. ЮРІЙ ХИЛЯК (1898-1900)
4. о. АНТІН БОНЧЕВСЬКИЙ (1900-1902)
5. о. МИКОЛА СТЕФАНОВИЧ (1902-1904)
6. КОНСТАНТИН КИРЧІВ (1904-1908 і 1917-1920)
7. ДМИТРО КАПУЛА (1908-1917)
8. СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ (1920-1925)
9. ТЕОДОР ГРИЦЕЙ (1925-1929)
10. МИКОЛА МУРАШКО (1929-1949)
10. ДМИТРО ГАЛИЧИН (1950-1961)
12. ІОСИП ЛИСОГІР (1961-)

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА

1. МИХАЙЛО ЄВЧАК (1894-1895)
2. ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШ (1895-1896)
3. ОЛЕКСІЙ КУРИЛА (1896-1897)
4. ПЕТРО СЕКЕРАК (1897-1898)
5. ІВАН ДОБОШ (1898-1900)
6. ОЛЕКСІЙ ШАРШОНЬ (1900-1902)
7. МИХАЙЛО КРАВЧИШИН (1902-1904)
8. С. МИТРЕНКО (1904-1906)
9. ІВАН ПАРИЛЯК (1906-1908)
10. Т. КУЛЬЧИЦЬКИЙ-ГУТ (1908-1910)
11. ІВАН МОРГОН (1910-1912)
12. ВАСИЛЬ СУВАК (1912-1914)
13. ІВАН ВАВЕРЧАК (1914-1917)
14. АНДРІЙ СТЕФАНОВИЧ (1917-1920)
15. ТЕОДОР ГРИЦЕЙ (1920-1925)
16. МИХАЙЛО УГОРЧАК (1925-1929)
17. ВАСИЛЬ ГРИШКО (1929-1933)
18. ВОЛОДИМИР МАЛЄВИЧ (1933-1937)
19. ГРИГОРІЙ GERMAN (1937-1950)
20. ІОСИП ЛИСОГІР (1950-1954 і 1958-1961)
21. МИХАЙЛО ПІЗНАК (1954-1958)
22. СТЕПАН КУРОПАСЬ (1961-)

ЗАСТУПНИЦІ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА

1. МАРІЯ ЧЕРЕМШАК (1908-1912)
2. МАРІЯ БЛІК (1912-1920)
3. МАРІЯ ОЛЬШАНЕЦЬКА (1920-1929 і 1933-1937)
4. ЮЛІЯ БАВОЛЯК (1929-1933)
5. МАРІЯ МАЛЄВИЧ (1937-1950)
6. ГЕНОВЕФА ЗЕПКО-ЖЕРЕВНЯК (1950-1958)
7. АННА GERMAN (1958-)

ГОЛОВНІ СЕКРЕТАРІ

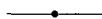
1. о. ІВАН КОНСТАНКЕВИЧ (1894-1895)
2. о. НЕСТОР ДМИТРІВ (1895-1896)
3. о. МИКОЛА СТЕФАНОВИЧ (1896-1897)
4. о. ІВАН АРДАН (1897-1898)
5. о. АНТІН БОНЧЕВСЬКИЙ (1898-1900)
6. ДЕНИС ПИРЧ (1900-1904)
7. СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ (1904-1910)
8. МИХАЙЛО УГОРЧАК (1910-1920)
9. ІВАН КАШТАНОК (1920-1933)
10. ДМИТРО ГАЛИЧИН (1933-1950)
11. ГРИГОРІЙ GERMAN (1950-1957)
12. ЯРОСЛАВ ПАДОХ (1958-)

ГОЛОВНІ ФІНАНСОВІ СЕКРЕТАРІ

1. Й. КУЛЬЧИЦЬКИЙ (1904-1906)
2. Т. ЛАБОВСЬКИЙ (1906-1912)
3. С. ЯДЛОВСЬКИЙ (1912-1920)
4. Р. СЛОВОДЯН (1920-1933)

ГОЛОВНІ КАСИРИ

1. ІВАН ГЛОВА (1894-1895)
2. ЮРІЙ ХИЛЯК (1895-1898)
3. КІНДРАТ КОТАНЧИК (1898-1900)
4. ОЛЕКСІЙ ШАРШОНЬ (1900-1917)
5. ВАСИЛЬ ЛЕВЧИК (1917-1933)
6. РОМАН СЛОВОДЯН (1933-)

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ „СВОБОДИ” ВІД ПОЧАТКУ ЇЇ ІСНУВАННЯ

1. о. ГРИГОРІЙ ГРУШКА (1893-1895)
2. о. НЕСТОР ДМИТРІВ (1895-1897)
3. о. СТЕПАН МАКАР (1897-1900)
4. о. ІВАН АРДАН (1900-1907)
5. АНТІН ЦУРКОВСЬКИЙ (1907-1909 і 1911)
6. ОСИП СТЕТКЕВИЧ (1910 і 1912-1919)
7. ВОЛОДИМИР ЛОТОЦЬКИЙ (1919-1926)
8. ОМЕЛЯН РЕВ'ЮК (1926-1933)
9. ЛУКА МИШУГА (1933-1955)
10. АНТІН ДРАГАН (1955-)

ПЕРШІ, ОСНОВУЮЧІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Український Народний Союз засновано 22-го січня 1894-го року. В тому часі загальна кількість українців в Америці добігала до 300 000 осіб, при чому велику більшість становили українці з Лемківщини та Закарпаття. Був це переважно темний і не-свідомий елемент, що не знав не тільки грамоти, але й своєї назви. Про будь-яку їх організацію початково не могло бути й мови. Все ж таки перший український греко-католицький священник в Америці, о. Іван Волянський, якого вислав до Америки, на прохання самих імігрантів та після того, як вони зложили потрібні йому на дорогу гроші, львівський мітрополит, пізніший кардинал Сильвестер Сембратович, потрапив вже в 1885 р., точно 18-го січня, заснувати в Шенандоа, в Пенсильсії, перше Братство ім. св. Миколая, яке опісля стало ядром для створення Українського Народного Союзу. В дальших кількох роках заложено ще кілька подібних братств, між ними Братство св. Кирила і Методія в Шамокіні, братства в Олифанті, Мейфілді, всі в Пенсильвенії, де у великій мірі скупчувались перші українські імігранти.

В 1892-му році постало т. зв. „Соединеніє греко-кафтолических русских братств“, до якого приступили й згадувані вже братства та до якого належали й перші українські священники з Галичини, між ними і о. Іван Констанкевич, що став членом Контрольної Комісії Соединенія, очолюваного т. зв. угро-руськими священниками Іваном Смитом та Ю. Жатковичем. О. І. Констанкевич, як контролер Соединенія, ствердив погану господарку в тій організації і виступив з її критикою на конвенції в Скрентоні в 1893 році, за що попало не тільки йому, але й усім „галицьким русинам“.

Безпосередньо після тієї конвенції

з'їхались в домі о. Григорія Грушки, пароха Джерзі Ситі й тоді вже редактора та видавця заснованої ним „Свободи“, перше число якої появилося з датою 15-го вересня того ж 1893-го року, три інші священники: о. Іван Констанкевич, о. Т. Обухкевич та о. Амврозій Полянський і спільно вирішили заснувати окремий український, тоді ще „руський“ Народний Союз. Негаймо після того й появилася зацитована стаття в „Свободі“ про потребу народної організації.

Проект статуту задуманої організації доручено приготувати о. А. Полянському з Питсбургу, що він і зробив, пересилаючи трьом іншим „змовникам“ його копію. При цьому цікаво, що оо. Обухкевич і Полянський домагались, щоб в назві було „руський“ з подвійним „с“, бажаючи цим „притягнути“ до нової організації теж „твердих“. Проте, о. Грушка, друкуючи статут, одне „с“ викинув.

По тій першій підготові рішено скликати перші основуючі збори нового Союзу і на це вибрано „День Батька своєї країни“ — Джорджа Вашингтона, що припадає на 22-го січня. На той сам день скликало свої збори Братство св. Кирила і Методія в Шамокіні, Па., яке тим часом виступило із Соединенія, за що опісля мало багато клопотів по судах. Збори скликано до міста Шамокіні в Пенсильвенії, яке тоді, під проводом о. Констанкевича та д-ра Сіменовича, входило за найсвідомішу українську громаду.

Збори відбулися згідно з пляном і про них надруковано в „Свободі“ з 1-го березня 1894-го року хвилююче звітлення п. з. „СОВЕРШИШАСЯ“. В повідомленні, яке попереджено цитатою Шевченка: „І, о диво, — трупи встали, і очі розкрили! І брат з братом обнялися і проговорили — слово тихої любови!“ , написано:

„Дня 22-го лютого 1894 р., того самого дня, в якому вся Америка обходить річницю уродин славного Вашингтона, неустрашимого борця за волю і права людства, о дев'ятій годині ранку зійшлися українські (в оригіналі: рускі) священники, делегати українських братств і патріоти українці з усіх сторін до української церкви в Шамокіні, Па., благати Господа Бога, щоб допоміг щасливо почати таке важливе діло, діло заснування Українського Народного Союзу.

Торжественну літургію, призиваючи помочі Святого Духа, відправив о. Теофан Обухкевич, український священник з Олифанту, під час якої чудесно співав шамокінський хор під проводом доктора Сіменовича, невтомного трудівника для добра американської України. Не одному сльоза радости покотилась з очей на звук співу, що прошибав душу. Хто б міг сподіватися пару років тому, що українець, який втік з обіймів біди і нужди, з невольничого гніту, — розвине так скоро віками придавлену силу українського духа! Хто б погадав, що під полатаною сірячиною або гунькою криється благородна душа, спосібна до всього доброго, гарного і корисного, якщо вона звільниться з кайданів гніту і рабства!

І, о диво, трупи встали
І очі розкрили!

І на вільній землі українська пісня лунає на славу во вишніх Богу! В гарно прибраній українській залі, по відспіванні всіми присутніми „Царю небесний“, о. Полянський з Питсбургу забрав слово і в краснорічивій своїй промові вияснив ціль Українського Народного Союзу і те добро, яке український нарід в Америці буде мати з нього.

Тоді приступлено до вибору всіх урядників Українського Народного Союзу.

Коли прийшло до обговорення чи-

талень, які обов'язково має закладати в себе кожне братство, що належить до Українського Народного Союзу, тоді о. протоєрей Товт з правдивою українською щедрістю зобов'язався спровадити на свій кошт дві тисячі книжечок для читалень, а о. Гр. Грушка прирік посилати даром газету „Свобода“ до кожної української читальні в Америці. Славно!

Отцеві Полянському честь і слава за його мудре і тактовне переведення вибору урядників Українського Народного Союзу!

Печатка Українського Народного Союзу буде така: відкрита книга і трираменний хрест, над якими простягаються братньо стиснені дві руки. Навколо повищого знамени має бути напис по-українськи і по-англійськи. Які мають бути відзнаки членів УНС, це буде вирішено на наступному головному зібранні.

Кожний член УНС одержить гарну грамоту і статут.

Тепер подасмо до відома всім українцям Америки і всім українським братствам, що хто хоче належати до Союзу, хай негайно зголошується або пише до Секретаря Союзу, а гроші хай посилає через „Моні Ордер“ до касира. Хто бажає бути членом Союзу, хай шле гроші до касира, і так: вступне 50 центів раз на завжди, а щомісяця по 50 центів. Рівночасно написати до секретаря, що післяв і скільки післяв. Статути будуть поміщуватись і об'яснятись в „Свободі“.

А тепер, дорогі браття, як уже збиралось нас дуже велике число і як заложено Союз, вступайте до нього громадно, бо це тільки для Вашого добра і на Вашу користь. Ви, яких досі оплакувала Україна-мати, як пропавших, дайте про себе знати світові, що Ви живете і що тут, в Америці, українське народне життя б'є живою струєю. Важливий крок вже зроблено. Український Народний Союз уже засновано, український нарід воскрес із мертвих в Америці...”

НЕ НА ЗОРЯХ ЗАПИСАНА НАША ДОЛЯ

ДО ОСНОВ ЖИТТЬОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Написав Ярослав Падок

Не на зорях записана наша доля, але, здебільшого, захована в нас самих. Кує свою долю одиниця, кують народи, кує вся людськість. Наш християнський світогляд і наша західня культура й спосіб життя збудовані на принципі вільної волі людини та її активного наставлення до світу. Східній фаталізм ніколи не став частиною західньої, в тім також української, духовости й люди Заходу завжди свідомо й з охотою бралися самі майструвати свою, індивідуальну й збірну, долю. Хоч правий наш великий поет і мислитель Тарас Шевченко, що „у всякого своя доля”, то вона здебільшого є вислідом нашого труду й витривалости, а ще в більшій мірі вислідом нашої передбачливости.

Своєю активністю й передбачливістю змінила людина чимало, здавалося ще вчора, непорушних вироків долі. Десятки недуг не косять уже люд-

ського життя в самому його заранні, непередбачена погода не заскакує хлібороба в половині праці, модерна техніка вирощування та магазинування харчів звільнила мільйони людей від майже періодичного голодування. І хоч залишилося ще чимало непокорених, невідомих чинників, які роблять непевною людську долю, які всякому всяко її визначають і вимірюють, то людський непокірний й передбачливий ум працює далше для того, щоб і їх перебороти та ще більше стабілізувати свою судьбу.

Великий винахід

Одним із засобів стабілізації людської долі, щоб зробити її бодай до деякої міри незалежною від сили, що поза нами, є забезпечення, в першу чергу життєве забезпечення. Хоч не нове воно, бо початки забезпечення віднаходимо в старині, а життєве за-

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. контр. д-р Вол. ГАЛАН

Гол. контр. інж. Вол. КОССАР

безпечення вже було відоме в середніх віках, то вік широкого застосування модерного життєвого забезпечення зовсім молодий, кругло сторічний.

Великим винаходом модерного часу й великим суспільним інструментом називає автор підручника забезпечення одної з найбільших забезпечених компаній, основу життєвого забезпечення — забезпечену грамоту. Ця грамота це ніщо інше, як один із безчисленних видів людських договорів, контрактів. Ніякий інший контракт не є таким популярним й не має такого широкого застосування, як контракт забезпечення. В самих тільки З'єдинених Державах Америки є під цю пору понад 130 мільйонів людей, які мають життєво-забезпечені контракти й то чимало з них по два і більше. Сума забезпечення, на яку видано ці грамоти, вносить кругло 750 мільйонів доларів. Коли зважити, що пересічна висота життєвого забезпечення усіх американських родин вносить понад 10,000 доларів, а пересічна висота поодиноких грамот вносить кругло 4,000 доларів, то це дає вже деяку уяву, чим є в наші часи й зокрема в Америці життєве забезпечення та в чому лежить його незвичайність. А з кожним роком зростає вага життєвого забезпечення. Ось в 1960-му році пересіч-

на сума виданих в тому році грамот вже перейшла 6,000 доларів, і з кожним роком вона зростає.

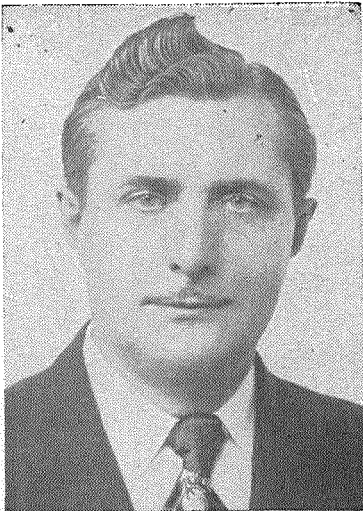
Що є причиною цього імпозантного явища? Чи воно є впливом людської біді, чи людського багатства? Чи воно зростає зі зростом добробуту й його стабільності, чи навпаки, зі зuboжінням та зменшенням довір'я до майбутности? Яка суспільна роль життєвого забезпечення й який вплив воно має на життя одиниць і стабілізацію їх долі?

Щоб відповісти на ці питання, слід зрозуміти, чим є життєве забезпечення, які привілеї забезпеченим гарантує забезпечені контракт і за яку ціну. Треба зрозуміти, для кого видається забезпечення і хто з нього користає.

Майбутнє готується коштом теперішнього

Головною ціллю життєвого забезпечення є безсумнівно готування майбутнього коштом теперішнього. Хто бажає мати краще життя або бодай не гірше, чи не багато гірше завтра, мусить відкласти частину плодів свого труду, здобутих сьогодні, на завтра. Прибуток дають два джерела: праця й посідане майно. Праця й її видатність прямо залежать від віку людини. Тому вже сама природа приречла людину на ощадне й передбач-

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. контр. Петро КУЧМА

Гол. контр. Петро ПУЦИЛО

ливе життя. Щоб заповнити собі старість, треба відкладати частину плодів своєї праці в молодому віці. До того рівень життя постійно змінюється й наші вимоги постійно ростуть. Скільки треба відкласти, щоб заповнити собі старість, трудно відповісти, бо невідома довжина нашого життя. І як важко відмовляти собі вигід і приємностей сьогоднішнього дня для невідомої майбутності. Тому, як правило, люди доходять до старости без відповідного, а то й без жадного майна. І тому така велика частина старих людей не може втішатися вигодами життя, якими втішалася в часах своєї молодости.

Ось не так давно переведена статистика серед населення ЗДА виявила, що з осіб, які переступили 65-ий рік життя, 3% не мали ніякого особистого прибутку, 38% нижче 1,000 доларів, 11% від 1,000 до 2,000, а тільки 15% мали понад 2,000 дол. прибутку річно.

Подібний образ дає статистичне визначення майна, яке такі 65-ть і більше літні мають. 26% мали майно нижче 1,000 дол., 15% між 1,000 і 5,000 дол., 42% між 5,000 і 25,000 дол., 14% вище 25,000 дол., а 3% не мали ніякого майна. Ось так приходиться ствердити, що в багатій Америці щонайменше 75% старших людей не

мають відповідного майна, чи прибутку, які заповнили б їм спокійну і вигідну старість.

Як в старину людина, щоб не згинувати з голоду в майбутньому, мусіла класти в шпихлір збіжжя, м'ясо, овочі, так тепер, щоб мати заповнену старість, вона мусить відкладати частину своїх щоденних заробітків для задоволення своїх пізніших потреб. „В останній аналізі — пише один знавець життєвого забезпечення, — коли людина купує життєве забезпечення, робить те саме, що робив Йосиф, коли складав у засіках збіжжя впродовж семи товстих років. Коли прийшли роки худі, люди черпали з резерви, відложеної власне для цієї конечности”.

Колись завданням життєвого забезпечення була жура за дружину, дітей і рідних на випадок смерті батька родини. В наш час ця ролія забезпечення дуже поширилася. Грамота життєвого забезпечення забезпечує нарівні родину забезпеченого, як його самого. Її набувають тепер не тільки для того, що людина вмирає, а тому, що її заробіткова сила закінчується й вона хоче заповнити собі достатнє життя до кінця свого віку. А що вік людини в останніх десятиліттях дуже продовжився, тому й ця жура тепер чимраз серйозніша. А навіть

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. контр. І. КОКОЛЬСЬКИЙ

Гол. радний В. ЗОРИЧ

тоді, коли людина забезпечується з уваги на ризик смерті, вона робить це не тільки тому, що може вчасно померти, але більше тому, що хтось їй дорогий може її пережити, чи вона сама житиме довше, як можна було сподіватися.

Забезпека живих і мертвих

Чим є життєве забезпечення? Як може воно дбати про живих і мертвих, не зважаючи на всю непевність людського життя? Відповідь коротка: життєве забезпечення це ніщо інше, як практичне застосування кооперації. Це кооперативний плян, спертий на велике число людей, які визнають засаду „всі за одного, один за всіх”. Всі вони складають невеликі суми на те, щоб, як комусь трапиться нещастя, із раніше зложених вкладок покрити понесену втрату. З людським життям, як з домами. Статистика каже нам, скільки домів знищить вогонь в одному році, ми лише не знаємо котрий дім згорить. Тому всі власники складаються згори для власників тих нечисленних домів, які мають згоріти, щоб спільними невеличкими сумами покрити втрату. Статистика каже нам, скільки людей помре в одному році з-поміж різних груп забезпечених. На цій основі спеціалісти обраховують, скільки грошей треба буде мати для того, щоб виплатити ро-

динам померлих людей суми, на які вони забезпечилися. І так вся громада складається й то згори на виплату забезпечення для тих, які скоріше помруть.

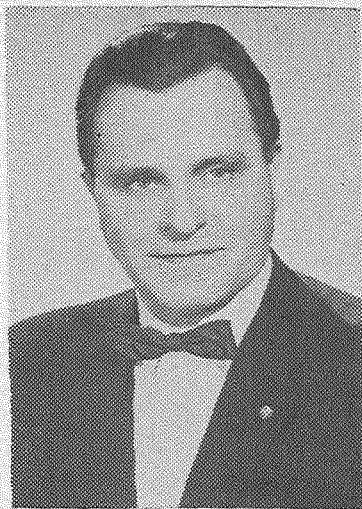
Людина ставить собі в житті чимало завдань. До перших належить виховання дітей, забезпечення їм виховання і науки, забезпечення прожитку для дружини. Людина виконує свій намічений плян. Йде крок за кроком по ступенях життя, збільшує своє знання і свої труди, щоб росли заробітки, робить ощадності. Але життя непевне й ніколи невідомо, чи доля нам дозволить докінчити наші плани. Щоб забезпечитися від цієї жорстокої непевності долі, дбайлива людина користує з життєвого забезпечення. Дійде вона до кінця наміченого пляну, то й власним трудом й дбайливістю приготує собі й своїм кращу долю. Якщо ж лиха доля вкоротить їй віку, тоді забезпечення виконає за неї незакінчену роботу.

Уявім собі, що до нас прийде купець і скаже: „Ось тут маєте дім, вартість якого сягає 10,000 доларів. Підпишіть апликацію й набудете його на власність за 25 доларів місячної рати, яку сплачуватимете так довго, доки не заплатите приблизно 75 відсотків того дому. Якщо б ви тим часом роздумалися, я зверну вам значну частину вплачених рат й ви будете вільні

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. радний Д. ШМАГАЛА

Гол. радний Т. ШПІКУЛА

від дальших рат. Я гарантую вам, що після заплати рат цей дім буде вартий 10,000 доларів. Даліше я гарантую вам, що якщо б вам трапилося нещастя й ви померли, ваші нащадки й спадкоємці будуть зовсім вільні від плачення дальших рат, а цей дім станеться негайно їх виключною власністю". Чи ми відкинули б таку пропозицію? А підписавши аплікацію на життєве забезпечення ми власне приймаємо таку пропозицію.

Або уявім собі, що при нагоді нашого побуту в банку до нас звернеться директор банку з такою пропозицією: „Ось тут маєте нашу ощадностеву книжечку, з вписаною на ній сумою 10,000 доларів. Ця книжечка є вашою виключно власністю, під умовою, що будете щомісяця, кварталу чи року платити до нашого банку невелику суму грошей, приблизно три з половиною відсотки суми ощадности на цій книжечці. Після заплати всіх рат ви зможете свобідно розпорядитися своєю ощадністю. Але коли б ви ненадійно померли, й то навіть після вплати першої рати, тоді ця книжечка станеться виключною власністю ваших спадкоємців й вони будуть звільнені від дальших вплат до банку. Якщо б до того ви за свого життя колибуть, після двох років від сьогодні, не бажали даліше додержуватися цього договору, ви

зможете перестати вплачувати гроші до нашого банку, а ми звернемо вам значну частину ваших вплат". Ледве чи знайшлися б такі люди, які не прийняли б такої оферти. А грамота життєвого забезпечення є власне такою офертою.

Не лише елемент ризику характеризує життєве забезпечення. Важливою його прикметою є елемент ощадности. Договір життєвого забезпечення заохочує й спонукує до систематичного ощаджування. Як легко витягнути з кишені гроші й видати їх на більш чи менш потрібні речі. Як вигідно витягнути чекову книжечку й виписати чека на цю чи іншу неконечну річ. Якщо наша забаганка зійдеться з готівкою в кишені чи в банку, важко її не заспокоїти.

Як же важче видати гроші, заощаджені на забезпеченій грамоті. Забезпечення по своїй суті є резервою, призначеною на виїмковий час і виїмкові обставини. Ми не легко пожертвуємо нею для забаганки, або для неконечної, щоденної цілі. Ужисмо її тільки в конечності. Яка велика різниця між нашим ощадностевим пляном у банку і ощаджуванням на грамоті життєвого забезпечення. Тільки запитаймо себе, скільки разів у житті ми мали ощадностеві книжечки й скільки разів купували забезпечену грамоту. Мабуть ми досі маємо

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. радний І. ОДЕЖИНСЬКИЙ

Гол. радний В. ГУСАР

всі свої забезпечені грамоти, а з багатьох ощадностевих книжечок не осталося сліду. В будь-якій потребі ми видренували їх до останнього доляра.

А життєве забезпечення це побіч засобу виключення ризику, зв'язаного з невідомою людською долею, є ідеальним засобом систематичного ощаджування, якому остаються вірними крізь ціле життя навіть ті, які в інший спосіб не зуміли заощадити навіть найскромнішої суми на найпотрібнішу ціль. Здобуваючи забезпечену грамоту, ви зобов'язуєтеся систематично щадити, й коли цього не зробите, вам це пригадають, а то й енергійно упімнуть. Не чекати вам цього від банку чи щадниці. Статистика показує, що пересічний вік ощадностевого konta є один рік, а забезпеченої грамоти понад десять.

Незрозумілий товар

Найбільшим ворогом кожного посту є незнання. Незрозуміння справжньої істоти життєвого забезпечення, страшенне примітивний підхід до „продукту”, чи „товару”, що його продає установа життєвого забезпечення є найбільшим ворогом поширення життєвого забезпечення, цього ідеального засобу ощаджування та забезпечення людини і її рідні перед ризиком життя. Той, хто знає статисти-

ку забезпечених українців та всіх інших національних груп в Америці, не заперечить, що це шкідливе невігластво є особливо поширене власне серед українців.

Мабуть найбільшою причиною цього є те, що „товар”, який має до диспозиції життєво - забезпечена установа, є невидимий, недоторкальний і трудний до оцінки. Та й взагалі трудно знайти зрозуміння для того, що забезпечена грамота є взагалі „майном”.

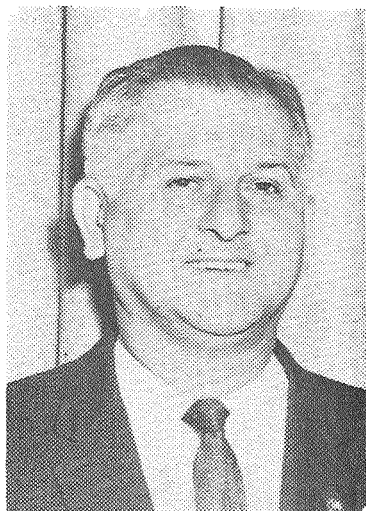
Це правда, що сама грамота є куснем задрукованого паперу, який сам по собі не має вартости, або невелику. Але чи не є це саме з банкнотами, які в наш час є головним засобом акумулювання багатства та користування ним? Чи щаднича книжечка є ліпшим „товаром”, як забезпечена грамота? На основі щадничої книжечки можна одержати гроші, але так само на основі грамоти можна одержати готівку, якщо ця грамота має довше життя і її власник уже встиг скласти на її „konto” деяку готівку. А втім, таким самим „куском паперу” є шери (акції) Дженерал Моторс чи Фордової корпорації, за які платимо великі гроші.

Те що само життєве забезпечення є недоторкальне, не значить, що користи, які воно в свій час дає, не є

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. радна Анна ЧОПИК

Гол. радний А. Джула

доторкальними. Доторкальним є чек, що його забезпечений одержить після того, як його грамота дозріє до виплати. Доторкальним є також чек, вручений спадкоємцям забезпеченого після його несподіваної смерті.

Скільки нам треба забезпечення?

Скільки забезпечення потрібно людині, чи родині? Відповідь на цей запит залежить від індивідуальних обставин забезпеченого і його родини чи тих, доля яких є в його руках, чи зв'язана з його життям. Батько родини потребуватиме більше забезпечення, ніж самотня людина, а родина з малими дітьми вимагає більшого забезпечення, як родина з дітьми дорослими чи доростаючими.

Дехто вимірює висоту потрібного забезпечення матеріальною вартістю життя людини. Якщо людина заробляє річно 5,000 доларів, то її заріток рівняється прибуткові, який можна одержати від зложеної в банку на 4 % суми 125,000 доларів. На таку суму й обчислюють матеріальну вартість життя тієї людини. Щоб її родині запевнити такий самий прибуток, вона повинна забезпечитися на 125,000 доларів. Очевидно, тільки рідко це можна здійснити. Тому існують інші способи вимірювання висоти потрібного забезпечення. Дехто міряє його сумою річного заробітку забез-

печеного. В минулих роках американська родина була забезпечена пересічно на суму 19-місячного заробітку голови родини, після відтягнення податків та інших звичайних відчислень від заробітної платні.

Інша метода обчислення висоти потрібного забезпечення бере за основу не висоту забезпечення, але висоту вкладки, яку забезпечений має вкласти на своє забезпечення. Американські родини пересічно видають на своє життєве забезпечення кругло три відсотки свого заробітку. Але загалом думається, що цей відсоток є дуже незадовільний.

Ось одне американське підприємство, яке спеціалізується в життєвому забезпеченні та в виданнях йому присвячених, бере за підставу обчислення, скільки кому треба забезпечення приблизно сім відсотків заробітку, включаючи, зовсім оправдано, до забезпечення також ощадність. Бо чи життєве забезпечення не є в засаді водночас плянковою ощадністю? З кінцем 1958 р. в ЗДА 79 відсотків американських родин було забезпечених на життя, а їх річна вкладка на забезпечення виносила пересічно 190 доларів на родину.

Варто познайомитися з таблицею „місячного бюджету”, яку зладила й популяризує вище згадана установа й порівняти його із нашим бю-

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. радна Олена ШТОГРИН

Гол. радний В. ДІДИК

	місячному заробітку						
	\$350	\$400	\$450	\$500	\$600	\$700	\$1,000
Харчі	117	121	127	131	139	150	184
Помешкання	82	93	103	113	133	153	214
Одяг	35	41	48	15	66	80	124
Транспорт	20	24	30	33	41	49	70
Медичні видатки	13	16	20	23	29	34	48
Різне	27	30	35	40	51	68	88
Податки	30	41	48	59	79	93	147
Життєве забезпечення і ощадність	26	34	39	46	62	73	125

джетом. Життєве забезпечення потрібне всім, багатим і бідним. Одним більше, другим менше. Одні можуть запевнити собі більше безпеки, другі менше, але всі прагнуть до стабілізації свого життєвого рівня і своєї родини й то на можливо високому ступені. Тому чим більші заробітки людини, тим підноситься її життєвий рівень й їй потрібно тим більшого забезпечення, щоб у випадку ненадійної смерті чи коли прийде старість, забезпечення могло забезпечити для неї або для її родини давній рівень життя. Тому не слід уважати життєве забезпечення за процес стагнації, але за живий, постійно змінливий процес, який відповідно до змінених обставин треба змінити, достосовуючи до актуальних потреб життя свого й своїх рідних. Є звичаєм серед досвідчених у господарських справах американців щодва роки перевірювати своє забезпечення та його достосувати до зміне-

них обставин. Який далекий цей звичай від старосвітського наставлення пересічного українця, який на пропозицію забезпечитися, чи підвищити своє забезпечення, відповідає: я вже забезпечений. Не є суттєвим питанням, чи людина забезпечена, але чи відповідно високо, тобто чи достатньо, забезпечена.

Якого нам потрібно забезпечення?

І це питання є стисло зв'язане з індивідуальними обставинами забезпеченого. Але є певні, можна сказати, залізні засади, які вказують, який рід забезпечення, або на звичайній мові, яку грамоту треба взяти цій, чи іншій людині, чи родині.

Рішальною є висота суми, яку людина призначує на своє забезпечення. Якщо ця сума не може бути високою, тоді за неї слід набути якнайбільше якнай дешевшого забезпечення. Типовим забезпеченням в цій ситуації є часове забезпечення без ні-

ТЕПЕРІШНІ ГОЛОВНІ УРЯДОВЦІ УНС

Гол. радний М. ДАВИСКИВА

Гол. радний Я. ГУК

яких резерв після його закінчення. Звичайно вибирають це забезпечення молоді люди, які щойно заклали родину, але ще далеко не дійшли до вершка сподіваних заробітків. Після збільшення їхніх заробітків вони переходять від цього забезпечення до дорожчого, але вже із сподіваними резервами, які будуть згодом виплачені. Звичайний шлях незаможних (часово) веде від забезпечення чистого ризику до грамот, які лучать забезпечення від ризику з ощаджуванням. Та й тут є великий вахляр різних можливостей і індивідуальних вимог. Одним більше відповідає забезпечення на все життя, другим вивинувальні роди забезпечення. Одним словом забезпечення, як убрання, треба допасовувати до кожної окремої людини і родини. Хоч у засаді всі роди забезпечених грамот мають своє призначення і свою вартість, то не всі відповідають фінансовим можливостям і іншим вимогам усіх людей. Тим то важливим є порадицтво в цих справах. Те, чого сьогодні не можемо набути, подбаймо здобути завтра. Те, що сьогодні нам не відповідає, може бути для нас єдиним на потребу завтра при змінених умовах та потребах. Тому слід дбати про своє забезпечення все своє життя і достосовувати його до кожночасних обставин.

Коли забезпечуватися?

Наших земляків не від сьогодні цінують дві, дуже небезпечні, нехиті: нехить до виготування завіщання, останньої волі і нехить до життєвого забезпечення. Прийнялася серед нас нездорова й з ґрунту фальшива думка, що одне і друге, не заяць, — не втече. А тим часом час втікає, а з ним втікає здоров'я і смерть, як злодій, вривається у здавалось би найпевніші, найздоровіші дома й родини й раз-у-раз вириває з них щораз то молодших і щораз то здоровіших людей. Адже недуги серця і кровоносних судин в останніх роках спричинюють майже 60 відсотків всіх смертностей. А ці власне недуги не вибирають старих, але, як виявляє досвід останніх часів, власне є найнебезпечнішими для людей в самій повноті життя, між 40-50 роками життя.

Як завіщання останньої волі, так життєве забезпечення, повинні бути придбані за молодих років. Зокрема забезпечення, бо воно, химерне, дорожчає з кожним роком, а вдатку, його не все можна здобути. Навіть незначне захворювання може відібрати молодій людині на все життя змогу забезпечитися, або подорожити його до тої міри, що воно мало виплачується. А втім молоді люди, які закладають родини, сподіваються або вже мають малі діти, більш ніж хто другий, потребують високого забезпечення, щоб не залишити на непевну судьбу своєї родини.

Цікаву відповідь на питання, коли забезпечуватися, дає статистика забезпечення в ЗДА. Кругло 30 відсотків всіх забезпечених грамот видано дітям і молоді нижче 15 років життя. 21 відсотків грамот купили молоді люди між 15-24, 24 відсотки між 25-34, 16 відсотків між 35-44 і тільки 9 відсотків грамот придбали старші люди від 45 років життя вгору. Очевидно, хто не забезпечився замолоду, повинен це зробити пізніше.

Не на старості життя й не на шпитальній постелі слід готувати завіщання останньої волі, яке замість засобу прозорливої опіки своїми рідними, стається сумним, передсмертним обрядом. Якщо стається взагалі, бо чимало людей спізняється з цим ділом. Ще менше придатним віком для випрацювання забезпеченого пляну на все життя є старість. На старість запізно на які б не було пляни, а втім скільки тих, що на пізніше відклали забезпечення, його вже не могли одержати й то за великі гроші. Життєве забезпечення це могутній архітектонічний засіб для побудови щасливого й безпечного життя для себе й родини. Забезпечім собі його за наших молодих літ і як прийде старість чи неждана пригода, користаймо з добра, наготованого раніше, або нехай з нього користають наші рідні.

Який є чистий кошт забезпечення

Одним із найменше зрозумілих питань, зв'язаних із ділянкою життєвого забезпечення є справжній, чис-

тий, кошт забезпечення. Пересічна забезпечена людина думає, що кошт забезпечення рівняється висоті плачених вкладок. Коли це є оправданим при часових грамотах, які не нагромаджують резерв, то при всіх інших індивідуальних забезпечених грамотах цей погляд є зовсім фальшивий.

В більшості забезпечених грамот, як було згадано, поєдналися нерозривно два елементи: забезпечення від риску життя і ощадність. Щоб визначити чистий кошт самого забезпечення, треба в першу чергу відчислити від вплачених вкладок те, що складено на щадничому конті грамоти. Після короткого початкового часу на цих грамотах нагромаджується системаично грошова резерва, яка зростає щороку й то в прискішеному темпі. Цією нагромадженою ощадністю забезпечений може свобідно розпоряджати: може її кожночасно вибрати, скасувавши забезпечення; може на її основі одержати позику за мінімальними відсотками (в УНСоюзі за оплатю тільки 4% річно), за неї можна купити забезпечення на все життя на відповідну суму й бути звільненим від оплати всяких вкладок, або можна нею оплатити вкладки від забезпечення на повну суму грамоти на певний означений час.

Крім цієї резерви від чистого кошту забезпечення слід відчислити дивіденду, яку забезпечений одержує впродовж часу свого забезпечення, а при забезпеченнях в братських союзах також допомогу в недузі тощо.

Не слід також забувати, що забезпечений рідко вплачує вкладками всю суму, на яку він забезпечився. Забезпеченеві установи господарять зібраними вкладками в можливо продуктивний спосіб і зисками збільшують резерву на грамотах.

Взявши до уваги всі ці відчислення, можна дійти до чистого кошту забезпечення від риску, який несе непевність людського життя. Кожному забезпеченому варто перевести таку аналізу чистого кошту свого забезпечення й перекопатися, що той кошт є мінімальним і часто виносить

тільки пару центів денно чи тижнево від кожної тисячки забезпечення. Ці центи є не лише коштом забезпечення від риску життя, але є часто коштом спокійної ночі, коштом звільнення від журби за невідому долю нелітніх дітей чи слабосильної дружини.

Привілей жити після смерти

Хто з нас не пам'ять з дитячих літ казки, принесеної на Захід із барвістого й мудрого Сходу, про лампу Аладдина, яка мала чарівну силу прикрашувати й збагачувати вбоге людське життя. До цієї лампи можна прирівняти модерну грамоту життєвого забезпечення, яка заступила прикру непевність — певністю, нужду — добробутом, розпуку — новою надією. Мабуть, досвідчив на власній долі її добродійну силу той, хто написав оці гарні й розумні слова:

„Грамота життєвого забезпечення є нічим іншим, як тільки полинялим від часу куснем паперу, покритим колонками чисел й правничих висловів так довго, аж доки вона не буде охрещена вдовиними слізьми. В той момент вона стається чудом. . . лампою Аладдина. Вона переминюється в жарч, одержує, мешкання, невмирущу любов. Вона в той час стається найщирішим любовним листом, який коли-будь був написаний людською рукою.

„Вона злагіднює боляче серце партнера, який залишився при житті, є успокоюючим шепотом у чорних, мовчаливих годинах. Вона народжує нову надію, свіжу відвагу і силу пов'язати розірвані нитки й крокувати далі. Вона постачає молоко, яке заспокоює дітей, що ніччю плачуть з голуду.

„Вона дбає про коледжеву освіту для сина, дає йому шансу кар'єри, замість конечности шукати працю.

„Вона є благословенням батька для доні в її вінчальний день.

„Вона є батьківською безнастанною мрією і пляном щодо майбутности його родини. Крізь життєве забезпечення він живе далі. Вкладки, які він вплачує, купують для нього найвеличніший привілей — привілей жити після смерти”.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ З ПЕРСПЕКТИВИ ЛЬВОВА В РОКАХ 1924-1939

Написав Василь Мудрий

I

Що знало українське громадянство Львова про Український Народний Союз в Америці та як на нього дивилось? Тема, без сумніву, цікава, але щоб її вичерпати, треба передусім навести ті джерела, з яких ми колись черпали інформації взагалі про зорганізоване життя українських поселенців, зокрема про Український Народний Союз та про інші братські організації. Очевидно, що я буду писати про те, що бачив і переживав у зв'язку з тим процесом засвоєння власного погляду на українське життя в Америці у щоденнику „Діло”, де я був спершу членом редакції, а від лютого 1927 р. головним редактором.

Уже в другій половині 1920-их років і впродовж 1930-их років у редакції „Діла” бували українські поселенці з Америки й Канади, які давали нам як загальні, так і деякі спеціальні інформації про Америку й Канаду, висуваючи на перше місце авторитетні інформації про організаційні осяги американських та канадійських українців.

У тих розмовах з відвідувачами звичайно на першому плані стояли питання нашого життя, наші труднощі, а щойно на другому місці приходили проблеми з життя українців у вільній країні Америці.

Бували в нас у відвідинах люди різних категорій, але всі вони були нав'язні т. зв. громадським комплексом. Були між ними businessmen, громадські діячі та чистої крові інтелектуалісти.

За час моєї праці в „Ділі” був у нас голова Об'єднаних Американських Українських Організацій о. І. Сполі-

такевич. Від нього ми довідалися багато про тодішнє зорганізоване життя американських українців, а в тому й про Український Народний Союз. З ним ми мали нагоду говорити й про наші пекучі національні потреби. Дуже цікавим двократним відвідувачем з Америки був о. Присташ, якому Видавничка Спілка „Діла” опублікувала спомини під назвою „Від сільської стріхи до американських хмародерів”. Побували в нас у тому часі п. Мирон Сурмач, п. Йосиф Кочан та ще дехто.

Свого часу приїздили до Львова два редактори „Свободи”, органу Українського Народного Союзу, д-р Лука Мишуга й Омелян Рев'юк. Вони відвідали всі львівські центральні установи й політичні осередки. Були і в редакції „Діла”. Розмови з ними були цікаві та цікаві.

Найважливішим відвідувачем з Канади був проф. Л. Віберович. Від нього ми багато довідалися про тодішній стан організації українців у Канаді. Ми знали про Канаду доволі багато. Я, зокрема, доповняв свої знання про Канаду від пок. єпископа Никити Будки. Те, що нам оповідав п. Л. Віберович, була новіше. Українська імміграція до Канади була переважно фермерською, і її діти мали добрі українські школи.

Про початкову стадію імміграції до Америки я мав нагоду довідатись від о. Івана Волянського, що після свого повороту з Америки був довший час парохом Острівця, недалеко Тереховлі, а під кінець парохом Дичкова, недалеко Тернополя. Покійний насамперед почав екзамінувати мене з тригонометрії (він був дуже добрим ма-

тематиком із замилювання), а коли це пішло добре, то вже після того я мав можливість довідатись багато від нього про його піонерську працю в Америці та в Бразилії.

II

Про Український Народний Союз та про його пресовий орган „Свободу” я був поінформований вже в 1924 р., коли то „Свобода” передрукувала цілу мою працю про український університет, що появилася у Львові в 1923 р. п. н. „Боротьба за огнище української культури на західних землях України”. Ця книжка була сконфіскована польською цензурою. Не зважаючи на те, багато її примірників попало до Америки й Канади.

„Свобода” не приходила до нас регулярно, але все ж таки вона була великим джерелом інформації про організоване життя українців в Америці, а крім того давала дуже багато речевих відомостей про Український Народний Союз, що вже тоді був найбільшою українською братською організацією в Америці.

У тодішній „Свободі” було багато передруків з „Діла”, і то не тільки інформацій, але й цілих статтей. „Свободою” користувалось і „Діло” в своїх інформаціях про українську Америку. Референтом цих інформацій був пок. д-р Іван Німчук.

„Діло” мало в Америці свого безплатного кореспондента в особі д-ра Семена Демидчука. Але він у своїх листах давав інформації про американське, а не про українське, політичне та господарське життя.

Покійний д-р Іван Німчук був товаришем пок. д-ра Луки Мишуги ще з віденських часів. Він з ним часто переписувався, бо д-р Німчук працював тоді над публікацією про незабутньої пам’яті співака Олександра Мишугу на замовлення його братанича д-ра Луки Мишуги. У зв’язку з тією перепискою д-р Німчук не раз ділився зі мною враженнями про внутрішні українські відносини в Америці, зокрема про відносини в Українському Народному Союзі та „Свободі”. Вони не належали тоді до категорії ідилічних.

III

Галицька земля під Польщею мала великі потреби, а вслід за тим і труднощі в утримуванні „Рідної Школи” та інвалідів УГА. Під час побуту у Львові о. І. Сполітакевича, а потім і д-ра Л. Мишуги та О. Рев’юка, львівські українські кола апелювали до них, щоб із призбируваних в Америці грошей приділявано дещо більші дотації на „Рідну Школу” та українських інвалідів. Такий апель був висунений тому, що організовано проведено там збірки йшли переважно на підтримку українського революційного руху.

З того апелю та сутестій нічого не вийшло. Тому „Рідна Школа” висилала кількакратно до Америки п. Лева Ясінчука для продовження збірок на „Рідну Школу”.

П. Лев Ясінчук мав нагоду пізнати особисто всіх тодішніх американських діячів як у центрах, так і на периферіях. Збірки вдавались, бо їх підтримувала українська преса із „Свободою” на чолі. Вони були дорогі. Раз приносили більше, раз менше, але „Рідній Школі” облегшували віддих. Від п. Лева Ясінчука я довідався немало доброго і гарного про УНСоюз і „Свободу”.

Усі ті джерела інформацій причинялись до того, що поволі в мене устabilizувалась опінія про цю велику американську українську організацію. Вона ставала для мене симпатичною, а її масове членство я високо цінив.

У нас була в Галичині „Карпатія”, що приймала забезпечення „на життя”, як це в нас казали. Були також деякі триєстинські, пізніше італійські, аналогічні організації. І я був заасекурований в одній із тих організацій на 20 років. Але війна перекреслила все, а також і мої вплати та ощадності. Одначе, ці організації не були такими масовими, як це мало і має місце в Українському Народному Союзі.

IV

Коли я довідався, що УНСоюз видавав в Америці публікації про українські справи в англійській мові, це

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В ЗДА

Написав Василь Ленцик

Рік 1961-ий перейде до історії української еміграції, а особливо її Церкви, як один із найважливіших. Коли брати до уваги чисто громадський сектор, то відзначування 100-ліття з дня смерті генія України Тараса Шевченка та 150-ліття з дня народин Пробудителя Галицької України о. Маркіяна Шашкевича, з науковими конгресами з тої ж нагоди чи науковими конференціями, доповідями і концертами — не тільки залишать глибоке враження в учасників цих національних імпрез, але й матимуть вплив на дальший розвиток нашого життя на еміграції.

Важливою подією була смерть бл. пам. Митрополита Кир Константина Богачевського, з якою закінчилась свого роду епоха в житті Української Католицької Церкви. Ця епоха позначилась піонерською розбудовою релігійного життя нашої еміграції в усіх ділянках, починаючи від будови храмів, духовних семінарій та парохіяльних шкіл — до організації церковних братств та інших організацій, тісно пов'язаних з Церквою. Багато в ній було труднощів, але в цих труднощах кристалізувався світогляд українського католика, скріплювалась структура Української Католицької Церкви, що знайшло признание в Апостольській Столиці, яка уважала, що доба піонерсько-місійної праці вже минула і слід приступити до розбудови церковного життя вглиб і вширш, себто дати їй повну організаційну схему, уможливити легшу адміністрацію та виробити її ідеологічно як Церкву-Спадкоємницю Церкви-Мучениці на Рідних Землях. Без сумніву, історичним фактом є впровадження Римом нової української номенклатури, в якій усунено уживану протягом століття назву „рутені” і замінено її сучасною національною назвою „україні”.

Всі ці факти мають свою глибоку рацію і причинове пов'язання з подіями та становищем нашого Народу і долею Української Католицької Церкви в Україні, що її большевицька влада переслідує як за перших віків християнства. Не було б наших мучеників та ісповідників за св. Віру, не було б такого буйного розвою Церкви на еміграції. Кров мучеників в Україні стала спонукою для буйного зросту Церкви в Америці. З цього тільки погляду треба розглядати стан її на еміграції. Хто з нас нині без зворушення не згадує Митрополита-Ісповідника Кир Йосифа Сліпого, стійкість якого у св. Вірі є будуючим прикладом не тільки для всіх українців, але й для мільйонів католиків та некатоликів у цілому світі. Сам Вселенський Архидієєв Папа Іван XXIII при нагоді авдієнції Митрополита Кир Максима Германюка з Канади сказав, що він на своєму бюрку постійно має знімку нашого Великого Митрополита і кожного дня молиться за нього. Отже, сучасний стан Української Католицької Церкви в ЗДА тісно пов'язаний з нашою Церквою на Рідних Землях, і якщо беремо до уваги науку св. Апостола Павла про містичне Тіло Христа, що ним є св. Церква, то яким стає буйний її розвій.

Погляньмо, як виглядає тепер Українська Католицька Церква в ЗДА.

Після смерті бл. п. Митрополита Кир Константина Богачевського, Митрополічий Престіл був опорожнений від 6 січня до 26 жовтня 1961 року. За той час Адміністратором Філадельфійської Архидієєвості був Преосв. Кир Йосип Шмондук, дотеперішній Єпископ Помічник. Номінаційна Буля нового Митрополита, що ним став Єпископ Стемфорду, Преосв. Кир Амврозій, носить дату 14 липня 1961 року, але офіційне проголошення номінації Митрополита Кир Амврозія бу-

сильно скріпило моє наскрізь позитивне відношення до тієї організації. Коли ж уже на скитальщині я отримав від тодішнього директора ЗУАДК на Європу адв. Романа Смука одного з членів „Історію України” М. Прушевського в англійській мові, при чому він мені пояснив, що це видано коштом і заходами Українського Народного Союзу, то це в мене викликало подив.

Так було зі мною. Але важко було б писати про те, як, скажімо, звичайний львівський українець уявляв собі УНСоюз. На основі самих тих інформацій про нього, що появлялись на сторінках „Діла” та іншої української преси, важко було б робити висновки про те уявлення. Серед маси українського населення в Галичині Америка була дуже популярною. Її вважали за країну багату та вільну. Бо коли б було інакше, то як можна було б пояснити, що їх односельчани, які виїхали до Америки бідними, були в спроможності присилати гроші на будову читалень, Народних Домів з театральними залами і допомагати своїм братам та сестрам. Були й такі випадки, що деякі переселенці верталися з Америки з поважними сумами грошей, купували за них землю, будували доми, словом, ставали багатими господарями. Це теж популяризувало Америку в масах українського населення.

У Львові в 1930-их роках ніколи нікому з нас і не марилось, що ми будемо так трагічно переживати другу світову війну і що нам по довгій

скитальщині в Європі доведеться забрести до Америки. Коли ж ми в ній опинились, то дістали нагоду не тільки приглянутись Українському Народному Союзові зблизька, але й стати його членами.

Аж тут, в Америці розкрились нам очі на багато складних проблем, про які ми у Львові й не думали, бо й не могли думати, не переживши американської дійсності. Тепер уже нам ясно, чому американські українці так горнулися до своїх братських організацій, а зокрема до УНСоюзу, як і ми горнемось до нього від часу нашого приїзду до Америки.

Від кінця 1930-их років змінилися ми, але змінилися за той час і американські українці. Приїзд маси українців із скитальщини до Америки спричинив своєрідне потрясіння як між зажилими вже тут українцями, так і між новоприбулими їх кровними братами. Але це тривало недовго. Минулись взаємні упередження, минулись докори. На їх місце прийшли мирне співжиття та співпраця на всіх ділянках українського життя.

Новоприбулі сильно скріпили Український Народний Союз та інші братські союзи, українські Церкви, а попри те створили свої організації професіонального (лікарі, ветерани, інженери, правники) і навіть господарсько-фінансового характеру (при організаціях „Самопоміч”). Новоприбулі імігранти сильно підбудували кадри наших інтелектуалістів і презентують себе перед американським світом з найкращої сторінки.

ВПреосв. Архископ Кир Амврозій Сенишин
Митрополит Української Католицької Церкви в ЗДА

ло dokonane 15 серпня 1961 р., а само введення в уряд, або т. зв. інсталяція, відбулось 26 жовтня 1961 року.

В день номінації Митрополита Кир Амврозія Сенишина Апостольська Столиця dokonala ще одного важливого акту, а саме проголосила створення нової Єпархії для Українців Католиків в ЗДА — Єпархії св. Миколая з овідком у Шикаго. Ця нова Єпархія була виділена з престої Архиспархії Філадельфійської. Вона охоплює стейти Ілліной, Індіана, Небраска, Мишиген, Міннесота, Вискансин, Айова, Мізурі, Аркенсо, Луїзіана та решту західних стейтів.

Рівночасно Апостольська Столи-

ця номінувала Єпископа для нової Єпархії — Преосв. Кир Ярослава Габра, досі Монсінйора і пароха в Перт Амбой, Н. Дж. Нова Єпархія має 35 парохій з місійними станицями, 38 священиків та коло 45.000 вірних. Катедрою нового Єпископа стала одна з найгарніших і найбільших церков у ЗДА — церква св. Миколая в Шикаго, якою досі завідували оо. Василіяни. Після впровадження в уряд Преосв. Кир Ярослава Габра, оо. Василіяни перебрали парохію в Гемтреку, Миш.

Консекрація Преосв. Ярослава Габра на Єпископа відбулася в день інсталяції Митрополита Кир Амврозія Сенишина, себто 26 жовтня 1961 р. В

Преосв. Кир Йосип ШМОНДЮК

Преосв. Кир Ярослав ГАБРО

той самий день висвячено другого Єпископа, Преосв. Кир Августина Горняка, ЧСВВ, що перейняв опіку над українцями католиками в Англії.

На о п о р о ж н е н у Стемфордську Єпархію, після номінації Впреосв. Кир Амврозія Митрополитом, Апостольська Столиця призначила Преосв. Кир Йосифа Шмондюка, Єпископом Стемфордським.

В такий спосіб після майже річної ваканції на Митрополичім Престолі прийшло канонічне оформлення цілої митрополичої провінції в ЗДА. Інсталяція Преосв. Кир Йосифа Шмондюка відбулась 9 листопада 1961 р., а Преосв. Кир Ярослава Габра 12 грудня 1961 року.

Беручи до уваги статистичні дані, ціла Митрополія Українців Католиків в ЗДА в час інсталювання нового Митрополита та обсади обидвох Єпархій мала 192 парохії і місії, 278 священників та понад 323 тисячі вірних, що є членами парохій.

Нові кандидати на священників виховуються в двох Духовних Семінаріях — Малій у Стемфорді, в якій приміщуються студенти гайскулу і коледжу св. Василя, та Великій Семінарії у Вашингтоні, студенти якої побирають науку в Католицькому Університеті, а все, що відноситься до підготовки літургійної, отже знання обрядів, церемоній, церковно-слов'ян-

ської мови і т. д. — в Духовній Семінарії. На терені Митрополії діють: 31 парохіяльна цілоденна школа, 40 вечірніх шкіл і в кожній парафії курси українознавства та навчання релігії.

Досі на терені ЗДА є три гайскули для дівчат: у Філадельфії, Стемфорді і Словтсбургу, та для хлопців у Стемфорді. Новозаснований гайскул у Дітройті приймає хлопців і дівчат. Діє теж один коледж для дівчат у Філадельфії. Кількох кандидатів на священників, які побирають науку на рівні гайскулу й очевидно перейдуть на теологічні студії, Філадельфійська Архиспархія має в Малій Семінарії у Римі. Крім того один докторант зі Стемфордської єпархії перебуває на студіях в Папському Університеті в Римі.

На терені Митрополії діють також різні організації, які тісно співпрацюють з Церквою над поглиблюванням релігійности серед парохіян і допомагають отцям парохам у всіх фінансових справах парохій.

Беручи до уваги факт, що Українська Католицька Церква в ЗДА має завершену організаційну структуру, посилену працею всіх відповідальних чинників та широку співпрацею мирян, можна сподіватися гарних успіхів в дальшому її зрості і в поширенні доброго українського імені серед довкілля, в якому ця Церква діє.

МИТРОПОЛИТ ІВАН ТЕОДОРОВИЧ

Написав прот. Д. Бурко

У 1961-му році закінчилося сорок років архипастирської діяльності митрополита Івана Теодоровича, подвижника Української Автокефальної Православної Церкви, розгромленої в 1930-х роках комуністичним режимом.

Нинішній митрополит Української Православної Церкви в З'єдинених Державах Америки, Іван Теодорович, народився 6-го жовтня 1887 року в

селі Крупець, Дубенського повіту на Волині, в духовній родині. Вчився в Житомирській духовній семінарії і закінчив її 1901-го року. В 1914-му році його висвячено на диякона, а в 1915-му році — на священника. Того ж року його спіткало особисте горе, — він овдовів. Тоді пішов о. Іван на Південно-Західній фронт війни, де, поза душпастирськими обов'язками, керував відділом Червоного Хреста. На

ВПреоєв. Іван Теодорович

Митрополит Української Православної Церкви в ЗДА

ВПреоєв. Архиепископ
Мстислав Скрипник

цій службі перебув до розвалу російської імперії, коли в новий етап увійшов український визвольний рух. Священик Теодорович став душпастирем, а потім і дивізійним благочинним у війську Української Народної Республіки. Вже тоді широко стало відомим його ім'я як талановитого проповідника. Зазнав він усіх негод збройної боротьби України з більшовицькою Росією.

Коли комуністична партія захопила владу в Україні, протоєрей Іван Теодорович став настоятелем парафії в селі Митинцях, Старо-Константинівського повіту. Він зразу ж українізував цю парафію і став поширювати в повіті ідеї відродженої Української Церкви. Року 1921-го Житомирський єпархіальний з'їзд вирішив о. Івана до Києва з повноваженнями до Всеукраїнської Церковної Ради, яка доручила йому організацію українських парафій на Волині й Поділлі. Протоєрей Іван Теодорович з усією щирістю віддався цій справі. Але через деякий час його заарештувала більшовицька ЧЕКА, і тільки чудасливий ви-

падок врятував його від розстрілу. За чотири дні до Всеукраїнського Церковного Собору о. Іван визволився з Старо-Константинівської тюрми і поїхав до Києва, як делегат Собору.

На цьому Соборі протоєрей Іван Теодорович звернув на себе увагу своїми промовама, які свідчили про його велику освіту та релігійну ревність. Собор обрав його першим, після митрополита Василя Липківського, кандидатом на єпископа. В жовтні 1921-го року митрополит Василь Липківський та архієпископ Нестор Шараївський висвятили о. Івана на єпископа, після чого його призначено на архієпископа Вінницької Церковної Округи, куди запросили його делегати Собору від Поділля. Під його проводом ця церковна округа скоро стала одною з найкращих і найсильніших.

Коли православні українці З'єдинених Держав Америки і Канади звернулися до Києва з проською призначити їм архієпископа, в церковних колах Києва визнано, що найвідповідніший для цього кандидат — архієпископ Іван Теодорович. У січні 1924-го року він попросився з своєю громадою в Вінницю, і 15-го лютого, в день Стрітіння Господнього, відбулося його перше Богослуження в Америці. Тут і в Канаді під його керівництвом за недовгий час кількість українських парафій зросла, Церква поширилась і зміцніла.

Року 1949-го, коли з масою української іміграції до ЗДА прибули нові єпископи Української Православної Церкви, архієпископу Іванові надано сан Митрополита.

Тридцять сім років творчої праці для православних українців на американській землі має вже за собою Владика Іван Теодорович. Шануючи його 40-літній архієпископський подвиг, вони гордяться ним. На одному церковному святі владика Мстислав Скрипник, православний архієпископ у ЗДА сказав: „Я радий, що ми маємо на чолі нашої Української Православної Церкви в Америці такого чесного, такого благородного й такого толерантного ієрарха як митрополит Іван Теодорович“.

У ПОКЛОНІ УКРАЇНСЬКОМУ ГЕНІЄВІ

Написав Антін Драган

У 1961-му році українці, як на Рідній Землі, так і в усьому світі, вшанували — відповідно до своїх обставин, можливостей і спроможностей — свого національного генія і пророка Тараса Шевченка у сторіччя його смерті. На Рідній Землі ці роковини проходили, очевидно, під гострою контролею окупанта, який, не мавши сили поборювати Шевченка, намагався фальшувати та перекручувати його творчості, зловжити його ідеалами для своїх цілей. У вільному світі, майже по всіх країнах українського поселення, організовано окремі Шевченківські Комітети, проголошено 1961-ий рік Шевченківським роком та розгорнено могутній рух для вшанування Шевченка головню поширюванням його творчості, а далі, назвами вулиць і площ в поодиноких містах його іменем та побудовою або заходами для будови йому пам'ятників. Це відноситься зокрема до українських спільнот в З'єдинених Державах Америки і в Канаді. Коли мова про ЗДА, ці заходи ще продовжуються і вони з'ясовані в попередньому календарі „Свободи” — УНСоюзу, що був в цілості присвячений саме Шевченкові. Цим разом віддамо окрему увагу збудованому і відкритому в 1961-му Шевченківському році пам'ятникові Тарасові Шевченкові в столиці Канадійської України, Вінніпегу, що був пов'язаний з відзначенням 70-річчя українського поселення в Канаді. Обидві ці нагоди були справжнім поклоном українському генієві.

Їдемо до Вінніпегу

Очевидно, що така нагода, як вшанування Тараса Шевченка у сторіччя його смерті-безсмертя відкриттям його пам'ятника та відзначення при цій нагоді 70-річчя поселення Шевченко-

Пам'ятник Т. Шевченкові в Вінніпегу

вого племені в Канаді не могло обійтись без представників американсько-канадійської української організації, Українського Народного Союзу та його органу „Свободи”. Вони ж бо у великій мірі допомогли як тому поселенню, так і його оформленню у справжню Канадійську Україну, що так

переконливо і багатомовно проявилась саме на тих врочистостях. Не диво, що на одних із нарад Головного Екзекутивного Комітету вирішено, що Український Народний Союз, крім канадійських членів Головного Уряду, головного контролера та директора Канадійської Канцелярії УНС інж. Володимира Коссара і головного радного та екзекутивного секретаря Канадійської Канцелярії Богдана Зорича, репрезентуватимуть на тих врочистостях новообраний головний предсідник Йосип Лисогір і головний секретар Ярослав Падох, а „Свободу” репрезентуватиме її редактор, автор цього репортажу.

Погляд у минуле

Приготовляючись до виїзду до Вінніпегу, не можна було не заглянути в поживклі річники „Свободи” давноминутих років, саме з того часу, як починалось українське поселення в Канаді та як почала оформлюватись Канадійська Україна. Річники „Свободи” з останнього десятиріччя минулого століття заповнені вітками на цю тему, зокрема історичним уже репортажем тодішнього редактора „Свободи” о. Нестора Дмитрова, справжнього „Нестора” Американської і Канадійської України, який в половині 1897-го року з доручення Українського Народного Союзу вперше відвідав Канаду та описав це ще того самого року в репортажі „Канадійська Русь”, що опісля появилася окремою відбиткою. Порівнюючи „Образки з Канади” о. Дмитрова з тих часів зі станом сьогодні, можна справді говорити про українського генія, що потрапив — як це ствердив і прем’єр Джан Діффенбейкер у своїй промові на бенкеті, що його влаштовано з нагоди відкриття пам’ятника Т. Шевченкові — перетворити праліси і прерії в пишні сади, городи і фарми.

При цьому насувається думка, як то деякі з наших громадян, відвідуючи тепер Україну, вважають за високу прикмету „об’єктивности” ствердити, що, мовляв, правда, нужда на Україні велика, але треба ствердити, що українське село, як і місто зробило за час большевицької окупації замітний „прогрес”, коли мова про інду-

стріалізацію та модернізацію. Нехай би ті „об’єктивисти” прочитали собі репортаж о. Нестора Дмитрова й поглянули тепер, що потрапили українські руки, українська трудолюбивість і винахідливість вчинити на волі в Канаді, перетворивши дослівно власними руками пустелю в модерну хліборобську та індустріяльну країну, ставши самі господарями, промисловцями і високої класи професіоналістами. Щойно тоді вони пізнали б і побачили большевицький „прогрес” в правдивому світлі та переконалися б, що не розвиток, але страшне назадництво та припинення всякого розвитку приніс большевизм в окуповану ним Україну.

Вертаючись до репортажу о. Нестора Дмитрова, не від речі буде зачитувати бодай деякі уривки з його споминів, щоб пізнати той контраст між минулим і сьогоднішнім Канадійської України і той величезний, прямо неймовірний розвиток, що його вчинив у Канаді український геній.

Дмитрів їхав до Вінніпегу поїздом через Бофало дві доби. Ми також їхали через Бофало і Торонто, але літаком і кілька годин. У Вінніпегу о. Дмитрів, в товаристві першого українського іміграційного урядовця в Канаді К. Геніка, народного вчителя з Коломійщини, відвідав іміграційний дім, про який пише:

„Я застав тут кільканадцять наших родин, головню з Борщівського повіту, що лише встид приносять нашій нації. Сидять уже декотрі по кілька місяців. В одягах краєвих, з волоссям довгим, брудні, нужденні. Ані суди Боже, намовити їх, щоб поперебиралися. Кажуть, що віру свою загублять. А одна жінка загрозила, що втопиться або повіситься, як чоловік по сміє обстригти собі волосся...”

В іншому місці о. Дмитрів згадує:

„Приходить родина з Галичини. Чоловік, жінка і 8 дітей. По дорозі всі гроші видали. Агенти вдерли в них останній цент. Голі, босі, брудні, бідні, чисті жебраки заїжджають до іміграційного дому. Заряд дому ломить руки і не знає, що почати з тими нещасливими людьми. Добрі люди складаються по кілька центів і роди-

на має на якийсь час на виживлення...”

Дальше о. Дмитрів описує одну картину за другою, одну болючішу від другої, як наші перші поселенці в Канаді йшли на „гомстед”, наділ землі під управу, як вони в страшній нужді, без цента й голіруч ішли в праліси на „свату земельку” в тім зрезигнуванні, що коли „нам уже гарзду не буде, то бодай наші діти не будуть такими жебраками, як ми”. І мали повну рацію, бо дійсність сьогодні перейшла напевно їхні навіть найсміливіші мрії.

В описах тієї великої драми, що її переживали перші наші поселенці в Канаді безліч всіляких контрастів та сцен, що викликають цілу гаму почувань і міркувань. Наприклад, о. Дмитрів описує сцену з іміграційного домику в Дофін, де зібралися французи, шведи, німці, російські жида, шотландці, поляки, ну й українці. Люди роздягаються, приготавляються до спочинку і:

„Один свище, другий щось балакає і сміється, в куті хреститься побожний француз, а по середині хати, як у себе дома, лушать поклони наш мужик, аж гук розходиться по хаті. Народи приглядаються тій гімнастиці і не розуміють, що це значить. Сміються, аж за боки халаються. Вкінці гадають, що так воно перед сном мусять бути”.

Такі й подібні образи описує о. Дмитрів для контрасту, щоб ними ще тільки підкреслити те, що він спостеріг в інших випадках. Блукаючи годинами й днями серед відвічних степів і лісів, бродячи по мокляках і водах, від нарешті добився до оселі, де наш імігрант уже „газда на цілу губу”. Він пише: „Річка в’ється поміж лісистими берегами. За річкою хата, коло хати віз, під возом кухонне знаряддя, а один горщик прикритий „Свободою”. Стайня також досить обширна, а в ній дві корови, двос телят, два воли, на дворі два плуги — початок газдівства. Боже святій! Чи міг наш чоловік сподіватись, що його дітей таке добро чекає? 113 моргів лісу: осичина, ліщина, дуб, рідко соснина. Земля знаменита. Горошок дикий, дике жито й овес. Земля чор-

на, пшенична, від віків на локоть листям нагноєна... Вода чиста, повітря дуже здорове”...

Користаючи з допомоги та ввічливості д-ра Вахни, нащадка тих українських піонерів в Канаді, ми мали нагоду відвідати деякі з довколишніх українських поселень, навіть ті, що їх описує о. Дмитрів. Приглядаючись модерним фармам і їх обрібці, чепурним оселям із написами українських купців, промисловців і професіоналістів, оглядаючи школи, народні доми й церкви, що пишаться своїми круглими банями на синьому небосклоні, справді не можна було не схилити голови в поклони перед тим українським генієм, що перетворив цю ще недавню пустелю в таку квітучу країну.

Ще хочеться бодай кількома словами згадати про першу українську Службу Божу в Канаді, яку о. Нестор Дмитрів відправив в колонії Теревовля над річкою Дріфтінг, у маленькій хатині, вщерть заповненій людьми. Ось понесли слова „Благословенне царство”, а всі люди в плач, ридать як малі діти. Але ще більше ридання було, як згадалось за те лихоліття, що вигнало цих імігрантів за море шукати кращої долі для їхніх дітей. Опісля було посвячення поставленого колоністами на горбку хреста на пам’ятку свободи, першого українського хреста в канадійських лісах, на канадійській землі”.

Це було заледве 65 років тому. І все це було нам перед очима, як ми приглядались новим обставинам, були свідками найбільш вимовної демонстрації українського генія в Канаді з нагоди відкриття пам’ятника Тарасові Шевченкові, опис якого говорить сам за себе.

Історичні дні в Вінніпегу

В неділю, 9-го липня 1961-го Шевченківського року о год. 2:30 по пол. прем’єр Канади Джан Діфенбекер урочисто відкрив пам’ятник Тарасові Шевченкові, що його збудували канадійські українці під проводом своєї центральної репрезентації, Комітету Українців Канади, за гроші, зложені дрібними пожертвами народу та на подарованій урядом провінції Пюлці

Парляменту Манітоби. Сльози, що блищали в очах або текли по обличчях тисяч осіб, коли оркестра, хори і понад 50 000-на маса народу співали зворушливі слова й мелодію Шевченкового „Заповіту” після врочистого відкриття пам’ятника, ці сльози, мабуть, єдині могли виявити невимовну гаму почувань, що їх відчували учасники тієї незабутньої хвилини. Здавалося, що навіть лагідно-суворе, викуте долотом різьбяря в бронзі лице Пюета, прояснилось ласкавою усмішкою, бо ж не одна — як він собі цього бажав, а тисячі сліз „з очей карих” потекли, вимовляючи з побожністю слова його безсмертного Заповіту: „І мене в сім’ї великій, в сім’ї вольній, новій, не забудьте пом’янути незлим, тихим словом . . .”

Врочистості відкриття пам’ятника в неділю 9 липня попередили Богослужби в усіх українських церквах, при чому в українському катедральному храмі відправив Службу Божу в наміренні українського народу Кир Максим Германюк, митрополит Української Католицької Церкви в Канаді, а в українському православному центральному храмі відправив Богослужбу Високопреосвященний Гларіон Огієнко, митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді. О год. 1.15 по пол. на площі Сейнт Полс Коледж почали формуватись автокада і похід на площу Легіслятури біля величавого будинку Манітобського парламенту, де очікував на відкриття закритий українським і канадійським прапорами пам’ятник Кобзаря України, Тараса Шевченка. Насамперед вирушила автокада. У першому авті, закритому канадійським прапором та з українським прапорцем на невеличкій щоглі, їхав прем’єр Канади Джан Діфенбейкер з дружиною. За ним — довга колона авт з прем’єром Манітобської провінції, представником Корони, домініяльними і провінційними міністрами і законодавцями, владиками Церков і іншими достойниками та гістьми. А за автами оформився похід. Попереду лис прапорів. Оркестри, включно з барвистою оркестрою шотландців, довгі колони молодечих організацій та сила-силенна народу. Понад 10.000

осіб взяло участь у поході, що їхав та маршував по замасній українськими прапорами вулиці Портедж. Понад 200 таких прапорів придбав Комітет Українців Канади і їх виставило місто, управу якого очолює посадник українського роду. Авто за авто заїздили до забудувань парламенту, на великій площі якого з одного боку стоїть пам’ятник англійській володарці країв і морів королеві Вікторії, а з другого боку тількищо здвигнено пам’ятник українському володареві духа і волі Тарасові Шевченкові. Державні й церковні достойники та деякі гості зайняли місця проти закритого пам’ятника, а площу почало заливати море народу з прапорами й транспарентами. У перших рядах біля провізоричної загороди — повно дівчорі, а між народом велика частина молоді, що попереднього дня, в суботу 8-го липня ц. р., віддала ще окремо поклін Шевченкові у просторій залі Манітобської Арени.

Між приявними багато піонерів, які пам’ятають найтрудніші давні роки „освоювання горизонтів”, і їм, мабуть, найбільше серце радувалося, що, хоч не пощастило їм повернутися на рідну землю, то Україна прийшла до них, то Україну принесли вони, — як це сказав один із промовців — разом з духом Шевченка у своїх серцях, і вона тепер проявилася у всій своїй незрівняній красі і неперевершеній величі. Це було ще й зокрема їхнє свято, бо разом з відкриттям пам’ятника Шевченкові відзначували вони і 70-річчя українського поселення в Канаді і з цієї нагоди найвищі представники країни висловлювали їм найбільші признання за їхній труд, їхню волелюбність, їх витривалість, їх культуру та їх вклад у всебічний розвиток Канади.

Врочистість починається

Починається врочистість, якою проводить ветеран канадійської армії, асистент губернатора Манітоби та член Президії КУК Роман Брик. Оркестра грас гимн і тоді слово від Президії КУК має її президент о. прелат д-р Василь Кушнір. Він звертається поименно до приявних прем’єра Діфенбейкера, представника Корони

Сцена, яку прем'єр Канади Джан Діфенбейкер назвав „найбільш зворушливою подією історії”: відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові на площі Парляменту в Вінніпегу. Перед пам'ятником стоїть на струнко, відкривши його, прем'єр Діфенбейкер, як десятки тисяч народу співають Шевченків „Заповіт”.

Виллиса, прем'єра Манітоби Робліна, міністра Стара, митрополита Кир Максима Германюка, Митрополита Лларіона Огієнка, президента університету Сандерсона та інших достойників, що засіли в першому ряді. Президент КУК, насамперед по-українськи і потім по-англійськи говорить про пам'ятник і його будову за пожертви народу на подарованій урядом Манітоби площі. Наприкінці передає металеву скриньку з іменами всіх жертводавців, яку вмуровують у підставу пам'ятника. Ще говорить про Шевченка, що своїми ідеалами „підносить наш нарід до висот, на яких нас хоче бачити наш Творець і

за це наша вдячність і відданість”. Закінчує своє слово о. д-р Василь Кушнір, згадуючи ще, що пам'ятник проектував і виконав мистець-різьбар Андрій Дараган.

Прем'єр Манітоби заповідає українську мову в середніх школах Манітоби

Після того говорить прем'єр Манітоби Д. Роблін. В імені народу й уряду провінції вітає прем'єра Діфенбейкера й інших достойників та зібрані непроглядні маси народу. Ми зібралися — говорити п. Роблін — щоб вшанувати одного з найбільших геніїв людства Тараса Шевченка. Бо

він, хоч і є найбільшою гордістю українців, то його ідеями належать усім народам світу. Ці ідеали, раніше чи пізніше, але цілком певно будуть здійснені. Їх уже протягом 70 років здійснюють українці Канади своїм трудом і своїми досягненнями, якими гордиться вся Канада. Їм у їхній праці присвічував дух Шевченка, в одній з поезій якого сказано — і прем'єр Роблін відчитує по-українськи — „Учіться, брати мої, думайте, читайте і чужого научайтесь, свого не цурайтесь . . .” Щоб ще краще здійснювати ці ідеали, він, Д. Роблін, прем'єр Манітоби, на цьому місці проголошує, що відтепер українська мова буде, побіч мови англійської, другою мовою навчання не тільки в початкових, але і в середніх школах провінції. Це проголошення багатоглибка маса народу зустрічає оваційними оплесками. Дух Шевченка справді витас над цим містом, цією провінцією і цією країною.

„Найбільш зворушлива історична хвилина”

Так назвав церемонію відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові та спів його „Заповіту” прем'єр Канади Джан Діфенбейкер. Після промови Д. Робліна, прем'єр Діфенбейкер підступив до закритого прапором пам'ятника, і море народу наче припинило віддих і завмерло в очікуванні найбільш врочистої хвилини. Прем'єр Діфенбейкер потягнув за мотузку і насамперед до стіп пам'ятника зсунувся канадійський прапор і за ним український. Очам тисячів показала могутня і така добре відома нам усім постать на камені з однією рукою, спертою на коліно, і з другою рукою на книжці. Гробову тишу прорізала оркестра першим акордом „Заповіту” і тоді із десятків тисяч грудей понеслося могутнє „як умру, то поховайте . . .” Всі тисячі народу наче самі перетворилися у неперушні бронзові статуї, тільки слози зворушення, що заблестіли в очах багатьох, включно з прем'єром Діфенбейкером, та руки, що піднеслися, щоб їх отерти, зраджували, що навколо цієї бронзової статуї Поета стоять живі особи.

„Поховайте та вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте” — лунала і могутнішала пісня. Її, можливо, підхоплював легкий повіт вітру і ніс далеко за моря, над Дніпро і Дністер, там, де ще брязкають кайдани і де народ проливає кров за волю. І коли пролунали останні слова „І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій, не забудьте спом'янути незлим, тихим словом . . .”, то здавалося, що всі ті тисячі народу або почнуть голосно ридати, або припадуть обличчями до землі у поклоні перед своїм генієм-велетнем. Ще ніколи так до глибини душі не відчувалося, що ця могутня постать, викута тут у бронзі на мармуровому п'єдесталі — це наш Батько, а ми його діти.

Хвилювання охопило всіх, не оминуло і голову уряду Канади Джана Діфенбейкера, що вислухав „Заповіт”, стоячи на струнко біля пам'ятника. Він і почав свою промову з твердження, що й він прилучується до поклону великому українському поетові — пророкові Волі. Він порівняв Шевченка до полум'яного шотландського виразника волі — Роберта Бернса і сказав: „Якщо б живий Шевченко був тут сьогодні з нами, він побачив би плоди своєї творчости — волю, що нею втішаються на цій землі люди його народу, і він подумав би про нарід на його рідній землі, якому все ще відмовляється права свободного визначення своєї долі. Як він зазнав тираниї в його днях, так і його народіві відмовляють волі, а численні сили цього народу готові віддати своє життя за неї. Ми добре робимо, що вшановуємо цього Трибуна Волі та, вшановуючи його, віддаємо честь народіві, який зродив його і зродив любов до волі”, — закінчив свою промову прем'єр Діфенбейкер, а нарід відповів довго невмовкаючими оплесками.

Ще короткі промови виголосили Владики — ВПреоєв. Іларіон Огієнко і ВПреоєв. Кир Максим Германюк, що виголосив свою промову українською і добірною французькою мовами. Потім прийшов ще Королівський Гимн і цей „найбільш зворушливий момент Канади” був у своїй формаль-

ній частині закінчений. Низько похилилися прапори організацій молоді, що продефілювали біля пам'ятника, відходячи з площі — гордо підносили на нього свій зір уніформовані юнацькі колони, а маси людей довго ще оточували пам'ятник, приглядаючись йому з усіх боків та відчитуючи написи. Тим часом біля пам'ятника як і серед народу, продовжувались зворушливі сцени. Велику Книгу Биття українського поселення Канади можна б скласти з випадково почутих розмов, чи з випадково побачених сцен.

Концерт-Академія

Але закінчилось тільки формальне відкриття пам'ятника, бо його попередили, як після цього продовжувались ще, може вже не такі гамірливі, але все ж багатомовні імпрези, зв'язані з ним. Безпосередньо після відкриття відбувся у вицертв виповненій великій аудиторії величавий концерт, з виступами хорів і симфонічної оркестри, оперового співака Мирослава Скали-Старицького та деклямацією корифея української сцени Йосипа Гірняка, — з промовами представника Бритійської Корони Е. Вилліса і віце-президента КУК І. Г. Сирника. Симфонічною оркестрою і хорами диригував Я. Барнич, а самою оркестрою проф. Лев Туркевич. На концерті були приявні м. і. Дж. Діфенбейкер з дружиною та всі інші достойники, а удекорована великим портретом Поета зала на кругло 2.000 осіб могла помістити тільки частину тих, що бажали там бути.

Велика промова прем'єра Джана Діфенбейкера на бенкеті

Бенкет відбувся о год. 7-й веч. у великій залі готелю Марлборо, але і вона могла помістити тільки малу частину тих, що хотіли бути свідками церемоній двох великих Шевченківських днів Вінніпегу. Господарем бенкету був проф. П. Юзик, що представляв гостей. Початкову молитву провів ВПреоєв. Максим Германюк, а кінцеву — ВПреоєв. Іларіон Огієнко. Головним промовцем на бенкеті був знову прем'єр Канади Джан Діфен-

бейкер. Промову цього державного мужа передавали всі радіо-телевізійні стації від берега до берега Канади. Прем'єр Діфенбейкер розпочав промову від одвертого признання, що сльози зворушення змочили його очі біля пам'ятника Тарасові Шевченкові. Опісля висловив найбільше признання волелюбному українському народові і українським поселенцям в Канаді, при чому подав характеристику Канади, як мозаїки багатьох груп і різних культур, а не „перетоплюючого глечика” багатьох в одну іншу цілість. Вкінці прийшло політичне експозе голови уряду Канади в актуальних справах. Прем'єр пригадав свій виступ з вересня минулого року в Об'єднаних Націях. Коли Хрущов перфідно говорив про потребу визволення всіх африканських народів, то він, Діфенбейкер „зібрав все своє знання української мови, щоб сказати Хрущову по-українськи: чекай!” Даліше, відомо, як прем'єр Діфенбейкер говорив про пововолених Москово українців і інші народи та як брутально ще й досі реагує на той його виступ Москва. Заторкнув прем'єр ще й такі проблеми, як роззброєння, Берлін, Об'єднані Нації, Кувейт, і вкінці знову вернувся до Шевченка та його безсмертних ідеалів, які „зобов'язують нас усіх та здійснювання яких повинно бути ціллю нашого життя”. Щирість і безпосередність промови Дж. Діфенбейкера тримали в найбільшому напруженні приявних українців, що опісля з великим ентузіазмом дякували своєму прем'єрові за його прихильність.

Представник УККА, головний предсідник УНСоюзу И. Лисогір, „адоптує” прем'єра Джана Діфенбейкера

Крім промови прем'єра Діфенбейкера були ще й інші промови, але черговим виступом, який знову викликав бурю оплесків, був виступ представника Українського Конгресового Комітету Америки, головного предсідника Українського Народного Союзу Йосипа Лисогора, що разом з гол. секретарем УНС та секретарем Комітету Пам'ятника Шевченкові у ЗДА д-р Я. Падохом і ред. А. Драга-

ном взяв участь в усіх урочистостях, зв'язаних з відкриттям пам'ятника Шевченкові. Оплески не вмовкали зокрема тоді, як Й. Лисогір „адоптував” прем'єра Джана Джорджа Діфенбейкера до українців, назвавши його „Іваном Юрієм” та висловивши для нього подив, пошану і вдячність також американських українців. Як видимий знак цих почувань Й. Лисогір передав Прем'єрові число видаваного УККА англійською мовою „Бюлетеню” з жовтня минулого року, в якому був опис і коментар пам'ятного виступу прем'єра Діфенбейкера в ОН. Далше, Й. Лисогір вітав канадійських українців та від УККА гратулював їм за найвеличавіші в історії українців у новому світі Шевченкові дні, інформуючи одночас про підготову до подібного діла й їхніх братів на південь від ріки святого Лаврентія, в З'єдинених Державах.

Молодь у пошани Шевченкові

Поза врочистостями самого відкриття пам'ятника Шевченкові, найбільш масовою і найбільш зворушливою з імпрез, зв'язаних із цим відкриттям, був поклін української молоді Шевченкові, що відбувся попереднього дня, в суботу 8 липня ввечері у по береги заповненій залі Манітобської арени, що нараховує 12.000 місць. Серце могло з радості вискочити з грудей, приглядаючись сотням і тисячам молоді, які, як маковий цвіт, виступали у тому показі, — юнаків, що пашіли здоров'ям і життєрадістю, і тих малих і найменших малят, що в числі 5 сотень, в національних одягах, тримаючись за руки, дослівно дряпались по сходах на велику сцену, щоб там співати „Славу Кобзареві!”. Танці, хороводи, вежі, — і знову танки і знову хороводи сотень-сотень — чи може бути щось миліше для ока й надійніше для серця і душі?!

До сказаного слід ще бодай коротко додати:

— в тому самому часі відбулась у Вінніпегу ціла низка інших імпрез, між ними й з'їзд Українських Канадійських Ветеранів та Організаційна Конвенція Українських Професіоналістів і Бизнесменів Канади, в резуль-

таті якої створено крайову організацію, —

— між учасниками святкувань були люди з усіх провінцій і кінців Канади, а багато їх, особливо з східних провінцій, приїхали зорганізованими спеціальними потягами,

— приязні були численні українці з ЗДА, зокрема Шикага, звідки Ліга зорганізувала прогулянку також окремих потягом,

— між учасниками були численні канадійці й інших походжень, а англосаши висловлювали в приватних розмовах жаль, що тих врочистостей не бачить королева Єлісавета, —

— всі імпрези мали повне покриття в місцевій і крайовій пресі та в радіо і телевізії, а окремий штаб працівників вислала радіовисильня СіБіСі з спеціальним представником Е. Шульгином для своєї французької сіті, —

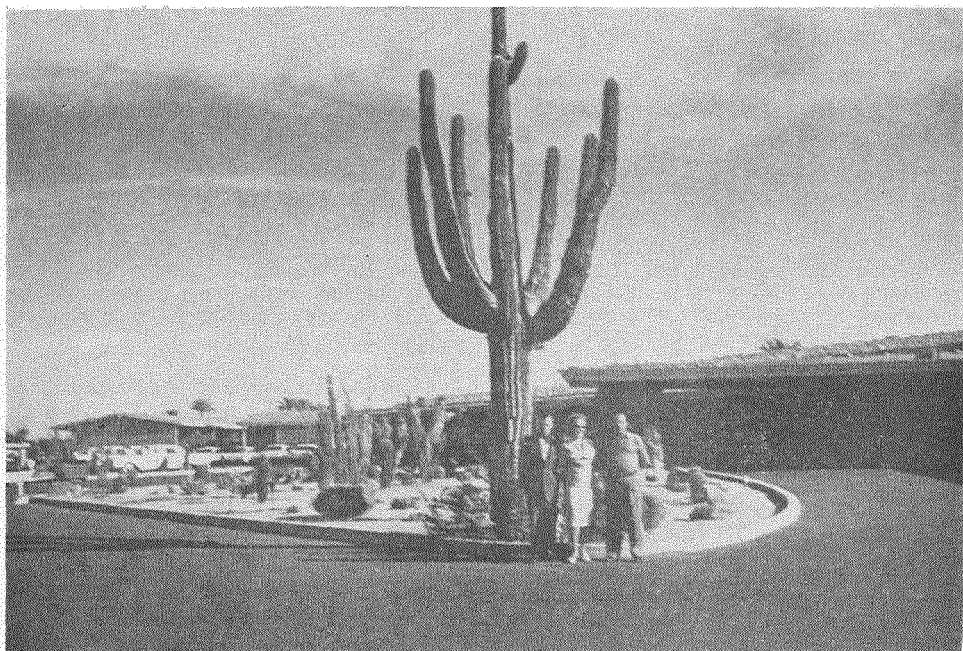
— були враження, що Вінніпег цілком українське місто, бо не тільки маяли українські прапори, але й обслуга в готелях, шофери таксівок, продавці в крамницях і мальовничі своїми одягами „мавнті” (кінні поліціянти) здебільша або говорили по-українськи, або — як запевняли — були бодай „посвоячені” з українцями, —

— представники УНСоюзу, використовуючи свій побут в Вінніпегу, мали цілий ряд зустрічей і ділових нарад.

Відкриття пам'ятника та зв'язані з цим імпрези, мабуть, не мають собі рівних в розвитку і житті українців в Новому Світі. Канадійські українці записали цим велику і справді світлу сторінку не тільки власної історії, але й історії України і Канади.

Закінчення

Врочистості відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вінніпегу, мабуть, не мають собі рівних в історії українського поселення в Новому Світі. Все ж таки, вони були наче могутнім кінцевим акордом у великій симфонії на честь українського генія, що нею є розвиток Канадійської України за 70 років і теперішній її стан. На жаль, обмежені рамки навіть календарного репортажу не дають можливості зупинитись на цьому довше,

Серед колишніх прерій, тепер перетворених українськими руками в модерно за-господаровані фарми Манітоби, високо до неба простягає свої копули церква, збудована українськими руками за пляном, доглядом та прикладом рук незрівняного о. прелата Ру, українського католицького священика французько-німецького походження. Тепер біля тієї церкви, у віддалені на яку годину їзди автомобілем від Вінніпегу, 78-літній о. Ру власними руками, при допомозі лише кількох робітників, буде „Кальварію”, що мала б стати відпустовим осередком українців Канади.

хоч за кілька днів нашого побуту в Вінніпегу та, мавши в пам'яті пер-вісні „Образки з Канади” о. Нестора Дмитрова, успіли бодай побіжно та швидко побачити той більше ніж стомилевий крок, що його українці в Канаді зробили. Користаючи з ввічливості й допомоги д-ра Вахни, нащадка українських піонерів в Канаді, ми відвідали кілька місцевостей, бачили українські фарми, побували в гостині в піонерській родині д-ра Вахни, бачили в перспективі ріст Канадійської України від двинтарів піонерів починаючи, а на величавих святинях, що позначають своїми круглими копулами манітобський краєвид кінчаючи, включно з „Кальварією”

незрівняного о. прелата Ру, будовану таки ж дослівно його власними руками. Ми на кожному кроці переконувались, що Канадійська Україна це не тільки фраза і навіть не поняття, це твердий і найбільш вимовний факт, це наявний доказ українського генія. І знову приходила думка: яких чудес, який вклад у вселюдський розвиток і вселюдську культуру міг би дати цей геній українського народу, якщоб він тільки був вільний на рідній землі! Спостерігаючи Канадійську Україну й відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вінніпегу, віра переходила в певність, що день цієї волі вже не за горами.

КАРАГАНДА

Написав Микола Дербуш

„Борисові довелося якнайскорше виїхати до Караганди”.

Одне з речень у листі з Тернопільщини. Борис був учасником найостаннішої стадії наших визвольних змагань, довгі роки був на засланні, повернувся додому і знову напівв'язень у Караганді.

*Караганда. Стени саксаулу.
Край п'єдикий, жорстокий,
чужий,
Непривітний, холодний, нечулий,
Але ж можна і там жить! ..*

*Тисячі там синів України
І доньок її кращих є.
В цій розлогій азійській країні
Є тепер і щось рідне, своє...*

*Тисячі там Борисів, Богданів
І Оксан з наших рідних осель,
Навіть там — у чужім
Казахстані
Україні є вірні на все! ..*

*Там Збручем і нічим
неподілені,
Нема партій, партійних вождів,
Від розбрату бідою там сцілені.
Кожний знає — тримайся і жди!..*

*Брате! Друже! Борисе! тримайся,
Вір-но прийде визволення час!
Над степами й Дніпром, вір,
замає
Прапор тризуба і меча! ..*

*... Він листівку прислав не
з табору,
Напівв'язнем є отже Борис,
Заповзятий, він злидні поборе,
Бог pomoже й діждеться пори,*

*Коли стрінемось десь над
Дніпром ми ...
Бо Москва мусить впасти
й впаде! ..
Цей надії хай світлий промінь
Тебе, брате, і кличе й веде! ..*

Вінніпер

УКРАЇНСЬКА КВІТКА НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ

Написав О. Гайський

Моторизований мандрівник, що мчить автошляхою вздовж „Городів Культури” в Клівленді, до 24-го вересня 1961 року надаремно шукав би очима спеціальної принакви „Українського Городу”. Постаті Шевченка й Володимира Великого, долаючи геніального Архипенка, розташовані у глибині панорами, губляться в тіні велетенських дерев; плякети Хмельницького і Грушевського вже всилу своєї форми - структури не можуть правити за таку принакву. В таких умовах роллю спеціальної принакви нашого „Городу Культури” до певної міри виконувала висунена найближче до автошляхи похила постать Архипенкового Франка — але проти такої ролі виступає нецентральне положення зверненої боком до автошляхи статуї великого Камењара. Так чи сяк — середина простої площі, на якій повинен би пишати якийсь праобраз - символ України, дотепер світила пусткою.

Від 1961-го року ця прогалина заповнена. Якраз в цьому центральному місці, на високому підвищенні виросла висока, струнка постать одуховленої молодої жінки, що — з поглядом, спрямованим в напрямку Рідної Землі, одною рукою, підтримуючи на грудях кінці закинутаї довкола талії шалі, із квіткою в другій — тихо, але певнено крокує в майбутнє.

Для мандрівника - українця, що б'ється у здогадах, чи це українська „Атена - опікунка” — чи українська „Статуя Свободи”, вяснення дають написи в двох мовах довкола постументу: це поетка Леся Українка. Пам'ятник стараннями й коштом Союзу

Українок Америки виконав мистець Михайло Черешньовський. Тут же виписане гасло:

„Вільні співи гучні, голосні

В ріднім краю я чути бажаю”... — сугерує висновок, що тепер про такі пісні в Україні й говорити не доводиться (чи задля скріплення такого висновку не варто було б додати ще один рядок: „чую скрізь голосіння сумні”...?).

**

Після оглядин пам'ятника чужинецькому мандрівникові лишається невясненою тільки одна ломиголовка: що воно за квітка в руці поетки (альпійський „едельвайс”) і що вона, ця квітка, означає?..

А в цій квітці — ціла символіка пам'ятника. Це не чужа квітка. Геніяльна Леся пересажувала багато чужих квіток на рідний ґрунт, проте цю незвичайну квітку вона знайшла в рідному Криму, на горі Ай-Петрі. Цей український едельвайс „квітка-ломикамінь”, символізує долю поетки, що крізь каміння ворожої цензури, байдужости власних земляків, всупереч затажній недузї, пробиває собі і своєму народові шлях до життя і сонця волі.

**

І тут, за одним віддихом — вяснення для всіх тих учасників відслонення пам'ятника Лесі Українці в Клівленді, які побоювались, що своїми розмірами і положенням він відсуне постаті Шевченка, Володимира Великого і Франка в цьому ж Городі Української Культури. Не заторкуючи вже питання, чому дотеперішні постаті не більші й чому ні одної з них

не вміщено в центральному положенні — спитасмо: невже Леся Українка за одним заходом не може правити за образ України? Адже Україну ми завжди уявляємо як молоду, одуховлену жінку... Хіба на долго України не припало бути квіткою - ломикаменем серед каменюк преткновенія збоку ворогів і холоду байдужности збоку вільного світу?..

Дні 23 і 24 вересня ц. р. в Клівленді — задля його різнонаціональних „Городів Культури” — мали всі признаки „Лесиних Днів”. В суботу 23 вересня в аудиторії Лінкольн Гайскулу відбувся Концерт - Академія, в годину пізніше у Народному Домі, при Західній 14-ій вулиці, була „Урочиста Вечеря” в честь Л. Українки, з промовами і привітаними. В неділю в українських церквах відправлено Богослужби в наміренні українського народу, а о год. 2.30 в Українському Городі Культури відбулося пам’ятне відкриття статуї поетки.

Об’єктивно беручи: історичні хвилини не тільки українського Клівленду, але й цілої американської України. Чи такими ці хвилини насправді були, чи так відчували їх учасники свята?

В програмі концерту був випробуваний чоловічий хор „Дніпро”, під орудою Євгена Садовського. Другий виїняток прийшов надпрограмово під час святочної вечері. Проф. Володимир Радзикович, у своєму привіті від Наукового Т-ва ім. Шевченка, перекинув духовий міст між Великою Лесею й цією країною, і ввів нову мешканку, до Культурних Городів Клівленду. Батько української клівлендської громади сказав:

„Якби Леся Українка була поеткою повнодержавного народу, її чоло вкривав би лавровий вінець світового захоплення — її титанічний хід по верхів’ях людської думки був би предметом широкого подиву.

Куди не сягала її буйна уява!?! Які історичні нетрі, які далекі країни світу сходила?!..

І тут, у З’єдинених Державах Америки, двічі перебувала її творча думка: перший раз 1898 р. у

стейті Масагусетс, коли поетка починала писати драму з американського життя „В пущі”. Але розпочату драму довелось відкласти на довгий час. Вдруге загостила Лесина думка до цієї країни на Ровд Айленд, 1907 року, коли письменниця свою драму викінчувала.

Тепер авторка „Лісові пісні” вже втретє прибуває до нас — на гарячі, повні невтомної праці, любови й пієтизму запросини Союзу Українок Америки, в прекрасному символі мистця Черешньовського. Із щирою вдячністю вся українська еміграційна громада вітає це гарне діло, та з признанням і подивом оцінює його задум і реалізацію.

І як добре, що велика Письменниця буде разом з нами!?! Своїм могутнім, міцним — як криця — словом вона раз-у-раз пригадуватиме нам, що...

„...в руїнах тепера єдиний наш храм, вороги найсвятіше сплямили, на його олтари неправдивим богам чужоземці вогонь розпалили...”

Та, на щастя, життя йде вперед. По обидвох боках залізної заслони назрівають і кріпшають сили, які — дасть Бог — покладуть край дикунському насильству Московії над українським народом... Прийде хвилина, коли знову..

„...заквітне наше поле і зазеленіє, знов його весна прекрасна квітами укрис...”

З цією великою вірою відведемо завтра нашу Письменницю до Українського Городу Культури, де вже Володимир Великий пригадає колишню велич і славу Української Землі, де Богдан Хмельницький свідчить, яку силу має всенародний зрив, де Тарас Шевченко сторожить над життям української еміграційної громади, де Іван Франко задивився в щасливу майбутність вільної Української Держави — від Бескиду й по Чорне море — де професор Грушевський роздумує над світлими і трагічними моментами українського історичного життя.

Там, від завтра, Леся Українка своїми вірлиними крильми роздува-

Пам'ятник Лесі Українці в Українському Культурному Городі в Клівленді. Біля пам'ятника — його творець, скульптор Михайло Черешньовський.

тима серед еміграційної громади полум'я нового вогню, нового героїзму у змаганнях до великої святої мети, якою є: Воля України”..

Ці слова, на тлі дуже солідної доповіді Наталії Голембйовської (тема: „Леся Українка в духовому проводі українського народу”), на концертній частині святкувань, дали той небуденний, „історичний” настрій, якого шукали учасники, за яким деякі з них мандрували - їздили з далеких степів Америки і провінцій Канади. То було відкриття не тільки пам'ятника, а й духової величі геніяльної Лесі!..

Сказане не значить, що люди про цю велич дотепер не чували — не знали. Було дослівно так, як з відслоненням пам'ятника. Перший погляд на завуальовану в прозору плястикову заслону фігуру міг викликати в учасника здивування чи й поблажливу усмішку: що тут відслоняти, коли крізь заслону — та ще в таку ясну, соняшну днину — цілу постать було до деталей видно?.. А все ж якою інакшою здалася фігура — як заслону нарешті знято!

Не що інше, як свідомість і наявність цієї величі притягли в білу суботню днину до залі Лінкольна тися-

чу людей, виповнили ними два поверхи Українського Народного Дому в Клівленді й тисячами заповнили простору площу Городу Української Культури в час відслонення пам'ятника. Клівлендська поліція мусіла дуже пацькати, що на час відкриття не замкнула руху для авт на парковій автостраді. А представник управи Городів Культури, суддя Люїс Петраш, на самому вступі свої промови заявив: „Те, що ми тут сьогодні бачимо й переживаємо, є найбільше, найвеличніше з усього, що я — за 28 років відслонювання різних пам'ятників у цих Городах Культури — пережив. Запевняю вас, що сьогоднішня імпреза світитиме нам прикладом довгі - довгі роки”...

Що й казати: аматори цифр кривитимуться, мовляв, число учасників — порівняно з 50-тисячною масою під час посвячення пам'ятника Шевченкові в Вінніпегу — мізерне. Але не треба забувати: 1. сказаного на вступі про невластивий „таймінг” імпрези; 2. слабкої реклами, 3. факту, що Клівленд не Вінніпег й 4. факту, що Лесею Українку відкриваємо Р. Б. 1961, а Шевченка українці, з Кулішем, відкрили 1861 р., і відтоді безперерійно відкривають уже сто літ!..

Чи в таких умовах — без ущербку для величі Шевченка й інших наших велетнів духа — не треба було висунути на центральне місце авансцени геніяльну жінку, якої колись заздритиме нам цілий світ? І хто мав це зробити, як не ми самі — українці?..

Черешньовський і Союз Українок Америки, конкретніше: Окружна Рада СУА, з Комітетом Побудови пам'ятника Лесі Українці в Клівленді, за свій сміливий почин заслуговують признання. Аматори геометричних порівнянь (статуті на підвищенні з... по груддями) нагадують дітей, що дивуються, чому на образі дорога зблизька широка, дедалі вужчає, а там цілком уривається — коли, насправді, вона всюди однаково широка...

**

Якщо говорити про пам'ятник, не можна не згадати і про його творця. Коренастий лемко Черешньовський дві тисячі років тому мав би шанси

кандидувати в апостоли: кожна його промова заносить притчею, філософія його порівнянь і наук визначається євангельською ясністю і простотою. Коли ж Черешньовський майже на дві тисячі літ спізнився й, закінчивши Академію Красних Штук, став вояком Української Повстанської Армії, то я дивуюся, чому йому не надали найгірроднішого псевда: „Притча” („Михайло Притча - Черешньовський”... — навіть тепер, у цивілі має свій сенс і звучання!..).

На стрімкому шляху до успіху і слави завзятуцій лемко Черешньовський вивтрався вже гарний кусок вгору. Помогла йому в останньому часі клівлендська „Леся” — так само, як він допоміг їй пробиратися до квітника всесвітньої літератури.

**

Живий контакт з Лесею Українкою дала приязність на імпрезі рідної сестри поетки — достойної пані Ісидори Борисової. Контакт із прахом Лесі, а разом з Рідною Землею, становила урна з землею з могили поетки, в Києві. Великі — як на Клівленд і ступінь реклами — маси учасників, апель і сторожа двох сотень уніформованих сумівців, пластунів і однодумців біля пам'ятника, великий мішаний хор ім. Тараса Шевченка, жіночий відділ виступав у програмі концерту (диригент в обидвох випадках: Ярослав Барнзич), романтична синьожовта духовна оркестра СУМА, „Трембіта”, під орудою О. Крука — чужинець не випадково впау у захоплення і це своє захоплення нам нехайно висказав!.. Коли до цього додати дбайливе видання пропам'ятної книги, під редакцією Іванни Скопляк і колеги! та при ревноій співпраці мовного редактора — Івана Ставничого і гарну серію поштових значків з пам'ятником і портретом Л. Українки (кредит Українському Музеєві в Клівленді, насправді ж Степанові Кікті!) — матимемо образ, чим наша клівлендська хата багата — тим рада...

А за тим всім стоять сім років важкої праці нашого, зокрема клівлендського, зорганізованого жіноцтва. Від ініціативи 33-го Відділу СУА ім Лесі

У поклони Лесі Українці, „українській квітці на американській землі”. Трьох членів Головного Уряду УНС взяли участь у врочистостях відкриття пам’ятника, яких і видно на тлі пам’ятника. Зліва стоять: гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох, гол. предсідник Йосип Лисогір, голова Союзу Українок Америки п-ні Олена Лотоцька та гол. радний УНС Дмитро Шмагала.

Українки й її тогочасної голови Михайлини Ставничої та перших здобутих тоді на імпрезі \$90 — до здобуття десятитисячного фонду й поставлення пам’ятника тягнеться семирічний етап праці, поту й жертв, який приявна на святі редакторка „Нашого Життя”, Л. Бурачинська, цілком слушно назвала теж „ломикаменем”. Тому декорування з поцілунками, яким голова Централі Союзу Українок Америки, Олена Лотоцька, з Філадельфії, нагородила Будівельний Комітет: Катерину Мураль (голова), Михайлину Ставничу, Анну Гавриляк, Параскевію Баранську, Євгенію Дубас (що відкрила концерт - академію), Ярославу Данилевич, Ірину Кашубинську, а далі теперішню голову 33-го Відділу — ініціаторку Ольгу Го-

родиську, та „почесних членів... чоловічого роду”: адвоката Омара Малицького, підприємця Мураля й ред. Івана Ставничого (який відмовився від почеси) — було в найвищій мірі заслужене. Українське жіноцтво Клівленду, а з ним і все зорганізоване в США наше жіноцтво в Америці поставило два пам’ятники: Лесі Українці, а тим самим і собі самому!

**

А Леся Українка?

Ми відкрили її від себе. Тепер цей „український едельвайс” ждатиме, поки її — в цілій красі і силі — не відкриє Західній світ і з Городів Культури в Клівленді не введе її до Пантеону найбільших потентатів духа, яких видало людство.

ПЕРШЕ КОХАННЯ

(З ЦИКЛЮ „ЮНІСТЬ”)

*За душу ласкаву, глибоку як море,
За всю твою гисту і ніжну любов,
Що рани лікує, що зрошує гори,
За все те віддати життя я готов!*

*Коли б я мав змогу, як дар за кохання,
До купи зібрати всі скарби землі —
Повір, моя зоре, без крихти вагання
Всі скарби б ті кинув під ноги тобі!*

*Коли б я мав змогу, як янгол літати,
З тобою оглянув би всесвіт увесь,
Від грішного світу я міг би сховати
Тебе десь далеко в просторах небес!*

*У сонця забрав би я ласку проміння,
У квітів землі відібрав би нектар,
І всі діаманти, коштовні каміння
Тобі я приніс би з побожністю в дар!*

*Коли б я міг жити і смерти не знати,
Чого я для тебе тоді б захогів?
Одна була б думка — кохати, кохати,
І вік твій продовжить у безліз віків!*

*Чи дух мій полине до світлого раю,
Чи може у пекло його поведуть —
Кригать буду в голос: кохаю, кохаю!
Тебе і тоді я не зможу забути!*

*Чи буду я жити у світлій нірвані,
Чи буду горіти на візнім огні,
Я згадують буду всі ноги кохані,
І згадують буду всі соняшні дні!*

*Я зараз далеко від тебе, мій раю,
Та в серці ти сяєш, як сонце без хмар!
Прийми ж мою пісню з далекого краю,
Як гимн, як молитву, як дар!*

СТЕЖКАМИ ДОРОГИХ ТРАДИЦІЙ

Написав Володимир Радзикович

Наша молодь — найбільший наш скарб, але й найбільша жура наших днів. Тривожаться батьки й родина, тривожиться українська іміграційна громада і вся українська національна думка, щоб ця молодь не заблукала на чужі стежки, не помандрувала далекими дорогами та й не розгубилася у тій мандрівці. І не буде її вина, коли вона не попаде на рідну стежку, коли їй ціві стежки не покажемо.

На рідні дорогі стежки веде українську молодь в країнах вільного світу рідна дитяча преса: „Мій Приятель”, пластові видання, зокрема „Готуйсь”, дитячі сторінки в журналах „Наше життя” і „Жіночий Світ”, британські „Юні Друзі” і передусім найкраще й найсильніше розбудований дитячий журнал „Веселка”.

Якби українські батьки, опікуни дітей, родина, громада хвилинку затрималися при думці, яке велике значення в розвитку дитячої психіки й психіки молоді мають дитячі журнали й видання для молоді, який величезний їхній вплив на ріст національних, релігійних, етичних почувань дітей і молоді, — озолотили б їх!

Не тільки були б такі журнали й видання в кожній хаті українській, де є діти чи молодь, але вся українська спільнота підтримала б їх і підсилила б матеріальною допомогою. Адже українська громада у ЗДА і в Канаді здавна славиться тим, що в тяжких хвилинах народного життя не жаліє щедрих пожертв на загальнонародні цілі.

Такої постійної уваги й постійної підтримки громадянства потребує і всеукраїнський журнал для дітей „Веселка”, що своєю ідеологією, багатством тематики, різноманітністю матеріалу, позитивним виховним характером та мистецьким оформленням нав'язує до найкращих на цьому полі

українських досягнень, до таких колишніх прекрасних дитячих журналів, як „Дзвінок” (1890-1914), київська „Молода Україна” (1908-1914) і львівський „Світ Дитини” (1919-1939). Підкреслюю: найкращих бо в різні часи і на різних українських землях було багато інших дитячих журналів, основний перелік яких дав голова ОПДЛ ред. Б. Гошовський у статті „Дитяча преса”, вміщеній у гасловій частині Енциклопедії Українознавства та про які згадав ред. В. Барагура в статтях „Дитина і література” („Свобода” 1955) і „Минуле, теперішнє і майбутнє „Веселки” („Свобода” 1956).

Із згаданих журналів „Дзвінок” мав переломове значення в розвитку української дитячої преси. Редагований визначними педагогами, письменниками й письменницями (Володимир Шухевич, Василь Вілецький, Константина Малицька, Катря Гриневичева, Іван Крип'якевич) при активній співпраці письменників центральної України, залишив по собі прекрасні традиції. Не менші сліди у вихованні молодого покоління залишила по собі „Молода Україна”, редагована талановитою письменницею, жінкою високих чеснот і крицевого характеру, матір'ю Лесі Українки, Оленою Косач-Пчілкою, і львівський „Світ Дитини”, видаваний метким організатором Михайлом Тараньком.

Їх світлі традиції перейняла „Веселка”, перше число якої появилася 15-го вересня 1954 р. Ініціатором, видавцем і опікуном „Веселки” є Український Народний Союз і В-во „Свобода”, а редакція журналу спочиває в руках трійці ентузіастів у ділянці дитячої літератури: Володимира Барагури, Романа Завадовича й Богдана Гошовського. Появу „Веселки” попередила основна пресова дискусія

про необхідність дитячого журналу всеукраїнського типу, проведена на шпальтах „Свободи” членами ОПДЛ і громадянами, зацікавленими майбутнім молодого покоління. Ініціатори „Веселки” не знеохотилися тим, що попередній дитячий журнал на американському ґрунті видаваний УНС „Цвітка” (почав виходити 15 січня 1914 р.) вдержався тільки чотири роки, але розгорнули живу організаційну і редакційну роботу, яка довела до теперішнього, із зовнішнього боку бездоганного, а з кожного іншого погляду дуже вартісного літературно-виховного дитячого журналу.

Плян роботи, який основно виявив і розгорнув ред. В. Барагура в статті „Минуле, теперішнє і майбутнє „Веселки”, редакція журналу весь час проводить сумлінно, послідовно й успішно. Дбаючи постійно не тільки про високий літературно-мистецький рівень „Веселки”, але маючи також завжди на оці важливі завдання християнського, етично-морального й національного виховання, редакція зуміла приєднати до співпраці ряд визначних сьогочасних письменників і мистців.

Идучи слідами давніших українських письменників — Марка Вовчка, Л. Глібова, Я. Щоголева, Б. Грінченка, П. Мирного, І. Франка, О. Пчілки, М. Коцюбинського, Лесі Українки, А. Чайківського, Б. Лепкого, О. Олесея, К. Малицької, Ю. Тищенко-Сірого й інших, сьогочасні письменники розсипають на сторінках „Ве-

селки” перли своєї творчості у формі віршів, оповідань, п'єс, казок, статей. Завдяки цьому „Веселка” грає таким багатством барв і дає такий різnorodний матеріал, що кожна дитина, згідно з своєю психікою, своїми уподобаннями й зацікавленнями, зможе знайти в ній те, що її займає, чим цікавиться, чого шукає.

Але найважливіше значення „Веселки” в тому, що вона в'яже думки, уяву дітей з Україною, знайомить їх з минулим України, з ясними моментами її історичного життя, з героїчними зривами народу, зі світлими постаттями українських національних героїв, поетів, письменників, культурних діячів, що відкриває дітям скарби українського фолкльору, вводить їх у чарівний світ народних звичаїв, що розвиває й збагачує рідну мову. Адреса „Веселки”:

“Veselka,” 81-83 Grand Street,
Jersey City 2, N.J., U.S.A.

Річна передплата 4 долляри.

Спіраючись одним кінцем своїх різнобарвних стрічок на водах Дніпра й на верхівях Чорногори й перекидаючись другим кінцем понад далекі країни, океан і хмародери Нью Йорку аж у води Пацифіку, „Веселка” втискається життєрадісною грою світел в душу української дитини, переносить її думки в українські степи, лани й ліси, родить у неї почування любови до країни її батьків, пориває у світлі соняшні простори Добра, Правди і Краси.

(„Наша Мета”, Торонто,
листопад 1961)

РІДНА КНИЖКА І ЇІ ЗНАЧЕННЯ

Написав Володимир Мацьків

Серед деяких кругів нашої спільноти втерлося переконання, що батьки повинні запевнити своїй дитині дах над головою, одяг та харчування, дозвілля та ще їй може піклування про здоров'я, а моральне, інтелектуальне, релігійне та національне виховання належить до школи та інших чинників, як церква, держава, суспільство і т. п. Деякі батьки, хоч розуміють справу і хочуть присвятити більше часу на справу виховання своїх дітей, не можуть цього зробити з огляду на працю, яку мусять виконувати.

В одному й другому випадку вплив батьків на виховання дітей невеликий, і діти помалу, але постійно віддаляються від своїх батьків та всього, що рідне. Іншими словами: вони відчужуються. Вплив вулиці, принагідних товаришів, чужої лектури, кіна, телевізії, шкільних програм та багатьох інших чинників, є такий великий, що сили дітей ослабкі, щоб вони могли їм опертися. А в слід за тим іде забуття рідної мови, думання по-чужому, а часто й моральне заломання.

Деяким батькам тоді відкриваються очі, і вони питають себе: як же це могло статися?

Тому на кожному кроці треба перестерігати наших батьків, головню молодших, які не мали змоги тими справами цікавитися раніше. Треба їм вказувати на небезпеку, яка загрожує їхнім дітям, а тим самим і нашим національним інтересам.

Справа виховання молодого покоління в наших умовах, — це справа дуже важлива і дуже тяжка. Одна чи кілька статей у часописі її розв'язати не зможуть. Але вони стараються подати пораду, як ту небезпеку поклати чи оминати.

Залишаючи рідні пороги, ми ніколи не думали, що нам прийдеться зводити бій з різними непередбаченими

труднощами за душі наших дітей. Але ми цей бій зводити мусимо і мусимо його виграти. Ми не можемо й не сміємо дозволити на те, щоб наші діти стали чужими для своїх батьків, чужими для нашої справи.

Наші діти не розуміють небезпеки, яка їм загрожує. Їм здається, що воно так має бути. Але на це Господь дав їм розумних батьків, які повинні небезпеку бачити і вміти тій небезпеці протиставитись.

Серед різних виховних чинників, які допомагають батькам у вихованні їх дітей, важливу роллю відіграє відповідна книжка та дитяча газетка. Коли говоримо про книжку чи газетку, то, ясна річ, маємо на увазі рідну книжку та нашу газетку.

Рідна книжка може витиснути з рук наших дітей безвартісні, а то й просто шкідливі для морального виховання дитини прерізні камікси та іншу літературу. Тільки рідна книжка в стані внести в душі наших дітей свіжий подих наших піль, лісів, степів, гір та запашних полонин. Тільки вона може розгорнути перед очима молодого читача красу нашої благословенної землиці та її багатства, а також з усіх сторін показати наші села, наші міста, містечка та їхніх мешканців. Рідна книжка може найкраще змалювати світлі чини батьків та дідів наших, показати в повному блиску численних героїв нашого краю, ревнох та тихих будівників нашої культури, великих провідників нашого церковного та національного життя. Ніхто інший, тільки рідна книжка може вказати нашим дітям високі ідеали, які освітлюватимуть їм важку, вибоїсту дорогу їхнього життя.

Тому кожний розумний батько і кожна добра мати, які хотіли б дідати правдивої потіхи зі своїх дітей,

повинні всіма силами старатись, щоб їхні діти кожную вільну хвилину використовували на читання доброї, рідної книжки чи газетки.

Якщо б їм прийшлося навіть витратити дещо грошей на закуп книжок, які зрештою, можна давати дітям як дарунки, замість інших, з виховного боку безвартісних, то це їм оплатиться стократно. Треба тільки уважати, щоб ці книжки були відповідно дібрані до віку та зацікавлень дитини.

Може деякі наші книжки своїм зовнішнім виглядом і не дорівнюють чу-

жомовним книжкам, бо вони куди скромніші і не такі чепурні, все ж таки їх треба купувати, а при тому ставити вимоги до видавництв, щоб вони старались видавати книжки старанніше, не гірше від іншомовних.

Якщо наші батьки схотіли б прислухатися до голосу досвідчених виховників та керуватись їхніми порадами, ми не були б так часто свідками до крови болючих сцен під нашими церквами та школами, де з уст нашої молоді не чути ні одного рідного слова.

Віра ВОРСКЛО

СЛОВО

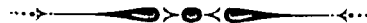
*Слово — люстро всієї на світі краси,
Що була, і що є, і що буде.
Як би міг ти позагнати тих карасів,
Що піймають на місяці люди?*

*І облизгя весни із минулих сторіз
Не всміхалось до тебе б без зміни,
Не дзвеніла б гавайська утомлена ніз
В божевільну сніжну хуртовину.*

*І крізь слово яркіші облизгя квіток,
Що ніколи в душі не зів'януть,
І немов джерело, родить слово струмок,
І людина стає океаном.*

*І нема діамантів яркіших від слів,
Де відкрито гарівні глибини.
Скільки весен і зим, скільки мрій, скільки снів
Може в слові лишити людина.*

*І я багу крізь слово далекі віки,
У піснях зустрігаю героїв.
Хог не знаю тебе, ти не стиснув руки,
Але в пісні ти завжди зо мною.*

ВАКАЦІЇ ВЗИМІ

Написав Степан Куропась

Є такі щасливі люди, що мають вакації вліті. До цих щасливців належать не тільки шкільні діти, студенти університетів, але й фабричні робітники, „білоковнірковці” і службовці. Власники малих та великих фабрик теж стараються мати вакації літом. Бо тоді легше повертатися людиною, легше плянувати, менше багажу треба брати з собою, краще можна вдягнутися. Нема чого журитися, що застрягнете в снігу чи болоті, що авто стане, бо мотор не видержить змін температури і т. п. Зрештою, багаті люди можуть мати вакації, коли захочуть, можуть, коли захочуть, взяти собі „оф”. Але іноді буває, що люди беруть собі вакації не тому, що їм вони належаться, а тому, що приневолює їх до того загальна перевтома. Тому Флорида, Аризона, Каліфорнія й інші теплі курорти повні зимою народу. Та чи лише теплі? А снігова долина в Айдаго, Кеділлак і Айрон Мавнтенс в Мишигені, гори стейту Нью Йорк і т. п. А Белойт Висканзин, де в сезоні, коли нема снігу, а штучно на велику скалю його ще виробити неможливо, сотні вантажних авт привозять з різних місць сніг на спортові терени. А коли мова про Айдаго, то там снігу ніколи не бракує — є окремі снігові „дудл форма”, де люди щоденно вправляють в зимовому спорті.

Директор Української Шадниці „Трайидент” Петро Пуцило і я рішили десь виїхати. Рішили, бо перевтома, про яку я вище згадав, давалась взнаки, а в додатку і жінка докучала. Мовляв, ти мене ніде не возиш, нікуди ще ніколи не брав і нічого ніколи не купив. А звісно жінки люблять все щось купувати. Звичайно, я пригадував подрузі, де я її брав, що й коли купив, і то не раз дорогі речі, але не допомгло. Те саме мав зі своєю

кращою половиною головний контролер УНСоюзу Пуцило, але менше, бо його подруга працює в „Трайиденті”, а вечорами по праці тягас його до клубів і на „шопінг”. Не міг він розв’язати цієї справи краще і намовити своєю Стефу сидіти вдома, мовляв, дім — найкраще пристановище для жінки.

Одного гарного дня ми остаточно мусили рішитися, бо від того залежало, чи наші жінки мають вбратися легко, чи затарасують авто сукнями і капелюхами. На тій конференції я витягнув ще Союзівку і полк. Шаповалова. Що ж, ми обидва контролери, тому не лише з патріотизму, але й лояльності до УНСоюзу повинні туди на зиму поїхати. „Свобода” вміщує знімки про сніговий спорт на Союзівці, голосить про добрий харч і т. п. Покликали на нараду ще й жінок, щоб не виїшло, що ми про них без них рішаємо. Жінки поставилися проти Союзівки. Мовляв, не нам тепер санктуватися, не нам на Союзівці добре їсти і на вазі перебувати. Ми чесно боронили Союзівку. Казали, що п. Берізка видумав таку соняшну машину що, подібно як на Україні тарайка, людей під гору возить. Що пан Данило Слободян має на Союзівці таку вагу, що люди важаться і себе не пізнають. До того ж пан Квас дбас про їхню дієту і в тій цілі перейшов курс в тому напрямі у Гросінгерової, в якій колись Єлісабет Тейлор на вазі тратила.

Вакації на хуторі полк. Шаповала в стейті Мейн автоматично відпали, коли газети принесли вістку, що весь атлантийський „кі борд” сполоскує океан снігом і водою. В додатку від самого полковника прийшла вістка, що він відтятий від цивілізації, живиться полтавським борщем і квашеними кавунами. Це жінок настраши-

ло, бо по дорозі до Мейну на відстані 1500 миль простягаються і гори і доли, отже всіляко може бути.

І про Флориду була мова. Там тепло, є вода, сам Президент туди поїхав. Жінки заявили: „там ми вже були, по дорозі все бачили”. І враз обидві заговорили: „Ідмо на захід, до Аризони. Там, у Палм Спрінгсі живе през. Айзенгавер, там в Тусані живе Ніксон з своєю дружиною, туди ідуть всі республіканці, що програли вибори. Туди збирається їхати шикаговський республіканський лідер Іван Дужанський”.

Хай буде по-вашому, поїдемо на захід, бо ми теж республіканці.

У вівторок 21 лютого о год. 8 ранку виїхали ми з Шикаго дорогою число 66, яка мала завести нас аж до Санта Роза в Нью Мехіко. Їхали до країни сонця, пустель і аметистових гір Аризони, туди, де темп життя повільний, де сонце гріє — не пече, де спочинемо в тіні пальм, помаранчових дерев і кактусів. Переїхали багатим стејтом Іллиной, що, здавалося, вщерть наладований щиками, безрогами та кукурудзою. Всюди багатство, нікого з людей на полі, лише череди скоту.

Вїхали в бідний стејт Мізурі, де живе на пенсії б. президент Труман, час від часу пускаючи в світ контроверсійні вистки, які підхоплює і коментує на всі лади преса. Останній свій виступ проти ген. МекАртура мусів він спростувати.

В сусідстві Іллиной стејт Мізурі горбкуватий, повний яскинь, у яких жив колись американський Кармелюк — Джесі Джеймс. Цей прославлений розбійник нападав на поїзди та поштові диліжанси, забирав, що міг, і роздавав бідним. На тих горбах пасуться мули і миршава збідована за зиму худоба. Залишки лісів і серед них кущі вказують на грабівничу господарку баронів з ломберярдів. Видно, що й теперішня стејтова влада не дбас за заліснення. Для раціонального господарства на такого роду теренах радять орати землю закаблуками, а не рівними повздовжними скибами. Також виноградники добре закріплюють ґрунт і не дають поширюватись яругам. Тому тут, саме в Мізурі, в

напрямі до міста Джоуплін, на границі Кензасу пішло на велику скалю виноградство.

Між Джоупліном і Оклагомою ми збилися з дороги, шукаючи Вил Раджерс тернпайк, і переїхали 20 миль через Кензас.

Оклагома — це величезні резервати, до яких уряд Америки спрямовував усіх індіан під команду племені Чірокі. Там мали індіани самостійність, вільно жили, випасали худобу і ловили рибу. Тепер в тому районі індіан менше, бо їм вільно мандрувати. Донині залишилися там рештки господарських будівель, збудованих в стилі Чірокі. Стодола складається з двох половин - сусіків з ганком і дашком перед входом. Осель аж до Кемп Ленард нема. Видно лише вежі лісових побережників і лісничівки.

По дорозі до Тулси на протязі 99 миль височіють нафтові вежі і помпи, що рурами женуть ропу до рафінерій. Нафтові барони позбулися тут автохтонів з поміччю „гук енд крук”, і дістали на власність величезні нафтові поля.

В долині Спрінг Рівер зустрічаємо фарми з тисячами акрів озимої пшениці, яку скубають череди худоби. Нема тут індустрії, є лише нафта і пшениця — домена сенатора Керра. Сам він людина добра і дає змогу людям заробляти. Неужитки, на яких не могли жити фермери, він скомасував, наводнив і зробив придатними для сільського господарства. Проте, покинутих фарм є ще тут багато і купити їх можна за безцінь. Отже, таким Керром може стати кожний.

При будові тернпайку до Тулси треба було багато землі, тому поставили тут сотні ставів, що наповнюються водою і є великою благодаттю для худоби в літню спеку.

З Тулси до Оклагома Ситі край схожий на образок з біблії, на якому Авраам приносить в жертву барана. Куці тернини, ялівцю і карлуватих дубів прикривають каменоломи, з яких вибирають будівельний матеріал. За ними простягаються руді степи, на яких чорніють колиби, що хоронять пастухів і худобу від вибриків природи. Дубові ліси і ріки висиха-

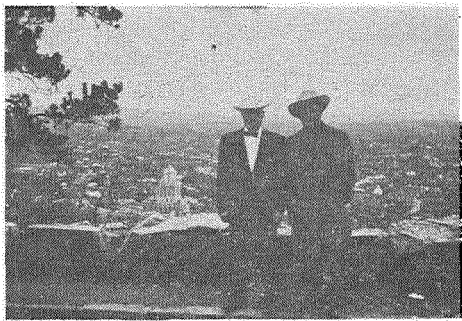
ють. Минали ми мости і таблиці з назвами рік, але рік не бачили. Зате нафтові шиби рідшають і показується червонозем, засіяний вівсом.

На захід від Оклагома Ситі знову густий ліс нафтових веж, який переходить у пшеничні та вівсяні поля. В Клінтон стає тепліше і появляється бавовник. Величезні клуби перекоти-поля, здержані огорожами гайвею, чекають вітру, щоб вирватися на волю. Перед границею Тексасу врожайна глинка переходить знову в нафтові поля.

В містечку Шемрак побачили ми перших коббоїв на конях. Якби не модерні мотелі, то можна було б твердити, що Тексас соромиться культури. Тисячі, а то й мільйони акрів цього донедавна найбільшого стейту — це пустарі, вкриті дивними травами, і яруги непридатні на пасовисько. Ця частина Тексасу має не лише проблему води, але також і проблему молока. Вліті довозять сюди молоко аж з Вискансину, хоч транспортування його коштує більше як само молоко. Але нема на це ради.

Перед містом Амарилло на 50 миль довкруги розлягаються величезні поля чорнозему, на яких плекають скот і пшеницю. Там знаходиться також 2000-акрова база повітряної фльоти. Перед границею Нью Мехіко підносяться „столові гори”, які не мають шпилів. Атмосферичні опади вирізьбили їх по своєму. Ці неужитки криють у собі багаті скарби і чекають дослідників.

Мехіко спочатку — це білі поля і пірамідки, поперерізувані пасмами гір. Дуже бідний край. В районі Санта Роза бачимо вже будівлі мекіканського типу. Худоба пасеться в снігових горах на висоті 6000 стіп. В долині вітрові колодязі помпують воду до окремих цистерн, до яких худоба приходять пити. Невідомого мені ботанічного роду кущі і трава держать білий, як сніг, пісок і не дозволяють йому летіти за вітром. В убогого вигляду селі топлять ще деревом, про що свідчать стоси розколених полін. Половина хат порожніх — люди покинули їх, пішли шукати кращої доли. Проте, серед тої пустелі є місця, де можна знайти орну землю і за-

„Вакаційники в зимі” — інж. Степан Куропась, автор репортажу, та дир. Петро Пуцило в Гат Спрінг, Аркенсо.

класти господарство. Та ніхто не важитья порушити цю землю плугом, бо горішній шар ґрунту пішов би з вітром. Там панують такі вітри, що змітають цілі гори і з них формують нові.

Біля міста Сокаро починають рости кактуси, які теж причинюються до збереження рівноваги землі. В районі т. зв. Контінентал Дівайд, на висоті 8000 стіп лежить сніг. Контінентал Дівайд — це лінія, що ділить Америку на два стоцща рік. Всі вони переважно випливають з цієї лінії і одні пливуть на захід і південь, а другі — на схід і північ. В містечку Магдалена вже 10 років посуха, і люди тішаються тим снігом. Там здоровий гористий клімат, але нема ніде праці. Добрий дім можна купити за 2½ тисячі долярів.

По західньому боці „дівайду”, на якому має будувати інж. Лепкалюк величезний міст, ростуть шпилькові ліси. Вхід до Арізони вкритий горами червоної барви, які з висоти 7000 стіп на протязі 240 миль аж до Фініксу спадають повільно до висоти 1000 стіп. Навіть дороги там з червоного асфальту.

Перше місто в Арізоні, Спрінгвил, це район вигаслих вульканів і ляви. За Шов - Лов знову соснові ліси, що йдуть через гори Апаче. Гори ті перерізані кеньйонами Солт Рівер, дороги в'ються серпентинами в долину. За 90 миль від Фініксу, біля міста Гловб є мідяні копальні, що криються у вапнякових горах, а вже за 60 миль від Фініксу ростуть кактусові дерева. Передмістя найбільше зростаючого міста Америки Феніксу-Меса, це модер-

не місто, де спортова шикагівська дружина Кабс має свою зимову квартиру. Ростуть там помаранчі шляхетні і дикі.

Замешкали ми в мотелі Караван. Тут можна добре виспатись і скупатися в басейні. Жінки йдуть на шопінг, а ми шукаємо зв'язків з українцями. Місто Фінікс розлоге. Приїхали ми якраз тоді, коли воно відзначало своє 80-ліття. З поміттю телефонічної книжки знайшли зв'язок з українцями. В книжці є Юкрейнієн віллідж, що властиво є телефоном нашого земляка Ковалю, який має свій „ріл естейт бізнес". Були ми у нього в хаті. Він сподівається, що район, в якому він живе, буде колись включений в метрополітальну округу Фініксу, що з 30 тисяч населення 30 літ тому виріс до 452 тисяч. Він продає площі під будову.

Зустріли ми у Фініксі багато старих іммігрантів з Мілвокі, Шикага, Боффало і Нью Йорку. З Нью Йорку зустріли Якова Удича, члена ОДВУ, який має мерейти до Денверу, бо сухе повітря але впливає на його здоров'я. Люди переважно йдуть до Арізони, клімат якої помагає від ревматизму і задухи. Стрінули ми ще інших земляків у д-ра Іллі Ясінчука, відомого фізика, що викладає в Арізонському університеті, а тепер на пенсії. Купив у Фініксі дім, садить і підливає дерева, а в додатку доглядає свою дружину. Його дружина — лікар, внаслідок автобусової катастрофи біля Сиракуз стала калікою. Це миле подружжя має дочку, що працює у Сант Луїсі в університеті.

Бачили ми там багато українців з різних земель і різної віри, між іншими Василенка, Комарніцького, Васюкова і Ліневича. Ліневич, батько якого живе в Шикаго, виїхав до Фініксу заради своєї дружини і матері, що довгий час терпить на атрайтис. Він має там свою газолінову станцію.

В Скетсдейлі в Арізоні живе теж від більше року відомий наш діяч д-р Кость Паньківський з своєю дружиною Марією.

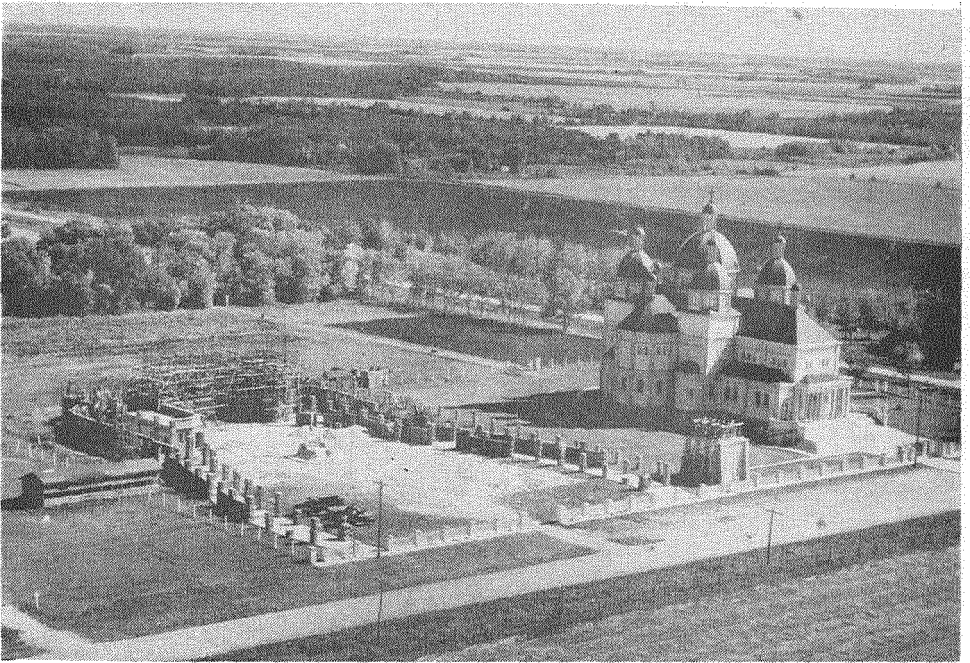
Були також у православній церкві, де зазізналися з багатьма парохіями як теж з кубанським козаком о. Кіндратовим. Відділ УНСоюзу в

Фініксі слабкий. На річні збори Відділу прийшло всього 8 членів, заявив секретар Вакович, бо люди розкинені і не мають свого осередку. До того ж панує між ними ворожнеча — не з якихсь політичних чи партійних причин, бо партій у Фініксі нема, а просто тому, що це вже така їх вдача. Цієї хвороби стара еміграція не знала, це вже імпортована таборова чи якась інша недуга. Малий український Фінікс потребує єдності, але, як я зорієнтувався, через амбітність одиниць до єдності ще далеко. На жаль, Український Конгресовий Комітет не поліпшив хворобливого стану громади.

Під час перебування в Фініксі відвідали ми гарні й дорогі ресторани, де яких, як кажуть, ходять лише пани. Були в Кемел Бекіні, Еє Черіо, Мавнтавн Шедов, Білтмор. Це все ресторани за містом, де з цілої Америки приїздять люди і де атмосфера дуже приємна. В ресторані Корал Кейбелє вітає нас на білому коні уніформований іздець.

Одної неділі оглядали околиці Фініксу. Місто розбудовується і забирає щораз нові простори. Поля довкола штучно зрошується з поміттю великого каналу. Навіть в самому місті можна за оплатою наводнити землю перед хатою, бо інакше трава на ній не росте, немає дощів.

В одному районі на поштових скриньках ми зауважили російські імена. Відвідали дві такі російські ферми і мали з москалями розмову. Ми думали, що вони духобори, але з розмови виявилось, що вони апостольської релігії і приїхали до Каліфорнії з Тамбовської губернії. Разом 250 родин приїхало їх до Арізони. Платили за землю по 1 дол. 25 ц. за акр, орали трьома „тройками" коней, бо земля без штучного наводнення була суха. Молили Господа, щоб послав дощ, і коли дощ випадав, мали що їсти, а коли ні, то голодували. Тепер їх є лише 35 родин. Решта відійшли, не видержали. Ярину вони збирають чотири рази на рік, мають тисячі голов худоби і овець, живуть як пани, мають гроші в банках. Всі чоловіки носять бороди, бо так вимагає їх релігія, священником у них той, хто найбільше

„Вакаційники в зимі” — інж. Степан Куропась і дир. Петро Пуцило по боках і п-ні Куропась посередині на тлі типового арізонського краєвиду в Арізоні. П-ні Пуцило немає на фотографії, бо вона її знімала.

письменний. Говорять по-російськи, на військову службу не йдуть. В часі останньої війни старі їздили відвідувати своїх синів, яких за відмову служити при війську інтернували в таборах. Їм платять тепер по 6000 дол. за акр землі під міські будови. З Фініксу ми поїхали до Гренд Кемптону. По дорозі оглянули Кемп Верде, що славиться реліквіями 5 бригади кавалерії генерала Костера, яку індіани піймали в засідку і дощенту знищили. Цей бій у районі Біо Горн називають „Останнім Спротивом ген. Костера”. В тому районі знаходиться також славний замок Монтезума, оспіваний у маршовій військовій пісні „Від Монтезума аж до берегів Триполісу”. Замок — це діло природи і індіан, що поробили тут житла в гірських печерах. Тепер належить він державі, яка ним опікується. Індіани жили в Монтезумі до 1900-го року, але внаслідок 25-літньої посухи покинули все і переселилися на береги рік.

В музеї Монтезума зберігся тестамент, що його написав американський президент МекКінлі після атентату, вчиненого на нього 19 вересня 1901

року. Того самого дня він написав: „Уважайте на мого вбивника, щоб його не ушкодили, бо помста в теперішніх часах не має місця”!

По дорозі до Гренд Кеньйону треба переїздити через вкриті сосновими лісами гори флегстеф, повіту Коконіно. Цей повіт другий щодо своєї величини в Америці і дорівнює стейтам Массачусетс, Ровд Айленд і Вермонт разом взятим.

Гренд Кеньйон, себто великий жолоб, що його створили на протязі тисячоліть атмосферичні діяння і друга щодо довжини найбільша ріка Америки — Колорадо, має 217 миль довжини і 418 миль ширини. На самому верхку ми переночували в добре ogrіваних кімнатах табору, збудованого з кругляків у стилі американського Заходу. Є тут залізнична станція, бо щодня прибуває на оглядини Кеньйону маса туристів, головно молоді. Є також великий ресторан, який вміщує 500 людей.

Гренд Кеньйон був мало знаний в Америці до 1908 року, коли на нього звернув увагу през. Теодор Рузвелт. Тепер це місце туристів, деревооброб-

ної індустрії, лісових дослідних шкілок. Гори вкриті снігом.

Увечері бачили ми фільм про те, як американські землеміри укладали карти цієї країни. Якраз тепер іде спір між стейтами Невадою і Каліфорнією за те, хто має право на воду з Колорадо. Обом стейтам треба води на наводнювання пустирів.

В районі живе 15.000 оленів, але чим живляться ті тварини на гологородах, знають напевно лише вони та лісники. Ця велика скеляста долина, що на цілу милю сягає в глибину, робить враження Йосафатової долини, описаної в біблій. Щодня вибираються туди дві експедиції туристів верхи на конях: одна триває 6 годин і йде до Фантом Рене, а друга триває цілий день і йде до Гренд Кенйон Ладж. На жаль, ми не могли намотати своїх жінок по-козацьки переїхатися скелястими стежками. Табір Кенйону зовуть також селом, і це є клаптик правдивої Америки, що хоч збудований був 50 років тому, але дає всі вигоди сучасної доби.

Тут пригадав головний контролер Пуцило „клаптик України” — Союзівку. Чому, спитав він мене, не збудувати там в гуцульському стилі з кругляків гарних хаток, які манили б до себе людей? Чому не поставити там будівель у стилі Полісся, Поділля, волинських хуторів замість будувати коштовні безстильові павільйони з залізо-бетону? На це я не мав відповіді, але, думаю, річні збори Голловного Уряду УНСоюзу відповідь на це знайдуть.

Лишили Кенйон Виледж і заглянули ще до Дед Індіан Кенйон, де стоїть висока вежа, з якої ми у далековиди могли бачити ріку Колорадо.

В поворотній дорозі на схід переїхали ми через місто Вілліамс. На просторі 100 миль я нарахував всього п'ять фарм. В районі є багато пам'ятників з часів індіанських воєн, коли З'єдинені Держави вогнем і мечем ширили культуру, техніку і свій „вей оф лайф” на захід аж до берегів Тихого океану. Біля Винслов оглянули найбільший у світі метеоритний кратер, що утворився 50.000 років тому і, на підставі обчислень, був спричи-

нений метеором, який важив 10 мільйонів тонн.

За один день дороги заїхали ми до Ел Пасо Тексас. По дорозі оглядали пустарі, кедрові карлуваті ліси, в яких паслися череди худоби. В районі Спрінгвервил аж до Сілвер Ситі фермери ладують худобу на вантажні авта і вивозять на фарми Айови, Ілліной і взагалі у кукурудзяні стейти, щоб потім приготовляти з неї „стейки” для великих міст. Ще раз проїхали гори Апаче і соснові ліси, що самі себе засівають.

Дорога через Нью Мехіко веде через гарні лісові ревіри, в яких добре попрацювали пила і „ломбер-джекі”. Тепер лісова господарка тут раціональна. За пилою прийшли культури лісових дерев і опіка над ними аж до кроплення дерев з літаків. Людських осель ми не зустрічали, — самі „гамлетси”, що нагадують карпатські колиби. Переїхали через квітуче колись місто Татрон, де тепер немає ні душі. Це — „місто духів”, в якому таблиці на будівлях перестерігають не входити досередини, бо — всяко може трапитися. Духів там напевно нема, але можуть бути скорпіони, павуки, а то й дикий звір.

Перед границею з Тексасом частина Нью Мехіко багата на рільничі продукти та худобу, але вже видно сліди піскових бур. Тут і там височіють порослі терниною купи піску, між якими гуляє вітер. Більших спустошень він уже зробити не може. Треба було б великого вкладу грошей, щоб заліснити ці піскові обшири, а опісля охоронити молоді культури. Одинокий лік на це — ліс нерозумні й захлапні експлуататори винищили, а за новий не подбали.

Населення хуторів та міста Нью Мехіко на 40 % становлять мешканці, що й досі носять еспанські імена. Розумні американці, правильно чи ні, забрали частину Мехіка, але не забрали їм душі і традиції. Мехіканці цієї землі є вже американцями мехіканського роду, молоде покоління говорить лише по-англійськи і є патріотами Америки.

До Тексасу в'їхали ми берегом ріки Ріо Грендс. В лютому в тій ріці во-

ди немає. Сухе дно, можна йти по ньому пішки.

У містечку Ел Пасо наші жінки кинулися знову купувати різні потрібні й непотрібні речі для родини, для себе. Купували сукні, плащі, капелюхи. Заходила можливість, що не стане грошей на дальшу дорогу, і тому, щоб покласти кінець мандрівці наших жінок по крамницях, ми по двох днях виїхали в сторону Одеси. Перед виїздом перейшли ще кордон і мостом через ріку Ріо Гренде до Мехіка, яке тут зовуть Олд Мехіко.

Опинилися у місті Чідат Юрез, що носить ім'я першого президента Мехіка. Дві тисячі його мешканців працює в Ел Пасо, в Америці. Це місто славне тим, що до нього кожного року пересічно 9 тисяч американців приїжджають брати розводи. Місто дуже чисте і має величний пам'ятник першого мекіканського президента. Багатирі і реакціонери зробили колісь проти нього революцію і посадили на троні Мехіка Максиміліана, брата австрійського Франца Йосифа. Та народ під проводом національного героя Панчо Віля повстав і знищив Максиміліана. Мехіко країна католиків, великих родин і гірких злиднів. Навіть у будній день по вулицях вганяють маси дітей - прохачів милостині, які не минають нагоди, щоб і вкрати дещо у туристів.

Ел Пасо має гарні, дешеві готелі, і ціни на харчі та інші речі там дуже низькі. В тому часі, як ми там були, мейор міста Телес відходив, бо його през. Кеннеді призначив амбасадором до Костаріки. В той же день, 4 березня, стейт Тексас відзначив 125-ті роковини сецесії від Мехіка і проголошення самостійности. До того ж у Форт Блисс була велика парада, бо його командир полк. Степан Мельник передавав команду своєму наступникові. В Ел Пасо є багато слов'янських імен — навіть шефом поліції є якийсь Антін Горак. З слов'янами Тексас не має клопотів, зате має їх із своїми. Тоді якраз голосною була афера Гаяса, що дістав був від держави контракт на 47 мільйонів доларів для побудови бараків у трьох фортах, між ними і у форт Блисс бі-

ля Ел Пасо. Гаяс роботу зачав, але не скінчив і втік до Мехіка.

З Ел Пасо у піскові, що навіяли до нашого багажника піску і опоропили наш товар, ми через Вен Горн приїхали до Одеси. На жаль ніхто з мешканців, з якими ми там зустрічались, не міг нам сказати, звідки взялася така українська назва у цього міста. Увесь простір до Одеси робить враження добре наводненої і упорядкованої бавовникової плянтації. Рови, шлюзи, машинерія, білі хати і огорожі вказують на те, що живуть там заможні господарі — німці. Зате з лівого боку дороги самі піскові кучугури, які далі з'являються і з правого боку, тягнучись аж до гір Сірра Дябло. За горами піскових кучугур уже нема, і врожайні поля та пасовиська врятувались саме завдяки цим горам. Вітрові вежі з водопоями тут і там видніють на виднокрузі, а навколо них чорніють череди худоби, табуни коней і отари овець. Пасовиська вкриті колючими шуварами, з листків яких індіяни плетуть кошики, капелюхи і т. п.

Недалеко Одеси появляються уже нафтові поля з вежами і помпами, що наповнюють збірники ропою. Між нафтовими полями росте бавовник, і там уперше побачили ми курячі фарми. На тих фермах курей не замикають, вони досхочу гуляють на подвір'ї разом з когутами, які дбають про те, щоб не пропав їх рід. В районі на північ від Одеси, біля Біо Спрінгс, де знаходиться велика авіаційна база, мекіканці обробляють землю ще мулами і кіньми. Аж до Деллас Тексас край бідний на фарми, але багатий на нафтові поля. Всюди повно пам'ятників Громадянської війни.

Район великих міст Форт - Ворт і Деллас вже мокрий, бачили ми ріку Трініті повну води, зате коли йде про алькогольні напої, то він сухий. Нема там коршем, і люди п'ють власне вино, яке виробляють, з чого попаде. На північ аж до границі стейту Аркансо, до міста Тексаркона плекають бавовну. Підсоння там лагідне, ростуть горіхи - піканс, модрені. Хати будують на стовпах, охороняючись в такий спосіб від термітів, себто деревних хробаків, що підгризають

фундаменти. Два дні їхали ми через Техас і за Тексаркою переїхали до Аркоасу в дорозі до Гат Спрінг, де мали осісти на тиждень, щоб приймати мінеральні купелі.

Аркансо стейт бідний, найбідніший в Америці, думав я, бо вже бачив його західню половину. Вправді, населення цього стейту з кожним роком зменшується, але він не є найбідніший. В сусідстві Техасу він багатий на худобу, бавовну, горіхи і воду. Для худоби роблять збірники води у штучно виритих ямах - ставках. Муринське населення має тут також свої фарми, ліси, сади. Всюди добрі пасовиська і водопої — рай для худоби.

Через стейт пливе велика ріка Аркансо, до якої впадають численні рибні ріки й потоки. Над рікою має великі лятифундії один із братів Рокефеллерів. Він закупив пустарі, наводнив їх і тепер веде раціональну господарку на численних фармах. Литовського роду дівчина, яку називають „Бобо”, що була королевою краси на Світовій Виставці 1933 року, вийшла за нього заміж. З цього подружжя нічого не вийшло, бо новітня „Синделла” не вміла втримати родини Рокефеллерів. Але зле на тому не вийшла, бо після розводу дістала півтора мільйона доларів і — сина.

Славні на весь американський континент гарячі джерела мінеральної води в Гат Спрінгс затримали нас в Аркансо на цілий тиждень. Таких джерел є в тому місті 47, і донині геологи вгадують, де огрівається та мінеральна вода, що протискається з глибин крізь гірські породи. В місті є 20 купелевих павільйонів, що знаходяться під наглядом держави, яка також регулює ціни за купелі та масажі.

Оголошення в купелевих павільйонах кажуть, що найбільше помагають ці води при артритичних болях суглобів. Болі по купелях зникають, людина набирає апетиту і витворює в собі відпорність на ревматизм. Щодо апетиту, то я переконався на власному досвіді, бо по однотижневому побуті прибав на 10 фунтів, але ревматичні болі як мав, так і маю. Купелі шкочуть хворим на сухоти і пістряка і викривають деякі приховані

недуги. І так, моя дружина довідалася, що має запалення нирок: дістала страшні болі і мусіла йти до шпиталю, де ствердили клопіт з нирками.

У найбільшому готелі міста Гат Спрінг, Арлінгтоні, перебували годі тисячі людей, що приїхали купатися, а також спробувати щастя на кінських перегонах. До того ж тисячі „гемблінг машинс” є по готелях, клубках і парках. Обслуговують їх люди, що приїжджають з Невади, одинокого стейту, де такі газардові гри дозволені. В Аркансо вони заборонені, але рулета, карти і грошові апарати дають стейтові так багато прибутків, що поліція їх не хоче бачити. Спробували й ми з жінками заграги. Були і на перегонах, поставили три рази по 2 долари, з чого один наш кінь другим добіг до мети.

Через Літл Рок виїхали ми в сторону Мізурі, де побачили вже іншу панораму: залишені хати, мотелі, ресторани з написами „фор сейл”. Щойно в Міссіссіпі Велі на чорноземі краєвид змінився — почався інший край, молоком і медом текучий. Переночували в Сейнт Луїс, в мотелі, найбільш модерному з усіх, які за весь час бачили. Переїздом через столицю стейту Ілліной, Спрінгфілд, були на засіданні стейтової легіслятури. Батьки народу — а була це спільна сесія конгресу і сенату — зовсім не зробили на нас враження. Половина місць у залі була порожня. Репрезентанти сиділи, дримали, обідали, читали і розмовляли, не звертаючи уваги на вигуки „спікера”, що старався перевести якийсь закон. Зі Спрінгфілду, попри повні худоби і безрог багаті фарми, що продукують по 150 бушлів кукурудзи з акра, вернулись ми з наших зимових вакацій. В Шикаго застали ще зиму і тому без плаща, від якого ми на три тижні відвикли, не обійшлося. За цей час побачили ми багато такого, чого ніколи не можна побачити з вікна залізничного вагона чи літака.

Вкінці порада: хворі на ревматизм, астму, легені, повинні їхати на вакації на Захід. Не шкодить і настало там поселитися. Здоровим раджу їхати на Схід, Союзівку, Флориду і в Нову Англію.

“THE MORRIS-ARBORETUM”

Написав о. К. Данилевський

... Кожна пора року має свій колір, свою красу, свій мистецький стиль. Весна чарує нас яснозеленою, злегка припорешеною жовтою, як на вербах, окрою в найтонших нюансах. Літо — смарагдово-рожевою. Осінь — багряно-малиновою, найбагатшою на кольори і відтінки. Зима зодягає нашу землю в пишно-білий саван! Проте, неперевершеною є осінь, що на її велетенському екрані збігаються всі барви: темнозелені, жовто-багряні, блакитні, рожеві, жовті, червоні, як жар. Як дорогоцінне каміння, грають, міняються, пестять і ваблять наш зір своєю неземною красою. Перед нами Творець малює свою неперевершену картину, а з Ним разом працюють найгеніальніші майстри світу!

Треба інтуїтивно сприймати той глибоко-осінній ляйтмотив. Осінь обережно торкається вас своїм холодним крилом у великому місті і спадає на квіти, дерева, ліси і парки своєю дивно-казковою меланхолійною красою, пригадуючи дні, пережиті весною... Осінь ніжно торкається струн вашої душі. І щоб перейнятися чарами осінньої симфонії, поспішайте в обійми таємничого лісу, в алеї парку і там знайдете безмежну насолоду.

Дорогий, земляче-друже! З Дону, Кубані, з-над Дніпра, з-над Дністра, з чорноморських степів, з карпатських верховин! Живемо ми в цій благословенній Країні Волі в достатках і доброті. Все маємо: будинки, авта, меблі, холодильники, дивимося в телевізори, їмо, спимо, п'ємо, граємо, пританцюємо та все „шпаруємо” та до банку носимо. Багато з нас стали вже американськими громадянами. Все до наших послуг у цій велетенській країні. Та не одним доляром може жити чоловік.

Пролетіла безжурна блакитно-зелена весна, пробігло стигле плодоносне літо, і над головою шумить чарів-

на золота осінь, що вже скидає з себе багряно-малиновий жупан. Ухопіть оту осінь за полу чудового кармазину і поспішайте до лісу в гості.

Сьогодні міжнародне свято З'єдинених Держав. Сьогодні знаменна дата, бо три століття тому відважний Вілліам Пенн заснував стейт Пенсильвенію. Сьогодні день народження Пенсильвенії, в якій ми живемо і благодеństwуємо, а Вілліам Пенн з найвищого пам'ятника у Філадельфії оглядає її розкішну природу: ліси, гаї, озера, ріки та долини, що розляглися навколо.

Знайшлися земляки, що мають в душі іскру Божу. Від центру Філадельфії котять авта в північно-західному напрямку. Залишається позаду велетенське тримільйонове місто, колишня столиця... Нові краєвиди. Поодинокі хутори — тихі фарми працьовитих господарів — нагадують далекий рідний край. Падає листя, а його так багато! Яка чудова Пенсильвенія! Треба її бачити, щоб описати!.. Аж ось і він, багряно-золотий, мов козарлюга у своїй пишній киреї, густий жовто-багровий ліс. Справжній ліс. Суворий. Задуманий.

Машини стали. Подорожні на терені великого лісо-парку „Морріс-Арборетум”, ніби на зовсім іншій плянеті. Ліс... небо... тиша...

Честнуг — будинок аудиторії в мішаному стилі ампір-барокко, увесь оповитий площем та диким виноградом, що червоніє, як стигле яблуко. Заходимо. Нас багатенько. Сідаємо. Перед нами на всю стіну екран. Професор розповідає історію „Морріс-Арборетуму”, ілюструючи лекцію кольоровими етодами в календарному порядку вегетації. Перед нами пропливають десятки мальовничих краєвидів. Темнозелений ліс, що перемагає зему — напровесні, коли починають гомоніти струмочки... Буйно-

веселий, він сміється соняшними бризками весною. Могутній, сп'янілий, яснозелений ліс, залятий сонцем в літній блакитний день. У пожежі різних кольорів горить він в осінній ясний день. Ось білосніжною габою повисла пухнаста зима на кучерявих деревах. Ліс — ранком, удень, на заході сонця. Безліч варіацій! . . . І різні представники фльори: лісові, ягідні, овочеві, декоративні, а в центрі — пишні троянди та водограї.

Згори, з будинку аудиторії розкривається чудова панорама на широко розлого долину. Справді, це чарівна долина! На обох схилах її росте буйно-кучерявий, мішаний ліс. Ось простяглась довга й вузька алея могутніх, лапчастих дубів, що вже почали скидати з себе свої сапфірові шати. Під ногами золотаве листя. Поважні буки, кедрі, деодори, лебанони, каштани, сосни, пірамідальні тополі, замріяні зелено-сизі ялиці. Ось опустила свої довгі віти наша стара українська верба, як бабуся, вона доживас свого віку під чужим небом і сумує за далеким Дніпром. Її підперезали залізними шинами, оберігаючи старість. Збоку теж стара сусідка „Магнолла-Емілі”, що встелила доріжку своїми гігантськими листками, як лопухами! Беру лише один на спомин, бо вже зібрав величенький гербарій — букет золотої осені . . . Багато ще тут декоративних дерев, що повзуть по стінах, що щедро позолочують будинки лабораторії „Моріс-Арборетуму”. Безліч ліщини й чагарників! . . .

В долині на кілька десятків акрів розкинувся ботанічний сад. Під ногами груші і яблука. Їх ніхто тут не збирає. Рясно обліплені овочами дерева „райки”. Величезні ягідні куці нагадують нашу червону калину. Ніхто тут нічого не збирає, не сушить, не варить. А Україна над Дніпром, голодна й обшарпана, ці дари земні вибирала б з подякою. А скільки того овочу встеляє землю. На кожному дереві, деревці куці алюмінійова табличка з позначенням ботанічного роду, віку й країни походження. Тут представники фльори з усієї земної кулі. Та найбільше з Америки. Це —

велика й невичерпна книга знання для тих, хто любить природу.

Золота Середина — це великий чотирикутник з білих, рожевих і червоних троянд, що, не зважаючи на осінь, пишашотся своєю дивною красою. Його оточують колони звазою. Його розкішних квітів, що квітучими сережками спадають донизу. По боках — альтанки. Посередині завмерлий водограй . . .

Гомінливий потік біжить з гори через увесь ботанічний сад, поволі розширяється і створює тихе „лебедине озеро”, повне золотого листя. Із озера вода з шумом спадає вниз і прудко несеться далі . . . Цей білошумний потік оживляє мальовничу долину, надає їй особливий крає.

В одинадцятій годині дня біля будинку на горі, під осіннім, ясним небом, аматори природи поскидали капелюхи, і по лісі покотилися бадьорі звуки американського гімну. Всі стояли, як на молитві. Проспівали ще — „Америку” та інші пісні обітованого краю. Тут же на лоні природи снідали, а музики грали різнонаціональні попури . . . Потім в пісні поляків, білорусів, балтійців, кавказців вплелася і наша могутня „Ой, на горі та женці жнуть”. Співали й інші пісні. Не обійшлося й без „гопака”. І раділа душа, що ще недавні підсоветські раби, бездомні українські скитальці, які навчилися англійської мови, покінчали гай-скули, коледжі та університети, шанують свою рідну мову, свої національні традиції.

Так, друже! Добре зробив, що приїхав на осінній бенкет до лісового парку, послухав гомін лісу та пригадав свій кучерявий український ліс. Тож знай, що Українська Нація це — тисячолітній дуб, що не подолали його ні сармати, ні половці, ці печеніги, ні Батій, ні османи, ні шляхетська Польща, ні дворянська Росія. Ніколи не зламає його й большевицька червона Росія. Український дуб-моноліт ще шумітиме своїм верховіттям на вільній землі.

Тиша навколо, тільки кліюдереву ритмічно постукує. Вже вечоріє. Чую сурми-сигнали з гори . . . Машини котять до Філадельфії! . . .

ВІДКРИВ АМЕРИКУ

ГУМОРЕСКА

Написав Іван Керницький

Пан професор вернувся додому в настрої посереднім — між меланхолією, смутком і радісним збудженням.

— Знаєш, серце, — сказав дружині, — в тій Америці людина щодень, щогодина, можна сказати, відкриває Америку...

— А що ж ти цим разом відкрив, мій Колумбе?

— А відкрив я, моя Колумбіно, незнаний мені досі факт, що наші поліцаї бувають дуже чемні й добре виховані! Зокрема цей чудовий хлопець, якого я зустрів сьогодні... Надзвичайно ввічлива людина! А який такт, яка особиста культура! Заложуся з тобою, що він мусів закінчити коледж! А був ще молодий джус, мав не більше, як 24 роки...

— Добре, добре, — перебила цей потік адрорації для поліції пані професорова. — Ти мені розкажи, голубе, як то ти „зустрівся” з тим поліцаєм?

— Тож слухай, я все розкажу... Іду 7-ою вулицею і бачу сценку: тут стоїть машина, а тут, наприклад, протипожарний гідрант. Докладно посередині, між машиною і гідрантом, стоїть полісмен, підпер бороду рукою і щось думає...

— Думає, чи тикета писати має?

— Вгадала, серденько! Він справді був наважився писати тикета, але завагався, чи має до цього правну підставу. Отже, що він робить?.. Кличе „експерта”, киває пальцем на мене...

— На тебе?!

— Еге, на мене... „Ласкавий добродію, каже, я оце маю маленький клопіт. Як знаєте — закон забороняє паркувати на вулиці машину ближче як десять стіп від гідранта. А власник тієї машини якраз, мені здаєть-

ся, цей закон переступив. Я зміряв відстань власними стопами і виходить, що авто стоїть три стопи за близько. Я, очевидно, міг помилитися в рахунку, та й може мої підшви трохи задовгі, а не є моїм бажанням нанести цьому платникові податків незаслужену кривду, встроїти йому тикета несправедливо. Чи не були б ви ласкаві зміряти ще раз відстань вашими ногами?.. Провіримо удвійку і цілком об'єктивно, чи посідач тієї машини заслуговує на кару”.

А сказав це в такій чемній формі, з такою щирістю, яка бриніла в його голосі, що я ні на момент не завагався вдоволити йому просьбу. Отже, стали ми обидва перемірювати відстань між машиною і гідрантом: тупцюючи стопа за стопою, я сконстатував те саме, що полісмен: машина дійсно стояла три стопи за близько.

— Мені дуже прикро, — розвів руками молодчина, — бо фактично це жаден злочин, і від цих трьох стіп Статуя Свободи не завалиться в море, але закон є законом, а я — тільки послушний його виконавець. Мусимо, каже, всунути цьому „гайові” тикета на десятку.

Витягнув свою зелену книжку з френдзлями, поклав на передку машини, сперся на нього вигідно ліктями, як урядовець на бюрко, та й — замислився...

— Сказати вам щирю правду, — зідхнув, і румянець сорому ошпарив його обличчя, — то я не маю зеленого поняття, як виписати цього тикета. Ви бачите перед собою рекрута, що тиждень тому вийшов з поліційної академії і не має в цьому ділі належного досвіду...

— Соррі, кажу, тут я вже нічого вам не пораджу.

— Не шкодить, каже він, не турбуйтеся. Он там, на перехресті Бродвею і 8-ої вулиці стоїть мій старший товариш з нашого дистрикту і диригує рухом. Я піду туди й попрошу в нього поради. А ви, будь ласка, постійте тут ще малу хвилю, коло машини. І потримайте цю книжку.

І встромив мені свою зелену кантичку...

Між іншим — я тоді навіть квапився на конференцію і не мав часу вистоювати на вулиці з його книжкою, але ж знову таки взяла мене за серце його небуденна ввічливість і якась така, просто школярська, чемність! Ну, пішов мій поліцай на Бродвей, мов багачеві по смерть! Нема та й нема. А я стою на вулиці з книжкою карних тикетів... Прохожі оглядаються за мною з зацікавленням, а купка негринят обступила мене довкола і толкує справу на свій спосіб:

— Дивись, каже одне, отой дядя знайшов книжку з тикетами і тепер чіпас, кому хоче. Певно поліцай був п'яний і загубив.

А мій поліцай погугорив собі з камратом, перекурив, і так, за чверть години, вертається, радісно усміхнений:

— То, каже, не є жадна філософія — виписати такий тикет, треба тільки знати, як і що в котру рубрику поставити. Мій товариш все мені докладно витолкував. Щиро вам дякую, добродію, за поміч і ваше миле товариство.

Виписав нарешті той тикет на десять доларів та й пішов, а я взяв зелений папірець і сховав до кишені...

— Ти?! — скрикнула пані професорова.

— Так... бо це наше авто там стояло, — зідхнув пан професор.

Віра ВОРСКЛО

ЖОЛУДЬ

*Маленький жолудь батьком є лісів,
Повних могутности і скарбів і краси,
У іскрі повінь схована пожеж,
У думці музика майбутніх міст і веж.*

*Єдиним словом можна знищить, вбить,
Єдиним словом можна воскресить,
Ми сієм горне й біле слів зерно,
Із нього родить і добро і зло.*

*І кожна ріг на світі, хог мала,
Століття велиггю своєю подола, —
Є досвід в ній минулих поколінь,
Майбутня досконалість теж у ній.*

*Людина — жолудь в борозні років,
І виростуть відважні юнаки,
Щоб наші мрії, нашу кров і піт
Перетопити в музики граніт.*

ДОРУЧИТЬ ЦЬОГО ЛИСТА...

Написав Микола Н.

(Коли б хтось з Шановних Читачів зволив ласкаво доручити цього листа моїй Дорогій Матері, я буду йому вдячний за це більше, як за щонебудь інше в моєму житті...)

Оце я, дорога моя Матусю, після довгої чотирилітньої мовчанки, пишу знову до Тебе листа. Шмат часу, і напевно Тобі наприкрилося чекати. Але повір, що за останніх чотири роки не було в мене змоги. Замотало мене химерне життя так у свої тенети, що навіть до Тебе не довелося звернутись з відданим синівським словом. Я певний, що Ти мене зрозумієш і повіриш у моє виправдання, бо Ти ж — Мама. Мені робиться у цій хвилині соромно, що я намагаюся виправдуватись. Бо перед матір'ю не потрібно виправдувань. Вона ніколи не сердиться на дітей, і приймає все за щиру й вірну правду, що б вони їй не казали.

Я соромлюся може не так моїх докірливих думок, як стрічок, що випливають з писальної машинки чорними хробачками. Вони стягують й насуплюють брови, дивляться на мене маленькими, пронизливими очима. І очі ці повні-повні глибоких докорів і глуму: — Скажи, як назвати такого сина, що забуває про матір?..

Людей не можна обманювати й говорити їм неправду. Зокрема мамі. І Ти про це знаєш. У всіх своїх листах до Тебе я писав тільки щирі правду. Писав те, що підказувало мені серце й нашіптувала кров. Почавши з того часу, як я став учитися писати перші літери. Вони були такі хиткі й непевні, як мої перші дитячі кроки, коли я почав маленькими ногами ступати по землі...

Уявляю собі, як Ти тоді гордилася, що Твій син стоїть уже на малих, кволих ніжках. Як маленьке пухке каченя, перехиляючись з боку на бік, я ішов до Тебе. Ти розкривала мені

назустріч руки, щоб я не впав, і зумисне сміялася голосно так, щоб своїм сміхом звернути увагу прохожих у міському парку, примусити поглянути на мене і теж радіти Твоїм материнським щастям...

Я ще добре пригадую собі, яка Ти була свіжа й молода. Не раз, коли ми йшли вулицею, за Тобою повертали люди голови й говорили: — Хіба це можливе, щоб в цієї дівчини був такий великий син? От, взяла чужу дитину й пишається нею...

— Мамо, чому вони так говорять? Чому не вірять, що я твій син?

Ти не відповідала нічого. Твоє лице червоніло від зворушення і Ти з якоюсь немовби урочистістю посміялася. У Тебе була чарівна усмішка, рівні білі зуби, свіжі у маленьке серце викресні губи, а на щоках легкі рум'янці, в яких зарисовувались дві маленькі ямочки.

Тепер у Тебе на обличчі немовби забагато шкіри. На щоках глибокі зморшки, а там, де колись були блискучі, білі зуби, пуста чорна жолобина...

Оце я пишу, і до мене, замість Тебе, промовляють тиша і самотність. Часами говорять ще вітер, дощ і далека синя глибина... Така темносиня, як Твої добрі очі, що більшу частину Твого віку не досипляли й плакали, що раділи кожним моїм усміхом і страждали кожною моєю невдачею...

Роки минули, і кожний з них влборознив на Твоїх руках і обличчі нову зморшку. Тепер по цих зморшках можна почислити Твої роки... Твої пальці скорчилися, здається, чіпляються конвульсійно за рештки життя.

І хоч Ти стара й немічна, але пишеш до мене тремтливою рукою поривно й бадьоро:

— „Сину, іди з незламною вірою

вперед. Не оглядайся, коли хтось, що маршував коло тебе, знесилів і впав. Іди вперед, закусивши в натязі губи, і пам'ятай, що кожний крок, яким ти поступишся далі від інших — це твій успіх. Це вияв твоєї сили. Це доказ, що ти досягнеш врешті обрану мету”...

Ці слова я чую завжди. На кожному кроці. Вони срібним намистом дзвонять мені в ушах, бринять у думках, відбиваються луною у серці... Вони підносять мене, коли згадую про них, так, як підносять веселі тони музики охолялі м'язи стомленого вояка і змушують його маршувати бадьоро далі.

А знаєш, моя дорога Матусю, що заставило мене написати цього листа? Ось тількищо я повернувся з похорону мого друга. Я помагав хоронити мого побратима, з яким перейшов разом цілу нашу Батьківщину. Ми боролися проти двох окупантів аж до того моменту, коли з нашої сотні залишилася горстка важкоранених вояків без амуніції. Мій друг залишився тоді без ніг. Його відреклися всі. Бо й кому ж він був потрібний? Він був німічний каліка. Вже по закінченні війни він ще мучився майже три роки.

Тепер, по смерті, з нього робили героя. Але ніхто не спитався, де його похоронити. І Ти знаєш, дорога Матусю, що, вмираючи, він кликав:

„Мамо моя, коли б ти була біля мене, я не мусів би вмирати. Бо я був би хоч тобі потрібний. А так, бачиш, я відходжу з цього світу тому, що мене більше ніхто не любить. Ти далеко, моя Мамо. Може вже давно не живеш, і я піду до тебе. І ти мене напевно приймеш, бо тут мене всі відчужалися”...

Це були жахливі слова вояцької скарги. Вони були, як ремінний батіг, що шмагав нас їдко по обличчях... Тих, що чули ці слова, і тих, що читатимуть ці останні слова його докорів. (Я навмисне занотовую ці слова, щоб пригадати всім, у кого є мати, і всім матерям, у яких є сини, що на світі існують два великі й вічні кохання — материнське і синівське...).

Викопали вузьку, глибоку, чорно-

жовту яму. Жовта глина, перемішана з чорноземом, лежала обабіч і парувала. Земля пахла вологістю і смертю. На її поверхні ми стояли твердими ногами. Ми мали в серцях гнітючий смуток, а в душах млосну нудьгу й порожнечу... Довкруги нас тріпотіло крилами життя... Воно шаруділо зеленим сочистим листям, похитувало колосками жита і рубіновими головками куколю. Вони горіли різкими свіжою рани. Як кров, що стекла з мого вірного друга.

В землі жили і множилися кротки і корені. Корені обмотували своїми тонкими помацками небіжчиків, що лежали рядами, очікуючи нетерпляче й жадно на тебе, мій побратиме. Вони хотіли виссати твої соки й перекинути їх у гілки і листя, що своїм тріпотінням складають пісні про сонце. Над землею майоріла віддаль й мовчки гукала:

— Йому не місце тут, йому місце в рядах між вояками, між лицарями, такими самими, як він! А осокори, що зеленими плечима підперли небо, шелестіли розлючено: — Коли б тепер тут була його мама, вона закричала б: „Не ховайте мого сина у тому ряді, де лежатимуть злочинці, вбивники, блязніри і продавці ідеалів і чести”...

І я у тій хвилині ніби побачив матір мого друга. Її обличчя було наловнене грозою і образою. Воно було змочене сльозами і до нього попримлипло волосся і сонце. Вона піднесла до неба худі руки, намагаючись стягнути прокльони на тих всіх, що хотіли скривдити її дитину. Я відчув, що, коли з її уст спаде одне слово скарги, воно пропалить нас вогняним одчаєм...

Коли ми прийшли до мого друга і загорнули його в рядно, він ніби сміявся. Домовини не було. Він сміявся з того всього, що залишалося тепер позад нього. З болю, слави, розкошей. А може сміявся він з нас усіх, що залишалися ще тут, а він був щасливий, бо відходив кудись далеко, щоб там, на границях нових світів, зустрінутися зі своєю мамою...

Почав накрапати дощ, і з півночі подув холодний вітер. Хмари, ніби табуни диких звірів, прибігли й зупи-

нилися над кладовищем. Хтось з гурту говорив прощальне слово. Розказував про його життя... Але все те, що він говорив, були тільки пусті слова. Одну тільки правду сказав промовець: „Ти був хоробрий вояк, найбільше прикро тобі, що тут немає твоєї матері. Коли б вона кинула грудку землі на твоє тіло, тобі напевно було б легше лежати у цій чужій землі”. Так, це була правда. Проста і промовиста.

А знаєш, дорога моя Матусю, коли я найвиразніше пізнавав Тебе й Твою доброту? Знаєш, коли це було, мій Невідступний Янголе? У ті жорстокі дні непевности, у яких всі відвернулися від мене, а Ти одна приходила, підносила на мене свої добрі очі, і я чув, як вони говорили: „Сину, не заломлюйся, бо я з тобою”... Тоді, коли я сидів у тюрмі й Тебе не хотіли туди впустити. Ти сідала годі навпроти тюремної брами і вдивлялася мовчки у заграбовані вікна. І я знав, чому Ти це робила, Ти хотіла мені сказати: „Сину, а тут сиджу, щоб поділяти твою самотність”.

І ще одна правда: кожна мати

вміє говорити мовчки. Ось дивишся на її закритий рот. Зубів у ньому вже немає. Вона віддала їх своїм дітям, щоб вони мали тугі й тверді кості, Долішня щелепа підноситься високо вгору. Коли їсть, то досягає кінчика носа, а коли цілує в чоло, відчуваєш, що в тім поцілунку вся її відданість. Це не цілунок коханої, від якого п'янка млюсть полонить серце. Такий поцілунок забувається миттю. Материнський — ніколи. Його забираєш і носиш всюди. Ціле життя. Про такий поцілунок мало хто згадує, ще менше про нього пишеться. Це — велика святість. А для того, щоб виразити святощі, не знайшла ще людина ні думок, ні слів...

Кінчаючи цього листа, моя Матусю, немовби відчуваю, як Ти нахилиєшся наді мною. Твої сухі, посилені уста мовчать. Але я розумію, про що Ти мені говориш. Ми ж більшу частину нашого життя розмовляли одне з одним мовчки...

До рук Твоїх схиляюся і припадаю віддано.

Твій син
Микола

З УКРАЇНСЬКОГО ГУМОРУ

АВАРІЯ

Наш дідусь став здорово недобачати. Якось узяв він до рук газету і почав розглядати її догори ногами.

А внук і запитує:

— Ну, що там, дідусю, нового в газеті?

— Та нічого, внучку, мабуть, на залізниці аварія трапилась. Ось бачиш, у газеті паровоз догори колеса лежить.

ШВЕЦЬ У ЛІКАРЯ

Лікар: На що скаржитесь?

Швець: Та на все. Язык став, як підшва, в горлі наче хто цвяхи позабивав, в животі наче дратвою стягнуло, очі немов клеєм залиті, у вухах мов шилом штирхає, а самого мов на копил хто натягнув.

ВОНИ НЕДУЖІ

До одного села в Українській ССР опівдні прибув представник з району. Зайшов до сільради. Там сидів один виконавець.

— Негаймо викличте голову сільради! — попросив представник.

Виконавець пішов. Минає година, друга. Нарешті, виконавець повернувся.

— Де голова? — запитав представник.

— Та вони вчора, — відповів той, — трусили увечері самогон і зараз недужі у рівчаку лежать.

ЗРОЗУМІВ

На лекції в школі вчитель спитав одного неуважного учня:

— Коли найкраще рвати яблука?

Учень, не задумуючись, випалив:

— Тоді, як собака прив'язаний.

ЛИСТОПАДОВІ МІРКУВАННЯ

Написала Ганна Дмитерко-Рагич

Листопадовий Зрив — це світла сторінка нашої історії. Український нарід на західніх землях України скинув із себе довголітнє ярмо неволі, та показав світові, що на своїй землі тільки він може бути правним господарем. Перший листопад 1918 р. був, так би мовити, пожнив'ям та завершенням стремління і довголітніх змагань усіх верств українського народу; — Листопадовий чин, — це іспит політичної і державницької зрілості галицьких українців.

Пам'ять про Перший Листопад живе в серцях народу донині і передається молодому поколінню, і це найкращий доказ невмиручості ідеї, — бо бій можна програти, але ідея живе вічно. Панько Куліш писав, що „минуле зв'язане з сучасним органічно, — і нема в сучасному нічого, що не мало б свого коріння в минулому”. І от ми поглянемо бодай одним оком в минуле, яких 50 р. тому.

В оцих рядках хочу коротко згадати, як жила й виховувалася молодь в початках 20-го століття, та побіжно про участь українського жіництва в підготові до визвольних змагань і в дії 1-го листопада 1918 р.

На початку 20-го ст. заіснували в Галичині невиносимі відносини і події, що сколихнули українською молоддю. Поляки тяжким каменем придавили українське життя. Польонізація знайшла сильний спротив. На ті часи припадає терор польської адміністрації під час виборів до Союму у 1908 р., коли польський жандарм убив селянина Марка Каганця, боротьба за український університет, смерть Адама Коцка, — а у відплату атентат українця на намісника Галичини гр. Поцоцького.

Один виступ викликував новий. Коли молодого хлопця Петра Чорнія, учня учительської державної семіна-

рії вигнали з школи за те, що продав картки на фонд ім. Олени Січинської і він, не маючи змоги закінчити освіту відібрав собі життя, тоді вся середньошкільна українська молодь Львова спонтанно задемонструвала. На знак протесту не пішла до школи й відбула віче на високому замку у Львові, де винесла постанову, заходами молоді побудувати пам'ятник на могилі загинулого.

В 1912 р. знов сколихнула всім українським народом заборона царського уряду побудувати пам'ятник Т. Шевченкові у Києві та відзначити його 100-літні народини. Демонструвала молодь у Києві, демонструвала у Львові перед російським консульством та редакцією „Русского Слова”.

Молодь живо цікавилась подіями в світі, особливо на балканському півострові, де балканські народи звільнились з-під турецького панування та захоплювалась кличами збройної боротьби за волю. Тоді між молоддю були модні паціфістичні кличі. Але загроза війни казала молоді перевірити своє відношення до військової служби і почала молодь основувати тайні пластові гуртки середньошкільної молоді восени 1911 р., де крім пластування проваджено військово навчання. З них вилонився зав'язок стрілецької організації при кінці 1912 р. з кличем і відзнакою „Воля або смерть”, а оформився в стрілецьку організацію в березні 1913 р. Заложив і душою тих гуртків був студент університету Іван Чмола.

Поляки вже від 1910 р. мали зорганізовані свої стрілецькі дружини („Штшелец” і „Звйонзек штшелецкі”), які мали також не малий вплив і на постання українських стрілецьких організацій. На весні 1912 р. Юзеф Пілсудскі мав виклад у домівці Повітової Січі при вул. Коперника ч. 16 у

Ганна Дмитерко-Ратич і д-р Володимир Білозор, учасники Листопадового Зриву 1918 р., з пластовою молоддю під час Листопадових святкування в Джерзі Ситі, Н. Дж. 1961 р.

Львові, в якому вказував на конечну потребу військової підготовки та приготування до збройного виступу проти Московщини.

Жіноча молодь також не була поаду. Молоді дівчата живо переймалися всіма тими подіями. Нас боліло те, що ми не маємо такої свободи рухів, як наші товариші. Ми ж хотіли теж віддати свої сили для цієї боротьби. Горіли тим самим вогнем завзяття упроти наших ворогів, що і наші товариші — хлопці — юнаки. Ми вже ули про кличі рівноправности, ми же могли здобувати таку саму освіту, до і чоловіки, і старалися йти крок у крок із головними кличами доби. Жіноцтво мало багато світлих прикладів з історії жіночої самопосвяти для обра свого народу, з правдивою горістю можемо нині ствердити його жертвенну працю і героїзм на тому пляху в протягу століть. Українська жінка здавна привикла до зорганізованого життя, і в родині і в громаді.

В 1912 р. в грудні відбулись численні жіночі збори, на яких Констанція Малицька виголосила реферат „Політичне положення під теперішню вилло”, — а О. Степанівна „Завдання жінки на випадок війни”. Тоді б'єдналися всі жінки й постав жі-

ночий організаційний комітет під головуванням відомої діячки Константини Малицької, учительки шкіл УПТ у Львові, який у своїх резолюціях взивав українське жіноцтво до чуйности і готовости гідно стрінуги велику історичну хвилину, яка гряде, і яка рішатиме і про долю українського народу. Тоді видано заклик до громадянства складати грошові датки і творити фонд на „потреби України”. Українське жіноцтво тоді виявило себе беззастережними прихильницями державницької ідеї і активними співтворцями військових організацій. „Велике почуття історичної відповідальности української жінки, всеукраїнське соборницьке наставлення, бойовий революційний ентузіязм та непохитна віра в перемогу української справи — це один з найкращих документів його великої ролі в ті історичні дні”. (Д-р Ст. Ріпецький „Українське Січове Стрілецтво”). Зібрані гроші (9 000 корон) Жіночий Комітет передав команді УСС у 1914 р. і вони послужили в перших днях на прохарчування добровольців і організаційні видатки.

Та співдія української жінки в справах національно-громадських від найдавніших часів, увійшла вже в

історичну традицію народу. Наслідки її бачили ми під час вибуху першої світової війни у 1914 р. Дівчата, виховані в патріотичному дусі, у твердих умовах тодішнього життя, переборолі з великими труднощами усі перешкоди, щоб продістатись у ряди УСС та взяти участь в обороні рідної землі. А в часи листопадового зриву українська жінка не сиділа, згорнувши руки.

З запалом українська жінка кинулася до праці поруч батька чи брата і пішла слідами своїх попередниць. До штабу, який підготував переворот у Львові 1-го листопада 1918 р. і перебрав владу в українські руки, належала Олена Степанівна, хор. УСС, а потім була вона ад'ютантом командира Остапа Луцького. В перших днях листопада зголосилися дві сестри Кривівни, Юлія, старша як медсестра, а Марія, з крісом в руках, яка ранена попала в польський полон і в тюрмі стрінулася зі сестрою Юлією, яка відмовилась працювати для поляків і за те замкнули її.

Ще за австрійських часів зорганізовано у Львові, заходами Української Самаританської помочі два шпиталі для ранених українських воjakів, — один у будинку Духовної Семінарії при вул. Коперника ч. 36, а другий у монастирі оо. Студитів на Личакові. Для обслуги цих шпиталів зголосився гурт дівчат, які перейшли санітарський вишкіл на курсах, влаштованих нашими лікарями. Австрійська влада признала шпиталі здатними для війська, але не обмежила їх лише до українців, а приймала ранених різних національностей. Шпиталі почали діяти в 1915 р., і впродовж кількох років працював гурт дівчат, що у твердій щоденній праці вишколилися на вправних медичних сестер. Коли настав листопадовий переворот, шпиталі, а з ними і всі медичні сестри перейшли на службу УГАрмії.

Під час боїв за Львів з поляками, шпиталь при вул. Коперника був цілий час під обстрілом. Доставка ранених відбувалась тільки вночі. Але лікарські помічниці встановили дижур при брамі і вдень. Коли побачили раненого на вулиці, вибігали і з нара-

женням життя втягали його до брами і давали першу поміч. Коли УГАрмія мусіла покинути Львів, якась частина медичних сестер залишилась при важко хворих і з ними попала в польський полон. Друга частина виїхала зі шпиталем. Повного списку тих героїнь не маємо, але хочемо навести згадку про тих, що їх зберегла людська пам'ять, а саме:

Галя зі Скварків Матвійчук виїхала зі шпиталем, над Збручем попала в полон, захворіла на тиф, по видужанні працювала у Львові на Ялівці в шпиталі для полонених воjakів з УГА.

Марія Махницька перебувала в шпиталі на фронті, ділила з армією долю і недолю і не раз заглядала смерті у вічі. Тепер живе в Клівленді, Огайо.

Стефанія Рибчак залишилась зі шпиталем у Львові. Під час облоги передісталась через фронт з важкими дорученнями і вже не вернулась до Львова. Її доручено зорганізувати польовий шпиталь для війська. Працюючи, заразилась тифом і померла. Її поховано у вояцькій домовині разом з іншими воjками УГА.

Ірина Рибчак-Домбчевська завідувала Стрілецьким Захистом у Львові в роках 1916-1917.

Павлина Гладилевич віком найстарша медична сестра, користувалась довір'ям шпитальної влади. Її доля не відома.

Ірина Шмігельська-Климкевич, молодша енергійна учителька. 1-го листопада покинула учительську посаду і зголосилась добровільно до служби у військовій команді. Її приділено до дієвої армії, як команданта санітетів до загону ім. Гонти, який брав участь у боях під Львовом. Зорганізувала польовий шпиталь і від того часу переносила всі труди воєнного життя — у Галичині так і на Наддніпрянщині.

Марія Фединська-Білозор, спочатку працювала на пошті як телефоністка а опісля виїхала з армією і у Вінниці, як медична сестра захворіла на тиф. Тепер живе в Дзерзі Ситі.

Марія Скубова, прибула на передодні війни з Америки до Галичини відвідати рідних і тут захопила її вій-

на. Маючи фаховий вишкіл, зголосилася як медична сестра і працювала в Тернополі. Попала в польський полон, а потім у большевицький, звідки по важких переходах і митарствах удалось їй у 1921 р. виїхати до Америки.

В 3 ч. „Вісті Комбатанта” пані Олена Федак-Шепарович подала спомина про Український Червоний Хрест у Львові в 1918-1919 рр. 21 листопада виїхали з Львова всі члени державного Секретаріату, а з Української Національної Ради залишилися добровільно д-р Лев Ганкевич і д-р Вол. Охримович для охорони українського населення перед поляками, а д-р Степан Федак був головою Горожанського Комітету. Вони разом порішили, при Горожанському Комітеті оформити Секцію Самаританської помочі для опіки над раненими полоненими українцями. До праці зголосилося багато жінок, які опікувалися по шпиталях нашими раненими вояками. Головою Секції була Олена Косевич, а секретаркою Ол. Федак-Шепарович. До праці приступили: Дарія Старосольська, Софія Олесків-Федорчак, Стефанія Пашкевич, Ст. Рибчак, Ольга Мриц, Цецилія Волянська-Гардецька, Стефанія Янкевич-Голіната і ін. Всі вони жертвенно працювали, вишукуючи і відвідуючи ранених по польських шпиталях і таборах полонених, несучи моральну і матеріальну поміч. А як треба було зв'язатися з Українським Урядом в Тернополі, щоби дістати інструкції, що і як діяти, то зголосилися Стефанія Пашкевич (гімна. учит.) і Стефанія Рибчак перейти фронтову лінію і доручення виконали. Ст. Пашкевич вернулася, а Рибчак залишилася, бо їй доручено організувати польовий шпиталь.

Оце були ті жінки-працівниці, що про них знаємо. Але їх було багато більше, як не сотні, то напевно десятки. Хто про них знає? У жалібній книзі поляглих Української Галицької Армії, випуск ч. 1, 1922 р. читаємо:

Павлина Сенижакова, сестра жальбиця, народж. 1892 р. Товстоголови, пов. Зборів, померла 10 грудня 1919 р. у Вінниці, свідок о. Лебедо-

Олена Степанів

вич. Там же померла на тиф плямистий медсестра Євгенія Лебедович (братаниця о. Лебедовича).

Знаємо і не знаємо медичним сестрам, які перейшли страхіття війни, поклали своє життя, від нас живучих належить вічна пам'ять за їх віддану жертвенну працю для Батьківщини.

Крім санітарської служби, багато жіночих сил працювало в канцеляріях як машиністки, перекладачі і канцелярійні сили.

Під сучасну пору всі армії світу притягають жіноцтво до співучасті в дії. Вже в мирних часах вишколюють молоді жіночі сили, які виконують певну працю, щоб обслуговувати певні ділянки під час війни. Українське жіноцтво Галичини давно це робило, не маючи державницького досвіду, воно, ведене традицією та державницьким відчуттям, включилося самотужки в оборону країни. Вложило в неї свій цінний вклад, свій запал і своє молоде життя.

Тож матері і молоді дівчата пам'ятайте про це і пригадайте собі те, що робила колись українська жінка.

МАЛЕНЬКИЙ КОРОЛЕНКО

(Італійська легенда)

*Був собі раз короленко маленький,
Мав тишній замок, садки та левади,
Але не мав він ні тата, ні неньки, —
Жив, сиротина, без доброї ради;
Був собі раз короленко маленький.*

*Сто вірних джур завше мав за собою,
Білі жупани аж озі вбирали,
Пера шоломів шумили до бою,
А на сан'яцях остроги бряжгали.
Сто вірних джур завше мав за собою.*

*Кожного ранку, лиш зорі ясніли,
Хлопці коней вороненьких сідлали,
Гузно по скелях копита дзвеніли,
Берегом моря, як блискавка, мгали,
Кожного ранку, лиш зорі ясніли.*

*Кожного ранку з старої дзвіниці
Тихо до погету дзвін промовляє:
„Стійте, хлоп'ята, додому верніться!
Там вас недоля над морем гекає”, —
Дзвін промовляє з старої дзвіниці.*

*Там, де невпинно б'ють хвилі об скелі,
Море де творить затоку велику,
Видно похилу, стареньку оселю;
Ветхий дідусь там живе споконвіку,
Там, де невпинно б'ють хвилі об скелі.*

*Люба хлоп'ятам у діда гостина.
Сіли поважно на ганку широкім,
Спереду княжиз, довкола дружина,
Разом не мають і тисячі років.
Люба хлоп'ятам у діда гостина.*

*Сивий дідусь оповів їм сьогодні
Низку бувальщин та байок потішних:
Чуда які там у моря безодні,
Що за палаци із перлів розкішних, —
Сивий дідусь оповів їм сьогодні.*

*Там, де лиш гути коралевий дзвоник,
Де сновигають підморські примари,
Спутаний ходить дивовижний коник,
Сам невелизкий, а гриза як хмара, —
Там, де лиш гути коралевий дзвоник.*

*Сив-характерник бороду гладить:
Шкода, немає вже лицарів смілих.
Тихо сидіти — нікому не вадить,
Оповідати, що предки зробили . . .
Сив-характерник бороду гладить.*

*Княжиз маленький, як стрілений, скозив:
„Як то немає вже лицарів смілих?“
Дивним огнем зайнялись йому оці,
Кров славних предків заграла по жилах,
Княжиз маленький, як стрілений, скозив.*

*Гей, нумо, хлопці, на коней! До бою!
Клизе нас гесть та лицарська відвага!
Разом на море ударим юрбою!
І зашуміла безжурна ватага:
„Гей, нумо, хлопці, на коней! До бою!“*

*Там, де над берегом скелі похилі,
Просто до моря помгали ланами
І зацвіли перемінливі хвилі
Та не квітками, а все жупанами,
Там, де над берегом скелі похилі.*

*Тихо за хвилию хвиля спливає,
Порожньо стало в безмежнім просторі;
Зник короленко і джур вже немає,
Пера з шоломів колише лиш море.
Тихо за хвилию хвиля спливає.*

*Пусткою стала велизна оселя,
Стайні просторі, високі стодоли;
Сміливий княжиз та вірная гелядь
Вже не повернуть додому ніколи.
Пусткою стала велизна оселя.*

*Княжі двори поросли кропивою,
Вкрила повійка палати тисові,
Стрілзатий дах зеленіє травною,
В залях спустошених кубляться сови.
Княжі двори поросли кропивою.*

*Зникла без сліду могутня держава,
Бором високим укрилися ниви,
Лиш не пропала та давня слава,
Що залишив короленко сміливий.
Зникла без сліду могутня держава.*

*Кожної ногі, як висиплять зорі,
Все соловейко в садок прилітає,
Там, на похилім, старім осокорі,
Славу хоробрим до ранку співає.
Кожної ногі, як висиплять зорі.*

УКРАЇНСЬКІ АДВОКАТИ У ЛЬВОВІ

Написав Лев Ганкевич

Автор статті, кол. віце-президент Української Національної Ради з 1918 р. в Галичині, чільний громадсько-політичний діяч у Західній Україні й один із найвидатніших українських адвокатів, що вславився своєю обороною у великих політичних процесах 30-х р. р. у Львові, живе тепер у Нью Йорку і в жовтні 1961 українська громада вшанувала його 80-ліття. Таким чином — це чи не найстарший із живучих ще членів славетної верстви українських адвокатів в передвоєнній Західній Україні. — Редакція.

Львове мій, Львове, коханий мій Львове! Не раз у безсонну ніч лину до тебе понад великим океаном і високими горами і, здається мені, ось іду вже Ринком на вулицю Руську, ч. 3, де пережив я стільки радощів і смутку. Якась сумна тиша на вулицях завмерлого Львова — і думки вертаються на „долину міста” Нью-Йоркської метрополії світу. А так хотілося б написати про тебе, Львове, щоб люди тебе не забули.

Спробую написати бодай про ту маленьку частину українського Львова, до якої я безпосередньо належав, — про українських адвокатів у Львові.

Моя життя склалося якось так дивно, що воно здебільша проходило в межах маленького трикутника посередині Львова, а вулиця Баторія була там головною магістралею. Скінчив я на тій вулиці польську гімназію Франца Йосифа, сидів у тюрмі окружного суду зараз поруч, і в тому суді заробляв на життя. Найбільше років і найбільше праці перевів я в адвокатурі, яку любив так, що вона стала нероздільною частиною мого „я”.

Адвокат є речником права, — адвокат не є урядовцем, ні промисловцем, ціль якого здобувати гроші, — він є не „гомо економікус”, а „гомо етікус”. Його праця — як казали старовинні римляни — є „оффіціум нобіле”, шляхетним заняттям, бо — за їх словами — „юс ест арс” — право є мистецтвом. Але про старі часи наших адвокатів майже нічого ми не знаємо.

Про першого українського адвоката у Львові Олександра Ігнатовича

Д-р Лев Ганкевич

згадує проф. Іван Крип'якевич у своїй книжці „Львівська Русь в першій половині XVI віку”, а Владислав Лозінський у своїй голосній книжці „Правем і левем” називає шляхтича Миколу Ганкевича, що заступав тільки шляхетські справи. Потім вриваються дальші вісті про українських адвокатів у Львові і щойно в праці Амвросія Андруховича „Студіум Рутенум” в 1927 р. знаходимо деякі вістки, а далі — в актах львівського Ставропігійського Інституту. Є там і Андрій Ангелович, брат митрополита, що був адвокатом у Львові і став потім радником суду в Тарнові. Був також Амос Іван Хреститель де Бала-

нович Яворський, син пароха в Торчиновичах, Самбірського повіту. Він вкладав цивільне, а потім церковне право у Львівському університеті, а коли відмовлено йому постійну університетську катедру, пішов на адвокатуру і помер у Львові в 1818 році. Був ще Карло Василь Вислоцький, але, на жаль, ніяких ближчих даних про нього нема. В актах Ставропігії є прізвиська кількох українських адвокатів: Яків Березницький — віцесеньйор, Василь Гасевич, посадник міста Львова і сенйор Ставропігії 1768-1777, адвокат і дідич Іван Товарницький, віце-сенйор, д-р Клим Рачинський, Михайло Турянський, що записав свою кам'яницю на Стрілецькій площі у Львові на власність Ставропігії, і д-р Михайло Лешкович Бачинський. В урядовому списку з 1849 р. було у Львові 41 адвокатів, у тому числі два українці (русини) Бачинський і Рачинський, 3 жиди, 32 німці та поляки і 4 „греко-католики”. Скільки наших адвокатів у тому часі було свідомих своєї національності, а скільки їх трималися тільки греко-католицької віри — не знаємо. Щож до краю, провінції, то відомо лише, що лише в 1869 році першу українську адвокатську канцелярію в Стрию відкрив д-р Іляріон Бачинський. Після того у Сяноці осів д-р Олександр Іскрицький, а у Львові д-р Іван Добрянський, обидва „тверді русини”, чесні та совісні люди. Проф. Іван Добрянський був професором і мав поважний вплив на таких наших найвидатніших діячів на переломі минулого і цього сторіччя, як д-р Кость Левицький, д-р Євген Олесницький, д-р Андрій Чайковський і інші.

1890-ті роки були переломовими в розвитку української адвокатури, як і, зрештою, в формуванні всього новітнього українського національно-політичного життя в Галичині. Тоді відкривають у Львові свої адвокатські канцелярії д-р Кость Левицький і д-р Стефан Федак, а на провінції д-р Євген Олесницький, д-р Теофіль Окуневський, д-р Андрій Чайковський й інші їхні сучасники. Це вже та нова генерація, яка стала оборонцем народу і зробила адвокатський стан про-

відним у житті цілого народу. Це була „доба адвокатів” в українській політиці, яка наступила після „доби професорів” (Юліян Романчук, Ол. Барвінський і ін.), перетривала першу світову війну, відіграла найвидатнішу роллю в репрезентації галицьких українців у парламенті в Відні та в соїм у Львові і перейняла керму в Західньо-Українській Республіці.

Коли українське військо залишило Львів і розпочалась польська окупація, українці швидко прочунали з удару і взялися відбудувувати з руїн культурне й економічне життя. Заповнені українцями польські в'язниці й табори полонених вимагали посиленої правової оборони для жертв програної війни. У 1919 році зорганізували ми „Кружок оборонців”, який у 1923 році перетворився в Союз Українських Адвокатів. Під проводом свого сенйора д-ра Костя Левицького нова організація почала жваву діяльність, приступивши також до видавання власного органу „Життя і Право”. Наш голова, як це добре відомо з його політичної діяльності, не був людиною сантиментальною і мав тверду руку. Але до членів Союзу Українських Адвокатів ставився завжди по-приятельськи, тепло, сердечно, без ніякої професійної заздрости тішився нашими успіхами, як збірноти, як цілого нашого стану, ділився з нами своїми смутками, а „Життя і Право” вважав за свою дитину. Ми, тодішні молоді адепти адвокатського звання, багато завдячували його вказівкам на засіданнях Відділу Союзу Українських Адвокатів. А в тому кожнчасному Відділі були завжди заступлені всі ідеологічні напрямки, всі політичні партії, які працювали в ідеальній гармонії. Для історії треба ствердити, що від 1923 до 1939 року, себто від початку до кінця існування нашої станової організації між двома світовими війнами, не було між українськими адвокатами в Західній Україні ні одного випадку дизгармонії, ні одного „скандалу”.

Коли большевики прийшли до Львова, то забрали просто з друкарні останнє готове число „Життя і Права”, яке, коли б збереглось, то було б

документом існування нашої організації аж під другу світову війну. Від того часу минуло 22 роки — кусень часу, що його пережило дуже-дуже мало членів Союзу Українських Адвокатів у Львові.

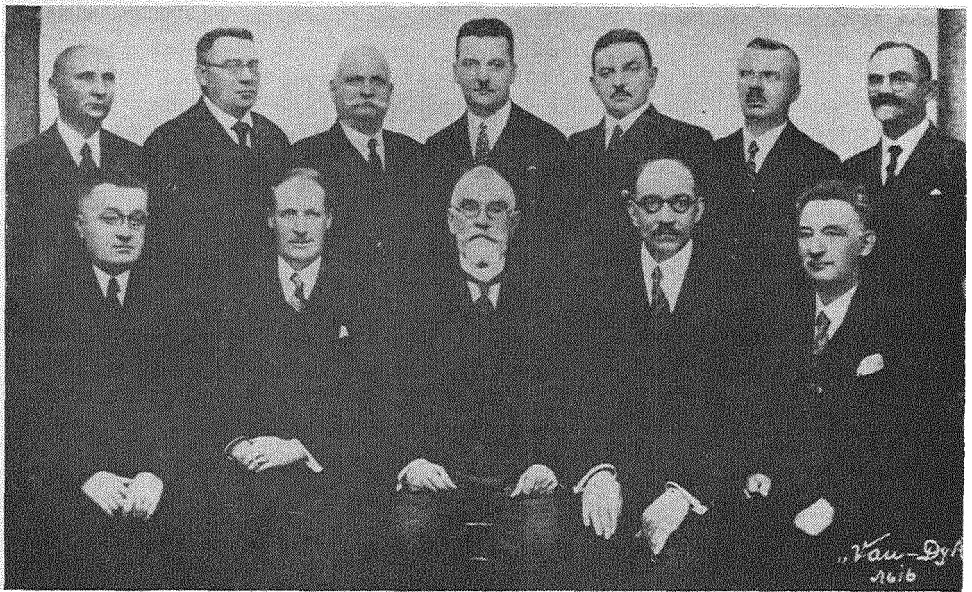
Між членами Союзу Українських Адвокатів були сильні індивідуальності, були цікаві й маркантні типи. Про сеньйора д-ра Костя Левицького я вже згадував. Він користувався великою повагою не тільки серед українських, але й польських та жидівських юристів, хоч рідко показувався в судових залах. Був одним з екзамінаторів Адвокатської палати, був політиком Націонал - Демокрагічної партії, потім Трудової, врешті УНДО, і публіцистом, залишився історичною постаттю, як колишній голова Української Парляментарної Репрезентації у Відні, як перший прем'єр Західньо-Української Народної Республіки та як автор кількох історично-політичних творів, що їх мусить знати кожний, хто студіює історію галицько - українського політичного відродження від 1848 року аж по Листопадовий зрив включно. Подивугідними були його надзвичайна роботячість, дійсно парламентарний спокій, байдужність супроти опозиціонерів і — впертість, з якою переводив свої пляни.

Другим таким сеньйором-адвокатом, який в роках між двома світовими війнами також рідко з'являвся в судових залах, але все своє життя тісно зв'язав із Львовом, як найбільш відома його постать, був д-р Степан Федак. Він не був типом політика, промовця чи вченого юриста, а був громадським організатором з величезними заслугами для відродженого українського життя на суспільному й економічному секторах. Довголітній головний директор найбільшої асекураційної установи „Дністер”, став він зараз після першої світової війни головою Українського Горожанського Комітету, що відбудовував все українське життя і розпоряджав великими допомоговими засобами. Д-р Степан Федак був наче символом життєвої енергії, працездатности і рухливости. Він був батьком численної родини, а його

доньки повиходили заміж за найбільш відомих осіб, як інж. Лев Шепарович, полк. Євген Коновалець, полк. інж. Андрій Мельник і ін. Його син, відомий з атентату на Йосифа Пілсудського, згинув трагічно після другої світової війни у Польщі.

Але центральною і головною постаттю активних українських адвокатів у Львові був, безумовно, д-р Володимир Старосольський, учений, професор Українського Вільного Університету в Празі, потім адвокат у Львові. Всі його любили і мав він навіть пошану серед націоналістичної молоді. Д-р В. Старосольський був ідеологічним провідником Української Соціал-Демокрагічної партії, якого обожувало відроджене українське робітництво Львова, але був він запереченням типу партійника. В Союзі Українських Адвокатів був постійним віце-президентом. Сила його авторитету полягала у величезній ерудиції, в особистій культурі, ввічливості, і скромності чи то в приватному житті, чи на публічному форумі. Як оборонець на судовій залі, виголошував в обороні підсудного наукові реферати, що їх присяжні судді слухали з великою увагою, але й заклопотанням. Мимохіть пригадувалась розмова з тим селянином, що, вернувшись із церкви, з захопленням оповідав, яку „файну” проповідь виголосили єгомость, але, запитаний про зміст проповіді, сердитий заявив, що „нічого не зрозумів”. Большевики одного дня іменували його деканом правничого факультету Львівського університету, а буквально другого дня вивезли до Казахстану, де й помер він у лютому 1942 року. В іншому далекому таборі померла його дружина, висококультурна пані, піяністка Дарія з дому Дністряньська. З смутком треба зазначити, що через стільки років після смерті д-ра Володимира Старосольського не появилось і досі хоч би скромної монографії про нього із списком і змістом його наукових творів. Син Юрій живе у Вашингтоні.

Д-р Юліян Лещій — це був унікат не тільки серед українських адвокатів у Львові, але й в цілій Австрії, а потім у Польщі. Він, адвокат, не займався адвокатурою, — він „робив”

Сидять від ліва: д-р Лев Ганкевич, д-р Михайло Волошин, д-р Кость Левицький, д-р Маріян Глушкевич, д-р Володимир Старосольський. Стоять від ліва: д-р Євген Щуровський, д-р Осип Назарук, д-р Євген Давидяк, д-р Кость Паньківський, д-р Олександр Марітчак, д-р Олександр Надрага і д-р Альфред Говикевич.

адвокатів. Канцелярія професора Леція, була викладовою залю, де вчив він кандидатів на адвокатів і — нерідко — писав їм наукові праці до іспитів. До суду не показувався. Цілі покоління адвокатів завдячували йому свою професійну кар'єру. Був ідеальним типом професора на правничому факультеті.

Премилим був д-р Михайло Волошин. Музика і співак, мав прегарний тенор, любив хоролий спів і був довголітнім диригентом львівського „Бояна”. Але правничі студії, а потім адвокатська канцелярія не дозволили йому здобути музичної освіти. На товариських зустрічах був їх душею, як людина бездоганних товариських форм, весела, джентлмен, хоч дуже вразливий і амбітний. Короткий час був правним дорадником Українського Центрального Комітету в Кракові, але дуже негарно повелися з ним тодішні лідери УЦК, поклавши йому на стіл картку з одним реченням-подякою за дальшу працю. Вдова по д-рові Волошинові живе тепер в Нью Йорку і все ще виявляє заінтересування різними мистецькими імпрезами.

У Виділі Союзу Українських Адвокатів виконував надзвичайно доклад-

но й совісно свої обов'язки д-р Євген Давидяк, добрий знавець карної процедури. Живе по нинішній день у Львові, як професор — чи колишній професор — Університету. Працював у Виділі й д-р Осип Назарук, але це була незрівноважена, хоч і дуже талановита та цікава людина. Як д-р Степан Баран чи д-р Лонгин Цегельський, був радше журналістом, як адвокатом. Був автором різних публікацій і історичного роману. Але завдяки своєму суспільно-політичному темпераментові і незрівноваженій вдачі переходив в житті пречислені політичні еволюції. Редагував орган анархістів, потім став радикалом, був автором маніфесту Директорії УНР про повстання проти Гетьмана в 1918 р., потім вів гостру пресову кампанію проти Директорії, в Америці й Канаді став гетьманцем, а вернувшись до краю став редактором „Зорі”, органу станиславівського владика Хомишина та ідеологом його католицької партії. Помер в домі свого приятеля за обідом у Кракові. Вдова з сином живуть тепер в Америці.

Дуже талановитими постатями були люди цілком різних політичних світоглядів і інших духових струк-

тур, але обидва першорядні адвокати й небуденні інтелектуали д-р Степан Баран і д-р Маріян Глушкевич. Перший із них, д-р Степан Баран, за студентських часів фліртував із Соціал-Демократичною партією, але викристалізував свій світогляд як націонал-демократ, став секретарем Народного Комітету, себто верхівки Націонал-Демократичної партії, і на тому становищі виявив себе знаменитим організатором. Мав феноменальну пам'ять і знав певні та докладні біографічні дані про сотні людей. Був „живою енциклопедією” українського національного відродження, виробив себе на спеціаліста різних, ніби цілком незалежних ділянок, як ось справи земельні та церковні, однаково Православної, як і Греко-Католицької Церкви у Польщі. Був першорядним журналістом, який ніколи не „лив води” у своїх численних статтях, а виповнював їх фактами і наскрізь речевим змістом. Як посол до Варшавського з'їзду від УНДО, був одним із найкорисніших членів Парламентарної Репрезентації. Був також дійсним демократом, державником та соборником. Тому не диво, що на еміграції, після смерті Ісаака Мазепа, став головою Виконного Органу Української Національної Ради, і за його головування Державний Центр УНР на чужині користувався повагою. Його смерть у Мюнхені 1953 р. стала болючою втратою для всієї еміграційної української громади, тим більше, що був він милою, лагідною та скромною вдачею, і надзвичайно товариський.

Іншим був д-р Маріян Глушкевич. Почав свою життєву кар'єру, як „руський” поет, москвофіл, і під впливом свого москвофіла тестя, Богдана Дідицького, теж не дуже талановитого поета, виробив ту саму бомбастичну манеру. Таким він був за студентських років, у товаристві москвофільських студентів „Друг”. Разом із лідером галицьких москвофілів д-ром Дудикевичем був оборонцем у великому москвофільському процесі Колдри і тов. перед судом присяжних у Львові ще перед першою світовою війною. Грав чільну роль за першої російської окупації

в 1914-15 р. р., а коли австрійські війська після перемоги під Горлицями, вернулись до Львова, виїхав з Дудикевичем та гуртом інших „русских” на схід і опинився в Ростові над Діном. Вернувшись, вже не був бомбастиком і повним вогню поетом, задивленим у велич Росії, а психічно заласманою людиною. Але українські адвокати допомогли йому легалізуватися, вписали його до Адвокатської палати, і він став членом СУА. Був людиною культурною, доброю і учинною. Згодом його вибрали на друге заступника Виділу СУА. Коли ж д-ра М. Глушкевича польська адміністрація призначила понад голови Адвокатської Палати у Львові на делегата до Головної Адвокатської Ради у Варшаві, то надії поляків на те, що він не буде підтримувати українців, він завів, совісно і чесно працюючи на тому становищі. Вславився своїми оборонами в політичних процесах проти членів ОУН, дармащо вражав надмірним патосом. Брав участь у редагуванні „Життя і Права”. Смерть дружини, доньки Богдана Дідицького, важко відбилась на його здоров'ї. Його донька Таня була вже свідомою українкою і вийшла заміж за українця.

З видатних українських адвокатів у Львові не можна не згадати про двох, що відіграли видатну роль в політичному житті галицьких українців. Д-р Володимир Охримович був праведником Господнім. Колишній радикал, вернувшись з ієртернування в Росії, видав книжечку „Як я навернувся до Бога”, і це не була авторекляма, а була щира свідь та деклярування свого нового „Вірую”. Був такий скромний і чесний з собок, що хоч — як першорядний правник — міг мати велику канцелярію, браз тільки ті справи, які вважав безсумнівно справедливими. Коли мав сумніви щодо невинності клієнта, відмовлявся вести справу без уваги на гонорар. Був якийсь час головою Української Націонал-Демократичної (Трудової) партії і головним редактором „Діла”.

Ще активнішу роль в політиці грав д-р Дмитро Левицький, кол. посол УНР в Данії. Був першим голо-

вою УНДО і першим головою Української Парляментарної Репрезентації у Варшаві, реорганізував „Діло” і якийсь час працював як його номінальний головний редактор. Брав найактивнішу участь в громадському житті. Але, будучи заможною людиною, хоч мав на своєму домі при вул. Набеляка адвокатську вивіску, не практикував. Був вивезений більшовиками до Казахстану. Перед смертю віщував більшовицькій імперії загин і перемогу української справи.

Надзвичайно цікавою постаттю адвоката у Львові був д-р Володимир Бачинський, теж адвокат - політик. Елегант, постійно з білою хризантемою в дірці піджака, джентмен, людина надзвичайно товариська. Будучи секретарем Народного Комітету Націонал-демократичної партії виявив себе, як надзвичайно енергійний і добрий організатор і першорядний промовець. Був антагоністом президента ЗУНР д-ра Євгена Петрушевича з часів перебування галицького політичного центру за кордоном і поручав безпосереднє порозуміння з поляками. Деякі його польські приятелі у Львові використали ці його погляди і переконали його, що він повинен взятися за переведення польсько-української „згоди”. Трудно сказати, чи він психічно заламався під час свого цілком невдачного перебування у Варшаві, де він даремне старався за побачення у Пілсудського, чи після того. Вернувшись з Варшави до Львова швидко потім, у проблиску повної свідомости, в розпучі наклав на себе руку. Марно зійшов із світу один з найталановитших східньо-галицьких громадсько-політичних діячів, член адвокатського стану.

Багато можна було б писати про українських адвокатів у Львові, і грубий том був би потрібний, щоб вмістити хоч би короткі характеристики видатних українських адвокатів, розсіяних по всій Східній Галичині. Були у Львові знамениті „цивілісти”, знавці цивільного права, як д-р Микола Шухевич, д-р Пилип Євчин, д-р Іван Кміцікевич. Д-р Олександр Марітчак займався головню міжнародним правом і виїздив за кордон із посолкою Міленою Рудницькою та послом

Зиновієм Пеленським до Ліги Націй у Женеву й на інші міжнародні з'їзди із скаргами проти польського режиму. В 1939 - 1941 рр. викладав міжнародне право у Львівському університеті Івана Франка, — тепер живе в Америці. Були й такі, які наставились працювати в судівництві, нотаріаті чи в політичній адміністрації, але не могли дістатись туди, бо ж за польського режиму навіть трамваєвим робітником не міг стати українець, якщо не змінив обряду. Тож стали адвокатами з konieczności і не принесли слави тому званню.

Але треба гадати й про тих чотирьох адвокатів, які не належали до нашої станової організації. Це були: Павенцький, Сивуляк, Пелех і Крижанівський, — всі, що почували себе „русскими”. Ані революція в Росії і Україні, ані могутній національно-політичний і культурний здви́г в Галичині не мали на них впливу, дарма що всі вони дуже добре говорили по-українськи і, мабуть, за винятком Павенцького, російську літературну мову не дуже й знали. Цікаво, що Павенцький, хоч і „руський” душею, двічі був жонатий із свідомими українками. Він не завагався бути одним з оборонців у процесі Ст. Бандери у Варшаві. Відзначався теж милою товариською вдачею. Брат Крижанівського був свідомим українським адвокатом у Станиславові, а Сивуляк і Пелех мали скривлену психіку, мабуть, частинно тому, що були судовими прокураторами.

Адвокатські апліканти мали свою окрему організацію, що висилала до Відлугу СУА свого делегата на засідання. З отих аплікантив відкрили у Львові адвокатські канцелярії д-р Кость Паньківський, який згодом відіграв видатну роллю за німецької окупації, на еміграції в Німеччині та в Америці, передчасно померлий, надзвичайно милий д-р Володимир Лициняк, син д-ра Володимира Старосольського Юрій, що живе тепер у Вашингтоні, д-р Сосюкало, а зі Стрия перейшов до Львова молодий тоді адвокат д-р Ярослав Падох, тепер головний секретар Українського Народного Союзу, який почав відзначатись, як науковець. Появилась теж

перша українська адвокатка Віра Люстіг, що вийшла заміж за адвоката Ганицького й разом з чоловіком вела адвокатську канцелярію а тепер живе в Австрії, — почали студіювати право такі інтелігентні студентки, як Галя Галуциньська і Грина Гермак, тепер пані Падох, у Нью Йорку.

Окрему сторінку становить відношення польської влади до українських адвокатів. Ця влада доказувала правильність німецької приповідки „де диктатур гасст адвокатур” (кожна диктатура ненавидить адвокатуру). Маючи самі найбільші прикросі від польських адміністраційних властей, українські адвокати були на тому експонованому суспільному становищі, що боронили перед польськими судами й перед польськими адміністраційними властями своїх українських клієнтів. Ясно, що їх не могли любити поляки. Зокрема в українських політичних процесах працювала головню „чвірка”: д-р В. Старосольський, д-р М. Глушкевич, д-р Степан Шухевич і д-р Лев Ганкевич.

Не всі наші адвокатські канцелярії однаково добре „просперували”. Деякі адвокати боролися з матеріяльними труднощами, що й відбивалось на їх товариських зв'язках. Союз Українських Адвокатів давав щорічно під час карнавалу бал, на який обов'язково являлись наші колеги з краю. Аранжером був обов'язково д-р Михайло Волошин. Так само численні наші колеги з провінції приїздили до Львова, як делегати на вибори нового Виділу Адвокатської Палати. Ми творили там бльок з жидівськими адвокатами — це цікаво з'ясувати исто-

рикам українсько-жидівських взаємин. Цей звичай припинився, коли поляки ввели „нову адвокатську процедуру”, за якою призначались, а не вибирались члени Виділу Адвокатської Палати. Зате справедливість каже признати, що в самій Адвокатській Палаті у Львові був справжній „острів забуття”, коли йде про національно-політичну ворожнечу. Відносини між адвокатами всіх трьох національностей були дуже коректні, а то навіть щирі та приятельські. Коли, наприклад, помер кол. адвокатський кандидат, кол. міністер УНР Володимир Темницький, то Виділ Адвокатської Палати, за одностайною ухвалою поляків, жидів і українців, негайно переслав родині Покійного значну суму грошей на перші потреби. Об'єктивність каже також ствердити негативну ризку українських адвокатів у Львові: відсоток таких, що не брали активної участі в громадському житті, був куди вищий у Львові, як на провінції.

Большевики знищили не тільки львівський „острів забуття”, але взагалі увесь адвокатський стан. Бо адвокатуру вони звели до карикатури. Тепер настала соборність, Східня і Західня Україна зрівняні, — але на спільному одностайному українському обширі нема насправді ні одного українського адвоката, як незалежного речника права. Большевики вірять, що вони вбили українського адвоката, як убили все інше вільне, незалежне, справедливе і чесне. Але чи справді український адвокат ніколи не вернеться?!

НЕСАМОВИТИЙ ПРОЦЕС

Написав Іван Кедрин

Спонуку до написання цього спомину дав колишній адвокат у Самборі, д-р Юліян Рабій, який, пишучи у „Свободі” про різні політичні судові процеси між двома світовими війнами в Західній Україні, за володіння Польщі, пригадав також судовий процес проти вбивників видатного польського політичного діяча Тадея Голувка. Я звернув на це увагу тому, що стежив за більшістю отих великих процесів, як наглий суд проти Біласа й Данилишина, т. зв. Бібрецький процес, „конгресівців”, Варшавський процес у справі вбивства Перацького й ін. Був я теж весь час на згаданій судовій розправі „голувківців”, і про нього як і про інші, звітував з коментарями на сторінках „Діла”.

Судова розправа в справі вбивства Тадея Голувка велась у вересні й жовтні 1933-го року, більше як два роки після вбивства 21 серпня 1931 р. Трудно погодитися з характеристикою Тадея Голувка, як „якоїсь дивної людини”, як пише д-р Юліян Рабій, бо Т. Голувко не був людиною складної вдачі і нерозгаданих поглядів. Тадей Голувко був соціал-демократом давнього ліберально-демократичного зразка і членом редакції варшавського „Роботніка”. Від ППС — (Польська Партія Соціалістична) він був міським радним у Варшаві. Після травневого перевороту Й. Пілсудського перейшов, з багатьма політиками різних партій, в нову партію „Безпартійного Бльоку”, сформованою для підтримки режиму Пілсудського, теж колишнього активного члена ППС, і став послом у Варшавському союмі вже від ББ. Спеціальністю Голувка були східноєвропейські справи, зокрема українські. Він видав брошуру про потребу польсько - українського порозуміння на спільній антиросійсь-

кій базі і роз'їздив з відповідними доповідями. Приїздив теж з такою дискусійною доповіддю до Львова й виступив її у великій залі міської ради. Очевидно, що Голувко стояв на становищі приналежності Східної Галичини до Польщі, радячи українцям погодитися на „кондомініум” у Львові, у практиці польське верховодство, як на „поміст до згоди” на ширшій платформі територіальної автономії в межах Польщі. Через оте своє становище не мав Голувко популярності ні в польських, ні в українських колах. Вершком кар'єри Тадея Голувка було призначення його начальником Східного Відділу в Міністерстві закордонних справ. Від тієї номінації сподівалися зміни курсу польської закордонної політики у різкішому протисовєтському напрямку та її впливу на внутрішню польську національну політику.

Ці надії не справдилися, бо — як відомо — Пілсудський відпекався колишніх своїх приятелів із демократичної лівиці і звернув „направо”. Безпартійний Блок перетворився — вже по смерті Голувка — в Обуз З'єднання Народове (ОЗОН) з сильними впливами ендеції (народових демократів). Але ще за свого послухання Т. Голувка та його одностудці не мали впливів на національну політику уряду. Все ж був час, коли вперто кружляла версія, начебто Пілсудський хотів змінити чи зладити курс національної політики у відношенні до українців після ганебної „лацифікаційної” акції в літі 1930 р. і створити з трьох східногалицьких воевідств одно воевідство — саме з Тадеєм Голувкою, як воеводою. Проти такого проєкту була, очевидно, вся польська націоналістична правиця з її організаціями на терені Східної Галичини й польський шо-

віністичний адміністраційний апарат. Саме у зв'язку з отими плітками на тему здогадної нової ролі Голувка у варшавських журналістичних і політичних колах одверто говорилось про те, що не є виключене, що тим чинником, який потягнув за шнурок Організацію Українських Націоналістів і використав ідеалізм та патріотизм українських бойовиків, була польська провокація.

Така концепція спиралася не тільки на вищезгаданих політичних мотивах — інтерес польської націоналістичної (і большевицької), а не української сторони в убивстві Голувка — але й на таких фактах: Головним оскарженням на самбірському процесі в справі вбивства Т. Голувка був Роман Барановський, польський поліційний агент-провокатор. Це він, як член I-го установчого конгресу ОУН у Відні у січні 1929-го року дав підписати членам того конгресу листівку „на пам'ятку” і вислав її своєму батькові-священикові, давши водночас знати поліції. Та листівка була головним доказовим матеріалом прокуратури проти учасників конгресу. Автор цих рядків, який був на тому конгресі, як єдиний член ЦК УНДО, запрошений особисто Євгеном Коновальцем, тільки тому оминув суду й засуду, що вихав з Відня раніше і не підписав був тієї листівки, і тому, що польська поліція мала правильні інформації, що я перестерігав проти лучення в одній організації ідеологічно-політичних та військово-революційних завдань. (Про мою участь в одній нараді на 1-му конгресі ОУН у Відні була згадка в акті оскарження проти С. Бандери і тов. у Варшавському процесі). Романа Барановського посуджувано у спровокуванні атентату на Східні торги, а на Самбірському процесі говорилось про те, що він за 1.500 зол. видав організаційного референта в Крайовій Управі ОУН, Зенона Коссака, який його, Романа Барановського, призначив на бойового референта ОУН. Вбивство Тадея Голувка було — з погляду української рації — очевидною політичною нісенітницею, а то й злочином: навіщо було вбивати соймового посла, персонально лю-

дину дуже порядну, ліберала з маркою „українофіла” в польських націоналістичних колах?! Закордонна верхівка ОУН рішуче заперечила свою участь в тому вбивстві. Навпаки, пок. С. Коновалець згодом впевняв мене, що він був потрясений вісткою про вбивство Голувка. Посли М. Матчак і Остап Луцький, які добре знали відносини у верхівці ОУН і які зізнавали як свідки, стверджували, що ПУН видав був виразний наказ припинити тоді терористичну акцію в краю з уваги на дебаткування на міжнародному терені скарги Української Парламентарної Репрезентації проти польської паціфікації, що її поляки виправдували саботажно-революційною діяльністю українського підпілля. Вбивство Т. Голувки спеціально компромітувало українство ще й тому, що воно відбулося в пенсіонаті СС Служебниць.

Отож автоматично виринав здогад, що це вбивство було провокаційним актом, ворожим українським інтересам. Не виключалось можливости большевицької провокації, дармащо натяк на це збоку лівівського „Діла” викликав обурені голоси підсоветської преси. На таку можливість вказували не тільки, так би мовити, засаднича лінія московсько-комуністичної політики супроти галицьких українців — сіяти між ними роздор, погіршувати польсько-українські відносини та завогнювати атмосферу, але й той факт, що Дрогобицький район з його робітниками нафтового промислу завжди був „лівий”. Прокуратура намагалась скомпромітувати команданта бойового відділу на Дрогобицьку округу, Михайла Гнатова, начебто у нього при ревізії знайшли комуністичні летючки, й начебто він утік до СССР — що згодом виявилось брехнею. Очевидно, що польська прокуратура воліла звертати увагу на можливість комуністичної провокації, бо така концепція приносила подвійну користь: відвертала увагу від концепції про провокацію польської поліції і компромітувала ОУН, як організацію, насичену комуністами.

На елемент провокації у тому вбивстві вказували й інші замішані в цьому особи. Безпосередніми вбивниками були — за актом оскарження — Василь Білас і Дмитро Данилишин, два ідейні бойовики, яким, докладно невідомо хто — крім Буняка — сказав, що Тадей Голувко — це ініціатор і головний винуватець військово-поліційної каральної експедиції, відомої під назвою „паціфікації” з 1930 року. У таку нісенітницю могли повірити тільки такі простодушні, фанатично ідейні, але політично невироблені бойовики як Білас і Данилишин, але неможливо, щоб міг у це повірити Роман Барановський або Михайло Гнатів. Про Тадея Голувка писалося надто багато в українській і польській пресі, його ім'я було надто відоме, в'язання його з паціфікацією було надто абсурдне для кожного, хто хоч трохи орієнтувався в тодішніх відносинах у Польщі та її персонажах.

Самі, врешті, польські урядові чинники своєю режисерією процесу за вбивство Голувка викликали й підкреслили підозру, що вони непевні своєї справи і хочуть справу заплутати так, щоб не можна було в ній знатись. З цілком невідомих причин над Василем Біласом і Дмитром Данилишином, схопленими над Дністром під час їх утечі після експропріаційного нагаду на пошту в Городку Ягайлонському, переведено блискавичний наглий суд і страчено їх на шибениці на в'язничному подвір'ї. Проста логіка, здоровий глузд диктували, що коли поліції вдалося пригадково вхопити двох революціонерів, які ніби — за актом оскарження — призналися в убивстві Голувка з описом різних деталей убивства, то треба цих людей зберегти до судового процесу. Однак не помогли всі аргументи й переконування українських адвокатів-оборонців, щоб з наглого суду передати справу звичайному судові і щоб виждати з засудженням обвинувачених, проти яких кара смерті все одно „гарантована”, якщо вони не тільки винуватці нападу на пошту, вбивства тамошнього сторожа та поліціанта на шляху втечі, але й

винуватці вбивства Тадея Голувка. Мало того, під формальним претекстом, що наглий суд стосується не справи вбивства Голувка, а нападу на пошту в Городку, суддя не дозволив розглядати справи смерті Голувка. Тому ніколи на судовому терені не з'ясовано цієї переважливої справи з безпосередніми спричинниками загину Голувка.

Відсутність на Самбірському процесі безпосередніх двох винуватців, замість яких зависла над судовою залею тінь шибениці, був одним із моментів, що витворювали макабрничний настрій тієї розправи. З трьох обвинувачених — двома були поліційні агенти — Роман Барановський і Микола Мотику, а третій — малограмотний 20-річний сторож пансіону СС Службениць, де мешкав Голувко, Олекса Буній (а не Мигаль, якого судили на Варшавському процесі). Барановського формально судили за те, що дав Гнатову револьвер, що його Гнатів передав Біласові, — Миколу Мотику за те, що дістав від Бунія інформації про замешкання у віллі СС Службениць „автора паціфікації” Тадея Голувка і ту інформацію передав Біласові, а Бунія, що був інформатором змовників та безпосередніх убивників. Роман Барановський боронився весь час польською мовою, як льояльний агент польської поліції, і по цій лінії боронив його свідок, колрадник безпеки львівського воєводства Івахів. Проти Романа Барановського найбільше свідчив понад всякий сумнів стверджений факт, що обидва револьвери, з яких вбивники стріляли до Голувка і які побували перед тим і після того в різних руках, перейшли були й через руки — Барановського. Коли під час поліційного слідства виявилось саме те, що обидва револьвери переходили через руки поліційного конфідента — польська влада настрашилась, як настрашилась була царська охрана після того, як виявилось, що її агент-провокактор Азеф був замішаний в атентаті на графа Вітте й губернатора Дурново. Тоді то Івахова спішно перевели на підрядне становище до Лодзі, а начальника віділу безпеки у

Львові, Маріяна Соханського, підвищили до ступня віце-воєводи і дали йому завдання — головного обвинувача проти Барановського. Це було виняткове видовище, як віце-воєвода Соханський гостро сперечається з радником Іваховим — обидва достойники польської політичної поліції: чи Барановський ошукував поліцію, як український босвик, чи обманював українське революційне підпілля, як польський агент. Боронив Барановського адвокат д-р Кройцнавер, але, очевидно, його завдання було безнадійне, і нічим він на себе уваги не звернув. Судовий трибунал і прокуратор дбали, щоб українські оборонці — між ними найвидатніший д-р Степан Шухевич із Львова — не переступали меж тільки дуже делікатних натяків на можливість закулісової поль-

ської руки, що користувалась Романом Барановським, Мотикою та може ще іншими невиявленими на тому процесі своїми агентами в ОУН для того, щоб Біласа й Данилишина штовхнути проти Тадея Голувка.

Автор цих рядків і тоді під час того Самбірського процесу, і тепер схиляється до думки, що вбивство Тадея Голувки було заплановане якоюсь шовіністичною польською клікою та режисероване при допомозі польської поліції з використанням її агентури в Організації Українських Націоналістів. Стовідсоткової правди не можна ствердити, бо вона зійшла до могили з головними діючими особами тієї трагедії, а коли ще дехто з них може й живий, то напевно його уста замурані.

З УКРАЇНСЬКОГО ГУМОРУ

ОСВІЧЕНА ЛЮДИНА

У советському сільському клубі закінчилась доповідь заїжджого лектора. Двоє дідів виходять на подвір'я, витягають люльки.

— Оце лектор так лектор... Учений одне слово... І як говорить, — зітхас один.

— То так... — згоджується другий. — Не те, що у нас в селі. Що не скажуть — все ясно. А тут — дві години слухав, аж употів, але нічого-сінько не второпав. Відразу видно освічену людину.

ШОФЕР

Іде машиною шофер. Однією рукою тримається за кермо, а другою обнімає дівчину. Міліціонер помітив це і кричить:

— Товаришу шофер! Двома руками треба!

А шофер йому:

— Сам знаю, не маленький. Але як же я тоді машиною керуватиму?

У ЛІКАРНІ

Лікар до пацієнтки:

— Скажіть, будь ласка, в якому місці ви вперше почули біль?

— Пацієнтка: в міському парку, прошу лікаря, як вийшла на побачення зі знайомим.

ВІДВАЖНИЙ

Жерлися вночі пси на дворі, а чоловік лежить в хаті на ліжку й каже: „Гузя, гузя!“.

— Йой, — повідає жінка, — який ти, чоловіче, відважний!

— І-і-і, — каже чоловік, — я би ще й до вікна пішов!

Б. ЛЕПКИЙ — ПОЕТ ГАЛИЦЬКОГО ПОДІЛЛЯ

Написав Богдан Кравців

Назва цієї статті може викликати заперечення: немає Галицького Поділля, є одне тільки українське, золоте Поділля, від Золотої Липи починаючи — до окраїн Буджацького степу між Дністром і Богом, із Зборівщиною, Тербовельщиною і Збаражщиною, з Вінничщиною, Кам'янецьщиною і Брацлавщиною. Дехто ж може опонувати: навіщо розрізняти ще якісь окремішні області в межах Галичини, Західньої України?

А проте, Галицьке Поділля існувало. Протягом ХІХ і початку ХХ століть, до другої світової війни, в добу Маркіяна Шашкевича, Омеляна Огоновського, Богдана Лепкого воно було окремішною реальністю, із своїм окремим типом людей, говірками, побутом, кліматом і настроєм. Усім цим відрізнялося воно не тільки від Львівщини, Волині, Підгір'я і Покуття, але й від потойбічного „справжнього” історичного Поділля, того за Збручем, що його співцями були Степан Руданський, Анатоль Свидницький, Леонід Мосендз... Охоплювало це Галицьке Поділля і Зборівщину, і Тернопільщину, і Збаражщину, і Підгаєччину, і Чортківщину, і серцем цього Поділля була Бережанщина з її Золотою Липою.

Народжений дня 4 листопада 1872 року в селі Кривенькому і провівши свої перші дитячі роки в селі Крегульці на Гусятинщині, усе своє свідоме вже дитинство і хлоп'ячі та парубочькі роки Богдан Лепкий пережив у селах Поручині і Жукові, Бережанського повіту, вчащаючи до гімназії в Бережанах. Природа цієї околиці, її люди і їх побут стали ґрунтом, що на них виріс і розвинувся Богдан Лепкий, як поет і письменник, і переживання тих років поклали тривкий відпечаток на всій його літературній творчості і поетичній, і прозовій. Клімат цієї подільської глуші, закутини

Богдан Лепкий

„Богом і людьми забутої”, далекої від світу і його подій, задивленої в землю і в себе, із її свосерідним чаром, надиханим смутком і тугою, визначив і ввесь характер творчості Богдана Лепкого, як поета осени, тихої любови і туги за минулим.

Зокрема вирішальний вплив на поезію Богдана Лепкого мав Поручин із його краввидом, селянами, фольклором, батьківською хатою. Всі ці елементи стали основними мотивами пізніших його творів, писаних уже здебільша поза Україною, в Кракові, Вецлярі, Берліні і знову в Кракові.

Наймолодший брат Богдана Лепкого, Лев, так описує село Поручин 1890-их років у своїх друкованих у часописі „Наша Мета” 1952 р. спогадах „Дещо про молодість Б. Лепкого”:

„Поручин тодішній — це справжня закутина, Богом і людьми забута. Да-

леко від шляху, від повітового центру, Бережан, ще далше від залізниці.

„Та мав він свій чар. Між двома горами розкинений. Серединою потічок пливе, сонливо плюскотить, немов йому і неспішно, до Золотої Липи, а потім до Дністра. І поручинські селяни теж такі. Вони якісь тихі, задумчиві, хоч роботаці та повільні. Їм не спішно. Час не втече! Врешті, нічого спішитись. Жили, як і їх предки — все одно до смерті. Новаторства не знали. Одягались по-давньому...

„Поручинці не лише ношу зберігали. Зберігали й предківські духові надбання — обряди, звичаї. Зимом обходили Андрея, на Різдво колядували, на Щедрий Вечір (Йордан) щедрували. Колядували хлопці, щедрували дівчата. Обходили і весняні та літні свята. Виводили веснянки на провесну, на великдень гагілки під старенькою дерев'яною церквою, що на горі за селом, а в Зелені Свята „Купала“, що називали „Вільха“... Ставили високу „вільху“, закосичену вгорі, палили вогонь, співали купальних пісень і топили „Вудала“.

„Брат (Богдан Лепкий — В. К.) про це все згадував залюбки. До смерті, при кожній святочній нагоді згадував Поручин, поручинців, добрих сусідів — приятелів Семка Бідного, багача, шляхтича дяка Янчинського, змальованого в „Оповіданні дяка“, старе приходство, крите гонтою, з ганочком на стовпиках. Згадував батька, якого високо цінив та який передчасно зійшов зі світу — як він у затишних, низьких кімнатах проходжував та снував мрію про майбутній національний театр, що обов'язково мусть бути... то при „мільовій“ свічці... читав Шекспіра...

„Поручинські настрої мали окремих вплив на брата в його юних літах. Через призму Поручина він дивився завсіди на наше село й тужив за ним“.

В цих спогадах увесь зміст і патос літературної творчості Богдана Лепкого, для якого Поручин персоніфікував його „рідне Поділля“ і в дальшому всю Україну.

В Поручині йому відкрився світ життя і літератури:

Подільське тихе село
В долині між садами.
Серце моє там росло,
Мов квітка між куцями.

Серце моє там росло,
Світ відчинявся дитині —
Тихе, подільське село,
Мені ти снився нині.

Про Поручин Богдан Лепкий думав, пишучи свій цитований і рецитований потім часто „Заповіт“, що в ньому з „вітром рідного Поділля“, який колисав його колиску, він сплів уже і „степового запаху зілля“, і „звук підгірської трембіти“, і „крик недоленого люду“.

Це до Поручина, Жукова, Кривенького, Крегульця й інших рідних сіл Бережанщини і Гусятинщини поривався Богдан Лепкий в роки еміграції, за першої світової війни, боліючи їх знищенням, руїною, злиднями, злигоднями соціальними і національними:

Шумить, гуде подільський лан
Поораний ровами;
Стоїть село, немов курган,
Наїжений хрестами.

В подільській кузні ковали
Кують нові кайдани,
Нема вже радості в селі,
Лиш сльози, біль і рани.

В основу цілого циклу воєнних поезій Богдана Лепкого покладені реальні образи воєнної бурі, що спустошила любі йому села, жахливої руїни, що персоніфікувала поетові знищення цілої України, тієї „новітньої Трої в попеллах“, перед якою він ставав на коліна і молився за неї, згадуючи знову ж колишнє мирне і щасливе рідне Поділля, що:

І в мене був свій рідний край,
Цвіли там квіти у дїброві,
Шумів таємну пісню гай,
Збіжжя стелилися чудові
На паску і на короваї...
І в мене був свій рідний край.

Спогадами про рідний Поручин і Жуків, про Бережанщину нав'яні й усі без винятку його принагідні, святкові — різдвяні чи великодні — вірші, що уже цілими десятиліттями оздоблюють сторінки святкових видань українських газет і журналів. В найбільш відомому з них „Святий ве-

чир” сценою усїєї святкової дїї — це поручинська рїдна хата, приходство і виведені в нїй постатї колядників Юрка, Федька й Зарїчного — це усе колишнї реальнї поручинські селяни, добрі сусїди пан-отця Сильвестра Лепкого, вїдомого галицького письменника Марка Мурави. Поручинську церкву, наче на справжньому малюнку, розписує, Богдан Лепкий у своєму часто передруковуваному Великодньому вїрші „І наче сон являється менї”:

Ще й нині бачу церковцю стару
З дубових брусів наче на картині
Дорїжка в'ється під гору,
Село лежить в долині.

І „Жучка”, й „Зельмана”, і „Воротаря”,
І „Зайчика” й „Через попові лози”
Крізь прїву лїт так чую я,
Неначе смїх крізь сльози.

Згадувана часто в інших вїршах сільська церковця — це ця ж сама поручинська церква і розпач, що

Не видно ні церкви, ні хати
В вишневїм садку під горою —

огортає не тїльки серце поета, що росло й розцвітало під їх тихою і теплою ласкою в рїднїм Поручинї, але й плаче за ними, закриваючи очі рукою, сама Божа Мати.

Подільські чи точнїше поручинські мотиви й ремінісценції наявнї в бїльшостї поезїї Лепкого, і їх можна б розкривати й наводити довгою низкою. Це стверджував і сам Богдан Лепкий, згадуючи „години, пережитї в старїй, великій хатї, серед просторих нив Подїлля”, і визнаючи, що „не одну думку й не одну вїршову ідею завдячую тобі, моя тїснїша вїтчино”.

На поручинських переживаннях засновані і поручинськими та жуківськими мотивами пронизані здебїльша раннї оповідання Богдана Лепкого, писані „З життя”, з позиції реалїзму і зв'язку із життям, що в наш час, після понад півстолїття, стали справжнїм відкриттям для марксистських лїтераторів та лїтературознавцїв і що на їх основі намагається тепер Хрущов із своїми сратниками будувати „радянську” лїтературу. Сільські образи, типи і подїї для своїх оповідань брав Богдан Лепкий з реально-

но життя рїдних і знаних йому сіл — Поручина, Жукова, Вїщі, Шумлян, Пилиповець та інших. Постатї своїх оповідань Лепкий називає справжнїми чи видуманими прїзвищами, подаючи навїть конкретнї назви сіл, в яких вони жили. Одноїменний герой оповідання „Іван Медвїдь” — це селянин із Вїщі. Героїня з оповідання „Настя” звалася насправдї Доська і втопилася вона таки в ставї, що між Поручиною і Вїщею. Із своїм „Босим” познайомився письменник на приходствї в Пилипівцях. Існували в життї і прототипи героїв інших оповідань Богдана Лепкого.

З Поручина чи в дальшому із Бережанщини взятї сюжети і деяких повїстей Богдана Лепкого, як, наприклад, „Під тихий вечір” (1923) чи „Веселка над пустарем” (1930), що їх герої репрезентують спольщену українську шляхту, і місцеву інтелїгенцію, зокрема духовенство й учительство.

Яким глибоким і яким рїшальним був для творчої духовости Богдана Лепкого вплив цього Галицького Подїлля, може свїдчити й те, що до переживань проведених там дитячих і юнацьких рокїв він вернувся в окремих, задуманих, як своєрїдна повїсть-хронїка, спогадах, визначених загальною назвою „Казка мойого життя”. Опубліковані ще за життя автора три книжки цих спогадїв „Крегулець” (Львїв, 1936), „До Зарваниці” (Львїв, 1938) та „Бережани” (1941) не тїльки цікаві описами тогочасного священного й селянського побуту, але й важливї, як лїтературний документ, для історїї культури тїєї доби. В лїтературнїй спадщинї Богдана Лепкого ці спогади становлять одну з найбїльш вартїсних позицій.

Вїдбився вплив Галицького Подїлля не тїльки на сюжетах і образах поетичних та прозових творїв Богдана Лепкого. Куди глїбший вплив мало воно на настрїї і кольорит усїєї його, особливо ж поетичної, творчости. В основї таких частих у поезїях Богдана Лепкого мотивів осенї, з її зів'ялим, пожовклим лїстям, з її сльотою, сїрїстю і безнадїїністю, що дали привїд визначати Лепкого, як поета осенї, а то й говорити про його „детермінїстичну філософїю осенї” (Є. Ю. Пелен-

ський), лежать відчуті й пережиті ним глибоко образи та настрої галицько-подільської, чи точніше поручинської або жуківської осені. Мотивами такої осені, навіть не ранньої, з їх барвистою красою, а тієї вже пізньої — з її останніми листками, останніми квітами й останніми піснями — пронизані майже всі поезії Богдана Лепкого особливо ж із збірок „Листки падають” (1902), „Осінь” (1902), „Над рікою” (1905), „Слота” (1926).

Тісно пов'язані з цими мотивами й образами осені також такі прикметні для природи і людей Галицького Поділля і ще частіші в поезії Богдана Лепкого, безпосередні і щирі, мотиви смутку, туги й розлуки, особливо ж у таких шедеврах лірики Богдана Лепкого, як „Картина”, „Над рікою сиджу у задумі”, „Finale” („Розжалобилася душа моя”). Пойняті смутком безнадійності і його популярні „Журавлі”, що стали жалобною, похоронною піснею всієї України.

Третя суттєва прикмета поезії Богдана Лепкого — замишування минулим з його безупинним повертанням до країни дитячих і юнацьких літ, шуканням „Квіту щастя”, перебуванням у сфері дорогих серцю спогадів, зумовлена теж, як і попередні, галицько-подільським чи точніше поручинсько-жуківським кліматом внутрішньої замкненості, задивленості людей цього „глухого кута” в надри української землі і душі. Ця задивленість у минувшину вела Богдана Лепкого не тільки в „казку життя”, до Крегульця, Зарваниці і Бережан. Посилене відірвання від цього світу „ранніх літ” (з 1899 року аж до самої смерті, з невеликими перервами, Богдан Лепкий жив поза Україною, здебільша в Кракові, де й помер 21 липня 1941 року) і тугою за цим світом рідного Поділля, що персоніфікував Богданові Лепкому всю Україну, замишування минулим привело поета й до тривалого захоплення „Словом о полку Ігореві” і добою Гетьмана Мазепи. Виявом цього захоплення були, з одного боку, повісті з княжих часів „Вадим” (1930) і „Каяла” (1935) а з другого — монументальна тетралогія „Мазепа” („Мотря” — 1926, „Не вбивай” — 1926, „Батурина” — 1927,

„Полтава” — 1928-1929). В усіх цих повістях, як і в пізніших з доби гетьманування Виговського і Руїни („Крутіж”, 1941), Богдан Лепкий давав свою поетичну візію минулого України, намагаючись знайти в його постатях і подіях розв'язку для проблем сучасних українських визвольних змагань і державного будівництва.

Вийшовши з вузького обмеженого світу Галицького Поділля і залишаючись в його полоні аж до самої смерті, поезія Богдана Лепкого підносилася в періоди загальнонаціональної тривоги і неспокою до незвичайної сили, до вершин пророчого патосу. Так, 1911 року, за три роки перед першою світовою війною, пролунав і сколихнув усією українською спільнотою могутній заклик Богдана Лепкого „будувати гать кріпку та високу”, „бити в дзвін на тривогу”, „щоб не було на рятунок запізно, щоб унуки батьків не прокляли, що не вмiли краю боронити”. Того ж самого року були створені Богданом Лепким і рецитовані ним на Шевченківському Здвизі 27 червня 1914 р., майже за місяць перед війною, його „Два голоси” (зневіри і надії) із могутньою, сповненою пророчого передбачення відповіддю усім зневіреням:

А я вам кажу, день іде,
Іде така година,
Коли ні тут, ні там, ніде,
Кордонів жадних не буде
Лиш даль далека, синя,

А я вам кажу: близький час
І хвиля недалека,
Що буря звіється нараз,
Згуртує і змішає нас
І зблизька, і здалека...

Так само могутньо пролунав, ще не всіма нами може сприйнятий і усвідомлений голос перестороги Богдана Лепкого, висловлений ним недалеко перед смертю, 1941 року, в історичній повісті „Крутіж”, присвяченій добі „Руїни”:

„Україна затріщала і захиталася в своїх основах... А ми! Що робимо ми? Жеремося, як тічня собак, аж страх, аж сором згадати!

„Схаменіться, поки ще час! Вороги з усіх боків наступають, як хмари, як гайвороння кричуть над нами!”

ЯК РОЗЦВІТАЛИ РУБІНОВІ ВОГНІ

Написав Володимир Ласовський

... Повагом і безшелесно знялася вгору залізна завіса, розмальована безособовою і занудливою псевдоклясиною Семірадського, маєстатично захиталися сувої цієї другої. Ось вона спалахує живими вогнями підсвітків, ось її пурпура розжеврюється рубіновою загравою. Зі світловим дивом ідуть на аудиторію з оркестрону перші акорди увертюри до „Запорожця за Дунаєм”. Сотні грудей здержують віддих. Тільки непокірні серця б'ються, б'ються рвучко, нестримно, так б'ються, що, здається, ціла аудиторія розгомонілася їх приспішеним ритмом. Чи може це власне серце билося, як навіжене?!

Народжувався у Львові, в році Божому і тривожному 1941-му, в місяці липні, в будинку Міського театру „Український Оперний Театр”. Значить, тому двадцять років.

З почуттям деякої незручності приходить вперше відзначати ці знаменні роковини, згадувати факт, що повинен бути чітко записаний в історії нашої культури, в історії українського театру. Уділ підписаного в розбудові тодішнього театру був незначний і випадковий. Але живуть, слава Богу, його співторці, живуть в повному здоров'ї його актори, тож є всі передумови для того, щоб не лише статтю відзначати такі роковини.

Майже дволітнє існування „Українського Оперного Театру” на висоті кращих європейських театрів, безумовно, заслуговує на окрему публікацію, в якій можна було б закріпити для історії, поки ще пам'ять служить, факти, збережені фотографії, документи і все, що відноситься до цього одного з „чудес над Полтвою”.

На жаль, ювілейний липень проминув, а ще й досі немає ніяких виглядів не те, що на якусь публікацію, але навіть новинкою в пресі не від-

Володимир Блавацький

мічено, поряд з весільними чи христиновими новинами, важливих роковин... Чи ж би наші театральні учасники „чуда над Полтвою” на американських „джабах” забули вже про колишню мало поплатну, але зате почесну службу українській Мельпомені?

Ця стаття пишеться імпровізовано, без наявності будь-яких документів чи записок, тож в переліку фактів чи прізвищ можуть трапитися помітні пропуски...

**

Безпосередньо перед приходом большевиків у Західню Україну, на її терені діяли три мандрівні театральні групи: „Заграва”, під керівництвом В. Блавацького, група Когуляка і група Стадника.

Зараз після свого приходу, почали

більшевики організувати театр. Керівники трьох театральних груп, що турбувались за долю своїх ансамблів, з'явилися у Львові, бажаючи „засягнути язика”, що їм далі робити.

Організаційний комітет театру зразу ж ангажував усіх трьох керівників, пропонуючи їм режисерські становища при львівському театрі. (Не знаю, чи таку пропозицію дістав Когутяк).

Селекціонований акторський склад трьох ансамблів сполучено з частиною акторів колишнього польського львівського театру і групою акторів, що прибули зі східних областей.

Поки тривав організаційний процес, велику залю кіна „Аполльо” перестроєвано на модерно вивинувану театральну залу, з оборотовою сценою.

В новозбудованій театральній залі приміщено драматичний театр і названо його іменем Лесі Українки. В давньому міському театральному будинку приміщено Театр Опери і Балету.

Відповідно до того розташування і поділено за спеціальностями масу зангажованих акторів і технічного персоналу.

Мистецьким керівником театру ім. Лесі Українки став зразу Блавацький. Але в міру того, як слідчі органи НКВД почали вникати в його минуле і викривати в ньому „непевний елемент” (вони й не помилялися, бо Блавацький був таки членом підпільної ОУН), його низили до функції звичайного режисера, і то не першої величини.

Дуже добре виявив себе в той час Балабан, як мистець надзвичайно високих кваліфікацій і характерний українець. Він приїхав з групою акторів із східних областей (чи не партійний він був навіть) і зразу завоював собі симпатії „визволених” колег. Це був стихійний українець, великої культури чоловік, і всі його почини в приватному житті і в театральній діяльності вказували, що це був свідомий націоналіст. Але свої внутрішні переконання вмів він, як „хитрий малорос”, так спритно приховувати під машкарою „благонадьожности”, що до його горячого сприяння колегам-галичанам чи під-

креслювання всіх позитивів української культури в режисерованих ним поставах і найдіккіший енкаведівський комар не міг підточити носа.

Цю небуденну появу в нашому театральному мистецтві слід би не лише кількома цими рядками закріпити в історії нашого театру.

Власне за його почином і найактивнішою допомогою, у співпраці з Блавацьким, створено при театрі ім. Лесі Українки театральну школу, яка за короткий час згромадила понад сотню студентів.

Перед самим вибухом війни частина ансамблю драматичного театру виїхала в Карпати, щоб взяти там участь в накручуваному Київською кіностудією фільмі „Довбуш”.

Таким чином з утечею більшовиків і приходом до Львова німців ядро драматичного театру було сильно здекомплектоване. Тож прихід німців зродив у поляків надії на те, що їм в силу обставин вдасться захопити в свої руки театр.

Цим надіям дуже швидко покляла край енергійна постава Блавацького і Петренка, які сказали полякам „зась”, відібрали в них ключі від театру і заявили, що тепер усе театральне майно і організація театру в українських руках, а коли хтось з поляків буде потрібний в організованому українському театрі, то його покличуть.

Врешті такі й подібні відсічі прихотилося давати нахабству поляків майже в усіх економічних, транспортних і культурних установах, які горячково переорганізовувалося і обсаджувалося українськими силами.

Настали важкі й горячі дні для Блавацького і Петренка, бо саме посідання ключів від театру не вирішувало ще його українства. Не зважаючи на те, що акторський стан, оркестра і весь технічний персонал внаслідок воєнної хвилі, що перекоотилася через Львів, були в повній розсіпці, необхідно було щось поставити, чимось оживити змертвілий будинок театру, врешті чимось відзначити ті радісні почування, які схвилювали народ після звільнення від московської окупації в 1941 р.

Для постанови вибрано „Запорожця за Дунаєм”.

І от прийшов нарешті, після справді героїчного змагу Блавацького і Петренка з безліччю перепон, той пам'ятний вечір, згаданий у вступі. Варто сказати, що „Запорожець за Дунаєм” ставлено згодом п'ятдесят разів, за кожним разом при випроданій до останнього стільця залі.

Прибуття розпорошених по провінції акторів, а що важливіше — поява великого майстра сцени Йосипа Гірняка з дружиною Олімпією Добровольською, дали змогу остаточно сформувати театр з трьома відділами: драми, опери і балету.

Поодинокі відділи театру очолили: оперний — Блавацький, драматичний — Гірняк, балетний — Вігілев, Штеггель і Тригубів.

Керівництво оперної оркестри перебрав Туркевич, що був диригентом оперних постанов, Барнич опереткових і Воцак як асистент Туркевича.

Німецькими операми диригували Вайдліх і Коп.

Загальним директором театру став Блавацький.

З прилученням Західної України до Генерального Губернаторства, з наказу німців, хоч-не-хоч, прийшлося змінити назву театру на — „Львівський Оперний Театр”. Проте, ця зміна не послабила процесу поглиблення культурно-українських якостей театру і вдосконалювання його до позему кращих європейських театрів.

Високий рівень, досягнений театром за відносно дуже короткий час, базувався на наявності талановитих і жертвених артистів, які, при всіх побутових недостаках, виучували безнастанно зростаючий репертуар і видержували безнастанну чергу проб, якими, немов гігантський вулик, гудів від ранку театральний будинок.

Тодішні театральні бувальці ніколи не забудуть таких видатних артистів, як:

в опері: Черних, Поспієва, Дольницький, Тисяк, Рейнарович, Руснак, Ольховий, Гош, Шевченко;

в драмі: Йосип Гірняк, Добровольська, Рубчак, Совачева, Шашаровська, Крижанівський, Стефа Стадник,

Віра Левицька, Дубровський, Дичківна-Блавацька, Степова, Паздрій;

в балеті: Переяславець, Тригубів, Ковальчук-Івасівка, Ошкамц, Сугробкіна.

З видатніших мистецько-технічних оформлювачів сцени належить згадати маляра Радиша і незрівнянного інспектора сцени Луцишина.

З замітніших постанов, що „не сходили з афіш”, згадуються:

опери: Аїда, Кармен, Тоска, Травіята, Ватерфляй, Циганський барон, Трубадур, Кавалерія Рустікана, Паяччі;

драми: Кам'яний господар, Облога, Ріка, Гамлет, Батурин, Земля, Мина Мазаїло;

балети: Пер Гінт, Копелія, Сільське кохання, Дон Кіхот.

Крім згаданих режисерів, одноразово виступив з режисеруванням „Ріки” Іван Іваницький, який перебував закордоном.

З адміністративного апарату згадаємо дир. Петренка і Івасівку.

Приїзд до Львова Гірняка і Добровольської створив реальні умови для продовження праці драматичної школи, діяльність якої припинили воєнні дії і виломи в педагогічному складі.

З початком 1942 р. Й. Гірняк організує поновлену працю Драматичної Студії і, при енергійній допомозі випускника попередньої студії, Івасівки, Студія розпочинає працю.

Студію очолив Бендерський, який одночасно викладав мистецтво слова, майстерність актора викладали Гірняк і Блавацький.

До того при самому театрі покликано до життя курси для підвищення кваліфікацій діючих акторів. Викладачами на курсах були: Гірняк, Вігілев, Блавацький, Ласовський.

До речі буде згадати про прибудівку до театру, яка, в той недостатній на харчові продукти час, мала першорядне значення для акторів, що не мали змоги вистоювати годинами по чергах за хлібом, м'ясом чи цукром. Це було театральне казино з кухнею, що була справжня „альма матер” для працівників театру. Керівником каси-

на був незрівнянний виконавець „Кам'яного господаря”, Курило.

Наведені тут сухі і невичерпні дані не можуть дати навіть приблизного образу того буйного життя, що кипіло в стилевому будинку театру на Гетьманських Валах, в сивоглавному городі князя Лева.

Напружена, амбітна праця режисерів, акторів, диригентів, оркестрантів, балетмайстрів і балету гальванізувала мешканців Львова, і вони виповнювали театральну залю по береги, оббивали собі від оплесків долоні, і кожна прем'єра була загальним святом.

... Ще раз український театр, на короткому відтинку часу, виконав те завдання, що його виконував під польською окупацією в Галичині чи за царизму на східних землях: носія українського слова і збудника національної свідомості.

Тільки тепер це завдання доконувалося в сильно зміненій політичній ситуації, в умовах німецького терору, розстрілів, невгавних арештувань українських націоналістів, вивозів молоді на примусову працю до Німеччини, до концентраційних таборів.

Тепер став театр своєю магією шляхетного, високого мистецтва цілющим бальзамом, що гамував біль по втрахах рідних і приятелів, по насильних,

непогішних розлуках. Він дозволяв бодай на частинку забути трагізм нищівного, непевність завтрішнього і гнітючість національних розчарувань...

Закінчуючи отак короткий спомин про апогей львівського театру, в якому деякі постанови, за оцінкою чужинців, перевищили рівень найліпших європейських сцен, поставимо невеселе питання:

Невже тут, у вільному світі, зокрема в його метрополії, де є ще стільки учасників, творців, глядачів і свідків „чуда над Полтвою”, розвіялись ентузіазм і любов до театрального мистецтва до такої міри, що всяка спроба запалити як уже не вогнище, то бодай вогник театрального життя, мусять бути задмухана незацікавленістю і холодною байдужістю?

Невже ми неспроможні зробити ще й ще одне зусилля, щоб здвигнути, як не святиню, то бодай малу капличку українського театрального мистецтва, в якій можна було б віддатися побожному хвилюванню і піднесенню духа, чи ми вже зовсім і без решти заступили жадобу театрального слова висотою банкового konta і висотою життєвого стандарту?

Невже для активних і пасивних учасників „чуда над Полтвою” його висока траекторія мала б повиснути над проваллям зірваними рейками?

Невже... невже і багато невже...

ЦІКАВА ВСЯЧИНА

СПІВАЮЧІ ВОЗИ

В Костариці (Південна Америка) можна зустріти так звані „співаючі вози”. Справа в тім, що вози ці споруджують зі спеціального дерева, яке при терті видає звуки. Коли вдарити по колесі, виготовленому з такого дерева, воно видасть звук наче дзвінок. Отож, коли такий віз їде, то вже за кілька кілометрів можна почути його спеціальний звук. Для місцевих жителів є це особливо важливе в темні ночі, коли легко можна збитися з дороги.

БОГНЯНІ МУРАШКИ

В південно-східних районах ЗДА живуть так звані вогняні мурашки, які завдають великої шкоди сільському господарству. Мурашки ці живуть в гніздах по 250-300 тисяч штук, звідки нападають, на людські оселі, знищуючи на своєму шляху все що живе. Були випадки, коли великі ватаги мурашок, напавши на село, поїдали свині, телят, не говорячи вже про птицю та менші тварини. Біда людини, яка б дісталася в їх хижацькі жвачки — з неї може залишитись лише купа костей.

ВІРА БАБЕНКО

(В сорокову річницю героїчної смерті)

Написав Іван Горішній

...., Ми поляжем, щоб славу,
і волю, і честь,
Рідний Краю, здобути
тобі”...

Від недавнього часу ім'я славної патріотки-героїні Віри Бабенко почало все частіше й частіше згадуватися в доповідях, пресі і радіо. Вперше цього року відправлено по ній панахиду. Її ім'я увійшло до історії Українських Визвольних Змагань 1917-1921 років. Про неї є згадки в Енциклопедії Українознавства. Ісаак Мазепа в 3-му томі „Україна в огні і бурі революції” пише: „Одного разу, як делегатка від повстанців, прийшла молода дівчина Віра Бабенко, учениця Весело-Тернівської гімназії, Верхньодніпровського повіту на Катеринославщині. На початку березня вона з'явилася в Тарнові в козушку і синій хустинці з дорученням від повстанської організації свого району. В Тарнові вона пробула кілька днів і вернулася назад щасливо. Але незабаром більшовики заарештували її разом з іншими членами повстанської організації і розстріляли”...

Образ Віри Бабенко відображено в цілому ряді творів: „В херсонських степах”, „Зв'язкова Віра” — Ю. Степового; „Віра Бабенко” — драматичний твір, видання Союзу Українок Канади, 1936 рік; „Панцерний поїзд „Стрілець””; лірична поема — „Віра Бабенко” — Павло Степ. В історичному романі О. Лугового „За Україну”, надрукованому в „Свободі” за 1938 рік, фігурує вона як головний герой. Отже, як бачимо, Віра Бабенко — постать історична.

Поза межами України мені відомі лише дві особи, одна в Лондоні і друга в Нью Йорку, які знали її довший час особисто.

Вважаю за свій національний обо-

в'язок розповісти про Віру Бабенко так, як я її знав, так, як вона, героїня, залишилася в моїй пам'яті, хоч і минуло від того часу, коли я з нею зустрічався, 44 роки. Тоді, восени 1917 року, на Запоріжжі, чи міг я думати, що на мою долю випаде писати про неї спогад далеко-далеко від Запоріжжя, аж за океаном, у Торонто, писати восени 1961 року...

Довелося мені разом з нею вчитися в тій самій українській Весело-Тернівській гімназії Верхньодніпровського повіту на Катеринославщині, ба, більше, вчитися в тих самих 6-7 класах від жовтня 1917-го до 19 січня 1919 року. Гімназія була мішана, містилася в колишній Харинській економії, мала понад 20 викладачів і 400 учнів.

Уперше я побачив її в середині жовтня 1917 року. Була вона уважна і серйозна, як на її роки, слухала лекції з великим зацікавленням, особливо глибоко патріотичні виклади І. М. Прохоренка. Про ті часи у мене залишилися якнайприємніші спогади. Я ніколи не забуду запальних лекцій проф. Прохоренка, його голос і досі бринить у моїх вухах. Я ніби й тепер бачу його перед собою, збудженого, енергійного. Віра Бабенко сиділа на першій лавці з Надією Киць із П'ятихаток. Завжди чисто одягнена, гарна з лиця, середнього росту, з великими блакитними очима. З надхненням деклямувала вона Шевченкові поезії, мала гарний голос, співала в гімназійному хорі. На різдвяні вакації її атестовано: „Поведінка зразкова, успішність дуже добра”.

В грудні того ж року на залізничній станції Колачевська, біля каси відбувався мітинг. Там я вперше почув, як сміливо й гідно давала відсіч Віра Бабенко російським і малоросійським пропагандистам, які глузува-

ли з української мови. Віра і всі ми, учні гімназії, не тільки оборонялись, але й наступали проти одвертих і прихованих, свідомих і несвідомих ворогів Незалежної Самостійної України.

**

Січень 1918 року. В гімназійній залі зібралися учні і вчителі. Збоку стояв гімназійний хор з своїм керівником В. П. і кращими співачками: Вірою, Надією Киць, Настею Бень, Марусею Осавуленко. Директор гімназії Литвин читав ІV Універсал Української Центральної Ради. Урочисто звучали слова правди, слова надії: „Віднині Українська Народна Республіка стає вільною, ні від кого незалежною, суверенною Державою Українського Народу”... Яскраве проміння сонця освітлювало присутніх, і здавалось раділи разом з нами в цей неповторний час і засніжені дерева парку, і білий-прібілий Харинський палац, де містилася гімназія...

Надійшов неспокійний 1918-ий рік. Червоногвардійці перед утечею особливо лютували, погрожуючи розігнати гімназію і постріляти вчителів. Шевченківські роковини відкладено з огляду на більшовицьке свавілля. Віра Бабенко, проявляючи велику відвагу, разом з іншими гімназистами вечорами, у сніговії, прибувала до телеграфних стовпів листівки-заклики до червоногвардійців припинити терор і скласти зброю перед наступаючим українсько-німецьким військом.

Большевицька червона гвардія і її місцевий ватажок Задорожній у другій половині березня залишили Веселі Терни, Кривий Ріг, Калачевське, Долгінцево. Учні гімназії з місцевим населенням урочисто відсвяткували роковини Шевченка в приміщенні кінотеатру на станції Калачевське. Зала була переповнена. Виступав гімназійний хор. З глибоко патріотичною доповіддю про Шевченка виступила, в українському вбранні, молода, квітуча, життєрадісна гімназистка — Віра Бабенко. Як зараз пригадую її повний оптимізму, зворушливий виступ, який не раз переривали слухачі оплесками. Її палкі слова западали багатом маловірам у душу, розбуджуючи приспану національну свідомість,

викликаючи почуття єдиної української родини.

Усім тоді здавалось, що вже навіки минула „срамотня година і ожила добра слава, слава України”. Успіх Віри був нечуваний: її вітали як блискучого промовця, сміливого патріота, не знаючи, що судилося їй віддати своє життя за ідею, що вона не тільки палкими словами, а й ділами боронитиме Україну.

Час минав. Настали літні вакації. Учні попрощались, роз’їхались в різні закутки аж на три місяці...

**

Осінь 1918 року. Почався новий навчальний рік. В житті гімназії сталася не абияка подія: учні 7-ої класи прощались з своїм улюбленим лектором Прохоренком, який дістав призначення до Університету в Січеслав. Віра організувала проводи.

Випав надиво гарний, сонячний день. Починалось бабине літо. З гімназії пішли пішки за півтора кілометра до станції Калачевське. Підійшов поїзд. Понад 20 учнів розмістилось у вагоні навколо дорогого Івана Максимовича. Жартували, співали пісень, їдучи разом до роз’їзду Терни. Подорожні звертали увагу, бувши не мало здивовані такою незвичайною пошаною й любов’ю учнів до свого вчителя. Віра, передаючи подарунок (письмовий прилад), виголосила коротке прощальне слово, запевняючи, що це — не останнє побачення. Повертались назад сумні, наче поховали когось близького...

**

Зима кінця 1918 й початку 1919 років була особливо сувора. Перед Різдом впали великі сніги. В гімназії почалися різдвяні вакації, останні для нас. Надходили страшні часи. Кожен день приносив новини. Розповідали про звірства большевицьких частин, що наступали з півночі і з сходу. По ночах люди не могли спати. Прокидались, очікуючи чогось жахливого...

**

...Було їх сімнадцять, молодих хлопців-гімназистів. 19-го січня 1919 року виходили вони озброєні з Веселих

Тернів під мокрим снігом, співаючи. Ішли на роз'їзд. Свідоміші люди з Веселих Тернів і з сусідніх місцевостей поприходили на залізницю прощатись. Паротяг сичав, випускаючи білу пару. Юнаки зі своїми клунками зайшли у вагон. Замаляли жовто-блакитні прапори, замахали в повітрі білі хустинки. Біля вагона учні гімназії, всі наче рідні. Віра промовляла до натовпу, і до нас долітали лише окремі слова: „Будьте мужні! До побачення! Ми з вами ще зустрінемося!..” — „Ще не вмерла Україна” — розлягся спів і — поїзд рушив.

Так, справді, вона залишилась з нами, пішовши в підпілля. До останнього подиху вона залишилась вірною ідеї — Самостійній Незалежній Україні — Українській Народній Республіці. Відповідальна й небезпечна була її праця, коли вчорашні, здавалось, одностудії ставали зрадниками, готовими „за шмат гнилої ковбаси” продати батька й матір. Іван Максимович Прохоренко не раз пригадував ці Шевченкові слова, неначе передчуваючи, що і в нашому тісному колі знайдеться зрадник-чекіст. І він знайшовся. Справдилися пророчі слова Лесі Українки: „Народ мій, мов дитя сліпеє зроду, ніколи сонця-світу не видав, за ворогів іде в огонь і в воду, катам своїх проводарів оддав”...

Найбільш героїчний подвиг українська Жанна д'Арк — Віра Бабенко довершила на початку 1921 року. Як

зв'язкова Повстанського Штабу Катеринославщини, вона, перемагаючи неймовірні труднощі, перейшла окуповану більшовиками Україну, побачилася в Тарнові, аж у Польщі, з самим Головним Отаманом Симоном Петлюрою і щасливо повернулася назад, також з відповідним дорученням. Вона пройшла зимою в дуже небезпечних умовах біля двох тисяч кілометрів за ймовірним маршрутом: Катеринослав - Київ - Житомир - Львів - Сянок - Новий Санч - Криниця - Тернів. Ніхто із зв'язкових не повертався, а вона повернулася і зв'язалась з Центральним Повстанчим Штабом у Києві, з поетом Грицьком Чупринкою, що підготовляв на серпень 1921 року всенародне повстання проти московського комуністичного режиму, силою накинутаго Україні.

Напровесні 1922 року, повертаючись з Києва на Донбас, я спинився на станції П'ятихатки і розшукав Надію Киць, колишню ученицю Тернівської гімназії. Пізно ввечері я постукав у віконце її дому. Вона була більше налякана, як здивована, побачивши мене, зарослого, обдертого, виснаженого. Вона мені коротко розповіла про героїчні вчинки Віри Бабенко і мученичу смерть її та інших 7-го вересня 1921-го року. Розповіла й про зрадника гімназиста Олексу Кравченка, порадивши мені якнайшвидше зникнути в темряві, яка оповила всю Україну.

ВІРА БАБЕНКО

(Життєвий шлях)

*Родилася Віра в степах горноземних,
Коли достигали зерешні в саду . . .
Майбутній біограф шукав би даремно
Осіб особливих у неї в роду.*

*Були це селяни із прадіда й діда,
Як здавна у нашому краї велось,
Та злиднів ніхто з них ніколи не відав,
Не знав, щоб забракло в господі зогось.*

*Працююги тесно на власному полю,
Об землю журбою готові щомить
Ударить завзято . . . І край свій, і волю,
Як треба, бувало, — ішли боронить.*

*Хоробрі були і в усьому завзяті,
В боях непохитні і мужні були,
Традиції наші — і в полі, і в хаті —
Усі старовинні ввесь час берегли.*

*У предків так само і Віра вдалася:
Удачею, хистом була — як вони . . .
Угилась старанно, до світла тяглася,
Любила легенди, і правду, і сни.*

*Дбайливо і пильно себе гартувала,
Сама ж цвітувала, як рожка в саду . . .
Тоді ж Україна в борні знемагала,
Здригалась, як риба взимі на льоду.*

*Війною це сила тівнізних сусідів
Гила у гервоній тоді машкарі . . .
І ті московити у повній огиді
Себе проявили в кривавій тій грі . . .*

*Тож Віра, не мігши спокійно дивитись
На край свій, що гнувся в гужому ярмі,
Пішла у повстання — із ворогом битись,
Щоб завжди при кермі були ми самі!*

*У власній бо хаті — і сила, і воля,
Як нам провістив невмирущий Пророк, —
Бо з долею нації кожного доля
Так в'яжеться міцно — щомить і щокрок!*

*На смерть не зважала. Що смерть бо для неї,
Коли у неволі укоханій край,
Тож юности теж не жаліла своєї,
Бо серце веліло: „Іди, здобувай*

*Ту вольную волю для краю й народу!”
І Віра на поклик сумління пішла:
Любов полум'яну, і юність, і вроду —
На волі жертovníк усе понесла . . .*

*Бережений псами московських ординців,
Як тяжко було переходити кордон . . .
Але ж за Державу Нову українців —
Була вона ладна на смерть, на полон.*

*До Центру Державного Віра ходила, —
Вона ж зв'язкова щонайкраща була . . .
Та сила ворожа повстанців розбила,
Недобитків — люта! — в полон узяла . . .*

*На Ново-Дворянській в старім Сігезлаві
Була там модерна „советська” тюрма,
І там, у підвалі, катюги криваві
Її мордували разом з усіма . . .*

*Наситивши вволю інстинкти звірязі,
Нахабністю, люттям ісповнені вщерт,
Незламних і гордих нащадків козацких,
Усіх засудивши, — ведуть їх на смерть.*

*Та Віра Бабенко на дусі не впала,
Спокійна й бадьора, як завжди, була:
Вона не ридала й катів не благала . . .
„Шалійте, шалійте . . .” співать позала.*

*З погордою потім звернулася дзвінко
До ката, що озі хотів зав'язать:
— „Не треба! Облиште! Та ж я — українка,
А ми, українці, — умієм вмирать!”*

*. . . Усіх розстріляли в ніз темну осінню,
У Балці Жандармській, над синім Дніпром . . .
І вітер бурхливий з тужним голосінням
Накрив їх, як мати, пухнати́м крилом . . .*

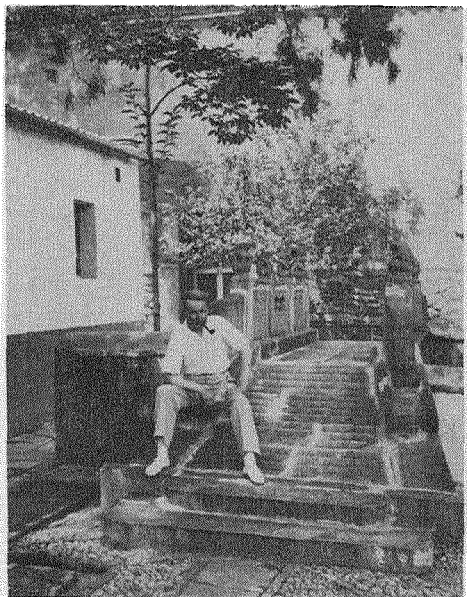

УКРАЇНСЬКИЙ ПОДРОЖНИК ПО ДАЛЕКОМУ СХОДІ

(Степан Левинський — 1897-1946)

Написав Іван Світ

Степан Левинський, український письменник і подорожник, найкращий стиліст за висловом Юрія Липи, був сином відомого львівського архітекта Івана Левинського. Народився у Львові і там же закінчив гімназійні та політехнічні студії, абсолювуючи Львівську політехніку, як інженер-хемік. Опісля студював у паризькій Інституті Політехнічних Наук, де здобув титул доктора, і потім слухав виклади у Колоніальнім Інституті в Брюсселі, в Бельгії, що його закінчив з дипломом інженера колоніальних справ. Запрошений працювати в Конго, відмовився від корисної пропозиції і, замість того, почав вивчати японську мову в Школі Державних Мов у Парижі. Закінчив цю школу обороною докторської дисертації із сходознавства. У висліді здобув перфектне знання японської мови.

Степан Левинський в Шангаї

Від 1936 року Степан Левинський жив у Харбіні, в Манджурії, де працював, як референт господарських справ у польському консульстві. Одержавши це становище через заходи тодішнього проводу Українського Національного Демократичного Об'єднання (УНДО) в Галичині, зрезигнував був з нього під час подій в Карпатській Україні, але згодом вернувся до праці в цьому консульстві. Резигнація його була протестом проти польської інтервенції в справі Карпатської України та Чехо-Словаччини. Працював там до 1940 року.

Від 1940 р. жив короткий час у Шангаї, звідки переїхав до Пейпінгу, де почав студії в Коледжі Китайських Наук і закінчив їх успішно в 1941 році. В березні 1942 року одержав пропозицію зайняти посаду офіційного перекладача японської мови при французько-японському комітеті у

правлінні губернатора французького Індо-Китаю. На цьому становищі працював до кінця французької адміністрації в цій країні. Маючи слабке здоров'я, Степан Левинський часто хворів і 25 липня 1946 року виїхав із Сайгону до Франції. На корабель перенесли його тяжко хворого. До Франції прибув 3 вересня 1946 р. і оселився в місті Гап, на пограниччі між Провансом й Альпами. Звідти прийшов до автора цієї статті останній лист Степана Левинського, писаний 25 вересня 1946 року.

Дні Степана Левинського були вже пороховані, і 8 жовтня 1946 року його не стало в живих. Поховано його на французькій землі, в країні, що її — як свідчить у своїх спогадах Ілько Борщак — він дуже полюбив.

У своїй літературній спадщині Сте-

пан Левинський залишив багато інтересних творів, присвячених Близькому та Далекому Сходові, як також чимало статей на літературні теми і спогадів із своїх подорожей. З цих спогадів треба відзначити книжку „Схід і Захід”, що вийшла у в-ві „Ізмарагд” у Львові в 1934 р. В цій книжці вміщено опис його подорожі з Константинополя через Єрусалим, Каїро до Марокко, біографічну новелю „З японського дому”, яка друкувалася в щоденнику „Діло”, а потім вийшла окремою книжкою, переклад японських спогадів „Годжокі” та інші. „Хатина буддійського самітника” була друквана в журналі „Ми” і 1934 року вийшла окремою відбиткою у в-ві „Варяг”. Збірка японських казок в перекладі на українську мову появилася у виданні Михайла Таранька в Львові. Останнім його твором були „Враження з Японії”, які були надруковані в 1942-44 роках, а тепер передруковані в цьому календарі. Кілька коротких нарисів Степана Левинського про життя в Манджурії друкувала минулими роками „Свобода”.

Твори Степана Левинського відзначаються гарним стилем, легкістю опису та доброю літературною мовою. Усе це зачаровує читача, залишаючи в нього приємне враження. У поданих тут нарисах чудово передані настрої країни Вранішнього Сонця, дощ або розмова з приятелем і слова: „й заздрю йому навіть дерев’яних шабель” або — сцена на човні увечері після бурі.

За час свого перебування в Харбіні Ст. Левинський відбув три подорожі — першу до Японії, спогади з якої надруковані в цьому календарі, другу в гори Кореї, з якої привіз він багато спогадів та фотографій, і останню до країни Джегол. В цій країні, що лежить на кордоні Манджурії і властивого Китаю, письменник відвідав резиденцію колишніх китайських імпе-

раторів манджурської династії і монастирі визнавців Лямі.

З Степаном Левинським ми часто говорили про цю країну, що її так блискуче описав шведський подорожник Свен Гедін. Треба ще додати, що автор цих рядків відбув із Ст. Левинським одноденну мандрівку з Харбіну до стародавнього міста Хулань у Манджурії.

Перебуваючи в Харбіні, Степан Левинський брав участь в редагуванні українсько-японського словника, виданого там же 1944 року. Словник цей здобув високу оцінку спеціалістів, і Степанові Левинському належить у ньому текст передмов українською та японською мовами. На жаль, його виїзд до Індо-Китаю припинив цю співпрацю, яка здебільша переходила через мої руки.

В 1937 році за грошовою підтримкою Степана Левинського та при його співпраці була видана мапа Зеленої України, яка також зустріла прихильну оцінку української й чужоземної критики. Воднораз ми працювали при складанні, редагуванні і перекладі на японську мову збірника про Україну та про український Далекий Схід, який охоплював статтю про Шевченка, японський переклад „Заповіту” та статті про Україну, Зелену Україну й ін. На жаль, японська військова місія, з огляду на змінені політичні обставини, не дала дозволу на друк цього збірника.

Степан Левинський був заангажований і в інші праці, зокрема над українською хрестоматією для японців. Цю хрестоматію укладав наш молодий сходознавець В. Одинець, один з авторів українсько-японського словника, службовець міністерства закордонних справ уряду Манджу-Го і лектор Манджурського університету в Синкіянгу, де він викладав китайською мовою для студентів-китайців історію Сходу Європи і літературу східноєвропейських народів.

ХВИЛИНИ В ЯПОНІЇ

Написав Степан Левинський

Незабутній красвид

Низько повзуть хмари. Це немов зовсім і не хмари, але якась невпіймана у своїй суті, розпливчата, всеобіймаюча праматерія світу. Потім у цю безформну мряковину, незнати звідкіль, попадає кілька промінчиків сонця. Вони запалюють її, запалюють світ і він починає блищати — як краплі дощу, нанизані на галузки дерев.

Там внизу море. Під хмарами, серед них. Це не безкрайй океан, горда мрія Вікінгів, але радше грецька „талланта” з її тисяччю життєрадісними острівчиками. Це — Середземне Японське море.

Очевидно, матимемо погоду. Хмари розповзаються серед островів, неба, простору. З-посеред них виривають тепер мальовничі силуетки японських сосон. Їх верхів'я оповите ще мрякою, серед їх дивоглядного коріння граються малесенькі хмарки, як білі пустотливі мишенята. Але їхні рамена вже простягнені до сонця у патетичному жесті впертого життя, що вміє тріюмфувати над найдужчими стужами і найшвидшими тайфунами. Скільки незабутніх творів мистецтва надхнули ці патетичні рамена японських сосон?

Гори. Скрізь, де кінчиться море, виростають понурі, темнуваті, заокруглені, як яблука. Вони зарисовані білими водоспадами, значать межі людського і Божого. На їхніх шпильях, як на Олімпі, мешкали боги, що потім зійшли вниз і запанували над людськими.

Мала прибережна рибальська оселя. Недалеко від берега ростуть фігові дерева з клапчатим довгим листям і горять серед галуззя червоні японські каки. Ось цвинтар серед дерев з кам'яними чепурними могилками. За ним, край дороги, накопичені хатки.

Всі з дерева, здебільша криті стріхою — як у нас. У пристані човни, щогла поруч щогли і сіті, що сушаться на сонці. Один човен лежить на березі перевернений горідном. Круглий туллуб обсіли люди і, як дятлі, обстукують його дзьобами своїх молотків. Серед вулички бачу волів у ярмах і дітей, багато дітей...

Збоку оселя, позаду густого бамбусового гаю, високо на узгір'ї схована серед дерев стоїть святиня. Уся простота японської душі криється в її невивгадливій архітектурі, вся поезія закоханої у природі людини. Клаптик простору серед монументальних кедрів, мить урочистої тиші, шматок неба, хвилина інтимної сполуки з природою. Скрізь дбайлива чистота і порядок. Ця скромна святиня, ці кедрі, ця тиша, це та — межа, що по через неї єднаються природа з людиною. Це — немов інтимне й одночасно церемонне побачення з нею, природою, що ним так дорожить японська вдача. Як же ж інакше назвати можемо цю межу? Мистецтвом?

Сходжу вниз довгою чергою сходів. Ось знову море і на краю його символічні ворота святині, червоне, монументальне „торіі”. Кілька гнучких ліній гостро врисованих у красвид хмар, води і гір — торіі, найпростіша діяграма японського мистецтва.

„Аме га фуру, фуру...”¹

Блідо посміхаються матовим сяйвом кам'яні тафлі пішоходу. Шумить, шумить дощ. Це не випадкова зморшка на високому небесному чолі, це не короткі сльози, що від них стає легше дихати і думати, але це щось стихійне, монотонне і величне, як фрагмент вічності, безсмертне „пантареі”.

¹ „Падає, падає дощ...”, перші слова відомої японської пісеньки.

Ось перед нами широка площа малого японського містечка, обросла почорнілими від дощу хатками, з тяжким небом низько понад нею і кольоровою людською юрбою. Що це? Чи це карнавал мухоморів, чи може дозвілля циркових акробатів? Усі ті величезні паперові парасолі, що їх бачу перед собою, ворухаться на височезних дерев'яних дощинках, як у якомусь повному фантазії балеті.

Чим є дощ для цих людей? Чимось малою не щоденним. Не обійдеш його, не проспиш і обманути його не дається. Ходять собі, отже, японці — крізь дощ, не чекаючи поліття, ходять, озброєні у ті дощинки, ну і парасолі, такі величезні, мальовані парасолі, що під одним безпечно двоє й троє схватися можуть. Догадується, — це безсмертний мотив японської графіки.

Один з парадоксів світу. У сутінках широкої площі не люди ховаються від дощу, але це собаки туляться перемерзлі до хатніх дверей. „Собака погода”, значить тут погода не для собак. Багато дещо в Японії діється навпаки, як в Європі, починаючи з дощу, а кінчаючи на почуваннях, що захищені тут десь глибоко у безоднях людських сердець. Залишається ця спільна для всіх нас азбука — мистецтво. Можна без перебільшення сказати, що в Японії одним з ключів для його зрозуміння є, саме, японський дощ.

Електрична ніч

Поїзд жене у темну прогалину світу. Навколо нас тисячі електричних сяєв, немов жменя світляків, що її вітер змітає зі шляху. Вони іскрами пролітають повз нас і, як іскри, гаснуть на межах непроглядної ночі. У головокружних закрутах трачу поняття простору і рівноваги. Вухом ловлю скрип сталевих рейок, що блискучими гадюками пручаються під нами і, покорені нагальністю та швидкістю поїзду, гинуть у темряві. Усе тут на послугах швидкості, все на послугах часу. Десь на краю дійсності і казки виростають перед нами хмародери великого міста, вчаровані у фіялкові струмки світлякої реклами.

Осака.

Мить тільки для торговельної метрополії Далекого Сходу. Мить дорожнього часу, щоб відсапнути серед бездоріж сталевих рейок, крутежу світел, безкраїх просторів електричної ночі.

Якщо б не тих кілька японських слів, що хтось їх промовив на станції, якщо б не тих пару японських знаків, написаних на білому щиті під сліпучою лямпою, то ця Осака, гордість новітньої Японії, могла б бути Лондоном, Нью Йорком, берлінським “Gleisdreieck”, фрагментом заміненого у сталь і блиск світу.

Шаліє навколо мене електрична ніч. Почуваю себе немов спущена з лука стріла, що жене у невідому далечинь. Поміж морем і горами старого Ямато, сучасним Осака і минулим достойного Кіото існує цей сталевий шлях, що скорочує простір:

Кобе — Осака — Кіото.

Це шлях новітніх конкістадорів, що промінjali спокій за швидкість. Гордий шлях, непомильний, як рівняння, простий, як геометрія, досконалий, як сталь.

Мандрівки у минуле

Коли швидкий поїзд принесе вас із шумної новітньої столиці Токіо у Кіото, то ви немов подались на крок у минуле. Кіото, давнє Геян, це ж була протягом століть столиця кольорів, доброго тону, китайської поезії і вибагливих почувань. Сьогодні це гамірливе, новочасне місто. Та все ж, хто шукати хоче, дошукається у ньому не одного свідка минулого, старих палаців і святинь, столітніх кедрів і тисячолітніх берегів озера, кожний куточок якого має свою поетичну назву, свій настрій, свою стародавню традицію.

Токіо це місто білих новітніх будівель-велетнів серед моря японських дерев'яних хаток. Кіото ж — це суміш старого й нового, серед повені паперових ліхтарень і жвавого темпу новітнього життя. Досить зійти тут з головної вулиці у лябіронт старомодних провулків, щоб знайти затишну гостинницю з тремтливими дерев'яними віконцями, що їх кожного вечора уважливо зачиняють, як віко скрині, з дорогоцінним скарбом. Той скарб це — старе японське життя.

Та доволі сісти на поїзд, щоб за одну годину пірнути ще на один-два кроки у минуле, у давнішу за Геян столицю, у — Нару. У Нарі ніщо не каламутить настроїв давнини, бо Нара це заздро бережений заповідник. Місто святинь серед чудового парку старовинних дерев. Є тут безконечні черги кам'яних і залізних ліхтарень, що серед них пасуться освоєні олені і воркують голуби, як у казкових садах Семіраміс. Є така одна ніч у році, коли в усіх тих ліхтарнях палахкотять саява. Тоді оживають на мить бронзові і мармурові статуї у святинях і музеях Нарі і розказують дивні речі про минулі віки. Це минуле мусіло бути повне геройських подвигів і могутніх починів. Доволі ж глянути в обличчя тих старовинних різьб, щоб у цьому переконатися. У них знайдете і силу волі, і зрив енергії, могутні пристрасті і безодню болю, все те, чим може накопирити й надхнутись лицарська душа людини, демона або божества. Бо у ті давні віки люди жили ще всуміш з вищими за себе істотами. Тут у Нарі ця мистецька візія давніх віків оживає на мить у наших очах.

Та, не повірите, мандрівка у минуле Японії в Нарі не кінчиться. Ще кілька миль серед жовтіючих рижових піл і ви в Хорюджі, ще давніший за Нару столиці. Є там найдавніші дерев'яні будівлі, здається, найдавніші на світі. У затишку музейних залів мешкають там ті давні герої Японії, що жили і діяли на цій землі ще до тих часів, коли у пристанях старого Ямато вичаляли боги далекої Індії і чорнокнижники Китаю. І — чи не чари це тасмного мистецтва? — ці найдавніші свідки минулого, що через них ми немов доторкаємось до праджерела культурного життя на цих островах, ці старовинні статуї з дерева і бронзи виявляють досконалий супокій. Нема в них тих судорог, що стрясали пізнішими людьми, нема тих дужих пристрастей, могутніх почувань, що закам'янили на обличчях героїв Нарі. Замість них — нічим незакаламучений спокій, деколи тасмна філософська усмішка, завжди непопушність, гідність, тасмність. І мимоволі приходить на думку порівняння. Чи в Японії не було так, як у нас, чи

неспокійного барокка, навіть достойного і життєрадісного ренесансу, не опередила тут, як у нас, монументальна, сувора, безпристрасна — Візантія?

Пригоди Гуллівера

Кілька пар метких ніг розбігається по вузьких коридорчиках. Сиджу на землі, як гриб під бабковим листям. Хочу спертися? Підсунуть мені такий малесенький дзиглик, що з нього мій лікоть неминуче зсувається на землю. Хочу писати? Поставлять переді мною низенький столик, майже такий, що ним у нас бавляться Марусині ляльки. Захочу погрітися? Услужливі руки підсунуть до мене бронзовий глечик, в якому серед попелу приховались кілька червоних жаринок. Почуваю себе як Гуллівер у країні ліліпутів, тільки що ліліпути, які оточують мене, це все чепурні дівчата, поперебирані за японських метеликів.

Такий дім забавок і метеликів придумали японці для своєї вигоди і для краси життя. Звичайно для своєї японської вигоди, бо ми, коли випадково попадемо у такі кімнати, повні дрібнесеньких цяцьок, але без стільця і стола, почувасмо себе як слони у клітках для птахів. Від лежання на землі болять плечі, від стояння тернуть ноги, сидіти на подушці зі схрещеними ногами добре десять хвилин; кожна хвилина більше — це незаперечний ризик, що ставши не розпростаємо ніг. Але хто дорожить красою життя більше, ніж його вигодами, пізнавши раз це вибагливе середовище японських цяцьок, я певен цього, не захоче його покинути. Згодом знайдуться і незаперечні вигоди, адже ж усьому доволі тільки вичитися.

Яке ж вибагливо гарне це традиційне японське життя! Наприклад, де на світі знайдете естетичніший сніданок, обід? Сидите зі схрещеними ногами перед низеньким столиком, а такий великий японський мотиль (згадуєте мадам Батерфляй...) клячить навпроти вас і тендітними пальчиками подає ляковані мисочки з японськими ласощами. Ці ляковані і порцелянові мисочки — це вже насолода естетичних почувань. Додайте того мотіля... Заложуся з вами, що

Степан Левинський (зліва) та Іван Паславський (кол. УСС з Перемишля)
в червні 1939 року

коли ви вразливої вдачі, то перший раз ледве чи зможете наїстися доско-чу. Згодом звикнете.

Те жіноче середовище, — це най-характеристичніша риска японського життя, що без неї ніякий самурай обійтися не може. Коли він іде на чужину, їдуть разом з ним ляковані мисочки, шовкові подушки, ну і мальовані мотилі. *Conditio sine qua non*. Бо коли їх нема, світ перетворюється у прозаїчну дійсність, добру для нас, європейців, недостойну правдивого самурая.

Цісарський палац у Кіото

Скрипить під нашими ногами зерниста рінь, що нею висипані всі стежки парку. Є нас чимала громада, я один європейець серед бездоганно на чорно зодягнених японців. Йдемо рядами, як військовий загін, і не зважаємо на дощ, що, крапля по краплі, таки добре зросив видовжені хвости чорних шлюсроків моїх товаришів. Нарешті стаємо. У сутінках заплаканого неба бачимо у віддалі може двад-

цяти кроків широку відкриту веранду під темною масою, на старий лад, стріхою шитого даху. Посеред неї китайський параван з вигалтуваними білими чаплями, а поруч нього чимала подушка на землі.

Урочиста тиша, а потім пояснення провідника:

— На цій подушці сідає сам цісар, коли, раз на рік, навідується у свій палац в Кіото.

І тричі, церемонно, у пояс схиляється чета японських туристів перед візією свого неприязного монарха.

А я стою оддалік збентежений, засоромлений і думаю про себе:

— „Які ж могутні імперії збудувати можна на цій незламній криці японської відданості своєму цісареві?“

Зустріч із старим другом

— Чарку японського sake, філіжанку зеленого чаю?

Sake розв'язує людські язики, що звикли до мовчання.

Ваша симпатична дружина, пані Мічіко, прилаштувала ті самі тістеч-

ка, що давніше я так любив їх у вас. Яка вона уважлива.

Знаю, хоч дозволите їй сісти поруч з нами, ледве чи захоче скористати з того привілею. Присяде на мить, усміхнеться і, не зважаючи на всі прохання, відійде. Знає ж вона, що ми, давні приятелі, маємо стільки розказати одне одному після довгих років розлуки.

Чую, що ви, економіст і бизнесмен, залюбки пишете тепер „хайку“, ці дрібнесенські японські епіграми, які намагаються скопити у кількох вдатних словах оригінальну думку, настрій, метафору.

Читаєте також багато стародавніх буддійських книг? Це жага за метафізикою завжди неситої людської душі.

Бачу, що проміняли ви європейський одяг і краватку на вигідне японське „юката“² і дерев'яні ходаки. І погляди ваші на життя набрали тепер своєрідного консерватизму, і ви відкинули багато з надбаних давніше європейських звичок.

Дух часу? Досвід літ?

Скрізь у світі ми вертаємось тепер до джерел культури, щоб відсвіжити її і себе самих.

Що? Любите рибальство, довгі дні, проведені на човні серед спокійної затоки. Це зовсім так, як я. Якщо захочете, завтра при гарній погоді виберемось ловити рибу в затоку. Добре? Коли поцастить з риболовлею, пані Мічіко, може захоче прилаштувати нам потім смачне „сашімі“³? За філжанкою чаю приємно буде продовжувати наші спомини про тих, що були нашими приятелями і вже відійшли туди, звідки не вертаються. І про нас самих...

Чи є ми ще тими самими, що були, питаєте.

Адже благословить нас та сама, що й тоді, вечірня година. Металевий звук азійських цикад сповнює тремтінням повітря. У сумежній кімнаті пані Мічіко вдарає у струни кото⁴. Всуміш з акомпаніаментом цикад — це немов чудна вечірня симфонія-молтва.

І так же, як тоді, дивляться на мене ваші очі, друже. Вони, запевняю вас, зовсім не змінилися.

Змінилися хіба думки, вподоби, бажання. Усе несуттє.

Поруч вас виростало двоє синів, що сміливо дивляться в майбутнє. Ми вже не удвох, як давніше. Давніше ми були тільки: ми і світ, тепер нас стало троє: ми, світ і вони. Правда?

Як називаються наші сини?

Тайджіро і Зонджіро. Які гарні імена! Зонджіро молодший за свого брата, але вже носить дві самурайські шаблі за поясом. Правда, шаблі ці з дерева, але, згодом заступить їх певне сталевими. Люблю погляд його очей. Стільки в ньому безмежного довір'я до життя, до батька.

Вибачайте, друже, мою щирість, але насправду я... заздрю вам вашого Зонджіра, заздрю навіть його двох дерев'яних шабел.

Риболовля у затоці Ено

Є ще такі затишні місця на світі! Наш човен стоїть, мов нерухомий, серед блискучої тафлі моря. Крім неба і моря, є ще ми три тут: мій друг, я і старий рибалка. Правда, є ще далека з'ява острова Ено і позаду неї привид безсмертного Фуджі. Чари чи дійсність? Подув вітру нагадує нам непевну рівновагу лушпини на поверхні води. Коли стає тихо, чуємо стукіт наших сердець.

На гачок нанизуємо червоного гидкого черв'ячка, потім мотузку поринає глибоко у челюсть моря. Хвилинка тиші. Нарешті нервозний рух плавця, і малесенька вертглива рибка спадає у заглибину на дні човна.

Скільки їх уже призбиралося в тому сховищі човна, всяких „кісу“, „сузукі“, „магуро“,⁵ є навіть чималі „тай“, королі японських риб і вусаті рачки „тако“. Це все порошинки безмежного моря, атоми життя, вирвані з черева океану.

Тепла, прозора далечинь поміж зеленими берегами Японії і Геркулесовими стовпами далеких, розгублених серед океану островів, ось, споконвіку, весь світ японських рибалок. Сьогодні поринаємо на мить у цей світ, куш-

² Легке кімоно.

³ Страва з сирової риби.

⁴ Назва музичного інструменту.

⁵ Усе назви риб.

туємо солоної води моря і слухаємо невчені слова нашого рибалки, прості і важливі одночасно, як само життя. Ми, два міщухи з двох протилежних кінців світу, що наїлися мудрости непотрібних книг і втратили контакт з простою світу. Як же ж прагнемо, хоч на мить, скинути зайвий тягар інтелекту, трохи так, як скидаємо невигідну одягу, поринаючи у відсвіжуючу морську купіль.

— Чи є такі книги на світі, — уголос думає мій друг, — що розкрили б таємниці краси затоки Ено у поплотневу пору, коли дрімують вітри?

— Чи є такі книги на світі, — уголос думаю й я, — що заступили б зустріч двох приятелів після кількालітнього розстання, що розказали б історії цікавіші, як глибини людського серця, пробуджені знечев'я могутнім дружнім словом?

Сонце вже сходить униз зі свого гордого престолу, і разом з тим кінчиться день, один з найкращих у житті.

Тепер, під вечір, усі наші думки, сумніви і жарти кружляють навколо одної прозаїчної теми — вечері, що чекає на нас вдома. Це таке людське.

Краса у мініатюрі

Різновиді камінчики, прокладені без зайвої симетрії, це стежка у садочку. Стрибаю з одного на другий і згадую хлоп'ячі літа, коли бувало будували такі ж „звідні мости і барикади” вдома на подвір'ї, або, у час вакацій, над річкою. Тут ці камінчики ведуть крізь фантастичну країну казкових скель, поміж деревами-карликами, деколи такими малесенькими, що важко повірити у реальне їх існування. Така стежка заведе над кам'яний басейн спокійної води. Золоті рибки хлопочуть у зеленкуватому плесі, і самотня розквітла водяна лілея немов запрошує до хвилини спочинку, призадуми, може захоплення. Із бамбусової рурки витікає струмінь срібної води. Вмиваємо в ньому руки й уста. Це — символічний жест очищення. Ще кілька кроків по вогких каменях, і перед нами виростає кілька справдешніх дерев, оточених ореолом комах і мотилів. Ще натрапимо на бамбусовий гайок, може похиле-

ний над потоком кущ подібної до в'язу рослини. Поруч них схована від людського ока „святая святих” — чайна хатина.

„Чайна хатина” — це може найхарактеристичніша риска японського інтелекту, японського мистецтва. Передусім ніякого зайвого предмету, ніякого дисонансу, ніякого непотрібного слова! Чайна хатина повинна бути досконалим виявом гармонії і доброго смаку. Наділі — це тільки маленька, чиста кімнатка, побудована з дерева. Тут відбувається той таємний церемоніал пиття чаю, що є для японців чимось посереднім поміж мистецтвом і молитвою. Пиття чаю — це, зрештою, тільки претекст, а ціль цього чудного ритуалу — це лекція доброго тону, простоти, замилювання для внутрішньої дисципліни. Цей внутрішній режим виявляється в опануванні почувань, спрвадженні диких потоків нашої вдачі до одного руслу формально здисциплінованого вислову.

Нелегко нам, закоханим у романтизмі європейцям, зрозуміти суть церемонії чайної хатини. Бо вона, як і весь японський садок, це такий скорочений, поменшений світ, доведений до кількох найпростіших проявів. Як мистецький рисунок японського артиста, де все спрваджене до кількох майстерних мазків пензля. Як строфа старовинної японської лірики, скорочена до ледве 17 добре відмірених і, хочеться сказати, відважених слів.

Японське розуміння краси — це мистецтво мініатюри.

Віконце у світ

Були колись такі часи в Японії, коли країна ця жила своїм окремим життям, на колодку зачинена для всього зовнішнього світу. Тільки одно маленьке віконце залишалося відчинене. Це віконце називалося — Нагасакі. Тут причалювали раз на рік голландські кораблі, тут і ніде більше, на протязі 250 з гаком літ.

Кольорове Нагасакі залишилось добре у моїй пам'яті, аджеж саме тут, уперше в Японії, побачив я сонце і синє море. Досьогодні, коли прижмуру очі, з'являється переді мною

кругле плесо затоки Нагасакі, голу-босинє, справжнє дзеркало неба. І бачу темнуваті канали, як у якомусь Брігге або Венеції, з обважнілими черевами човнів, що сплять нерухомі у тіні викаблучених кам'яних мостів, які пам'ятають ще голландські фрегаті. Так, передусім затамив я кольори Нагасакі, що нагадують мені краєвиди італійської Рів'єри, сірі пішоходи з кольоровими плямами кошів, виповнених овочами й яриною, продавців риби у широких, як тарелі, солом'яних капелюхах з їх мінливим, запашним крамом, прозоре, блискуче повітря, насичене водяною парою, зелені береги затоки, свіжі, як у Сезана, барвисту юрбу. Під час яскравого осіннього свята Сува ця мальовнича юрба оточує духа святині у його прогулячці за межі міста. Цей дух це просто стогогий паперовий змій, ворухкий, немов живий у кремезних, жвавих долонях людей, що своєю мальовничістю не справили б сорому карнавалові в Ніцці.

Пахне тут півднем, у Нагасакі. Таким захоханим у сонце, кольори і легкодущність півднем, що нагадує європейське середземноморське підсоння. Люди тут усміхаються частіше, як у Токіо, довше сплять, голосніше балакають.

Навідав мене спомин про український сільський празник, коли відвідував я святиню Сува в Нагасакі. Переді мною терасами здіймався чудовий парк, повний затишних стежок і шумних майданів. Серед високих дерев, що трохи скидались на наші достойні липи, бавились базжурно діти, а їх матері й батьки сиділи у малих ресторанчиках, що їх тут тьма-тьмenna, попивали пиво і заїдали соленими огірками. Повз них, довгою чергою кам'яних ступенів, здіймалась угору юрба богомільних аж на найвищу терасу, де царювала святиня у позолоті старої бронзи. Солом'яний сніп звисав тут зі стелі у сутінній глибині святині. Час від часу підходив хтось і, вклоняючись з пошаною, плескав голосно у руки. Плескіт долонь — це звичайний японський при-

віт невидимому духові божества, бо у святині „шінто”,⁶ як у мохаммеданській мечеті, нема ніякої подоби божества, ні статуї, ні образу.

Береги південного Кіі

Віють вітри, скаженіє море. Лежу поміж уривистими берегами південного півострова Кіі, за широкою каменюкою, що вся порізблена морем у його терпеливому тисячолітньому труді. Раз-у-раз, уважливо обминаючи каменюку, плює на мене море спере-сердя своєю запіненою слиною. Ген у каламутній далечині моря — там, де народжуються вітри, ворухиться збитошний волоцюга-тайфун. Він саме чує потилицю і вагається: куди мені навідатися? В Японію чи у Китай? Чи обчімхати з дерев один з філіппінських островів, чи нагнати жаху корейським рибалкам у їхніх хатках, оброслих динями та перцем? Коли волоцюга-тайфун поженеться в Японію, та ще у напрямі півострова Кіі, що тоді? Це вирішу завтра вранці, прочитавши метеорологічний бюлетень. Покищо вмиваюсь холодною морською слиною, і добре мені.

Та море сердите на мене, я знаю. Ось кинуло мені в обличчя жменю блискучих, гострих мушельок і потім, знечев'я, накрило слизькою масою морської трави, тієї, що її японці висушують на сонці, а потім їдять, як ласощі. Злякані рибки, що їх викинуло море, виконують переді мною кілька головокружних сальтомортале і мерщій поринають у срібну хвилю, що відносить їх назад у таємну морську глибину. Кілька самотніх рибальських човнів бореться ще з вітрами серед океану. Їх пережилені на бік щогли майже торкаються хребтів хвиль. Маленький острів, що там по другому боці пристані, накривається шапкою-невидимкою. Бачу, як посоловіли йому очі і зблідло обличчя, вже замкнувся навколо нього кришталевий перстень білих морських грив.

⁶ Побіч буддизму найбільш поширена, національна релігія японців.

СНИ

Написала Оксана Керч

Як кожного вечора, так і тоді зібралися в наріжній кімнаті великого ДП-бараку на звичайні вечірні розмови. Розмови, що тягнулися іноді до ясно-го світанку. Від голих альпійських скель відривався свіжий вітер і залітав у відхилене вікно, щоб розвівати сірі коці, що звисали серед кімнати, як театральні декорації. На ліжках з підкладеними під коліна руками сиділи різного віку чоловіки й жінки. На обличчя падали відблиски невеликої електричної лампи, і можна було виразно бачити то замріяні очі, то вираз недовір'я, то лагідну меланхолію, що вимальовувалися залежно від сюжету й фантазії оповідача.

У цей вечір плів своє оповідання сам господар якимсь чудом здобутого радіоприймача, коробки американських цигарок та сливе літературного таланту.

— Як тут не вірити снам, — тягнув він „історію”, — коли ця подія, що її зараз розкажу, трапилася моєму батькові й запала в пам'яті на все моє життя... дивна подія, неймовірна... Отож, мій покійний тато мав невеличку, але добре загосподарену посілість у Великих Очах. Він був працьовитий, любив над усе товариство та розваги і дім наш був завжди повний гостей. Між тими, що постійно відвідували дім мого тата та користувались нічлігом, був один веселий на вдачу збирач податків. Він знав усі доволішні місцевості й всі новини і приносив у наш дім те, що називалося вістями зі світу. Недаром його приїзду чекали домашні нетерпляче і, коли він одного літнього вечора не з'явився на порозі нашого дому, тато зажурено запитав:

— Що б це таке могло трапитись?

Тієї ночі татові снилося, що збирач податків прийшов до нього обірваний, з ранами на голові і заплакав:

— Це я прийшов до вас, мій приятелю, пожалітись. Мене пограбували бандити, забрали скарбові гроші, вбили й закопали в гноївці за коршмою. Коли вам не важко — накажіть викопати моє тіло й поховайте мене похристиянськи...

Тато прокинувся залитий потом і, випивши валеріанки, одягнувся, звелів запрягти коні й помчав до придорожньої коршми, далеко за містом. На превелике диво, під купою гною знайшли тіло збирача податків. Тато похоронив покійника згідно з його волею, і наступної ночі з'явився йому в сні знову померлий приятель. Він подякував за виповнення його прохання й запитав, чи тато не бажає чогось від нього довідатись. Тато, не надумуючись, запитався: „Коли судилось мені померти?” На це питання він дістав дуже докладну відповідь: „В липні другого дня опівночі за п'ять років”.

Оповідуючи нам усім про дивний сон, тато не вірив у правдивість цього сонного марива, тим більше, що почував він себе здоровим і зовсім не старим. Та й ніхто з родини та знайомих не ставився до тієї історії поважно. З часом вона й зовсім призабулася. Батько жив звичним життям, радів приїжджими гістьми, любив перехилити чарку та весело погугорити. Все ж закинув гучні гостини, а карт і зовсім до рук не брав. Йому дошкуляв трохи гостей, і тому частіше лягав він у вигріте ліжко з книжкою або з газетою. І так минали роки. І прийшла фатальна дата, про яку ми забули, та не забув її тато. Це було під Івана, і мама готувалася до гучних татових ім'янин. Запросила гостей, замовила багато вина, закусок, напекла всячини. Тато чекав гостей у якомусь незвичайному настрої, але не відчували цього гості.

Радісні й задоволені, бо верталися „давні добрі часи”, вони бажали йому здоров'я й заохочували до веселої гульби. І тато піддався загалом веселоощам, пив, співав, навіть танцював, бентежачи особливим настроєм нашу маму. І тоді пригадав собі, глянувши на годинника:

— А може б так одну пульку?

Саме доходила на стінному годиннику перша година по півночі. Тато підвівся з фотеля і вийшов до свого кабінету за колодою карт. Вже стоячи в дверях з картами в руках, усмінувся і підморгнув гостям:

— Ну й що ж? Пожартував мій... — захитався і впав на порозі.

В місті, на ратушевій вежі вибило дванадцяту. А наші годинники пересунула мама на годину вперед...

Власник американських цигарок почастував усіх і замовк. Мовчали й всі присутні. Вони, хоч і були задоволені оповіданням старого, в душі не вірили в правдивість тієї події. Лише з зовсім темного кута, близько відхилених дверей підвів молодий чоловік своє обличчя під світло електричної жарівки й добув голосу:

— Так ця історія трапилась в Великих Очах? Дивно, дивно...

— Чого ви дивуєтесь? — звернувся господар до молодого чоловіка в темному куті.

— А ось в тих же Великих Очах певно п'ятдесят років пізніше теж приснився віщій сон одній людині...

— Що ви сказали? У Великих Очах? На що ви натякаєте, мій пане?

Тоді молодий чоловік почав свою історію, що її слухачі прийняли трохи насторожено. Він розказував про події відомі, про часи свіжі й близькі.

— В сорок п'ятому році до містечка приїхав начальник НКВД і водночас командир карного відділу на Ярославщину, товариш Козлов. Він жив у будинку колишнього поміщика. В великому саді стояли автомашини, готові до виїзду. У кімнатах велся безконечні допити й катування. П'яний горілкою і людськими муками, Козлов використовував свою владу з нелюдською жорстокістю. Для нього не було відпочинку ні днем, ні ночами. Та одної ночі знесилений кат повалився на лежанку і йому приснився

сон. Нібито з лісу прийшов повстанець, сів проти нього і запитав:

— Чи знаєш, товаришу Козлов, про те, що твоя дружина не сьогодні-завтра помре? У неї туберкульоза... Кинь усе й їдь попрощатися з нею!

— Попрощатися? Чого? У мене тут набереться баб скільки захочу! — здивувався Козлов. — А ти хто такий, що мені про бабу говориш?

— Їдь, кажу, тобі, а то сам до празника не доживеш... — і повстанець наставив пістолу.

Козлов прокинувся кленучи. І того ж дня заступив непевних людей новими, що здавалися йому певними. А проте, сон змішив його. Розказував товаришам і реготався.

Йшов травень. Зближався травневий празник... Козлов очікував його нетерпляче. За особливі заслуги йому натякали на орден. Здавалось, про дивний сон забув. І раптом з центру виклик — негайно явитися. Дивним дивом викликали вночі під перше травня. Трохи схвилюваний несподіванкою, вештався без діла по кімнатах, не знаючи, до чого братись. Якись незнайомі почуття сповняли завтрішнього орденосця. То чорна кітка попалась під ноги, то не тим боком одягнув сорочку. Вийшов у темний сад і оглянувся.

— Битимуть, чи питиму горілку? — не втримався. Закликав шофера й запитав, чи машина в порядку. Шофер був єдиною особою, до якої мав довір'я.

Виїхали з міста, переїхали недобрий вибалок, минули місце розстрілів з полегшенням і вже мали податись на шосе, коли шофер повернувся до Козлова і пустив кулю в його низький лоб...

— Неймовірно! — шамкнув господар, витираючи очі хустинкою.

— Хто це може знати? Ну й фантазія у вас!

— Це справжня подія, — тихо промовив молодий чоловік біля дверей. — А де ж свідки цієї події? Що?

Молодий чоловік довго відкашлювався. Та слухачі не вгадали. Все домагалися свідка на правдивість події. Перекашлявши, трохи нетерпляче, тихим голосом він кинув:

— Ось вам свідок. Цей шофер — я.

ЗВІРЯТА І БАРВИ

Проведені науковцями досліди над впливом різних барв на поведінку звірят дали дуже цікаві результати. Виявлено, що червона барва дратує не лише бика, а й овець, курей тощо.

Собаки, які перебувають у приміщеннях помальованих яскравими фарбами, дуже злі. Коти, леви, тигри чи пантери дуже не люблять білих предметів, натомість жовтий колір їх заспокоює. Яскраві барви предметів чи стін у стайнях дуже часто підносять нервовість у коней. Стверджено, що всім звірятам найкраще відповідає колір зелений.

ЛІКУВАЛЬНА ГОРОДИНА

Встановлено, що деяка городина, як цибуля, часник тощо, є не лише доброю приправою до різних страв, а й має лікувальні якості. Цибуля, наприклад, запобігає творенню на шкірі різних чиряків та здуванню. Дуже позитивно впливає вона на ріст волосся та добре діє як засіб потіння. Вживають її також під час застуди дихальних шляхів, при кашлі, хрипоті та бронхіальному катарі.

Часник в старовину застосовували при захворюванні стравоходу, шлунка, при проносах. Останньо стверджено, що часник є також добрим ліком для хворих з підвищеним тисненням крові та запобігає склерозі, безсонню, запамороченню тощо. Уся цибульна городина має в собі багато вітамінів А, В, С.

ГАДЮКА-ВАРТІВНИК

Нічого не підозріваючи, злодій відчиняє склеп і прямує до прилавка. Коли раптом, жах, щось обмотує його ноги і не дає далі рухатися. Злодій кричить мов божевільний і намагається втекти, та, на жаль, не так лег-

ко вирватись з обіймів будь-що-будь, кількадеметрової гадюки, а тут де не взялися люди...

Таких „вартівників” багаті купці винаймають для охорони своїх крамниць в м. Сідней (Австралія). Звичайно, „вартівникам” платять заробітну плату, але одержує її не гадюка, а їх власник - дресувальник, який з цього живе.

КВІТИ ПІД СНІГОМ

Є квіти, які цвітуть протягом усього року. Їх можна знайти весною, літом, восени і зимою під снігом у найбільші морози. До них належать звичайний талабан з маленькими біленькими квіточками, медівник та пурпурова глуха кропива. Ростуть вони переважно на півдні України. Рослини ці плодоносять безперервно, а останні осінні квіти прикриває сніг, не роблячи їм жодної шкоди. Квіти ці, звичайно, не такі гарні як, наприклад, альпійські фіялки, і тому не звертаємо на них уваги, але знати їх дивовижні властивості, що виробились у боротьбі за існування, — дуже цікаво й корисно для кожного.

СЛИМАК-ВАЖКОАТЛЕТ

Науковці нараховують понад сотню різних видів слимаків, але найцікавішим з них є так званий бургундський слимак, який водиться переважно у Франції. Його вважають за чемпіона важкоатлетів, бо, важачи ледве 20 грамів, він може тягти дитячий автомобіль, вага якого з вантажем у 200 разів перевищує вагу слимака. Цікаво, що слимак цей не боїться гострих предметів. Він може, наприклад, не порізавшись перелізти через вістря бритви. В цьому йому допомагає слиз, який він виділяє. М'ясо цього слимака є дуже поживне і має багато вітамінів. Тому у Франції цих слимаків продають у першокласних ресторанах.

З М І С Т

1. Американський і український національні гимни	3
2. Ст. Мусійчук: Пісня про Український Народний Союз	4
3. Матвій Костишин: З Новим Роком (вірш)	5
4. Календар — місяці	6
5. Церковний календар	18
6. Урядові свята в Канаді та інших країнах	19
7. Виказ слов'янських святих	20
8. Президент Джан Ф. Кеннеді (портрет)	21
9. Президенти З'єдинених Держав	22
10. Світлій пам'яті Дмитра Галичина	23
11. Д. Галичин: Союз праці, ідей та інтересів	31
12. Ганна Черінь: Океан (вірш)	34
13. Новий головний предсідник УНСоюзу	35
14. Й. Лисогір: Наше минуле і майбутнє (англ. мовою)	36
15. М. Мурашко: Конвенції Українського Народного Союзу	39
16. Головні виконавчі урядовці УНСоюзу	77
17. Перші основуючі збори УНСоюзу	79
18. Я. Падох: Не на зорях записана наша доля	81
19. В. Мудрий: УНСоюз з перспективи Львова	91
20. В. Ленчик: Українська Католицька Церква в ЗДА	94
21. Прот. Д. Бурко: Митрополит Іван Теодорович	97
22. А. Драган: У поклоні українському генієві	99
23. М. Дербуш: Караганда (вірш)	108
24. О. Гайський: Українська квітка на американській землі	109
25. Т. Сидоренко: Перше кохання (вірш)	114
26. Вол. Радзикович: Стежками рідних традицій	115
27. Вол. Мацьків: Рідна книжка і її значення	117
28. Віра Ворскло: Слово (вірш)	118
29. Ст. Куропась: Вакації взимі	119
30. К. Данилевський: "The Morris-Arboretum"	127
31. Ів. Керницький: Відкрив Америку (гумореска)	129
32. Віра Ворскло: Жолудь (вірш)	130
33. Доручіть цього листа	131
34. Ганна Дмитерко-Ратич: Листопадові міркування	134
35. Мих. Єремійв: Маленький Короленко (вірш-легенда)	138
36. Лев Ганкевич: Українські адвокати у Львові	140
37. Іван Кедрин: Несамовитий процес	147
38. Богдан Кравців: Богдан Лепкий — поет галицького Поділля	151
39. Вол. Ласовський: Коли розцвітали рубінові вогні	155
40. Ів. Горішний: Віра Вабенко	159
41. Павло Степ: Віра Вабенко (вірш)	162
42. Ів. Світ: Український подорожник по Далекому Сході	164
43. Ст. Левинський: Хеїлини в Японії	166
44. Оксана Керч: Сни	173
45. Цікава всячина	175
Оголошення	177

ЧИ ЗНАЄТЕ, ЩО :

Пересічний американець забезпечений на \$ 6,000,
А пересічна американська родина на \$12,000?
На яку суму забезпечені ВИ і ВАША родина?

Життєве забезпечення є основою добробуту одиниць і родин. Без життєвого забезпечення немає надійного, певного завтра. Тому, якщо Ви й Ваша родина не забезпечені ще — зробіть це негайно.

Основним питанням при життєвому забезпеченні не є,

**ЧИ ВИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ, АЛЕ
ЧИ ВИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДОСТАТНЬО !**

Тому, якщо Ви забезпечені тільки на номінальну суму, піднесіть забезпечення своє й своєї родини до висоти, яка дасть реальне почуття певності й безпеки.

Український Народний Союз, найстарша, найбільша, найбагатіша й наймодерніша українська забезпечена Установа у світі, запевнить Вам найкраще, найдешевше та найпевніше забезпечення, — то ж зверніться до нього з повним довір'ям. Не йдіть до чужих компаній не порівнявши їх умов із безконкурентними умовами УНСоюзу.

ПРИЛУЧИТЬСЯ ДО 81,000 ТИСЯЧНОЇ ГРОМАДИ ЧЛЕНСТВА УНСОЮЗУ ТА СТАНЬТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ЙОГО 25,000,000 МАЙНА.

По інформації звертайтеся до місцевих союзових секретарів, або прямо до Головної Канцелярії УНСоюзу:

**Український Народний Союз
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION**

P. O. BOX 76
81-83 GRAND STREET — JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США

1949 року в Сполучених Штатах Америки було засновано

Українську Вільну Академію Наук у США

THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES
IN THE U. S., Inc.

Академія дістала чартер і Tax Exempt Privilage granted by
U. S. Treasury Department.

Українська Вільна Академія Наук у США (УВАН у США) продовжує традиції Української Академії Наук у Києві, заснованій у вільній Українській Державі в 1918 році.

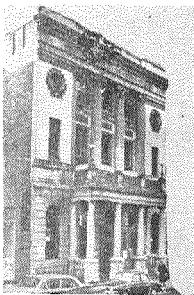
В найбільших державних та університетських бібліотеках світу є наукове англomовне видання „Анали” та інші видання Академії українською і англійською мовами.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ: Наукові збірники ч. 1 і 2; Літературно-науковий збірник ч. 1; Річники Шевченка ч. 1-9; Д. Чижевський — „Історія української літератури”; Симон Петлюра — „Статті, листи, документи”; Е. Чикаленко — „Спогади”; М. Куліш — „Твори”; Т. Осьмачка — „Із-під світу”; В. Підмогильний — „Місто”; Улас Самчук — „Темнота”; Д. Гуменна — „Мана”; Ст. Самійленко — „Дні слави”; В. Винниченко — „Статті та матеріали”, „Пророк та невидані оповідання”; О. Данко і М. Лабунька — „Річник української бібліографії 1957”.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ і АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ: „Кафедра св. Софії у Києві” — О. Повстенко. Репрезентативне видання з 336 ілюстраціями.

ВИДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: „Анали” The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S. Дотепер вийшли з друку „Анали” чч. 1, 2,3-4, 5, 6, 7, 8, 9, 10-12, 13, 14-15, 16-17, 18-20, 21-22, 23-24, 25-26, і 27-28.

ЗАМОВЛЯЙТЕ та НАБУВАЙТЕ видання УВАН у США безпосередньо в Академії, в українських книгарнях та в книгарні „Свобода”.

В 1961 році Українська Вільна Академія Наук у США придбала від Нью-Йоркської Публічної Бібліотеки будинок — 206 Вест 100 вул., Нью-Йорк. Цей будинок Академія придбала завдяки щирій допомозі українського громадянства, що відгукнулось на її заклик і за рахунок позик від Українського Народного Союзу та банку „Самопоміч” в Нью-Йорку. Академія висловлює глибоку подяку усім Жертводавцям і Організаціям, що підтримали справу купівлі будинку. Тепер в ньому розгортається дальша наукова та видавнича праця Академії, зокрема розміщено Бібліотеку, Музей-Архів та інші матеріали для наукової та дослідчої роботи.

Управа Української Вільної Академії Наук у США звертається з проханням до українського Громадянства і українських Організацій дали щиро підтримати працю Академії своїми пожертвами — для:

- ⊙ сплати боргу за будинок і на ремонт його,
- ⊙ на Музей-Архів Академії,
- ⊙ на наукову та видавничу й організаційну працю.

Пожертви, передплату „Аналіз”, замовлення на видання Академії просимо надсилати на адресу:

THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES
IN THE U. S., INC.

206 West 100th Street — New York 25, N. Y.

TRIDENT Savings & Loan Association

760 CLINTON AVENUE — NEWARK 8, N. J.

Модерні й просторі нові наші кімнати становлять новий межовий камінь на шляху нашого зросту, який розпочався в 1922 році.

ВСЕБІЧНА ФІНАНСОВА ОБСЛУГА :

- ⊙ Забезпечені щадничі конта
- ⊙ Позики на купно домів
- ⊙ Грошові перекази (Money orders)
- ⊙ Різдяні оцадності.
- ⊙ Виміна і продаж державних бондів

3 ³/₄ %

РІЧНО
платить від
вложених грошей
чотири рази в році.

БЕЗПЛАТНЕ ПАРКУВАННЯ !

TRIDENT Savings & Loan Association

Т
Р
И
З
У
Б

760 CLINTON AVENUE — NEWARK 8, N. J.

(Corner Leslie Street)

Phone: ESsex 1-1120

**ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ У СПРАВІ ПОСИЛОК
ДО КРАЮ**

GLOB PARCEL SERVICE Inc.

48½ E. 7th Street
NEW YORK 3, N. Y.
Tel.: GRamercy 3-1785

263 Market Street
NEWARK, N. J.
Tel.: MA 3-1968

— повідомляє —

**ЩО ПАЧКИ, ПЕРЕСИЛАНІ ЧЕРЕЗ НАШУ КОМПАНІЮ НЕ
ПОВЕРНУЛИСЯ І НЕ ПОВЕРТАЮТЬСЯ, АЛЕ ДОХОДЯТЬ
У 5-6 ТИЖНІВ НА МІСЦЕ ПРИЗНАЧЕННЯ.**

ВСІ НАШІ КЛІЄНТИ Є ЗА-
ДОВОЛЕНІ, БО ДОСТАВА
ПАЧОК Є 100 ВІДСОТКО-
ВО ГАРАНТОВАНА.

ТОМУ ПОСИЛАЙТЕ ПАЧКИ
ЧЕРЕЗ НАШУ КОМПА-
НІЮ, А БУДЕТЕ Й ВИ ЗА-
ДОВОЛЕНІ, ТАК ЯК ТИСЯ-
ЧІ НАШИХ КЛІЄНТІВ.

**ПРИНОСІТЬ САМІ АБО ПЕРЕСИЛАЙТЕ НАМ
ВАШІ ПАЧКИ ПОШТОЮ.**

Маємо на складі:

**ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ РІЗНИХ МАТЕРІЯЛІВ НА ВИСИЛКУ
ДО КРАЮ.**

Бюро відкрите:

НЮ ЙОРК: ЩОДЕННО — від 9:00 рано до 7:00 веч.
в НЕДІЛІ — від год. 9:00-2:00

НЮАРК: ЩОДЕННО — від 9:00 рано до 6:00 веч.
в НЕДІЛІ — від год. 9:00-2:00

Д-р В. ВЕРЕШ

НАВІЩО ТЕРПІТИ? Живий вартій того, щоб жити!

МЕДИЧНА наука говорить нам, що нестравність, палючі болі з газів під ребрами, неправильне функціонування процесу жовчі й печінки, печія, нерегулярності, запір і різні болі голови — це напевне симптоми поважних ШЛУНКОВИХ КЛОПОТІВ. Візьміть до поважної уваги ці зрадницькі симптоми, поки ви приспорите собі поважніших турбот з можливими шлунковими вередями. Приймайте PETER'S REMEDY — приємний у смаку плинний лік, який охоплює собою не менше, як ШІСТНАДЦЯТЬ різних складних лікарських частин та який надзвичайно поміг тисячам молодих і старих людей. — PETER'S REMEDY приносить особливу користь чоловікам і жінкам у 40-ка і більше років, — цей лік безпечний і має повну гарантію успіху, в противно-

му випадку звертається гроші (якщо не будете почуватись краще від першої чайної ложечки). Життя буде знову вартне, щоб жити, — коли будете добре травити.

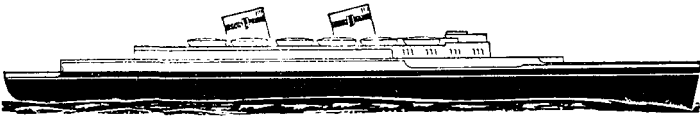
В З'єдинених Державах Америки спитайте свого алтикаря, щоб він спровадив для Вас PETER'S REMEDY.

А в Канаді запитайте за GASTRODEX, що його тепер продається скрізь в аптичних крамницях.

ЦІНА ТІЛЬКИ — \$2.50 — ЗА ПЛЯШКУ.

LUSCOE PRODUCTS INC. SA.

806 BROADWAY — BUFFALO 12, N. Y.

ДО ЦЕНТРАЛЬНОЇ І СХІДНОЇ ЄВРОПИ

ВІДОМИМ — ВИГІДНИМ — КОМФОРТОВИМ
КОРОБЛЕМ

M.S. V A T O R Y

з канадійських портів до

Southampton — Copenhagen — Gdynia

З Гдині на Балтику, Польща,
знамениті залізничі, автові і летунські połącження, до всіх частин
ЦЕНТРАЛЬНОЇ і СХІДНОЇ ЄВРОПИ.

ПОДОРОЖІ В 1962 РОЦІ:

- з **КВЕБЕКУ (QUEBEK)**: 6-го КВІТНЯ;
- з **МОНТРЕАЛУ (MONTREAL)**: 4-го ТРАВНЯ, 8-го ЧЕРВНЯ,
6-го ЛИПНЯ, 10-го СЕРПНЯ, 14-го ВЕРЕСНЯ, 15-го ЖОВТ-
НЯ, 13-го ЛИСТОПАДА;
- з **КВЕБЕКУ (QUEBEK)**: 10-го ГРУДНЯ.

СПЕЦІЯЛЬНІ ПОДОРОЖІ

безпосередньо до **ЛЕНІНГРАДУ**:

- з **МОНТРЕАЛУ** — 4-го ТРАВНЯ, 6-го ЛИПНЯ,
10-го СЕРПНЯ.

За резервацією й інформаціями зайдіть до свого місцевого
агента подорожей або

GDYNIA AMERICA LINE

220 BAY STREET

TORONTO 1, CANADA

HEnderson 4-5131

John KOWALCHYK
Home for Funerals

129 GRAND STREET

JERSEY CITY 2, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Петро ЯРЕМА

займається — **ПОХОРОНАМИ** — понад 50 років

в

BRONX — BROOKLYN — NEW YORK
і ОКОЛИЦЯХ.

КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА.
МОДЕРНА КАПЛИЦЯ ДО УЖИТКУ — ДАРОМ.

Peter JAREMA

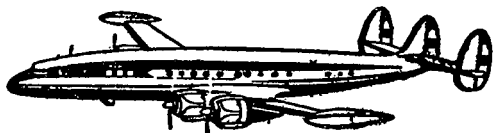
129 EAST 7th STREET

NEW YORK, New York

Tel.: ORchard 4-2568

Щоденні виїзди до Польщі й інших частин світу

**СПРОВАДЖУВАННЯ РО-
ДИН І КРЕВНИХ ДО
АМЕРИКИ.**

**Товари РЕКАО і до ВИБОРУ
ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ в ЗЛОТИХ або в ДОЛЯРАХ.**

Корабельні і летунські карти по ком-
панійних цінах. — Поодинокі і збірні
прогульки — резервація в готелях. —
Цінники. — Брошури про подорожі. —
Інформації безплатні. — Купони ор-
бісу. — Візи.

Acting as agent for Am. Travl. Express

W. TWARDOWSKI

18 Saint Mark's Place (E. 8th St.) NEW YORK 3, N. Y.

Tel.: GRamercy 5-5588

Навпроти Польського Народного Дому.

MANOR JUNIOR COLLEGE for girls

FOX CHASE MANOR, JENKINTOWN, Pa.

Phone: ES 9-2361

— LIBERAL ARTS — LEGAL — MEDICAL —
— EXECUTIVE SECRETARIAL —

Conducted by

**UKRAINIAN ORDER OF SISTERS OF ST. BASIL THE GREAT
O. S. B. M.**

- ⊙ Offers associate DEGREE in SCIENCE or associate DEGREE in ARTS;
- ⊙ Affiliated with CATHOLIC UNIVERSITY of AMERICA;
- ⊙ Approved by the COMMONWEALTH of PENNSYLVANIA;
- ⊙ UKRAINIAN LANGUAGE taught;
- ⊙ Sister M. OLGA, Dean.

Write for free illustrated CATALOGUE.

VISIT THE MOST MODERN SCHOOL IN THE WORLD.

Засновано 1920 р.

Tel.: AL 4-8779/8717

„ КОВБАСНЮК АГЕНЦІЯ ”

ПОДОРОЖНЕ І НОТАРІАЛЬНЕ БЮРО

286 EAST 10th STREET

NEW YORK 9, N. Y.

- БІЛЕТИ на кораблі і літаки до всіх частин світу;
- Всякі ІМІГРАЦІЙНІ СПРАВИ — спровадження рідні і знайомих до ЗДА;
- Міжнародні ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ — включно американські долари до Польщі;
- ПАКУНКИ „ПЕКАО”, „ТУЗЕХ”, „ГАСКОБА” і т. д., до всіх країн Європи й Азії;
- Всі роди ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ;
- Посередництво продажу РЕАЛЬНОСТЕЙ.

Віра Ковбаснюк-Шумейко

Антін Шумейко

ГОДИНИ:

10:00 рано до 7:00 веч.

Субота: 10:00 рано до 1:00 по пол.

FULL-SERVICE BANKING . . .

COMMERCIAL TRUST COMPANY Of New Jersey

11 Convenient Offices

BAYONNE — JERSEY CITY — UNION CITY

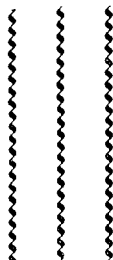

Member Federal Deposit Insurance Corporation

Compliments of

William MODRAKO

Dean Witter & Co.

members

NEW YORK STOCK EXCHANGE

14 Wall Street

NEW YORK 5, New York

Digby 4-3100

**Якщо Вам є понад 50 р.
і Ваше волосся є сиве,
ПРОЧИТАЙТЕ ЦЕ.**

Ви будете виглядати молодше, якщо притемните своє волосся. Але не фальшивуйте, тому що виглядатиме неприродно і не здурите ним нікого. Що ж тоді робити? Уживайте модерну методу (не фарбування), яка притемнює сиве волосся таким делікатним способом, що люди будуть думати, що це Ваш нормальний колір. Надзвичайно легко вживати самому в себе в хаті. Ніхто не потребує знати Вашої таємниці. Цікаво? Отже вишіть цей вирізок зараз на подану внизу адресу і одержите відвратною поштою дві (2) пляшки світової слави NUVIDA, чудодійний плин, що притемнює сиве волосся без фарбування. Платить поштареві тільки \$5.00 при доставі. Шліть своє ім'я і адресу до:

**TRYSAN CO., Dept. 1700
PEEKSKILL, New York**

**Як усмирити
невральгічні терпіння**

Хворі на НЕВРАЛЬГІЧНУ, повинні знати, що їхні болі можуть бути усунені. Запалення нервів, що доводять Вас до незносимих мук, докучливих болів рук, рамен, плечей, ніг й інших частин тіла, спричинює терпіння, що від докучливої недиспозиції доводить прямо до агонії. Хворі часто пригноблені тим нещастям в розпучі, без надії на яку-небудь допомогу. Тепер є корисна формула, яка влегшує болі і робить Вас більш життєрадісним, тоді, коли природа бореться за знормалізування умовин. Не терпіть більше, ані хвилини, без випробування цього. Шліть цей вирізок з повним ім'ям і адресою до KINGSLY CO., на подану адресу і одержите відвратною поштою 100 таблеток ANTRO, за які заплатите поштареві тільки \$3.65, при доставі. (Тут включені всі поштові і С.О.Д. оплати). Пишіть до:

**KINGSLY CO., Dept. 18
PEEKSKILL, New York**

УКРАЇНСЬКА ПЕРЕПЛЕТНЯ

Biblos, Co.

107½ St. Mark's Place — NEW YORK 9, N. Y.

Tel.: ORegon 7-0370

Compliments of

Ink & Chemical Co., Inc.

INK PURVEYOR to "SVOBODA"

CLIFTON, New Jersey

B. — L. Meat Market

М'ЯСНА КРАМНИЦЯ

ЩОДНЯ

СВІЖІ КОВБАСИ, ШИНКИ, МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ ТА БАГАТО
ІМПОРТОВАНИХ ТОВАРІВ.

ЛАЗІРКО — БУНДЗЯК

615 Springfield Avenue

Tel.: BI 3-4914

NEWARK, N. J.

На 35 акрах соснового лісу-парку
ВІДПОЧИНКОВИЙ РЕСОРТ — над прекрасним озером

"LAKE GEORGE"

Мотелі, катеджі, мешкання з кухнями (Housekeeping), вілля в італійському стилі, все з харчами або без харчів. Купелі в озері, водний лещетарський спорт, прогулянки по озері та багато інших розваг — все безплатно.

Пишіть за проспектами:

TWIN BAY VILLAGE — Bolton Landing, N. Y.

Власники:

СТЕФАН і ЕЛЕОНОРА ХОМЯК

MA. 7-3447

MIKE ELKO

Specialize In Automobiles and Trucks
NEW and USED

605 N. 7th PHILADELPHIA 23, Pa.

**ST. NICHOLAS SOCIETY
U.N.A. Branch 276**

Zachary KOWAL, President
Michail FUKÉ, Vice President
Stephen EVANITSKY, Fin. Sec. Tr.
Joseph PROKOPOVICH, Rec. Sec.

NEvins 8-1200

**ROYCE BAG MFG. CORP.
ROYCE PAPER CO., Inc.**

represented by
Murray BERGER

606 Bergen Street
BROOKLYN 38, N. Y.

**WOLFE,
CORCORAN and LINDER**

⊙
CONSULTING ACTUARIES
⊙
INSURANCE ACCOUNTANTS
⊙
EMPLOYEE BENEFIT PLAN
CONSULTANTS

116 John Street
NEW YORK 38, N. Y.

Mr. Buyer of Printing Papers

Your Problems of Bond Mimeograph,
Duplicating and Offset Papers will be
solved if you call

OL 3-2650

or write to:

**G O T H A M
CARD & PAPER CO., Inc.**
334-340 Hoboken Avenue
JERSEY CITY, N. J.

We also carry at our warehouse a full
line of Card Boards, Envelopes, Etc.

Longacre 5-2768 Union 7-3281

**BELL
PHOTOENGRAVING CO.**

QUALITY & SERVICE

2814 Jeannette Street
UNION CITY, New Jersey

OR 3-4949

Established since 1916

**ROBERT I. MORRIS
Optometrist**

CONTACT LENS SPECIALIST

Hours:

10 A.M. to 7 P.M.
Friday to 6 P.M.
Closed Sunday

60 Avenue "B"
Bet. 4th & 5th Sts.
NEW YORK 9, N. Y.

EVERYTHING Delaware 3-8973
ELECTRICAL

L. MIGDOLL CO.

ELECTRICAL CONTRACTOR

219 Monticello Avenue
Cor. Fairview Ave.
JERSEY CITY 4, N. J.

Brotherhood of St. Nicholas

BRANCH No. 120 — UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

838 Brodhead Road — ALIQUIPPA, Pennsylvania

ESsex 5-9946 — PHONES — ESsex 5-7481

Peter DOBISH — Pres.

Peter DUTKEVICH — Vice Pres.

Walter REFT — Fin. Sec.

Walter WAWRO — Rec. Sec.

Michael DELENKO — Treas.

John FECHUSHAK — Trustee

William LAWRYK — Trustee

Walter DREVNA — Trustee

John SANKO — Auditor

Walter BATZ — Auditor

William WYTIASZ — Steward

Eli MATIASH — Ukr. Rec. Sec.

Woodward & Williamson

— INSURANCE OF EVERY KNOWN KIND —

1 Exchange Place — JERSEY CITY 2, N. J.

HE 4-1772

Lytwyn & Lytwyn

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

Air Conditioned

— ОБСЛУГА ЩИРА І ЧЕСНА —

OUR SERVICES ARE AVAILABLE ANYWHERE IN NEW JERSEY.

801 Springfield Avenue

IRVINGTON, N. J. — NEWARK, N. J.

ESsex 5-5555

МОЖНА ПРИДБАТИ ТАКІ ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ Й НАУКОВІ ПРАЦІ ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА:

Українська літературна мова, її виникнення й розвиток — ціна . . .	\$ 5.00
Пропанці сили (українські „радянські” письменники 20-их років)	1.50
Дещо про мову, збірка лінгвістичних статей	1.00
Мова „Слова о полку Ігореві”50
Чорноморці, історичний роман	3.00
Півтора людського, повість	1.50
Українці, повість	2.00
Зойк, збірка оповідань	1.50
Муза, збірка оповідань50
Ісько Гава, сатирична поема50

ЗАМОВЛЯТИ:

V. CHAPLENKO, c/o UVAN — 206 W. 100th St., New York 25, N. Y., USA

LOCK CITY TAVERN
CLEAN
COMFORTABLE ROOMS

Dial: AL 6-7251
874 Queen Street E.
SOO — Ontario

Prop. E. MANCHULENKO

NEW ONTARIO HOTEL Ltd.
SAULT STE. MARIE,
Ontario, Canada
Phone: 44261

For Your Enjoyment Visit Our,
PLAZA-LOUNGE
SUPERIOR LOUNGE
PRINCESS DINING ROOM

Cor. Queen & Hudson St.
S. S. MARIE, Ont., Canada
Prop. Mykola BRUCHKOWSKY

**WILLIAM'S
ESSO SERVICE**

TIRES BATTERIES
Highway 17 North at 2nd Line
SAULT STE. MARIE, Ont.

LUBRICATIONS
TUNE-UPS
ELECTRICAL REPAIRS
Etc.
by Licensed Mechanics.

PH. 3-8333

DAVE'S BAR

96 Montgomery Street
JERSEY CITY, N. J.

**FIRMA
LEMKOL BUILDERS**

будує нові ДОМИ на замовлення,
а також перепроєктує всьлякого
роду РЕМОНТ в старих домах
і склепах.

Wasył LEMEGA
461 Boyden Avenue
Maplewood, N. J.

Tel.: PO 1-5155

"ZAPOROSKA SICH"
Branch 317
Syracuse, New York

John KIANKA —
предс.
Anastasia D. ANDRUSYSZYN —
секр. і кас.

**ВЕЛИКА ЗНИЖКА ЦІН НА КНИЖКИ
В-ВА „ЧЕРВОНА КАЛИНА”**

Д-р Ст. Ріпецький: „Українське Січове Стрілецтво” (стор 360)	\$3.00
„Наш Львів”	1.25
С. Тобілевич: „Рідні гості”25
О. Удовиченко, ген.-штабу ген.-пор.: „Україна у війні за державність”	2.00
В. Витвицький: „Михайло Гайворонський, життя і творчість”	1.50
О. Кузьма: Листопадові дні	5.00
Д-р Степан Ріпецький: Листопад 1918 року. Листопадовий зрив. Українські Січові Стрільці. Полк. Дмитро Вітовський — в кривому дзеркалі споминів Лонгіна Цегельського	1.00

Замовлення і належність слати на адресу:

CHERVONA KALYNA
P. O. Box 507, Church St. Station — New York 8, N. Y.

ЗАМОВЛЯЙТЕ ТЕПЕР, БО ДЕШЕВШЕ!

Найновіше повне видання „КОБЗАРЯ” Т. Шевченка в одному томі!

(Так виглядає Кобзар в поменшенні. Природна величина 6 x 9 інчів.)

БУДУЄМО ПАМ'ЯТНИКИ ПРОРОКОВІ УКРАЇНИ З ГРАНІТУ І БРОНЗУ, ЗБУДУЙМО ЖИВИЙ ПАМ'ЯТНИК! У КОЖНІЙ ХАТІ

КОБЗАР ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ПОВИНЕН БУТИ, БО ЦЕ НАЙКРАЩИЙ ЖИВИЙ ПАМ'ЯТНИК.

Саме тепер вийшов з друку новий наклад КОБЗАРЯ. Це є повне народне видання з багатими поясненнями на кожній сторінці, проф. В. Сімовича і проф. Я. Рудницького. Гарний папір, тверда полотнона обкладинка, з золотими витисками, в окремій обгортці з целюльоїду, 464 сторін друку, а величина 6 × 9 інчів.

Це справді люксове видання Української Вільної Академії Наук і Клубу Приятелів Української Книжки в Канаді.

ПАМ'ЯТАЙМО

що цей КОБЗАР — це найкращий приятель і подарунок для всіх, а головню для дітей, внуків, приятелів і знайомих, на уродини, вінчання, на св. Миколая, Різдво і Новий Рік.

Ціна приступна, бо всього за 1 примірник	\$ 7.50
Хто замовляє нараз 2 примірники платить лише ..	\$ 14.00
Хто замовляє нараз 3 примірники, платить	\$ 19.00
Хто замовляє нараз 5 примірників платить ЛИШЕ	\$ 30.00

(Вирізати, вивонити або окремо написати і вислати)

З а м о в л е н н я д о :

UKRAINIAN BOOK CLUB
P. O. Box 3597, B. Winnipeg, Canada

Оцим замовляю найновіше видання КОБЗАРЯ Т. Шевченка з поясненнями проф. В. Сімовича і проф. Я. Рудницького:

1 примірник за \$ 7.50 2 примірники за \$ 14.00
3 примірники за \$ 19.00 5 примірників за \$ 30.00

— це є лише по \$ 6.00 за примірник. —

Належність долучую ЧЕКОМ, МОНІ-ОРДЕРОМ, ГОТІВКОЮ в реєстрованому листі (Непотрібне скреслити).

КОБЗАРІ прощу вислати на адресу (одну або більше):

Printed in U.S.A.

Svoboda — 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

... from CANADA!

FAMOUS

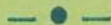
FOODS

With that Continental Flavor

SX CABBAGE ROLLS

with choice lean meat, fluffy rice, spiced and wrapped in tender garden-fresh cabbage leaves. And that sauce that's so continental — and so-o-o-o good!

SX PEROHY

dumplings, the European way, plump with cottage cheese and marinated in sun-flower seed oil. Serve hot with sour cream, chili or mushroom sauce . . . broil 'em or boil 'em. Ready in a minute . . . costs only pennies.

...also STUFFED PEPPERS

"TYNEE" Canned Hams and Canadian Bacon

ASK YOUR FAVORITE GROCER
to STOCK THESE FINE FOODS from CANADA

ESSEX PACKERS LIMITED
Hamilton, Ont., Canada

H. POWOROZNYK — President

ПЕТРО ПУЦИЛО каже,
що ключем до
успішного
ощаджування є:

"A THRIFT INSTITUTION ORGANIZED 1913"

TRIDENT SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1935 WEST 51ST STREET - CHICAGO 9, ILLINOIS

TELEPHONE PROSPECT 8-5800

UNITED REAL ESTATE CO. В. КУЗЬМИНСЬКИЙ

ОДИНОКЕ
УКРАЇНСЬКЕ ФАХОВЕ БЮРО ПРОДАЖІ НЕРУХОМОСТЕЙ
на КВІНСІ й ЛОНГ АЙЛЕНД

✓ МОРТГЕДЖИ
✓ БИЗНЕСИ

✓ ІНВЕСТИЦІ
✓ ДОХОДОВІ БУДИНКИ

**ОДНО, — ДВО, — ТРИ — і БІЛЬШЕ РОДИННІ, рентабельні ДОМИ,
в усіх гарних, зелених та здорових околицях НЬО ЙОРКУ.**

**ІНВЕСТУЙТЕ ВАШІ, ТЯЖКО ЗАРОВЛЕНІ ГРОШІ У ВЛАСНІ ХАТИ!
НЕ СПЛАЧУЙТЕ ДОМІВ ЧУЖИХ „ЛЕНДЛОРДІВ“!**

Ми маємо сотки реєстрованих домів до Вашого вибору. Ми полагодуємо всі формальності і мортгеджі. Даємо безкоштовні поради. За Ваше довір'я, ми постарасмося перевести для Вас якнайбільше рентабельну трансакцію.

Наше бюро є відчинене:

ЩОДНЯ — від год. 11:00 ранку до 8:00 вечора,
включно **СУБОТИ** й **НЕДІЛІ**.

В. Кузьминський

UNITED REAL ESTATE CO.

170-13 HILLSIDE AVENUE

Tel.: OL 8-6330

JAMAICA 32, N. Y.

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА ІМПОРТОВА ФІРМА

W. W. EXPORT - IMPORT CO.

263 MARKET STREET — NEWARK 2, N. J.

МА 3-1968

імпортує з Німеччини:

високоякісні HI-FI STEREO,
RADIO-PHONO АПАРАТИ,
RADIO-PHONO TV КОМБІНАЦІЇ,

якими
можете слухати
ЄВРОПУ.

ПРОДАЖ і ПОКАЗ АПАРАТІВ відбувається

ЩОДЕННО — від год. 9:00-6:00 вечора
в НЕДІЛЮ — від год. 10:00-4:00 по пол.

ПРИЙДІТЬ ОГЛЯНУТИ ТІ АПАРАТИ, НАПЕВНО ПЕРЕКОНАЄТЕСЯ ПРО ЇХНЮ ВИСОКУ ЯКІСТЬ.

Пишіть по КАТАЛОГИ. — Для склепів спеціальна УМОВА.

Д-р В. ВЕРЕШ